

de brabantse leeuw

MEDEDELINGENBLAD VAN DE SECTIE GESLACHT-, NAAM- EN
WAPENKUNDE VAN HET PROVINCIAAL GENOOTSCHAP VAN
KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN IN NOORD - BRABANT

VIERENTWINTIGSTE
JAARGANG

1975

de brabantse leeuw

Maandblad van de Sectie voor Geslacht-, Naam- en Wapenkunde van het Prov. Gen. van Kunsten en Wetenschappen in Noord-Brabant; onder redactie van: Mr. G. Berkelmans; Dr. G. C. M. van Dijck; J. P. H. Goossens; J. Th. M. Melsen; redactie-secretaris: J. H. G. J. van Heeswijk, Maasbandijk 30, Kerkdriel, Postbus 29.

Abonnementsgeld f 17,50 (buitenland f 19,—) per jaar te storten op postrekening 2069583 t.n.v. de Penningmeester van de Brabantse Leeuw, Maasbandijk 30, Kerkdriel.

JAARGANG 24 — No. 1 en 2 — JANUARI FEBRUARI 1975

IS EEN VAN ARKEL IN HET BEZIT VAN BOKHOVEN GEWEEST ?

door A. J. L. van Bokhoven

Blijkens *Taxandria* 20¹⁾ zou de vermaarde historieschrijver Kemp ons vertellen, dat een lid van het geslacht Van Arkel in het bezit van het dorp Bokhoven is geweest. Kemp zou hem noemen Willem of Johan, de zoon van de in 1348 overleden Jan van Arkel en van Ermgard van Cleve. Deze Willem zou op jeugdige leeftijd zijn overleden en de heerlijkheid verviel weder aan de vader; aldus de geschiedschrijver Kemp in zijn beschrijving van de heren van Arkel en de stad Gorinchem.

Aanleiding tot mijn beschouwing aangaande het gestelde onderwerp is een geschrift hetwelk ik onlangs heb aangetroffen in de bescheiden welke ons Philips, baron van Leefdael heer van Waalwijk etc. heeft achtergelaten.

De stukken van deze baron welke ten rijksarchieve van 's-Hertogenbosch worden bewaard, zijn gerubriceerd onder de benaming „Collectie baron van Leefdael”.

Het geschrift hetwelk ik op het oog heb, luidt als volgt.

Extract uit seecker gescreven Stamboek,
berustende onder den Heer van Ammerzoden.

„Johan de elfste Heer Jans soon, was de 13de Heer van Arkell. Deze Heer Jan wordt in de Cronijcke genoemd de 12de. Hij hadde te wijve Ermgard graeff Otten dochter van Cleeff, daar bij hij won seven sonen en twee dochteren.

Deze Heer Jan maecte in sijn leven aen e'ck van sijn sonen na sijn doot bezitten soude. Maer alsoo Jan den ousten sone tot Dordrecht in eenen tornoi doot bleeff int jaer 1352. Aldus so worde Otto de tweetste soon na sijns vaders doot Heer van Arkell, Johan de derde sone was canonick tot Utrecht in den Dom en worde natemaels Bisscop tot Utrecht ende worden vanden Paus van daer geset tot een Bisscop van Luijck, ende als hij gestorven was, worde hij tot Utrecht gebrocht en aende Suytsijde van de Domkercke begraven. Dese Heer Jan Bisscop van Utrecht hadde een Bastaert sone genaemt Heer Jan de Bastaert van Arkell van Revesteijn (= Rijnensteijn) Ridder. Arnt de vierde soon gaff hij de Heerlicheyt van Zoelen ende Avezaet met het slot, noch de Heerlicheyt van Noordeloos, met het Ambocht van Alblas en Alblasserdam. Robbrecht die vijfde soon gaff hij die Heerlicheyt van Bergh, Stolwijck en Vilst, ende hij nam te wijve bij dispensatie vanden Paus des enige dochter van Asperen en worde Here van Asperen. Herpert de sesde sone gaff hij de Heerlicheyt van Slingelant, Molensgreve en Bleskensgraven met meer andere Heerlicheneden, Willem die sevenste soon gaff hij die Heerlicheyt van Bockhoven, met het slot en Heerlicheyt van Goudriaen en van Haestrecht. De eerste dochter Elisabeth hadde te man den Heer van Hoorn ende Altena. De andere dochter Mabele hadde te man Heer Otto van Egmond Heer Jans soon die 18 en hij starff int jaer 1335 en vrouwe Elisabeth ²⁾ sijn wijff starff int jaer 1342 ende worden beide begraven in Onser Vrouwen Choor in het ouders graft ³⁾.

Willem van Arkel, de zevende zoon van Jan van Arkel en van Ermgard, dochter van graaf Otto van Cleef, zou dan volgens de kroniek, van zijn vader de heerlijkheid Bokhoven met nog een tweetal andere heerlijkheden hebben verkregen.

Legt men hiernaast het familieoverzicht, behorende bij de gedocumenteerde publicatie van Mr. J. W. Groesbeek in de Nederlandse Leeuw ⁴⁾ dan ziet men, dat genoemde Jan van Arkel

gehuwd met Ermgard van Cleef, een broer was van de Utrechtse bisschop en niet diens vader, zoals de kroniek zegt. Hoe dan ook; men is geneigd te zeggen, dat er niet alles klopt van de geschreven kroniek. Ik wil mij slechts bepalen tot het onderwerp van dit opstel.

Zowel de kroniek als de historieschrijver Kemp vertellen, dat een telg van het befaamde geslacht van Arkel, de heerlijkheid van Bokhoven zou hebben bezeten.

De aangehaalde geschiedenis van A. Kemp is kennelijk verschenen in het jaar 1656. Baron van Leeftael verzamelde zijn aantekeningen tussen de jaren 1652 en 1678⁵⁾. Ter complettering voeg ik hier nog aan toe, dat de heerlijkheid Ammerzoden vanaf 1495 tot 1693, in het bezit bleef van een lid van het geslacht Van Arkel. Alleen door tekstvergelijking zou men kunnen constateren of „het stamboek” van het Ammerzodense kasteel en de mededeling van Kemp, al of niet van dezelfde bron afkomstig zijn. Echter is dan nog niet uitgemaakt, of er een Arkel in het bezit van Bokhoven is geweest.

Een memorie in de collectie Booth welke berust in de rijksuniversiteitsbibliotheek te Utrecht vertelt ons, dat Jan van Herlaer, heer van Ameide⁶⁾, de heerlijkheid van Bokhoven op 15 september 1365 opdroeg aan de bisschop van Luik. Met goedvinden van die leenheer, tevens met instemming van Jan's broer Gerard van Herlaer en van hun vader Dirck, droeg Jan van Herlaer de onderwerpelijke heerlijkheid over aan een andere broer, genaamd Aernt van Herlaer, heer van Ammerzoden. Amper een maand later, n.l. op 16 oktober 1365, verkocht Arnt van Herlaer, Bokhoven aan zijn neef Jan Oem, Claeszn. van Arckel. Dit alles volgens de aangehaalde memorie in de collectie Booth⁷⁾. De oorkonde van het jaar 1365 houdende overdracht aan Jan Oem staat opgesomd in de inventaris van het archief van de heerlijkheid Bokhoven welke is geplaatst in Taxandria⁸⁾.

Het is verklaarbaar, dat Aernt Dircksz. van Herlaer, Jan Oem, Cleasz. van Arckel zijn neef noemt. De publicatie van Mr. Groesbeek in de Ned. Leeuw⁴⁾ leert, dat Heilwig Herbaren dochter van Arkel (genoemd in 1312-1337), gehuwd was met Dirck van Herlaer, heer van Ameide. Uit het familieoverzicht van Mr. Groesbeek blijkt bovendien, dat Heilwig van Arkel, een nicht (oomzegster) is geweest van Jan, heer van Arkel die voorkomt tussen 1297 en 1326 en die de vader was van bisschop Jan van Arkel te Utrecht (1342 - 1364) en later te Luik (1364 - 1378). Zoals we reeds hebben kunnen bemerken,

wordt Jan Oem, een zoon van Claes van Arckel genoemd. Hiermede is geheel in overeenstemming hetgeen het hoofdleenboek Antwerpen⁹⁾ zegt, n.l. Jan Oem zoon van heer Claes van Arckle houdt 't goed van Olmen¹⁰⁾ met de heerlijkheid etc. Het oudere Brabants leenboek „Het Spechtboek”, geschreven in 1374 zou (op blz. 156) dezelfde aanduiding bevatten, n.l. „Jan Oem, zoon heren Claes van Arkel” enz.¹¹⁾ Dat ook de heerlijkheid Bokhoven toentertijd in handen van hetzelfde geslacht Oem-van Arkel is geweest, kan men vinden in het werk van Stanislas Bormans „Les Seigneuries Féodales du Pays de Liège”¹²⁾. Nog een bewijs dat Jan Oem een lid van het Arkel-geslacht was, verschaft de akte van het jaar 1368. Uit die akte blijkt, dat Geertrud, vrouwe van Limburg al haar tienden en land in Bokhoven had verkocht aan Johan Oem, zoon van heer Nicolaas van Arkel. Tot die verkoop hadden Arnout, heer van Stein en Daniel, heer van der Merwede hun toestemming gegeven aan deze vrouwe van Limburg¹³⁾.

De heerlijkheid Olmen bleef „in den bloede” van dit geslacht Oem tot het jaar 1596, toen Dirck van Immerseel, graaf van Bokhoven, heer van Olmen etc. haar verkocht aan Nicolaas Damant¹⁴⁾.

Claas van Arkel wordt ook genoemd in het werk van Dr. C. A. Rutgers „Jan van Arkel bisschop van Utrecht”¹⁵⁾. Die schrijver noemt Nicolaas van Arkel een broer van Jan, heer van Arkel (1287 - 1326). Gaan we hiervan uit, dan mogen we zeggen, dat Claas van Arkel een oom was van de bisschop Jan van Arkel en dat het aldus, geen grote verwondering behoeft te wekken, dat Jan Oem (Claasz. van Arkel), een neef wordt genoemd van Arnt Dircksz. van Herlaer. Laat dit tevens, voor zover nog nodig, beantwoording zijn van de vraag „op welke grond Arnt van Herlaer, heer van Ammerzoden (in 1365) Jan Oem zijn neef kan hebben genoemd”, welke vraag weleer in Taxandria¹⁶⁾ werd gesteld.

Jan Oem was o.a. kamerling en raad van Johan van Beyeren, bisschop van Luik en graaf van Loon. De vader van deze bisschop, n.l. hertog Aelbrecht van Beyeren verleende in 1392, als graaf van Holland aan deze Jan Oem „om menige trouwe diensten welke hij onsen heer zoon (Johan) had gedaan en nog doen zou”, levenslang tolvrijheid ten aanzien van de goederen welke hij voor zijn herberge^{16a)} en timmering behoefde”^{16b)}.

Genoemde Jan Oem (Claesz. van Arkel) had ongetwijfeld een broer, genaamd Claes Oem (van Vaerreberch, blijkens zijn wapenafdruk). Claes was van 1372-1374 volgens een werk van

De Borman ^{16c}), schepen van Luik. Een fotoafbeelding van zijn wapen als zodanig, vindt men op blz. 223 van dat werk.

Het wapen hetwelk door deze familie Oem werd gevoerd, ver- raadt terstond dat zij tot het Arkelgeslacht behoorde. In haar wapen komen n.l. de beurtelings gekanteelde Arkelbalken voor. De wasafdruk van het wapen van Jan Oem (Claesz. v. Arkel) de Ao. 1374 hangt aan meerdere oorkonden van het algemeen rijksarchief te Brussel. Een omschrijving van de wapenafdruk met het randschrift kan men in de betreffende Belgische archiefinventaris vinden ^{16d}), o.a. de charters nr. 3775 en 4545. Het wapen van Claes Oem van Vaerreberch, hangende aan charter nr. 4126, is onder dat nummer van de archiefinventaris beschreven.

En hiermede meen ik, aan de hand van min of meer authentiek bronmateriaal te hebben aangetoond, dat er werkelijk een lid van het Arkelgeslacht in het bezit is geweest van de heerlijkheid Bokhoven en wel, sinds het jaar 1365, toen die werd opgedragen aan Jan Oem, heer Claaszn. van Arkel. Zij bleef in dit geslacht Oem, tot omstreeks het jaar 1486 ^{16b}) toen Margriet Oem, achterkleindochter van vorenbedoelde Jan Oem, kwam te overlijden. Door haar huwelijk omstreeks 1453 ^{16e}) met Henrick van der Aa bracht Margriet deze heerlijkheid in het geslacht van die naam. Zij hertrouwde met Dirck van Hafsteyn ^{16f}) (van Hartsteijn) die in een oorkonde in Taxandria ^{16g}) Dirck van Haften wordt genoemd.

Het bewijs dat de vader van Jan Oem, oorspronkelijk kortweg Claas van Arkel werd genoemd, kan men putten uit de inschrijvingen in de registers der Leen- en registerkamer van Holland. In het jaar 1329 werd „Heer Clayse van Arkele ende vrouwe Lijsbethen sinen wijve Henricx dochter van Emichove”, vergund om acht morgen land te verkopen, gelegen in het land van Arkel „achter Gijsbrechts huis van Arkel”.

Dinsdag in de passieweek van het jaar 1332 legt „heer Nicolaas van Arkel, ridder” met Dirck van Waarhuizen ten behoeve van de grafelijkheid een verklaring af.

In 1334, 's zondags na allerheiligen droeg „heer Claes Oem van Arkel, ridder” aan de grafelijkheid, van zijn eigen goederen op, zijn huis met toebehoren gelegen onder de juridicties van Emmikhoven en Waardhuizen.

Daags daarna verleende „heer Nicolaas Oem van Arkel ridder”, vrouwe Elisabeth Hendriks dochter van Emmikhoven zijn vrouw, het vruchtgebruik van dat goed ¹⁷).

Indien men mij zou vragen naar mijn mening aangaande de

toevoeging „Oem” aan de naam Van Arkel, dan zou ik daarop het volgende antwoord geven.

Claas was blijkens genoemde Dr. Rutgers rentmeester van bisschop Jan van Arkel en hij was bovendien oom van die kerkvoogd. Deze had, behalve de goederen van het prins-bisdom Luik ook de bezittingen van het graafschap Loon¹⁸⁾ te beheren. Hij zal ongetwijfeld, de vele vragenstellers die hem inlichtingen vroegen aangaande die heerlijkheidsgoederen hebben verwezen naar oom Claas van Arkel, kortweg genoemd „Claas - oom”, zijn rentmeester¹⁵⁾. Mij is bekend, dat wijlen Mgr. Dr. Th. J. A. M. Goossens in Den Bosch, speciaal met het oog op „deze” toevoeging, „een Oom vraag” stelde in Brabants Heem¹⁹⁾.

Zoals bekend, sneuvelde deze Claas van Arkel nabij Staveren op 26 september 1345, aan de zijde van graaf Willem (IV) van Holland in diens strijd tegen de Friezen. Zijn naam etc. komen voor in het heldendicht hetwelk de heraut Gelre op deze slag maakte²⁰⁾.

In wettige lijn stierf de tak van Claas van Arkel uit met Nicolaas Willemszn. (Oem) van Bokhoven. Deze was gehuwd met Margaretha, dochter van Dirck de Borchgrave. Dit echtpaar testeerde te 's-Hertogenbosch op 7 januari 1534 (n.st.). Mr. G. Berkelmans publiceerde dit testament nagenoeg in extenso, in het vlugschrift van de heemkundige studiekering „De Kleine Meijerij”²¹⁾.

Van de gelegenheid wil ik gebruik maken aan het vorenstaande toe te voegen, de namen enz. van de twee vrouwen waarmede Jan Oem, heer van Bokhoven, naar mijne mening gehuwd is geweest :

- a. met Margriet dochter van heer Nicolaas van Olmen. Zij was een zuster van Agnes van Olmen die in 1371 gehuwd was met Theodorus van der Donck, die mogelijk een verwant was van Jan van der Donck, in 1366 drossaard van het land van Loon. Deze laatste was een bastaardzoon van Jan heer van Arkel die gehuwd was met Ermgard van Cleve²²⁾. Steun voor de veronderstelling, dat Jan Oem gehuwd is geweest met Margriet van Olmen geeft de oorkonde van het jaar 1392 welke wordt aangehaald in Taxandria²³⁾. De daar genoemde Claas van Boekhoven en Jan Oem zouden zoons geweest kunnen zijn van Margriet van Olmen en Jan Oem Sr. Het genoemde tweetal bracht een scheiding en deling tot stand van de nalatenschap van joufr. Margrita van Olmen.

Voor het hier onder punt a. gestelde, zie men ook Taxan-

dria, jrg 20, ²¹). De bijdrage op blz. 296 e.v. van dezelfde jaargang van dat tijdschrift is helaas voor een groot gedeelte onjuist te noemen;

- b. met zekerheid mogen we aannemen, dat Jan Oem gehuwd is geweest met Beel, dochter van heer Jan van Geldrop, heer aldaar. De huwelijksvoorwaarden tussen Beel van Geldrop en Jan Oem, zijn blijkens het leenregister „Strick-griffier” opgemaakt in het jaar 1377 ²⁵).

Bij octrooi de anno 1377, des vrijdags „voor alre posteldag in de hooimaand” ²⁶) gaf ridder Jan van Geldrop, heer aldaar aan de ingezetenen de gemene gronden van dat dorp. Die oorkonde werd mede bezegeld door Jan Oem, heer van Bokhoven zwager (= schoonzoon) van heer Jan van Geldrop. In de Bossche schepenakte van 18 december 1550 ²⁷) is sprake van een cijns van 20 „dobbelt moeten” welke in vroeger tijden heer Jan van Geldrop ridder had beloofd aan zijn schoonzoon Jan Oem van Bokhoven, man van jvr. Beel.

Van wijlen de heer F. W. Smulders ²⁸) mocht in uit het schepenprotocol van 's-Hertogenbosch, de voornaamste inhoud vernehmen van een akte uit het jaar 1421 ²⁹), waarin de namen van de kinderen van Jan Oem, heer van Bokhoven en Olmen voorkomen. Aangevuld met eigen gegevens uit o.a. de registers van de Leen- en registerkamer van Holland laat ik de namen dier kinderen hier volgen; de namen sub 1 t/m 6 in de volgorde van de betreffende schepenakte.

1. Claas Oem, indertijd genoemd heer van Bokhoven. Hij was gehuwd met Elisabeth Marten Monix ³⁰). Hij was leenvolger in de voornaamste bezittingen van zijn vader. Ik heb deze ook gezien als Claes van Olmen (Ao. 1425) en als Claes Oem van Olmen (Ao. 1432), beide keren met de toevoeging: heer van Bokhoven.
2. Jan van Bokhoven. Hij wordt broer genoemd van de onder 1 aangeduide Claas. Ook komt hij voor als Jan Oem van Bokhoven. Op 20 april 1399 wordt Jan Oem van Bokhoven beleend met een hoeve land genaamd „des Milden Hoeve in Weerthuiser” broek, welke hoeve hem was aangekomen bij de dood van Jan Oem zijn vader ³¹);
3. Jan Oem van Bokhoven, aangehaald als kanunnik van St. Denijs te Luik. Naam mijn mening was hij het, die in 1437 kapitteldeken van Oirschot wordt genoemd ³²);
4. Jvr. Lijsbeth, dochter wijlen Jan Oem. Haar man was inder-

tijd Jan van der Dussen. Op 29 september 1407 was zij weduwe van Lucas van Erp. Jan en jvr. Lijsbeth, weduwe van Lucas van Erp worden in 1408 kinderen genoemd van wijlen Jan Oem, heer van Bokhoven³³);

5. Jvr. Margriet, ook dochter van wijlen Jan Oem genoemd. Zij was toenmaals gehuwd met Willem van Uitwijk. Jan Oem van Bokhoven droeg in 1412 op aan zijn hier genoemde zwager, de hoeve hiervoor sub 2 genoemd. Deze Van Uitwijk werd daarmee beleend op 22 augustus 1412³⁴);
6. „Vrouwe Aleit, weduwe van heer Adam Millinck”. Haar zoon Lambrecht Millinck wordt in de akte ook genoemd. Heer Adam Lambrecht Millinck werd 28 augustus 1399 beleend met o.a. 13 morgen land, gelegen te Rijswijk (N.Br.) Op dezelfde dag verleende deze het vruchtgebruik van dat land aan zijn vrouw Aleida, dochter van Jan Oem³⁵);
7. Robbrecht Oem van Bokhoven. Omdat hij in de onderhavige akte van 1421 niet genoemd wordt was hij waarschijnlijk reeds dood en zonder wettige geboorte gestorven. Robbert zoon van „wijlen Jan Oem van Bokhoven” deed in 1407 ten behoeve van zijn broer Jan, afstand van een huis in 's-Hertogenbosch. Dat huis was Robbert aangekomen van wijlen „zijn vader Jan Oem”³⁶). Robbrecht van Bokhoven, zoals hij veelal genoemd wordt, was in 1417 nog in leven en gehuwd met Geerwich, dochter Marie uter Wagen. Voor het goed „uter Wage” te Enschoot zie men het maand-schrift De Kleine Meijerij³⁷). Robbrecht zou een ruziemaker en verkwister zijn geweest. Op 20 januari 1417 (n.st.)³⁸) werd ten overstaan van de Bossche schepenen een akte opgemaakt waarin werd vastgelegd, dat diens vrouw Marie uter Wagen alle goederen zou beheren. Wellicht had Robbrecht van Bokhoven een natuurlijke zoon Jan, die in het jaar 1440 tweemaal wordt genoemd³⁹). Gheerwich „weduwe van Robbert Oem van Bokhoven” verkreeg in 1419⁴⁰) ten erfcijns de hofstad van een huis etc. op de huidige Schapenmarkt te 's-Hertogenbosch;
8. Jan Oem. In de akte in kwestie komt hij voor als „wijlen Jan Oem, investiet van Rosmalen”. Ongetwijfeld is hij dezelfde als heer Jan Oem, in 1410 genoemd investiet van Bergen op Zoom en die in hetzelfde jaar ook wordt aangehaald als Jan Oem van Peelt, natuurlijke zoon van wijlen Jan Oem, heer van Bokhoven⁴¹). Hij zal ook identiek zijn met Jan Oem in 1418⁴²) genoemd kanunnik in 's-Hertogenbosch en met hem, die in „Schutjes”⁴³) staat opgenomen

bij de namen der kanunniken van de St. Jan onder de naam Jan Oem, lid der illustre broederschap van O.L. Vrouw, met als sterfdatum 21 januari 1419.

De akte van het jaar 1421, aangehaald onder noot 29 heeft betrekking op de aanwijzing van scheidsrechters inzake een onenigheid over de nalatenschap van „wijlen Jan Oem, investiet van Rosmalen”, door mij geplaatst sub. 8.

De personen genoemd onder de nrs 1 en 2 wezen als scheidsrechters aan, Jacob van Vladeracken en Reyner Loden⁴⁴⁾. Zouden deze twee, zonen zijn geweest van Margriet van Olmen? Vergelijk dit met hetgeen waarop noot 23 betrekking heeft. De andere onder de nrs 3 t/m. 6 genoemden zouden kinderen geweest kunnen zijn uit het huwelijk van Jan Oem met Beel van Geldrop. Zij stelden als arbiters aan, Philips heer van Geldrop en Biechtew en Dirck van Haastrecht heer van Loon op Zand²⁹⁾.

Naar mijn weten werd tot dusver, in genealogische tijdschriften nog niet in een zo uitvoerige mate aandacht geschonken aan het vrij talrijke kroost dat Jan Oem, heer van Bokhoven en Olmen heeft nagelaten.

-
- 1) Ao. 1913, blz. 296.
 - 2) Moet hier „Mabele” worden gelezen?
 - 3) Collectie Bn. v. Leefdael, nr. 5 (gemerkt D), fol. 306.
 - 4) Jrg. LXXI Ao. 1954, kol. 211-214.
 - 5) Zie hiervoor N.Br. Volksalmanak voor het jaar 1889, blz. 97 e.v.
 - 6) Gelegén bij Vianen.
 - 7) Deze mededeling is te vinden in Taxandria, jrg. 19, Ao. 1912, blz. 153.
 - 8) Jrg. 34, Ao. 1927, blz. 71.
 - 9) Algemeen rijksarchief te Brussel, Leenhof van Brabant, nr. 19, fol. 364.
 - 10) Gelegén in de nabijheid van Mol, Be.
 - 11) Ook dit leenboek wordt bewaard op het algemeen rijksarchief te Brussel. Zie in dit verband ook, Taxandria jrg. 20, Ao. 1913, blz. 299, noot 1.
 - 12) Liège, anno 1871 pag. 70-74.
 - 13) Een notarieel afschrift van deze akte wordt bewaard in het archief van de Norbertijnenabdij te Heeswijk-Dinther. Het wordt onder Inv. nr. 508 genoemd in de inventaris van het archief der parochie Bokhoven. Deze inventaris werd in 1969 samengesteld door Mr. J. A. M. Hoekx. Hiervoor kan men ook zien, Taxandria, jrg. 34, Ao. 1927, blz. 72 (nr. XI) en blz. 73 (nr. XIX).
 - 14) Zie hiervoor het leenboek waarop noot 9 betrekking heeft.
 - 15) Bijdragen XXXIV van het Instituut voor middeleeuwse geschiedenis der rijksuniversiteit te Utrecht, blzn. 12 en 33.
 - 16) Jrg. 20, Ao. 1913, blz. 298.
 - 16a) Voor de betekenis van het begrip „Herberge” wordt verwezen naar de bijdrage van B.W. van Schindél te Brussel in de Br. Leeuw, jrg. 11, Ao. 1962, blz. 113 e.v. en speciaal de blzn. 115 en 116.
 - 16b) De brief van tolvrilheid staat op fol. 37v. van het leenregister nr. 52 behorende tot het archief van de Leen- en registerkamer Holland van het algemeen rijksarchief.
 - 16c) Les Echevins de la souveraine Justice de Liège, par le Chevalier Camille de Bor-man (Liège: 1892).
 - 16d) Zie het seriewerk Inventaire des Archives de la Belgique publiés par ordre du Gouvernement etc. premier partie, Tome V en VI.
 - 16e) Hiervoor wordt verwezen naar de akte bedoeld onder nr. 146 van de nieuwe catalogus der oorkonden etc. van het provinciaal genootschap van K. en W. in N.Br. (uitgave 1900). Zie ook de oorkonde nr. 194 van het jaar 1473 van die catalogus toen Henrick van der Aa nog heer van Bokhoven was.

- 16f) Zie regest nr. 17 (blz. 71) van de onder noot 13 genoemde parochie-inventaris alsmede het stuk genoemd onder I 519 (blz. 61) daarvan.
- 16g) Jrg. 34, Ao. 1927, blz. 73 (nr. XX).
- 17) Een en ander is te vinden in het algemeen rijksarchief, Leen- en registerkamer van Holland, register nr. 22, resp. fol. 50, 60 en 66v.
- 18) De bisschop was immers tevens graaf van Loon.
- 19) Jrg. XI, Ao. 1959, blz. 45.
- 20) Zie het werk van Camille de Borman „Les Echevins de la Souveraine Justice de Liège”, Luik - 1892, pag. 428.
- 21) Jrg. XVII, Ao. 1963 - 1964, nr. 1 en 2, blz. 13 e.v.
- 22) Zie de Ned. Leeuw, jrg. LXXI, Ao. 1954, kol. 204, onder 8.
- 23) Jaargang 34, Ao. 1927, blz. 83.
- 24) Anno 1913, blz. 176 e.v.
- 25) Zie voor een en ander, het leenregister „Strickgriffier”, rijksarchief 's-Hertogenbosch, Raad van Brabant, nr. 1322 fol. 175.
- 26) Dit charter is in extenso opgenomen in „Gemene gronden in Noord-Brabant in de Middeleeuwen”, door Dr. D. Th. Enklaar, blz. 103. Een verkorte copie daarvan kan men zien in de catalogus van de oorkonden van het provinciaal genootschap te 's-Hertogenbosch, 1e supplement, nr. 21a.
- 27) 's-Hertogenbosch, R. 1269, fol. 217.
- 28) Deze op 26 juni 1972 te 's-Hertogenbosch overleden heer Smulders zal bij mij steeds in dankbare herinnering blijven. Gedurende de jaren 1951-1981 verstrekte hij mij zeer veel inlichtingen betreffende de jaren 1387 tot 1500 uit het „Bosch-protocol”.
- 29) 's-Hertogenbosch R. 1192, fol. 389v, dd. 17 november.
- 30) 's-Hertogenbosch, schepenprotocol Ao. 1467-1468, fol. 259.
- 31) Algemeen rijksarchief, Leen- en registerkamer Holland, reg. nr. 51, fol. 12.
- 32) Zie het werk van A. M. Frenken: Documenten betreffende de kapittels van Hilvarenbeek St. Oedenrode en Oirschot, blz. 182.
- 33) 's-Hertogenbosch, R. 1185, fol. 211v.
- 34) Als noot 31: leenregister nr. 54, fol. 92.
- 35) Evenals noot 31: register nr. 51, fol. 16.
- 36) 's-Hertogenbosch, R. 1185, fol. 107, dd. 4 april.
- 37) Jrg. XXIII, Ao. 1972, afl. 3, blz. 42.
- 38) 's-Hertogenbosch R. 1190, fol. 70v.
- 39) Schepenprotocol van 's-Hertogenbosch R. 1210, fol's. 80 en 395.
- 40) 's-Hertogenbosch R. 1191, fol. 156, dd. 29 juli.
- 41) 's-Hertogenbosch R. 1186, resp. fol's 422 en 391.
- 42) 's-Hertogenbosch R. 1191 fol. 268, dd. 23 juni.
- 43) Dl. IV, blz. 236.
- 44) Zie Campina 4e jrg., oktober 1974 no. 15 blz. 154 en 155.

COUSEBANT VAN GROOT WASPIK

door Mr. J. Belonje

Het is niet de eerste maal, dat in dit tijdschrift de aandacht wordt verzocht voor het adellijke geslacht Cousebant, al dient tevens erkend te worden, dat de notities, welke de heer De Roy van Zuidewijn in de IXe jaargang van De Brabantse Leeuw heeft doen opnemen ¹⁾ eigenlijk die tak recht deed wedervaren, welke zich reeds in de XVIIIe eeuw naar de heerlijkheid Groot Waspi(c)k heeft genoemd. In dit verband zij voor zoveel nodig opgemerkt, dat er naast een heerlijkheid Groot ook een heerlijkheid Klein Waspi heeft bestaan, welke laatste toendertijd in het bezit was van het Huis Oranje-Nassau en naderhand tengevolge van erfenis aan de Pruisische kroon is gekomen ²⁾. Niet ter sprake kwam daarin, dat ter herinnering aan enkele leden dier familie tot vóór enige tientallen jaren in het dorp

Waspik zelf, in het koetshuis naast de Ned. Hervormde kerk rouwkassen bewaard zijn gebleven, die thans een plaats hebben verworven in het Noord-Brabants Museum te 's-Hertogenbosch. Ook in genoemde kerk komen herinneringen aan deze Cousebant's voor. Hiervan en van drie dezer wapenborden vindt men een beschrijving in de „Genealogische en Heraldische Gedenkwaardigheden in en uit de Kerken der Provincie Noord-Brabant" door wijlen mijn medewerker Mr. P. C. Bloys van Treslong Prins³⁾, die er daarbij slechts in slagen mocht één van deze drie laatstgenoemde objecten te indentificeren.

Van de rouwkassen van Waspik komt er een op zijn lijstje niet voor bovendien. Ik kan tot mijn genoegen, dank zij de medewerking van de Museum-directie en van onzen redactie-secretaris Van Heeswijk het ontbrekende stuk hierbij afbeelden. Het is een van sierlijk snijwerk in de stijl van Lodewijk XV voorziene kas, die respectievelijk boven en onderaan te lezen geeft

MDCCLIX

en :

OBIT - XVI - OCTOBRIS

terwijl het middenvak gevuld wordt door een elegant gebeeldhouwd hoofdwapen, gefundeerd op een zogenaamde arabesk. Het schild vertoont een schuinbalk, die beladen is met drie breedarmige kruisjes. Dit schild is gedekt door een aanzierende gekroonde helm (waarvan de tralies helaas verloren zijn gegaan) met om de hals in plaats van het meestentijds gebruikelijke medaillon een kruisje (ook dit is gebroken). Terzijde van de helm zijn dekkleden aanwezig en het helmteken wordt gevormd door een kruisje uit het schild, geplaatst tussen een gewone vlucht. Schildhouders zijn een griffioen en een leeuw. Blijkens de onderschriften zijn om dit hoofdwapen (Cousebant) een viertal kwartier-wapenschildjes aangebracht, die evenwel onderling op enkele plaatsen bij verloop van tijd verwisseld zijn geworden. Ten rechte behoort daarvan de rangschikking deze te zijn :

COUSEBANT

EMONDS

CRUCIUS

VAN BEECK

De overledene ter ere van en ter herinnering aan wie deze rouwkas opgehangen werd, was Franciscus Bernardus Cousebant van Groot Waspick, die op 16 oktober 1759 overleed. Hij was de te Haarlem op 13 augustus 1709 geboren zoon van jonker Adriaen Franciscus Cousebant, de bezitter van het

Huis te Schulp⁴⁾), lid van het H. Kerstmisgilde te Haarlem⁵⁾ en van Maria Catharina Emonds, welke laatste de heerlijkheid Groot-Waspick had aangebracht als dochter van Mr. Pieter Emonds en Adriana Dimphna van Beeck.

Sub 1 in de reeds aangehaalde beschrijving van de rouwkassen te Waspick bewaard is dan een wapenbord dat insgelijks het (volle) wapen-Cousebant centraal heeft terwijl de vier daarom heen gerangschikte kwartierschilden gelijk zijn aan de hierboven reeds aangeduiden, met dien verstande dan zoals zij in verbeterde volgorde behoren te staan.

Ter verduidelijking is hier een inscriptie op het bord geschilderd:

MDCCCIX
OBIIT XXX JANUARI.

De presoon ter ere van wie dit gedenkstuk werd vervaardigd moet een van de kinderen zijn geweest van het boven reeds aangehaalde echtpaar Adriaan Franciscus Cousebant en Maria Catharina Emonds.

Na datgene wat reeds over het tweede rouwbord in de serie naar voren is gebracht, valt er hier niets meer aan toe te voegen, dan dat dit van 8 kwartieren voorziene stuk bedoeld is geweest om de herinnering levendig te houden aan Maria Christina Genoveva van Alckemade, die de eerste echtgenote was van van de reeds eerder aangehaalde Franciscus Bernardus Cousebant, overleden op 3 maart 1748.

De derde rouwkas, voorzien met als hoofwapen een gedeeld schild, representeerde twee geslachtswapens kome thans ter sprake. Centraal komen daarop aldus voor aan de manszijde, dus heraldisch rechts dat van de Cousebant's met aan de zijde van de vrouw, derhalve links een gevierendeeld wapen samengesteld uit de componenten 1. en 4. Emonds en in 2. en 3. Van Beeck.

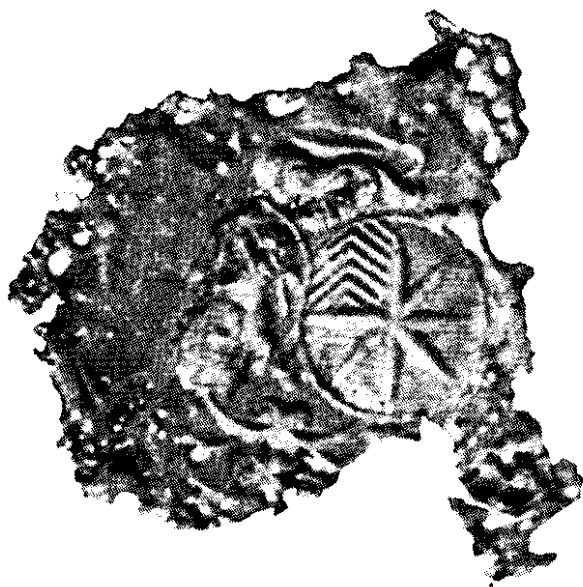
Het kan niet anders of deze rouwkas, die bovendien nog het jaartal MDCCLVII draagt, moet in verband met boven aangehaalde feiten opgehangen zijn voor de echtgenote van een jonker Cousebant, die zelf uit een alliantie Emonds-Van Beeck voortgekomen was. Ter meerdere duidelijkheid is het hoofwapen bovendien nog omgeven door de vier kwartieren van deze dame en de combinerings van het een en ander laat slechts afleiden, dat hier bedoeld zal zijn Maria Catharina Emonds, ervrouw van Groot-Waspick, de echtgenote van Jr. Adriaan Franciscus Cousebant. Zij was een dochter van Mr. Pieter, voornaam advocaat voor het Hof van Holland en van Adriana Dimphna van Beeck en zij overleed te Leiden op 16 oktober

Rouwkas voor Franciscus Bernardus Cousebant van Groot Waspick, overl.
16 oktober 1759 afkomstig uit de Herv. Kerk te Waspik.
Thans in het Noord-Brabants Museum te 's-Hertogenbosch.

Zegel (in rode lak) van
Hendrik van Wijck met
het wapen van Wijck ge-
vierendeeld met Couse-
bant.

Zegel (in rode lak)
met alliantiewapen
Van Wijck-Van
Heijmenbergh
(1763)

1757 na op 18 oktober 1707 te 's-Gravenhage met Jr. Adriaan Franciscus C. getrouwd te zijn. Van beiden werden de namen hierboven reeds genoemd.

De verhouding tussen takken onderling van de familie Cousebant is vanouds meestal zeer goed gebleven en dat komt in het bijzonder tot uiting bij de groep familieleden, welke men onder het „Enkhuizer geslacht” zou kunnen samenvatten enerzijds en de tak van Groot-Waspik anderzijds. Om dit te bewijzen zal het wellicht gewenst zijn een relaas betreffende het verband tussen beiden hier aan te vangen met een overzicht van de afstammeling van het geslacht Cousebant in algemene zin.

Barend, zoon van Wigger Claeszoon Cousebant, een brouwer van aanzien ter plaatse was te Haarlem getrouwd op 10 februari 1579 met Magdalena de Kies van Wissen. Man en vrouw zijn er aan de pest overleden op 21 oktober 1603. Het echtpaar had een zoon Franciscus Cousebant, een rijke brouwer in Het Rad van Avonturen die in Het Springende Peerd te Haarlem op de Kouden Horn te Haarlem woonde en die bezitter was van Mosveen onder Lisse alsmede van een buitengoed reeds vóór 1661 in het zuidelijke Heemskerkerduin⁶⁾. Hij is gestorven in 1667. In eerste huwelijk was Franciscus op 11 augustus 1613 getrouwd met Wijve of Wivina van Rijck(e), dochter van Cornelis en Agatha Bal Pietersdochter, welke reeds op 15 december 1619 overleed, waarna hij een tweede huwelijk aanging op 5 september 1623 met Adriana van der Hulst, de dochter van Gerrit Jacobsz. en Haze van Foreest. Deze Adriana was nog in leven op 10 februari 1677 toen zij als Frans Barentsz. weduwe te Haarlem een huis aan de Jansstraat hoek Langepoort overdroeg⁷⁾.

Niet minder dan 16 kinderen zijn uit deze beide huwelijken voortgekomen. Uit het tweede huwelijk was behalve een zoon of Jodocus, overleden nà 1700, de echtgenoot van Maria Adriana Crucius, waarvan de kwartieren hierboven reeds ter sprake kwamen, een zoon Josephus, geboren te Haarlem 1633, onder-vicariss aldaar, die het in 1685 tot deken van het kapittel van Haarlem bracht doch door lichamelijke indispositie sedert mei 1694 niet langer geschikt was om als wereldlijk priester te Haarlem te fungeren; hij is laatstelijk nog aarts-priester en deken van Haarlem geweest en hij stierf aldaar in 1697. Andere kinderen waren Simon Cousebant, ook lid van het kapittel te Haarlem; Magdeleentje, aanvankelijk „klopje” in „De Hoek”, die naderhand naar Vlaanderen vertrok en daar te Gent aan de

tering overleed, waarna zij ter plaatse in 1644 in de Capucijnerkerk begraven werd; Nicolaas, een zoon Gerardus, voorts een zoon Bernardus, een dochter Johanna, die voor of in 1721 overleden was⁸⁾, en tenslotte nog een zoon Mr. Frederik, advocaat voor den Hove van Holland, geboren te Haarlem 11 oktober 1626, aldaar overleden 25 mei 1707 en begraven in de Grote- of St. Bavokerk te Haarlem op 1 juni daaraanvolgende. Laatstgenoemde was gehuwd met Thecla Laeckemans, die na doode van haar vader Meijnert Pietersz. op 18 juli 1662 beleend werd met een goed onder Schellinkhout door de Leenkamer van het Huis Marquette onder Heemskerk⁹⁾. In de literatuur is er sprake van dat Mr. Frederik door Koning Lodewijk XIV in de Fransche adelstand verheven zou zijn bij diploma van 22 juni 1654 ofschoon daarvan enige bevestiging niet gevonden kon worden¹⁰⁾. Niettemin schijnt zijn adeldom onbetwifelbaar ook al daarom, dat hij in een acte van bekendheid verleden ten overstaan van de Alkmaarse notaris Cornelis (van) Heijmenbergh uitdrukkelijk aangeduid wordt op 25 april 1677 als „de Heer Frederick Cousebant Ridder, woonachtig binnen Haarlem”¹¹⁾.

Mr. Frederik heeft tenminste vijf kinderen gehad: een op 10 december 1670 te Haarlem gedoopte zoon Franciscus, een dochter Columba, eveneens te Haarlem gedoopt, op 25 april 1675, een zoon Wilhelmus insgelijks te Haarlem gedoopt op 21 januari 1677 en voorts nog twee dochters, waarvan de eene Geertruid gehuwd was met Mr. Jacob Bosschaert en de andere Maria Anna trouwde met Nicolaas Bosschaert.

Geertruid of Gertrudis maakte op 16 augustus 1718 haar testament voor de Haarlemse notaris H. van Eeckhout¹²⁾. Zij was toen reeds weduwe en „sieckelijck” terwijl zij bepaalde dat haar zuster Maria Anna, die toendertijd nog met Nicolaas Bosschaert gehuwd was haar universele erfgename zou worden met dien verstande, dat zij de verplichting hebben zou om het woonhuis van de testatrice, de „Huijsinge op de oude ofte smalle graft binnen dese stad” persoonlijk te betrekken. Deze making zou evenwel geen uitvoering vinden voor het geval Nicolaas Bosschaert kinderloos overlijden zou.

Voor notaris Th. van Heijmbergh te Alkmaar compareerden op 8 november 1721 Nicolas Bosschaert als echtgenoot van Maria Anna Cousebant, Matthijs van Wijck, gehuwd met Theresia Cousebant, voorts Outgerus Cousebant en Adrianus Franciscus Cousebant, als erfgenamen ab inte stato van Johanna Cousebant, die een dochter was geweest van Frans Barentsz. Couse-

bant, tezamen gekomen zijnde om een losrente-brief te laten overschrijven. En voor dezelfde notaris verschenen vervolgens op 5 september 1722 Adriaan François Cousebant voor 1/5, Nicolaas Bosschaert gehuwd met Maria Anna Cousebant ook voor 1/5 en bovendien namens zijn vrouw als erfgename van haar zuster Gertrudis Cousebant weer voor 1/5, Adriaan François Cousebant met Nicolaas Bosschaert als gesurrogeerde voogden over Franciscus Cousebant voor 1/5 en tenslotte Maria Theresia Cousebant weduwe van Matthijs van Wijck en Otgerus Cousebant, zuster en broeder deze laatsten wegens het resterende gedeelte van de vaderlijke goederen door juffrouw Johanna Maria Cousebant op 12 oktober 1710 te Haarlem met de dood ontruimd. Zij brachten er een scheiding tot stand¹³).

Twee takken van de Cousebant's waren er tenslotte, die hier reeds voor een deel ten tonele gevoerd zijn. Eén van deze beiden was die welke zich te Enkhuizen gevestigd heeft en die afgestamd is uit het eerste huwelijk Cousebant - van Rijck(e).

Deze eerste Enkhuizer vertegenwoordiger was Mr. Bernardus ofwel Barend Cousebant, gehuwd met Regnildis van der Nim of Vernim. Dit laatste echtpaar had een zoon, Mr. Cornelis, die zich placht te schrijven „Cornelis B. Cousebant”, blijkbaar daarmee bedoelende aan te tonen dat hij Barend's zoon was.

Dit vloeit trouwens voort uit een acte van 14 mei 1681 en uit dergelijk stuk van 3 juni 1681, respectievelijk gepasseerd voor de Alkmaarse notarissen J. A. de Wit en C. Kessel¹⁴). Hij was toendertijd te Enkhuizen woonachtig en hij heeft daar nog in 1707 gewoond want het blijkt, dat hij daar destijds, als advocaat fungerende, met een executele belast was¹⁵). Mr. Cornelis had vooral in de Zijpe uitgestrekt grondbezit in eigendom, bepaaldelijk na 1705¹⁶); een deel hiervan was afkomstig uit de familie van zijn vrouw. Hij was gehuwd met Geertruid van Wijdenesse gezegd Baens, de dochter van Dirc Outgersz. Baens. Naar het heet zou zijn vrouw op 29 januari 1699 te Alkmaar overleden zijn, maar deze mededeling is òf in het ene òf in het andere gedeelte onjuist omdat haar begrafenis in het Alkmaarse doodboek in dato niet vermeld staat.

Outger — hij had een echt West-Friese naam, herkomstig uit zijn moeders geslacht en Maria Theresia waren de zoon en de dochter van deze Mr. Cornelis B. Cousebant. Broeder en zuster werden tezamen door Maria Schatter, in leven bejaarde geestelijke dochter (klopje) te Nieuwe Niedorp bij haar codicil van 9 november 1730 voor notaris Leonard van der Beets aldaar tot boedelberedderaars aangewezen. De testatrice, die

gedurende de laatste 2 jaren vóór haar overlijden op 15 maart 1731 ziek was geweest, bleek op haar beurt erfgename geweest te zijn van Franciscus Schatter. Nadat op 23 juli 1732 een boedel-inventaris door de geroepenen tot stand was gebracht voor de Alkmaarse notaris Mr. Dirk Sevenhuysen¹⁷⁾ geraakten de executeurs in niet geringe moeilijkheden met Mr. Jan Cornelisz. Schatter uit Amsterdam, die zich als nader gerechtigde als familielid van de overledene opwierp en hen een proces „in cas van *maintenue*” aandeed voor de Hoge Raad, waartegen zij zich genoodzaakt zagen verweer te voeren¹⁸⁾. Maria Theresia Cousebant was gehuwd met Mr. Matthias of Mathijs van Wijck, Regent van het Alkmaarse provenhuis Van Nordingen ofwel het Huis van Achten in de Lombardsteeg, sedert 1707 tot zijn dood in 1722. Op 16 mei van dat jaar werd hij ter plaatse in de Grote- of St. Laurenskerk begraven in het graf Noorderkruis of -transept no. 72. Het moet een kostbare begrafenis geweest zijn, want aan kerkrecht alleen al moest f. 39:18:-. betaald worden. Hij was de zoon van Hendrik van Wijck, die in 1663 getrouwd was met Apollonia de Graeff en hij had zijn vader reeds verloren voor 18 oktober 1675 toen voor de minderjarige zoon als voogden optraden in een acte voor de Alkmaarse notaris Pieter van Everdingen Pieter de Graeff en Johannes Paerslaken te Amsterdam, die toen tevens als boedelredders fungeerden over het goed, nagelaten door Jacob Matthijsz. van Wijck, de grootvader van het weeskind. Mr. Matthijs kocht in 1702 van de heer Dionysius Nuijts een huis met erf, tuin, boomgaard en stalling juist buiten de Kennemerpoort aan de oostkant van de Hereweg voor f 35.000,— en in deze woning is de familie langdurig gevestigd gebleven¹⁹⁾. Mr. Matthijs van Wijck had uit zijn huwelijk met Maria Theresia Cousebant een zoon, die naar zijn grootvader van vaderskant de voornaam Hendrik verkreeg, waarmede hij later meestentijds werd aangeduid. Dit kind - er was eerder een op 20 oktober 1703 gedoopt jong gestorven dochttertje Gertrudis Maria geweest - verkreeg in tegenwoordigheid van de getuigen Cornelius B. Cousebant en Apollonia de Greeff, een tweetal grootouders dus en van elke zijde één, bij de doop te Alkmaar op 9 juli 1705 de voornamen Henricus Bernardus. Al op jonge leeftijd moet Hendrik van Wijck een steun voor zijn moeder zijn geweest: dit komt toevallig tot uiting in een acte, die Maria Theresia deed passeren voor notaris Mr. Sevenhuysen bovengenoemd op 6 september 1728²⁰⁾. Bij dat stuk verklaarde zij „sieckelijk ende niet wel te passe” te zijn, terwijl, voor het

geval har zoon als zij zelf overlijden mocht „schoon alsdan nog iets an desselfs meerderjarigheijd mogt manqueeren egter de volkomen directe ende maniantie van haar vrouwe comparantes nalatenschap en sterfhuys sal hebben en vermogen te exerceren als gemelte haare zoon zulx volkomen toevertrouwende." Alles met benoeming van haar broeder Outger Cousebant tot toeziende voogd.

Maria Theresia Cousebant heeft nadien nog jaren geleefd; zij werd te Alkmaar in de Grote Kerk in het graf Noorderkruis 72 begraven op 11 september 1751 en enkele maanden later is haar broeder overleden, die lange jaren te Alkmaar woonachtig was geweest. Zijn lijk werd uit die stad op 4 december 1751 naar de Zijpe vervoerd om aldaar begraven te worden.

Vrij zeker zal hij dus in het kerkgebouw van St. Maartensbrug zijn bijgezet. Zoals reeds bericht hadden de Cousebant's uit de Enkhuizer tak in de polder reeds lang tevoren gronden door erfenis zowel als aankoop. Wellicht ontleende Outger zijn bezit daar ook nog voor een gedeelte van zijn oom Gerardus Cousebant, die in 1677 tot schepen en heemraad van de Zijpe en Hazepolder was benoemd na van Enkhuizen naar Alkmaar verhuisd te zijn. Maria Theresia van Wijck geboren Cousebant bezat er land en een huismanswoning onder de polder P. dat zij bij testament van juffrouw Joanna Camay te Enkhuizen verkregen had doch op 4 juni 1723 van de hand heeft gedaan²¹).

Zoals zich reeds deed vermoeden is Hendrik van Wijck steeds enig kind gebleven. Deze zoon aan wie door verschillende erfenissen van familieleden allengs een zeer aanzienlijk vermogen ten deel gevallen was, bewoonde aanvankelijk het royale huis, dat zijn vader buiten de Kennemerpoort had aangekocht, terwijl hij na zijn huwelijk verhuisd is naar een pand op de Oudegracht, dat aan de familie van zijn vrouw heeft toebehoord. Hij diende in zijn geboortestad als armbezoeker der S. Franciscus-Statie, als regent van het R.K. Comptoir en Weeshuis en als regent van het provenhuis van Nordingen. In 1769 verkreeg hij een stoel van het Haarlemse H. Kerstmisgilde als erfgenaam van zijn moeder, die hij evenwel in datzelfde jaar overliet aan zijn nicht jv. Justina de Kies van Wissen.

Zoals veel gegoede stedelingen bezat hij ook een buitengoed in dit geval bestaande uit een „Steenen Speelhuis", waarbij een *houtschuur*, welke laatste omstandigheid erop wijst, dat genoemde opstallen, die gebouwd waren op de kavel D. 34 in de Heer Hugowaard, zowel in als aan uitgestrekt stuk bosgrond hebben gelegen. Nog ongeveer tot halverwege de XIXe

eeuw schijnen behalve de bossen ook die gebouwen in stand gebleven te zijn. In totaal bezat Van Wijck in de polder Heer Hugowaard twee boerderijen, één met 25 en één met 30 morgen en ongerekend het vorenstaande aan los land 15 morgen en voorts een tweede bos aan de Hensbroekerweg groot 2½ morgen. Geen wonder dan ook, dat men hem eerst in 1744 de post van hoofdingeland had aangeboden. Later, in 1750 werd hij in de Heer Hugowaard tevens nog heemraad, terwijl het destijds in Holland allerminst gebruikelijk was Rooms Katholieken voor zodanige openbare ambten in aanmerking te doen komen. Het feit overigens, dat zijn schoonvader die bedieningen ook bekleed had, zal hieraan wel niet vreemd zijn geweest²²).

Hendrik van Wijck was gehuwd met Agatha Catharina van Heijmenbergh, die te Alkmaar gedoopt werd als dochter van de notaris Theodorus en diens vrouw Clara Croone in tegenwoordigheid van haar oom, de R. D. Joannes van Heijmenbergh, waarschijnlijk op 8 juli 1712. Toen zij trouwden was de bruid weduwe van Johannes, zoon van de bekende Amsterdammer Joannes Baptista van Ceulen. Mevrouw Van Wijck - Van Heijmenbergh overleed te Alkmaar op 29 oktober 1763 en werd aldaar begraven in de Grote- of St. Laurenskerk, Zuidergang 20 op 4 november d.a.v., nadat zij voor de Amsterdamse notaris Jan Ardinois op 28 mei 1750 een mutueel testament had gemaakt met haar man. Kinderen heeft zij niet nagelaten en de man is na haar dood niet hertrouwd. Hendrik van Wijck testeerde later alleen, als zijnde boven een ton gouds gegoed op 27 juli 1765 en vervolgens nogmaals op 12 juni 1778²³). In beide gevallen waren toen door hem tot zijn erfgenamen geroepen zijn neef Floris Cousebant van Groot-Waspik en diens nazaten nadat in het eerdere testament ook aangewezen waren de kinderen der zuster zijner vrouw.

In het derde testament had de sympathie van Van Wijck zich niet gewijzigd; eerder was zij versterkt, want toen had hij als universeel erfgenaam aangewezen zijn neef Floris J. F. Cousebant heer van Groot-Waspik wonende te Leiden tezamen met diens echtgenote, de barones van Wassenaer. En dit laatste testament werd door de erflater met de dood bevestigd. Dit viel voor op 11 juli 1778 en Henrik van Wijck is vervolgens begraven in hetzelfde graf, waarin zijn vrouw was bijgezet.

Van Wijck heeft, zoals bij zijn stand en ambten paste een familiewapen, dat hij bij verloop van tijd een wijziging heeft laten ondergaan. Het oudste type van zijn wapen vond ik terug in combinatie met dat zijner vrouw, vormende een alliantie van

twee ovale schilden. Het bevindt zich onder een acte, verleden ten overstaan van de Alkmaarse notaris Mr. Hadriaan van Daverveldt vn 10 augustus 1763 en is uitgevoerd in rode lak²⁴⁾).

Helaas is het zegel aan de mantszijde onvolkomen gebleven, maar het is aan de hand van de blazoering duidelijk, dat het een klimmende leeuw vertoont op *blauw*. Na de dood zijner vrouw heeft Van Wijck zijn wapen in zoverre gewijzigd, dat hij het eerder beschrevene met de leeuw op een gevierendeeld schild in 1. en 4. heeft geplaatst en dit eigen wapen aan te vullen in 2. en 3. dat der familie *Cousebant*. Het zegel, in aldus gewijzigde vorm en in rode lak afgedrukt vond ik onder een acte, verleden voor de notaris Mr. H. Rijser te Alkmaar dd. 15 juli 1775²⁵⁾). Ook dit wordt hierbij afgebeeld en het stuk is van belang omdat het ons duidelijk maakt, dat de helm van het wpen Van Wijck gedekt was door een wrong en dat als helmteken bij dit wapen drie lisdodden behoorden.

Na de dood van Hendrik van Wijck was er slechts één erfgenaam, aan wie alles toeviel met uitzondering van een aantal legaten. De erfgenamen heeft toen volmacht verstrekt op de boedelberedderaars en deze hebben bij notariële acte een rekening tot stand gebracht verleden voor de Alkmaarse notaris C. van Oostveen, die eerst op 20 december 1785 gesloten kon worden. Het document²⁶⁾ is leerzaam omdat het een menigte van wetenswaardigheden oplevert betreffende de bestanddelen der bewuste nalatenschap. Daarin waren ook vervat behalve vrij wat contante penningen en de reeds opgesomde gronden in de Heer Hugowaard, landerijen onder Castricum, Bakkum, Hensbroek, het Overdie, Bergen, de Zijpe, voorts een boerenwoning met 21 morgen in de Wijde Wormer bij Neck, een huis in de Wieringerwaard met 10 morgen, een boerenwoning met 30 morgen op Het Woud. De beide liquidateurs Jan Pieter Goudsblom te Alkmaar en Johan Michaël de Graaff, Rentmeester te 's-Gravenhage, die bij twee respectievelijke acten van 12 december 1778 en 12 juli 1785 verleden voor notaris Cornelis le Clercq te Warmond met de verffening belast waren, hebben zich van hun taak gekweten behalve door de weinige boedelschulden te voldoen, vooral door het overgrote merendeel der onroerende zaken zo gunstig mogelijk van de hand te doen. Wanneer er dan van tijd tot tijd liquide middelen beschikbaar kwamen, werden deze aanstonds door of namens de erfgenaam weggetrokken: hijzelf kwam soms uit Leiden over om geld en een andere maal werd bijvoorbeeld „meede genomen door Mevrouw Waspik” ofwel door „de HoogWelGe-

booren Jonkvrouwe Verseiden van Varick voor den Heer Waspik" terwijl eens „aan den Heer van Waspik in zijn goudbeurs" contant werd overgemaakt.

Op de begrafenis-kosten werd allerm minst bek nibbeld en op onbekrompen wijze werden de drie R.K. Staties te Alkmaar bedacht, waarbij pastoor Van Beek persoonlijk nog f 600,— ontving. Elk lid van het dienstpersoneel werd bedacht met f 2000,— en voor Regenten van het R.K. Armenkantoor bleef een som van f 7383:4:8 gereserveerd.

De tak van de Van Cousebant's van Waspik voor wie de erflater Van Wijck deze omvangrijke boedel bestemd had was die van eerder reeds genoemde jonker Adriaan Franciscus. Behalve een op 30 januari 1809 overleden kind (zie boven) had deze een zoon nagelaten met name Franciscus Bernard Cousebant van Groot-Waspik, die op 12 augustus 1709 geboren was en op 16 oktober 1759 overleed. Hij was in 1754 gehuwd met Maria Christina Genoveva van Alkemade geboren te Warmond op het huis Oud-Alkemde ²⁷⁾ 20 februari 1715, de dochter van Floris Ignatius Michaël en van diens eerste vrouw Maria Theresia Catharina van der Goes.

Uit het huwelijk Cousebant - van Alkemade zijn tenminste twee kinderen voortgekomen. In de eerste plaats was dat de zoon Florentius Justus Fraciscus, die de erfgenaam zou worden van zijn neef Hendrik van Wijc. Hij heeft ter herinnering aan het met zijn moeder uitstervende geslacht Alkemade zich Cousebant van Alkemade genoemd. Heer van Groot-Waspik werd hij na 's-vaders dood, voorts was hij Heer van Hendrik Luiten Ambacht, Oude en Nieuwe Tonge en -Cromstrijen of Numansgors met Klaaswaal.

Hij werd geboren op het huis Oud-Alkemade 2 april 1735 en overleed aldaar op 12 juli 1799 na in 1763 getrouwd te zijn met Elisabeth Julia Jacoba van Wassenaer-Warmond, die reeds op 2 oktober 1799 haar echtgenoot in de dood gevolgd is. Zij was de oudste dochter van Jacob Albert Baron van Wassenaer-Warmond en Maria Alexandrine de Cannart d'Hamale. ²⁸⁾ De eerstgeboren zoon uit dit huwelijk was Franciscus Bernardus Cousebant, die o.m. Oud-Alkemade erfde. Hij kwam in ernstige financiële moeilijkheden en in 1807 verkochten de curatoren zijn belangrijkste bezittingen aan zijn broeder Jacob Hendrik Joseph en aan de met zijn zuster getrouwde zwager Jean-Louis-Léon de Fontaine Logers. Behalve Jacob zelf traden als curatoren op zijn zwager, de na te melden J. N. Diert van Leefdael en de hierna eveneens nog te

noemen Mr. Joan Anthony Schiefbaan, lid van de Raad en Burgemeester van 's-Gravenhage.

De tweede zoon van uit dit huwelijk was Jacques-Henri-Joseph Cousebant Heer van Groot-Waspik, die te Brussel stierf op 26 november 1814, na in november 1805 gehuwd te zijn met Marie-Reine-Ghislaine-Joséphine Barones van Reynegom, oudste dochter van Guillaume-Jean-Joseph-Ghislain Baron van Reynegom d'Heetvelde, lid der Ridderschap van Zuid-Brabant en Marie-Jacqueline-Joséphine de Heuveli, geboren 13 januari 1774 en na hertrouwd te zijn overleden op 8 juli 1838. Deze in België gevestigd gebleven tak heeft in dat land erkenning van adeldom verkregen en is daar met de oud-minister van Oorlog A. Baron Cousebant d'Alkemade in mannelijke lijn uitgestorven.

Het derde kind uit het huwelijk Cousebant - Van Alkemade is haar vaderland getrouw gebleven. Dat was Catharina Cousebant van Waspik. Zij is getrouwd met Josephus Nicolaas Diert van Leefdael, ook genamd Josephus Nicolaus Diert, de zoon van Gerardus Petrus Diert Heer van Melissant en Hoogmade en Juliana Philippina Barones van Leefdael, van een broeder van wie het Nederlandse dellijke geslacht Diert van Melissant afstamt²⁰). Het echtpaar Diert-Cousebant woonde te 's-Gravenhage in het huis wijk F.no. 68, tezamen met een ongehuwde zuster van de man, Antonetta Hendrica Diert, die van hen daar als eerste overleed oud 59 jaar op 9 januari 1823, gevolgd door haar broeder J. N. Diert voornoemd op de leeftijd van 64 jaar dd. 20 februari 1826. Mevrouw Diert-Cousebant, die nog op het huis Oud-Alkemade geboren was, stierf te 's-Gravenhage als de laatste uit de Hollandse tak van haar geslacht op 17 december 1840, oud ruim 76 jaar en, zoals de acte van de Burgerlijke Stand vermeldde „des morgens ten acht ure”.

Door de familie werd een bidprentje in druk verspreid, hetwelk ik hierbij afbeeld; het geeft te kennen, dat zij veel aan armenzorg deed en zich de zaak van de kerk met toewijding aantrok, terwijl de voorstelling daarop van St. Ursalia aan het vermoeden voet geeft, dat zij voor deze heilige gedurende haar leven een bijzondere devotie aan de dag legde.

Mevrouw Diert-Cousebant, die bezitster was van de stoel no. 38 van het H. Kerstmisgilde, werd begraven op de grote, toen kortelings geopende R.K. begraafplaats aan de oostkant van de Kerkhoflaan ter plaatse. Rondom de kerkhof-kapel en daar tegenaan ligt, de veelhoek van het grondplan van dit gebouw in buitenwaartsche richting voortzettende, een reeks van zware liggende zerken, hoofdzakelijk uit Escauzijnse steen gehouwen,

die kennelijk de bedekkingen uitmaken van grafkelders. Eén uit die serie ligt juist vóór de toegangsdeur der kapel aan de westkant. Zij heeft de vorm van een niet gelijkzijdige vijfhoek en is getekend met het nummer 16. Het opschrift daarvan in Romeinse kapitalen luidt :

BID VOOR DE ZIEL VAN ZALIGER
VROUWE

MARIA CATHARINA COUSEBANT
VAN WASPICK, DOUAIRIERE VAN
DEN HOOGWELGEBOREN HEER

JOSEPHUS NICOLAAS DIERT VAN LEEFDAEL

GEB: 25 JUNI 1764, OVERL: 17 DECEMBER 1840

MR JOANNES FRANCISCUS HUBERTUS HOVIUS

GEB. 23 APRIL 1806

OVERL. 29 FEB. 1864

DEN WELEDEL HEER CORNELIS JOANNES SCHIEFBAAN

GEBOREN TE 's GRAVENHAGE DEN 11 JANUARI 1798

OVERLEDEN ALDAAR DEN 14 MEI 1878

VROUWE

MARIA ELISABETH LOUISA HOVIUS

WEDUWE VAN DEN WELEDELEN HEER CORNELIS

JOANNES SCHIEFBAAN

GEBOREN TE AMSTERDAM DEN 23 APRIL 1806

OVERLEDEN TE 's GRAVENHAGE DEN 20 OCTOBER 1883

R. I. P.

Dit opschrift vereist tenslotte nog een nadere verklaring, die kort kan zijn. De dochter van het echtpaar Diert-Cousebant, Petronella Cornelia was gehuwd met Mr. J. F. H. Hovius, uit welk huwelijk een dochter was de bovengenoemde M. L. E. Hovius. Deze laatste nu trouwde met C. J. Schiefbaan, in zijn tijd een zeer bekende notaris, aanvankelijk te Voorburg in 1825/6 en naderhand tot 1876 te 's-Gravenhage. Die notaris Schiefbaan was de zoon van Mr. Johan Antony, 1759-1826 en van de in 1812 overleden Maria de Graaff.

Waarmede ik thans mijn genealogische notities van de Cousebant's meen te mogen beëindigen.

BID VOOR DE ZIEL VAN ZALIGER

MEVROUWE

**MARIA CATHARINA COUSEBANT
VAN WASPICK,**

DOUAIIRIÈRE VAN DEN HOOG WEL GEBOREN HEER

**JOSEPHUS NICOLAAS DIERT
VAN LEEFDAEL.**

*Overleden te 's Gravenhage den 17 Decem-
ber 1840, in den ouderdom van ruim zes
en zeventig jaren.*

Vol was zij van goede werken en aalmoezen
die zij deed. En het geschiedde in die dagen, dat
zij ziek wierd en stierf, en al de weduwen ston-
den rondom (haar lijk) en schreiden, toonende
de rokken en kleederen, die zij haar maakte.

HAND. IX: 36, 37, 39.

Zij heeft in haar leven het huis des Heeren
onderstut, en den tempel in hare dagen versterkt.

ECCL. L: 4.

R. I. P.

Bidprentje voor Maria
Catharina Cousebant
van Waspick weduwe van
Jos. Nic. Diert van
Leeftaal (1840)

- 1) 1960, bldz. 168/9.
- 2) A. J. van der Aa „Aardrijkskundig Woordenboek der Nederlanden“ XII, Gorinchem 1849, bldz. 125.
- 3) Deel II, Utrecht 1924, bldz. 241/2 sub 1, 2 en 3 en bldz. 294.
- 4) Vgl. Van der Aa „Aardrijkskundig Woordenboek“ X, Gorinchem 1847, bldz. 312; Mr. H. J. J. Scholtens „Uit het verleden van Midden Kennemerland“, Den Haag 1947, bldz. 147 en 264/5 en Mattheus Brouerius van Nidek R. G. „Het Zegepralant Kennemerlant“, I, Amsterdam (1729), bldz. 22.
- 5) Jhr. Mr. A. F. O. van Sasse van Ysselt „Beschrijving van het H. Kerstmisgilde te Haarlem“, 's-Gravenhage 1905 passim. Vgl. dit werk ook voor het volgende.
- 6) Zie respectievelijk „Jaarboekje voor Geschiedenis en Oudheidkunde van Leiden en Omstreken“, LXIV, 1972, bldz. 139 sqq. en Ir. J. G. G. Jelles „Geschiedenis van beheer en gebruik van het Noordhollands Duinreservaat“, Arnhem z.j., bijlage Va.
- 7) „Bijdragen v. d. Geschiedenis van het Bisdom Haarlem“, X, 1881, bldz. 151.
- 8) In het onder noot 7 genoemde tijdschrift komen op tal van plaatsen aanhalingen voor betreffende leden van het geslacht Cousebant; men zie J. C. Mertz „Register op de vijftig eerste delen van de Bijdragen voor de Geschiedenis van het Bisdom Haarlem“, Haarlem 1934, bldz. 134/5.
- 9) „Rechtshistorische Opstellen aangeboden aan A. S. de Blécourt Oud-Hoogleeraar in het Oud-Vaderlandsche Recht te Leiden“, Groningen-Batavia 1939, bldz. 67/8.
- 10) Mogelijk is hier een vergissing in het spel, want de directeur-général des Archives de France deelde mij onder dagtekening van 27 december 1960 post alia mede „il n'a malheureusement pas été trouvé la moindre trace des lettres d'anoblissement qui auraient été concédées à Cousebant.“
- 11) Notarieel archief gemeente Alkmaar deel 218.
- 12) Notarieel Archief Haarlem inventaris deel 804, no. 85.

- 13) Respectievelijk deel 448, fol. 117 en dl. 449, acte 42, notar. archief Alkmaar.
- 14) Notarieel archief Alkmaar respectievelijk deel 310 acte 22 en dl. 267 no. 96.
- 15) Zie mijn „Gedenkwaardigheden” N.-Holland III, Utrecht 1929, bldz. 55.
- 16) Oud rechterlijk archief 's-Rijks Archief in Noord-Holland delen 6535/6/7.
- 17) Notar. archief Alkmaar deel 514.
- 18) Inventaris not. archief Alkmaar deel 514 acte van volmacht van 25 oktober 1731. - Het mandament van maintenue was een provisie van justitie in cas possessorio „ad retinendam possessionem”, waartoe ter keuze verzoek gedaan kon worden aan het hof dan wel aan de Hoge Raad. Vgl. bldz. 298/9 Mr. Joannes van der Linden „Verhandeling over de Judiciele Practyck”, I, Leyden 1794.
- 19) Op 6 mei; cf. acte fol. 57 deel 166 oud-rechterlijk archief Alkmaar.
- 20) Inventaris not. archief Alkmaar deel 511 acte no. 743. - Apollonia de Graeff trouwde 1663 Hendrik van Wijck; zij werd te Alkmaar in de Grote- of St. Laurenskerk begraven op 3 maart 1708 in graf N.-Kruis 74. Met haar broeder Johan de Graeff, die daar begraven werd in no. 73 op 4 november 1695 had zij geerfd van hun oom van moederszijde Mr. Cornelis van Veen, zoon van Mr. Pieter van Veen, pensionaris van Den Haag en van diens vrouw Jacomina van Ruijven.
- 21) Zie de acte van 20 maart 1678 v. notaris J. W. Brederode te Alkmaar, inventaris no. 240, bldz. 57. - Outger Cousebant had blijkens de leggers 328 en 329 Oud-Archief van de Zilpe en Hazepolder 38 morgen grond in de kleine polder T.
- 22) Zie mijn „De Heer-Hugowaard (1629-1929) - Een Geschiedenis van den Polder” Alkmaar 1929, bldz. 32, 53 en 58 en „Bijdragen v. d. Geschiedenis v. h. Bisdóm Haarlem”, L., 1932, bldz. 227. - De percelen op de kavel D. 34 worden voor het eerst genoemd in het Kohier der invordering van de ordinair verponding der gebouwen in de Heer Hugowaard, geformeerd ingevolge plakkaat van de Staten van Holland en West-Vriesland van 20 mei 1730. „D. 34. Houtschuur met een vertrek voor arbeidsman en heerschapskamer Heere Kousebant f. 15:--” waaruit misschien op te maken valt, dat deze bezitting met voorbijgang van Hendrik van Wijck steeds aan de Cousebant's verbleven in die eeuw tot 1774.
- 23) Respectievelijk voor de Alkmaarse notarissen J. van Bodeghem, deel 551 en P. de Lange, deel 686. Ook heeft hij nog testamenten gemaakt voor de plaatselijke notarissen Mr. D. Sevenhuijsen op 28 april 1729, deel 512 en 15 juni 1770 voor v. Bodeghem, deel 553.
- 24) Notarieel archief Alkmaar deel 657, acte no. 43.
- 25) Archief a.v. deel 708.
- 26) Archief a.v. deel 728 (op een zegel van f. 48, —!).
- 27) W. C. Machen „Warmond voorheen en thans”, Leiden 1927, citeert uit het begrafenis-register van Warmond op 29 juli 1765 en 18 juli 1799 de begravingen aldaar respectievelijk van Floris Cousebant Heer van Waspick en F. Cousebant, Heer van Waspik. Vgl. voorts S. J. Fockema Andreae e.a. „Kastelen, Ridderhofsteden en Buitenplaatsen in Rijnland”, Leiden 1952, bldz. 67/8 en Verslagen omtrent s'Rijks Oude Archieven XIII, II, 1940 (1941), bldz. 13/4.
- 28) Zie „Index op de Besluiten van het Departementaal Bestuur van Holland”, 1803, z.pl. en j., bldz. 231; „De Navorscher” XXII, 1873, bldz. 314; W. J. J. C. Bijleveld „Verscheidenheden uit de Omgeving van Leiden”, Leiden 1951, bldz. 55 en 57/8; A. G. van der Steur „De Geschiedenis van Warmond”, Den Haag 1969 bldz. 64-67; F. V. Goethals „Dictionnaire Généalogique et Héraldique des Familles Nobles du Royaume de Belgique”, Bruxelles 1852 I, p. 609; II, 179; IV, 262; Th. Ign. Welvaarts „Levensschets van den Norbertijn L. van Cannart d'Hamale, Utrecht 1884, passim; J. de Stein d'Altenstein „Annuaire de la Noblesse de Belgique”, Bruxelles 1898 en „Naamregister van de Respectieve Regeeringe” Amsterdam 1791, bldz. 187, 197 en 310.
- 29) Nederland's Adelboek XXXIX, 1941, bldz. 215 sub XI en XII.
- 30) „De Nederlandsche Leeuw” XLI, 1923, kolom 50 en „Nederlandsch Archiefblad” XLVII, 1939-1940 bldz. 114-118.

DRIE BAVELSE PASTOORS EN HUN ERFGENAMEN

door J. van Gils

Bij een genealogisch onderzoek van de familie Van der Sande, een ballenmakersgeslacht uit Goirle¹⁾, trof ik verschillende

1) Tilburg archief Visvliet 1294 25.2.1800. Op de lijst van de mannelijke inwoners boven de 18 jaar te Goirle worden als ballenmaker vermeld Peter en Jan van de Sande. Alle ballenmakers die nog genoemd worden in de 19e eeuw waren geparenterd aan- of stammen af van Jan van der Sande, wiens vader Adriaan genoemd werd als erfgenaam van pastoor Hendrik van der Sande. „Tilborgh” jrg. 3 nr. 2 blz. 62; J. v. Gils „Een belangrijke ballenmakersfamilie te Goirle”.

leden aan als erfgenamen van Hendrik van der Sande, pastoor te Bavel²⁾).

Om meer over Hendrik van der Sande te weten te komen, raadpleegde ik het werk van Krüger over de kerkgeschiedenis van het bisdom Breda³⁾ en dit bracht mij op het eerste dwaalspoor. Krüger schrijft namelijk; Hendrik van der Sande werd in 1727 tot pastoor verzocht door de ingezetenen van Bavel als opvolger van zijn heeroom den landdeken. Als deze heeroom noemt Krüger dan Hermanus Judocus Perquin.

Al mijn naspeuringen naar enige verwantschap tussen de families Perquin en Van der Sande leverden niets op, ondanks het feit dat er in de zeventiende eeuw een familie Perquin te Goirle woonde⁴⁾.

Verder bleek dat Perquin nooit pastoor was te Bavel, maar te Ulvenhout.

De pastoor van Bavel die door Hendrik van der Sande werd opgevolgd, heette Antonius Crols en deze was ook landdeken van Breda.

Daar in de doopboeken van Goirle ook een familie Crols voorkomt, zocht ik nu naar verwantschap tussen de families Crols en Van der Sande en hieruit bleek dat de moeder van Hendrik van der Sande een zuster was van Antonius Crols.

Het is dus zo dat Antonius Crols pastoor was te Bavel en landdeken van Breda. Hendrik van der Sande zou hem opvolgen als pastoor van Bavel, terwijl Hermanus Judocus Perquin, de pastoor van Ulvenhout, zijn plaats als landdeken van Breda zou innemen.

Ik vond zo twee Bavelse pastoors die in Goirle werden geboren en bovendien ook nog familie waren van elkaar.

Later zullen we nog een Bavelse pastoor aantreffen die aan Crols en Van der Sande geparenteerd was.

Tenslotte zullen in dit artikel ook nog verschillende onroerende goederen genoemd worden, die een grote rol gespeeld hebben in de familie van de drie Bavelse pastoors, zoals het kasteel de Ijpelaar onder Bavel en het Pannenhuis en het goed ter Loo te Goirle.

2) Tilburg not. 87 acte's 18, 20 en 110 1754.

3) Krüger; Kerkgeschiedenis van het bisdom Breda deel III blz. 66.

4) Jan Perquin was soldaat onder kapitein Benestat en woonde te Breda.

Twee van zijn kinderen waren:

1. Paschasius x Breda Magdalena Shirkens. Hij was bierbrouwer.

Een zoon van dit echtpaar was Hermanus Judocus gedoopt te Breda 14.3.1670.

Hij werd pastoor te Ulvenhout en na Crols landdeken van Breda.

2. Peter x Goirle 1649 Catharina Hendrik Couwenberg.

Hij was te Goirle sajetspinner en werd ook wel „die Wael” genoemd.

Uit dit echtpaar werden te Goirle zeven kinderen gedoopt.

Om de familierelatie tussen de drie Bavelse pastoors en hun erfgenamen te bewijzen, vang ik aan met :

De ouders en grootouders van Antonius Crols.

Adriaan Crols, de vader van landdeken Antonius Crols, die rond 1625 geboren moet zijn, was een zoon van Jan Hendrik Crols alias Van Arendonck, molenaar, burger van de stad Breda en later bierbrouwer aan het Ginnekeneinde in deze plaats.

Aanvankelijk is Jan Hendrik Crols brouwer in de brouwerij „van outs genaemt de Donderbusse, daarna het doorschoten canon ende nu in den vergulden haelve maen”.

Deze brouwerij verkocht hij aan bierbrouwer Gerrit de Groot en in 1641 zien we hem als brouwer in „de Lelie opt Ginnekeneijnt”.

De moeder van Adriaan Crols was mogelijk Maaijken Petersdr. van Ghilse. In 1626 „quam voor schepenen Maeijken Peeters van Ghilse dogter met Jan Hendrick Crols sone heure man ende voigt ende Dingenken Peeters van Ghilse dogter huijsvrouw van Jaspas Jan Mathijssen timmerman, geassisteert metten voors. Jan Hendrick Crols heuren swager ende heuren gecosen voigt”⁵⁾.

Adriaan Crols huwt in het vredesjaar 1648 op 1 maart, ten huize van zijn ouders aan het Ginnekeneinde, voor de schepenen van Breda met Ida Hendrik Jan Geerts van Dijck, afkomstig uit Goirle, dochter van Hendrik Jan Geerts van Dijck en Anna Alewijns.

Hendrik Jan Geerts van Dijck huwt Anna Alewijns dochter van Antonis Alewijns, molenaar op de Heimolen te Hilvarenbeek en de watermolen te Goirle, en van Margriet 's Beckers⁶⁾.

Hendrik van Dijck was steenbakker voor markies Spinola

5) Breda R524 fol. 27, 111v, R525 fol. 133v, R526 fol. 37v, 38, 38v, 134 en 135v. R527 fol. 37, R528 fol. 139v, R531 fol. 208, 215v.

R533 fol. 196v, 180v, 181v, 20, 62v, 197 en 227.

R534 fol. 24, 84, 264, 293v, R535 fol. 158v, R536 fol. 166v, R540 fol. 249 Breda proc. schepensbank; 159-46, 172-45, 178-11.

De familie Crols is geen oude Bredase familie. Het is niet de bedoeling van dit artikel om de oorsprong van deze familie te achterhalen, maar zowel de naam Crols als Van Arendonck wijzen in de richting van Hilvarenbeek, waar deze familienamen voorkwamen in 16e en 17e eeuw.

Ook in de Belgische plaatsen Turnhout, Weelde en Ravels kwam deze naam voor. Te Hilvarenbeek vinden we in de 16e eeuw; Hendrick Hendrick Crols x Conegondt Dirck Scheijven dr. v. Dierck x Mechteld Roosen. Hun kinderen waren: Jan, Dierck, Willem, Aleijt x Dierck Hendrick die Busser en Heijlwich x Adriaen Loijen.

Hilvarenbeek R25 fol. 257 1554.

6) Tilburg R392 1.6.1595, R343 fol. 30v, R352 fol. 90v, R563 fol. 137v.

R353 fol. 26 R357 fol. 162 R361 fol. 222 en 240. R363 fol. 3v. en 10v.

Tilburg not. 61.8.1623.

De kinderen van Antonis Alewijns en Margriet Lambert Jan 's Beckers waren; Ida x Ivo "demolenaar", Catharina x Aert Smits, Jan, Mathijs schout van Geldrop, Magdalena x Adriaan Soffaerts schepenen van Tilburg en Goirle, Adriaan x Anna Soffaerts en Anna x Hendrik van Dijck.

ten tijde van het beleg van Breda, molenaar op de Hees-
molen te Baarle en later ook op de watermolen te Goirle,
waarvan hij voor de helft eigenaar was.

In 1651 bouwde hij een korenmolen te Goirle onder Abcoven.
Het huis ter Loo, eens een jachthuis van de hertogen van
Brabant, omschreven als „eene hoeve met haere toebehooren
geleegen in de parochie Goirle”, kwam in 1626 in zijn bezit
door koop van de erfgenamen van Wouter van Kessel, de
vorige eigenaar ⁷⁾).

In 1657 werd het goed ter Loo verhuurd aan Vincent Jan van
Dun ⁸⁾).

De kinderen van Hendrik van Dijck en Anna Alewijns waren;

1. Willem van Dijck ⁹⁾) x Catelijne Hosemans, molenaar op
de watermolen te Goirle en de Korvelse molen te Tilburg.
2. Heer Mathijs van Dijck ¹⁰⁾) werd 23.5.1669 te Goirle be-
graven. Hij werd samen met zijn zuster Jenneke eigenaar
van goed ter Loo bij de erfdeling van zijn ouders goede-
ren.
3. Jenneke van Dijck was begijn te Turnhout en in 1669
universeel erfgename van haar broer Mathijs.
In datzelfde jaar kwam ze zelf, ziekiende, naar Goirle
en werd daar verpleegd ten huize van haar broer Willem.
In dat jaar maakte ze ook haar testament ¹¹⁾).
4. Marie van Dijck x Jan van Heijst.
5. Catelijne van Dijck x doctor Cornelis van Heijst
xx Jan van Amelsvoirt.
6. Antonis van Dijck, vermoedelijk jong gestorven.
7. Ida van Dijck x Adriaan Crols.

Willem, Marie, Catelijne en Ida van Dijck werden na de dood

7) Tilburg R368 fol. 120 1664, R369 fol. 169v, 195v 1669, R371 fol. 238v. 1670 R372
fol. 61v, 1672.

Tilburg not. 13 acte 289 5.9.1650, not. 21 acte 97 14.12.1661.

Baarle, acte voor notaris Hendrik van Os 1626.

Brab. Leeuw Jrg. 20 nrs. 3 en 4 blz. 62/83 L. Adriaenssen „Elf generaties Moonen”.

8) Tilburg R816 3.4.1657, R369 fol. 48 1667, R370 70v. 1668, R376 fol. 52 1679.
R664 5.11.1666.

Huurder Vincent de jonge Jan Vincent van Dun werd gedoopt te Goirle 18.12.1609
zoon van Jan Vincent Jansen x Jenneke Jan Smids. Hij huwde plm. 1632/33 Anna
Gijbert Couwenberg. Het echtpaar sterft voor 5.11.1668. Hun kleindochter Anna
van Dun was de grootmoeder van Jan van der Sande genoemd onder noot 1.

9) Als weduwe van Willem van Dijck hertrouwt Catelijne Hosemans met Simon de Leeuw,
molenaar op de watermolen te Goirle. De kinderen van Willem van Dijk waren:
Adriaan x Adriana Moonen, Jenneke x Nicolaas Otten, Anna x Hendrik Rijsbosch
en Hendrik die in 1711 bij de erfdeling van zijn ouders goederen in het bezit komt
van het 1/4 deel van het goed ter Loo, omschreven als: 1/4 in een hoeve bestaende
in huijsinge, schuur, stal, schop en bakhuys aen de Abcoven vancouts genaemt het
goed ter Loo. Tilburg R469 fol. 236 9.1.1711.

10) Tilburg R368 fol. 120 1664, R369 fol. 169v, 1667, R370 fol. 278v. 1669 R518 fol.
184.

11) Tilburg R370 fol. 416 1669.

van Mathijs en Jenneke van Dijck ieder voor 1/4 deel eigenaar van het goed ter Loo.

Adriaan Crols ging met zijn vrouw wonen te Goirle, waar hij bij de erfdeling van de goederen van zijn schoonouders eigenaar werd van een huis, schuur, stal en schop aan de kerk, in de 18e eeuw genoemd „het Pannenhuijs”, verschillende akker- en weidepercelen en de som van 200 Carolus die hem moeten worden uitgekeerd door zijn zwager Jan van Heijst.

Later werd het echtpaar, zoals we reeds zagen, ook nog voor 1/4 deel eigenaar van het goed ter Loo¹²⁾.

Op 10 december 1674 komen schepenen van Tilburg en Goirle ten huize van het echtpaar Crols, waar Adriaan ziek in bed ligt. Er werd een testament gemaakt waarin bepaald werd dat de langstlevende universeel erfgenaam zou zijn. Na de dood van beiden zouden de goederen in gelijke parten verdeeld moeten worden tussen hun kinderen¹³⁾.

Kort daarna moet Adriaan Crols overleden zijn. In mei 1677 verheft de familie Van Dijck „seecker huijs ende off genaemt 't goet ter Loo”, waarbij aanwezig is; „Ida van Dijck”, weduwe van wijlen Adriaan Crols, voogdesse van haar kinderen¹⁴⁾. Ida van Dijck bleef na de dood van haar man niet te Goirle wonen.

Als haar zoon Antonij pastoor wordt te Bavel en gaat wonen op kasteel de Ijpelaar, verhuist zij ook naar Bavel en neemt haar intrek op dit kasteel.

Op 18 februari 1696 koopt Antonij Crols van predikant Duckenius uit Leur onder Bavel „op den Roosberg ten doene en behoefte van sijne moeder juffrouw Eijcken van Dijck” een perceel bos genaamd „het Hanecoppenbosch”¹⁵⁾.

Op kasteel de Ijpelaar is Ida van Dijck rond 1700 overleden. In ieder geval na 13 juni van dat jaar, daar zij op die datum optrad als getuige bij het huwelijk van haar kleindochter Barbara¹⁶⁾. De kinderen van Adriaan Crols en Ida van Dijck waren:

1. Antonius, volgt onder „Landdeken Antonius Crols”.
2. Maria, volgt onder „pastoor Hendrik van de Sande”.
3. Anna, volgt onder „de erfgenamen van de Bavelse pastoors

12) Tilburg R369 fol. 169v. en 195 1667.

13) Tilburg R373 fol. 151v. 10.12.1674.

14) Tilburg R818 mei 1677.

H. W. Janson vermeldde op blz. 65 van zijn „Bijdrage tot de geschiedenis van Goirle”, dat Ida van Dijck de weduwe was van Antonius Crols, wat, zoals we reeds zagen, foutief was. Deze fout is echter door alle schrijvers, die na Janson over het goed ter Loo hebben geschreven, overgenomen.

15) Ginneken en Bavel R71 fol. 90 18.2.1696.

16) Het begraafboek van Bavel voor die tijd bestaat niet meer. In 1726 vinden we echter te Tilburg R432 fol. 288v. „Ida van Dijck weduwe van wijlen Adriaan Crols is overleden tot Bavel omtrent 25 jaar geleden”.

Antonius Crols, Hendrik van der Sande en Cornelis van Diessen.

4. Jan, gedoopt te Goirle 6.1.1663, jong gestorven.

LANDDEKEN ANTONIUS CROLS

Antonius Crols, gedoopt te Goirle 14.7.1649 werd priester. In 1677 was hij kapelaan te Oosterhout en daarna werd hij nog drie jaar belast met de zielzorg te Dorst om in 1684 benoemd te worden tot pastoor van Bavel, in welke periode hij ook nog landdeken van Breda werd ¹⁷⁾.

17) J. B. Krüger; kerkgeschiedenis Bisd. Breda deel III blz. 66.

(wordt vervolgd)

POSTSCRIPTUM PUS(CH)

door Mr. J. Belonje

Verschillende schrijvers hebben bij verloop van tijd het hunne ertoe bijgedragen om de genealogie (Pus(ch) in hoofdzaak met betrekking tot de tak van Op- en Neer Andel zo goed mogelijk is te vervolmaken. Ik moge hiervoor verwijzen naar het gestelde in dit tijdschrift in de delen V, 1956, bldz. 22-24; VIII, 1959, bldz. 77; IX, 1960, bldz. 13/4 en 45-48; en X, 1961, bldz. 60-64 en 123-126.

Ofschoon er wel bepaalde aanwijzingen in zekere richting aanwezig zijn, mocht het tot dusverre niet gelukken de in deel VIII op bldz. 77 ter sprake gebrachte Anna Sophia Frederica Pusch noch haar zuster (??) Rosina Charlotta te identificeren (dl. X, bldz. 14).

Wellicht kan ten deze nu nog tot steun zijn de aanvulling, dat de laatstgenoemde dame een tweede huwelijk aanging met Johan David de Paravicini di Capelli, laatstelijk kolonel der infanterie in Nederlandse dienst, gedoopt te Breda 29 juni 1718, zoon van Johan Caspar (ook alleen als Caspar voorkomende), officier in Nederlandse dienst uit diens huwelijk met Isabella Maria van Woensel Adriaansdochter — en dat Rosina Charlotta Pusch uit dit tweede huwelijk tenminste twee dochters had: de te Bergen-op-Zoom 5 maart 1745 gedoopt Judith Henrica Charlotte (getuige Constantia Henrica Barbin de Tellier) en Anna Maria Cornelia Hypolita, gedoopt aldaar 5 oktober 1746 (getuige C. van Gheel van Spanbroek), welke laatstgenoemde dochter te Amsterdam begraven werd op 27 januari 1809 na in 1767 (?) gehuwd te zijn met G. J. Torea.

Men raadplege hiervoor zo nodig: „De Wapenheraut” IV, 1900, bldz. 178 j°. „De navorscher” XXXVII, 1887, bldz. 258 en „De Nederlandsche Leeuw” XLVI, 1928, kolom 87.

VRAGEN EN ANTWOORDEN

Correspondentie met betrekking tot deze rubriek te richten aan de Redactie
p.a. J. van Heeswijk, Maasbandijk 30, Kerkdriel
Gelieve postzegel voor antwoord bij te sluiten.

ANTWOORD

VAN OS (Jg. 23, blz. 159)

De in 1563 geschilderde portretten van een echtpaar (geb. 1526 resp. 1538) met vier jonge kinderen kunnen niet Dirck van Os en zijn vrouw

Maria Docters voorstellen van wie Ned. Leeuw 1907, 121 elf kinderen geeft geboren tussen 1545 en 1568.

De overlevering dat het jongste kind (geb. 1563) Jan van Os zou zijn gehuwd met Catharina Hooftman of Susanna van Hertsbeek is eveneens onjuist.

Catharina Hooftman Gillesdr. geb. Antwerpen tr. Amsterdam 1604 Pelgrom van Os oud 26 jaar zoon van Wilbord Simonsz. van Os.

De laatste was afkomstig uit de Zuidelijke Nederlanden, woonde in 1606 in de Warmoestraat te Amsterdam en was 1620 nog in leven.

Susanna van Hertsbeek van Amsterdam oud 18 jaar ondertrouwt Amsterdam 5 september 1641 Jan van Os de Jonge, van Amsterdam, oud 25 jaar, ouders dood, geassisteerd door zijn oom Jan van Os (Ned. Leeuw 1905, 43).

Nader onderzoek uitgaande van deze beide huwelijken zal mogelijk tot oplossing van de vraag leiden.

Jhr. Mr. C. C. van Valkenburg, Aerdenhout

Zeger Gerritse Vink, huwde waarschijnlijk ca. 1802 te Andel met Steijntje van Andel, geb. te Andel ca. 1779 dochter van Jan van Andel en Teuntje Naaijen. Gevraagd huwelijksdatum van dit echtpaar en voorgeslacht van Steijntje van Andel.

Pieter Jacobs Groenevelt, huwde te Brandwijk 13-1-1713 met Cornelia Johannisdr. Spruyt, j.d. van Geertruidenbergh. Gervraagd haar voorgeslacht.

Johan Cornelisz. van Bommel, j.m. van 's-Hertogenbosch huwde te 'sGravenhage 17-11-1675 met Anna Jans van Ginckel j.d. van Huijsen (Gld.). Gevraagd doopdata en voorgeslacht van dit echtpaar.

Klaas van Drimmelen, huwt te Drimmelen 20-1-1754 Pieterella van der Sluys, ged. te Drimmelen 24-6-1725 dr. van Leendert Claesz. van der Sluys en Maria Adriaens Ketelaer. Gervraagd haar voorgeslacht.

Adam Soetens, huwt ca. 1730 met Neeltje Taselaar, dr. van Cornelia Taselaar en Neeltje Nachtegaal. Gevraagd huwelijksdatum van dit echtpaar en voorgeslacht van Neeltje Taselaar.

Gerrit Dubbelt, ged. te Meeuwen 24-9-1747 zn. van Gerrit Jans Dubbelt en Kuynder Sulkers. Gevraagd zijn voorgeslacht.

Jacob Teunisse Endepool, huwt te Zevenbergen 29-9-1686 met Maria Cornelisdr. Baart. Gevraagd het voorgeslacht van dit echtpaar.

Petronella van der Mast, ged. Klundert 11-5-1725 dr. van Hendrik van der Mast en Brezetta Buys. Gevraagd haar voorgeslacht.

Jacobus Frits, j.m. van Bergen op Zoom huwt te Dordrecht 2-4-1713 Lysbeth Esdra, j.d. van Dordrecht. Gevraagd het voorgeslacht van dit echtpaar.

Adriaen Schaap, j.m. van 's-Grevelduyn-Capel, huwt te Dordrecht 1-5-1738 Tryntje Pieters van Herk. Gevraagd zijn voorgeslacht.

B. de Keijzer, Sibeliusplein 135, Schiedam.

Aan dit nummer werkten mee :

A. J. L. van Bokhoven, v. Voorst tot Voorststraat 31, Vught
Dr J. Belonje, Nassaulaan 39, Alkmaar
J. van Gils, Loostraat 14, Hilvarenbeek

de brabantse leeuw

Maandblad van de Sectie voor Geslacht-, Naam- en Wapenkunde van het Prov. Gen. van Kunsten en Wetenschappen in Noord-Brabant; onder redactie van: Mr. G. Berkelmans; Dr. G. C. M. van Dijck; J. P. H. Goossens; J. Th. M. Melsen; redactie-secretaris: J. H. G. J. van Heeswijk, Maasbandijk 30, Kerkdriel, Postbus 29.

Abonnementsgeld f 17,50 (buitenland f 19,—) per jaar te storten op postrekening 2069583 t.n.v. de Penningmeester van de Brabantse Leeuw, Maasbandijk 30, Kerkdriel.

JAARGANG 24

— No. 3 en 4 —

MAART APRIL 1975

DRIE BAVELSE PASTOORS EN HUN ERFGENAMEN

Toen Crols pastoor werd te Bavel, als opvolger van Adriaan Roovers, werd zijn woning een vleugel van kasteel de Ijpelaar, in 1796 nog „het pastoorsquartier” genoemd.

De huiskapel van dit kasteel, dat toen een bezitting was van Thomas Walraven van Arkel, deed dienst als parochiekerk voor de gelovigen van Bavel.

Onder het pastoraat van Crols, in 1693, werd buiten de slotgracht een afzonderlijke schuurkerk gebouwd, door Crols in 1712 geprezen als een „oratorium nitidum”. Thomas Walraven van Arkel overleed nog in 1693 en koper van het kasteel werd toen dom Manuel de Fonseca die het kocht als huwelijksge-schenk voor zijn zoon Marcus de Fonseca.

Van deze Marcus de Fonseca, die bijna nooit op zijn kasteel verbleef, werd Antonius Crols rentmeester¹⁸⁾.

Tijdens het pastoraat van Crols woonden bij hem op het kasteel de weduwe Journo-Gage, zijn moeder Ida van Dijck en later zijn nicht Adriana Hosemans.

Mogelijk was Antonius Crols een religieus van de Geertruij-abdij te Leuven. Volgens een artikel in het tijdschrift „Taxandria”

18) G. C. A. Juten „Taxandria” jrg. 48 1941 blz. 52/106/165.
Ginneken en Bavel nr. 242 register en leenboek van de Ijpelaar.

bevindt zich in het archief van de heerlijkheid Loon op Zand een wapenboek van de geestelijken van deze abdij en hierin vinden we als wapen van Antonius Crols; gevierendeeld 1 en 4 van keel een gouden ster waaronder een zilveren liggende wassenaar, 2 en 3 van zilver een keper van keel vergezeld van drie eendjes van sabel¹⁹⁾).

Antonius Crols weet zich te Bavel op te werken tot een rijk, en vooral voor zijn familie, belangrijk man.

Als rentmeester van Marcus de Fonseca ging hij voor deze een lening aan van 9000 gulden, voor zijn moeder kocht hij het Hanecoppenbosch onder Bavel en in 1715 trad hij op als getuige in een erfeniszaak²⁰⁾).

We zien hem als voogd over de kinderen van zijn zuster Anna Crols, toeziende voogd over de kinderen van zijn nicht Anna Maria Hosemans en getuige of doopheffer bij verschillende huwelijken en dopen van kinderen en kleinkinderen van zijn zwager Peter Hosemans²¹⁾).

Tenslotte is hij ook nog herhaaldelijk opgetreden als geldschietter aan familieleden²²⁾).

Zijn bezittingen groeien in de loop der jaren geweldig.

Te Bavel erft hij van zijn moeder het Hanecoppenbosch, te Goirle 1/3 deel in zijn ouderlijk huis aan de kerk, dat onverdeeld bezit blijft van de erven van Ida van Dijck en een groot aantal akkers, beemden, weilanden en heidepercelen, geheel of gedeeltelijk en gelegen in de parochie Goirle.

Verder erft hij van zijn moeder „de renten van elff loopden rogh op de Korvelse moolen tot Tilborg” en werd hij samen met zijn zusters eigenaar van het 1/4 deel van het goed ter Loo²³⁾), zijnde het deel dat hun ouders was aangekomen van Mathijs en Jenneke van Dijck²⁴⁾).

Tenslotte werd hij ook nog eigenaar van een boerderij te Goirle onder Abcoven, gelegen naast het huis ter Loo, bewoond door

19) „Taxandria” jrg. 45 1938 blz. 21.

20) Ginneken en Bavel R71 fol. 90 18.2.1696.

21) Ginneken en Bavel R85 fol. 142 9.2.1720.

22) Tilburg R382 fol. 111v. 25.9.1691.

23) Ginneken en Bavel R26 20.10.1728.

24) Bij zijn dood is de deling van het huis ter Loo in Laaghuys en Hooghuys reeds voltrokken. Bij de taxatie der goederen was 2/3 deel van het Laaghuys zijn bezit d.i. zoals we nog zullen zien 3/6 door koop en 1/6 door erfenis.

Tilburg R522 fol. 17v. 14.11.1722.

24) Tilburg R818 mei 1677 R369 fol. 169v. R522 fol. 127v. 14.11.1722.

Ginneken en Bavel R26 20.10.1728.

Claes Peeters van de Reijt en naar deze „de Claes Peetersstede” genoemd²⁵⁾.

In 1711 doet hij te Goirle een zeer belangrijke aankoop, waardoor het goed ter Loo voor de helft in handen komt van de erven van Ida van Dijck.

In dat jaar koopt hij van Maria van Dijck, weduwe van Johan van Heijst, „de helft in de helft gemeen ende onbedeelt inde naebest. erffgoederen waervan den cooper (A. Crols) met de sijne d'ander helft van de helft is competerende, eerstelijck een hujs ende halve schuur met de aenstede daeraen liggende ende daer tot behoorende, gestaen ende geleegen binnen de parochie Goirle ter plaetse genaemt d' Abcoven, oost Hendrick van Dijck, noort Hendrick van Dijck, suijt de gemeene straet, item een perceel weijlant, enige uijtgesteecken moerputten, item een leeg beestenvelt” en verder nog verschillende akkerpercelen²⁶⁾.

Kort daarna moet de definitieve scheiding doorgevoerd zijn, waardoor het huis ter Loo uiteenviel in het Hooghuis en het Laaghuis²⁷⁾.

Antonius Crols kwam in het bezit van het Laaghuis dat werd verhuurd aan Gerard Soffers²⁸⁾.

25) Claes Peeters van de Reijt was een zoon van Peter Cornelis van de Reijt en Adriana Claes van Gorp. Hij huwde Alet van Velthoven.

In 1728 woonde hij nog op de Claes Peetersstede en was hij achterstallig met het betalen van de huur. Na hem werd de hoeve, omschreven als „ene stede bestaende uijt hujs, schuur, schop en bakhujs op d' Aboven, suijt de Leij, oost, noort en west de straet”, verhuurd aan Willem Schapen, de latere koper.

In het huizenregister van Goirle werd de hoeve in 1741 vermeld onder Abcoven nr. 12; Gerard Roels en de weduwe Wouter Nouwens, een huis bewoond door Willem schapen. (Gerard Roels en de weduwe Nouwens volgen onder D en E).

Tilburg R381 fol. 152, R437 fol. 199, not. 52 acte 39 archief Visvliet 949.

Ginneken en Bavel R26 20.10.1728.

De Claes Peetersstede bestaat nog en wordt nu bewoond door de familie Brock-Botermans.

26) Tilburg R430 fol. 93 8.5.1711.

27) Rond 1700 is het huis ter Loo nog één hoeve „onder Abcoven zuid de stroom, west de straat”, bewoond door Peter Hosemans, de weduwnaar van Anna Crols. Als het huis in 1711 voor de helft in handen komt van Antonius Crols en zijn familie en de andere helft het bezit wordt van Hendrik van Dijck (waarvan 1/4 deel door erfenis), wordt het spoedig gedeeld in Hooghuis en Laaghuis.

In ieder geval veel eerder dan H. W. Janson vermeldt (rond 1740) in zijn „Bijdrage tot de geschiedenis van Goirle”.

Van de schuur kreeg ieder de helft. Het Hooghuis kwam in handen van Hendrik van Dijck en het aangrenzende Laaghuis werd van de erven van Ida van Dijck nl. Antonius Crols 2/3 deel en de kinderen van zijn zuster Anna samen 1/3 deel. De huurder van het Hooghuis werd Peter Starts en van het Laaghuis Gerrit Jan Soffers.

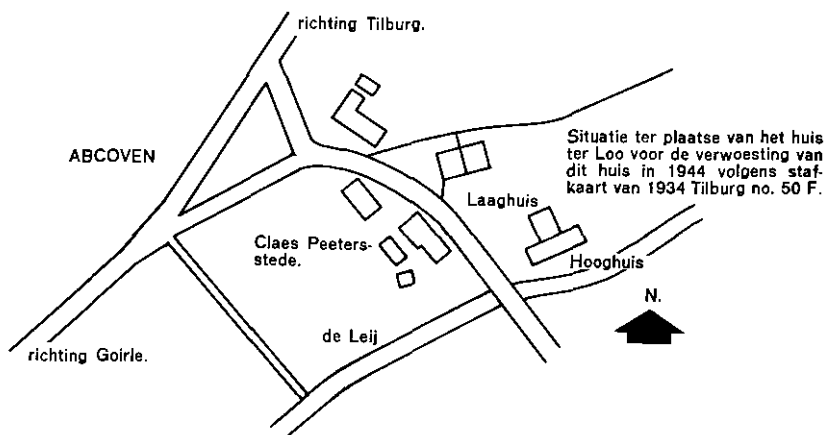
Het huizenregister van Goirle vermeldt in 1741 onder Abcoven nr. 11; de erven van Hendrik van Dijck; 1 huis bewoond door Peter Starts en Gerrit Jan Soffers. Tilburg R469 fol. 236, archief Visvliet 949.

Zie noot nr. 9 en 23. H. W. Janson; „Bijdrage tot de geschiedenis van Goirle” blz. 65.

28) Bij de inventarisering der goederen van Antonius Crols, na zijn overlijden, noemt men te Bavel het Laaghuis; „de stede tot Goirle daer Soffers woont”.

In 1728 had Gerrit Jan Soffers nog een huurschuld aan de erven Crols.

Ginneken en Bavel R26 20.10.1728.

In 1716 koopt Antonius Crols te Breda „een huijs, hof en erve van outs genoemd de Roode Roos, daarna de Marquis Spinola ende nu den geleersden Haen gelegen aen de suijtsijde van de Ridderstraete”²⁹⁾.

Te Bavel bezat hij naast het Hanecoppenbosch ook nog een perceel schaarbos genaamd „den Hemel”³⁰⁾.

Op 22 februari 1720 leent hij aan Jan Antonij le Court uit Hoogstraten een som geld en deze stelt hiervoor borg o.a. een huis, schuur en erf te Bavel aan het Kerkeind.

Reeds enkele weken later wordt Antonij Crols door koop eigenaar van dit „stedeken gelegen agter het laantje aan 't Kerk-eijnt”³¹⁾.

Naast de genoemde bezittingen bestaat zijn jaarlijks inkomen uit de pachten, huren en renten van zijn onroerende goederen, schepenschuldbrieven en obligaties³²⁾.

In 1722 voelt Antonius Crols, dan al jaren geassisteerd door zijn neef Hendrik van der Sande, zijn einde naderen en op zondagavond, vier oktober van genoemd jaar, wordt notaris Van Bommel op kasteel de IJpelaar ontboden, waar Antonius ziek in bed ligt en zijn testament wil maken³³⁾.

29) Breda R596 fol. 248v.

30) Ginneken en Bavel R26 20.10.1728.

31) Ginneken en Bavel R85 fol. 149v. en 153v 1720.

32) Breda not. 458 acte 191. not. 551 acte 43.

Ginneken en Bavel R26 20.10.1728 R80 fol. 181v. R85 fol. 149v. R173 fol. 45/48v.

33) Breda not. 602 acte 110 4.10.1722.

Antonius wil legateren „aen sijne neve d' heer Hendricus vander Sande, tegenwoordig bij hem woonende zijn beste bedde, ledecant, behangsel, spreij ende de verdere toebehoorten van dien met drie paer slaeplakens, drie paer kussensloopen, drie dosijn servetten, drie tafellakens, item alle kleederen soo linden als wollen tot zijn heere testateurs lijve behoort hebbende met alle sijne boeken, sackhorologie ende silveren snuijdoos.

Daer ende boven de somme van een hondert ende vijftich guldens jaers zijn leeven lanck geduerende ende betaelt door sijne heere testateurs naeder te noemen erffgenamen, aanvangende met den sterffdag van den heer testateur.

Item verclaart hij te legateren aen Adriana Hosemans sijne nichte insgelijks bij hem woonende, zijn bedde, ledecant, behangsel, spreij ende de verdere toebehoorten van dien naest het beste, met drie paer slaeplakens, drie paer kussensloopen, drie dosijn servetten ende drie tafellakens.

Item aen Petronella Cornelissen sijne dienstmaeghd de somme van vijftich guldens eens voor de rouwkleederen.

Ter resperte van sijne leengoederen wilt ende begeert den heere testateur dat noch d' een noch d' ander van sijne naer te noemen erffgenaemen daer inne eenigh voordeel ofte prerogatie sal vermogen te pretenderen ofte hebben”.

Erfgenamen van al zijn haaf- roerende - en onroerende goederen worden, de vorige beschikkingen uitgezonderd, ieder voor 1/5 deel; Barbara Hosemans, vrouw van Paulus van der Laat, koperslager te Breda, Anna-Maria Hosemans, vrouw van Gerard Medegaals, wonende te Ginneken, Johanna Hosemans, vrouw van gereelmaker Huijbert de Bont, ook wonende binnen Ginneken, de eerder genoemde Adriana Hosemans en tenslotte Ida Hosemans, vrouw van Wouter Nouwens, in Goirle woonachtig³⁴⁾, „besonderlijk nochtans dat de voornoemde Barbara ende Ida Hosemans van het erffdeel maer sullen hebben ende genieten de revenuën ende jaerlijkse incomsten het leeven lanck geduerende ende latende den heere testateur dat eijgendom van dien aen hunne kinderen ende is dat d' een ofte d' ander vande voors. sijne twee nichten Barbara ende Ida Hosemans sonder kinderen ofte kintskinderen naer te laeten comt afflijvigh te worden, soo wilt ende begeert den heere testateur

34) De erfgenamen voor 1/5 deel zijn de vijf dochters van Peter Hosemans, gehuwd met Anna Crols en zwager van Antonius Crols.

Deze foto toont het „huis ter Loo“ omstreeks 1910. Rechts op de foto zien we het bepleisterde „Hooghuis“ met strooien dak, links, het in 1869 wegens bouwvalligheid afgebroken en opnieuw opgebouwde „Laaghuis“.

Het „Hoog“ en „Laaghuis“ werden resp. in 1875 en 1880 verkocht aan de Tilburgse notaris Daamen en in 1892, na zijn dood, werd het goed eigendom van diens zonen Vincent en François.

Enkele vertrekken van het Hooghuis hield de notaris als jachthuis en de rest werd verhuurd. De huurder was toen deze foto gemaakt werd Hendrik van Dommelen.

De foto werd bij toeval ontdekt in het Belgische Ravels en werd genomen ter gelegenheid van een jachtpartij die werd afgesloten met een koffietafel, waarbij de jonge meisjes „unne vrijer“ mochten meebrengen.

Ongeveer in het midden, met het geweer los op de schouder, zien we eigenaar François Daamen rechts van hem, ook met geweer, zijn Belgische vriend Dumoulin en links van hem, met stok, oppasser Verhoeks.

Verder zien we van links naar rechts nl. de nrs. 5, 9, 10, 11 en 19 de kinderen van huurder Hendrik van Dommelen, resp. Jaoneke, Maantje, Mieke, Peer en Drikske van Dommelen.

dat het erfdeel sal comen ende versterven aende bovengemelden sijne erfgenaemen".

De noden in zijn parochie en dekenaat zijn schijnbaar niet erg groot, want met geen woord wordt in het testament gerept over enige legaten aan kerk, instellingen of armen.

Na het maken van zijn laatste wilsbeschikkingen, die, zoals we nog zullen zien, veel beroering en onenigheid in zijn familie zullen verwekken, leeft Antonius Crols nog enkele weken. Op 12 oktober 1722 werd hij te Bavel begraven ³⁵).

Nog in datzelfde jaar worden te Breda, Bavel en Goirle de onroerende goederen getaxeerd ³⁶).

Het zal echter nog zes jaar duren voordat de deling van de onroerende goederen, schepenschuldbrieven en obligaties tussen de erfgenamen zal plaatsvinden ³⁷).

Aan deze deling, waarbij de goederen opnieuw worden geïnventariseerd en getaxeerd en de totale getaxeerde som in vijf gelijke delen wordt gesplitst waarna de boedelscheiding volgt, gaan geschillen vooraf met Hendrik van der Sande die aanspraak maakt op bepaalde goederen van Antonius Crols en met vruchtgebruikster Ida Hosemans en haar man Wouter Nouwens ³⁸).

Van de onroerende goederen komen alleen de bezittingen in Breda en in Bavel, uitgezonderd het schaarbos „den Hemel" in handen van enkele erfgenamen.

Zo komt het huis „den geleersden Haen" te Breda definitief in bezit van Adriana Hosemans, terwijl het stedeke te Bavel en het Hanecoppenbosch eigendom worden van de kinderen van Anna-Maria Hosemans.

De goederen te Goirle blijven onverdeeld. Het ouderlijk huis van Antonius Crols, „het Pannenhuijs" waar dan Ida Hosemans blijkt te wonen, wordt later, samen met de bijbehorende landerijen, in parten aan haar man verkocht.

Het Laaghuys met bijbehorende landerijen is onverdeelbaar door de bepaling in het testament van Antonius Crols betreffende de leengoderen, door het feit dat slechts 2/3 deel eigendom was van Antonius Crols en doordat Ida Hosemans, die het vruchtgebruik van het Laaghuys kreeg, nog leefde.

35) Tilburg R522 fol. 127v. 14.11.1722.

36) Ginneken en Bavel R173 fol. 45/48v. 18.11.1722 zie verder noot 35.

37) Ginneken en Bavel R26 20.10.1728.

38) Ginneken en Bavel R74 fol. 19 en 21 6.10.1728.

Door het laatst genoemde feit bleef ook „de Claes Peetersstede” onverdeeld bezit en pas in 1749, zevenentwintig jaar na de dood van Antonius Crols en nadat in maart van dat jaar vruchtgebruikster Ida Hosemans kinderloos is overleden, komen deze goederen onder de hamer ³⁹⁾).

PASTOOR HENDRIK VAN DER SANDE

Maria Adriaan Crols, de moeder van Hendrik, werd te Goirle gedoopt in februari 1654 en huwde ⁴⁰⁾ Peter van der Sande alias Dircken gedoopt te Goirle 21.8.1644 zoon van Jan Dircken en Anna Peetersdr. Jacobs ⁴¹⁾).

Hun kinderen, allen gedoopt te Goirle zijn :

1. Adriaan 1.9.1675; jong gestorven.
2. Henricus februari 1678
3. Jan mei 1680; jong gestorven.
4. Anna 8.11.1682; jong gestorven.

Hendrik (genoemd onder 2) is de enige van de kinderen Van der Sande-Crols die de volwassen leeftijd bereikt.

Hij noemt zich later de „eenige ende universeele erffgenaam van sijne moeder Maria Adriaan Crols, in houwelijk gehadt hebbende Peeter van der Sanden” ⁴²⁾).

Hendrik werd Priester en is waarschijnlijk al vlug na zijn priesterwijding als assistent van zijn oom, Antonius Crols, in Bavel terecht gekomen, waar ook hij gaat wonen op kasteel de IJpe-laa.r Na de dood van zijn oom wordt hij deservitor te Bavel om in 1727 „op de feestdag van de H. Martha door de ingezetenen van Bavel verzocht te worden tot pastoor en opvolger van zijn heeroom den landdeken” ⁴³⁾).

39) Tilburg R437 fol. 197/203 mei 1749.

40) De huwelijksdatum heb ik niet kunnen vinden. Het huwelijk komt niet voor in de schepentrouwboeken van Tilburg, het trouwboek van de dominee of het R.K. trouwboek van de parochie Goirle.

41) Jan Dircken x Goirle (R.K.) 14.8.1642 Anna Peetersdr. Jacobs. Jan werd gedoopt te Goirle 1.5.1624 als zoon van Dirck Jan den Boer x Jenneke N.N. Zijn grootvader Jan Dirckssen, ook Jan Dicsen, alias den Boer was van 1600 tot plm. 1628 landbouwer op de „Elias Benedictus Everaertsstede” te Goirle.

Tilburg archief Visvliet 769 t/m 780.

Pas de kinderen van Jan Dircken en Anna Jacobs noemden zich Van der Sande.

Hun kinderen die de volwassen leeftijd bereikten waren;

1. Peter x Maria Crols.

2. Catelijn x 17.12.1686 Jan Gijsbert van Oerle weduwnaar van Adriana N.N.

3. Jacob x 13.9.1676 Peerken Cornelis Emmen de Bont.

4. Jan x 1679 Jenneke Peeters Verheijen.

xx 15.4.1685 Maeijken Carolus Gerits van Audenhaghe.

xxx 4.5.1690 Anna Adriaan Vincent van Dun (zie noot 8.)

42) Ginneken en Bavel R74 fol. 47v. 19.11.1729.

43) J. B. Krüger; kerkgeschiedenis bisdom Breda deel III blz. 66.

Zoals zijn oom is Hendrik waarschijnlijk ook rentmeester van de heer van de IJpelaar, Marcus de Fonseca.

In 1724 toont hij een akte van procuratie, opgemaakt door een Parijse notaris, om in naam van Marcus de Fonseca een lening aan te gaan van 6000 gulden.

De geldschieder werd Pieter Jacob Calckberner, een koopman uit Breda ⁴⁴⁾).

In zijn familie trad hij op als getuige bij huwelijken, doopheffer, toezieende voogd over de kinderen van Anna Maria Hosemans en voogd over de kinderen van Barbara Hosemans ⁴⁵⁾).

Ook als vergaarder van aardse goederen trad Hendrik, weliswaar in mindere mate, in de voetsporen van zijn oom.

Bij zijn dood bezat hij een twaalfstal obligaties, waarvan enkele ten laste van zijn familieleden ⁴⁶⁾).

Als erfdeel van zijn moeder bezat hij te Goirle de helft in het Pannenhuijs met bijbehorende landerijen. In 1729 machtigt hij echter Huijbert de Bont, de echtgenoot van zijn nicht Johanna Hosemans, om dit bezit te verkopen aan Wouter Nouwens, de man van zijn nicht Ida Hosemans ⁴⁷⁾).

In 1720 koopt hij van Jan Antonij le Court uit Hoogstraten een akker onder Bavel genaamd „den Bellaart” ⁴⁸⁾).

Als erfgenaam van zijn oom, pastoor Crols, ontvangt hij naast de roerende goederen en de jaarlijkse uitkering van 150 gulden, genoemd in diens testament ook nog een zilveren schenkbord ⁴⁹⁾).

In 1723 wordt Hendrik door de erfgenamen van Antonius Crols gemachtigd, om bepaalde onroerende goederen, van Crols afkomstig, te verkopen of te verhuren. Dit gebeurt echter niet naar de zin van enkele erfgenamen en in mei 1724 herroept de man van Anna Maria Hosemans, Gerard Medegaals, „alsulke generale magt als hij comparant met Huijbert de Bont hem fort ende sterck mackende voor de verdere erfgenamen van Antonius Crols heeft gegeven aen Hendrick van der Sande”.

44) Ginneken en Bavel R87 fol. 18 12.5.1724.

45) Ginneken en Bavel R73 fol. 122.21.5.1723.
Breda Not. 523 acte 9 26.10.1726.

46) Ginneken en Bavel R21 fol. 39 4.4.1730, R80 fol. 180v. 26.3.1726.

47) Tilburg R433 fol. 236 1730. Ginneken en Bavel R74 fol. 47v 19.11.1729.

48) Ginneken en Bavel R85 fol. 149v. 22.2.1720 en fol. 154 12.3.1720.

49) Breda not. 602 acte 110 4.10.1722. Ginneken en Bavel R28 20-10-1728.

Hij verklaart de handelingen van Hendrik „kragteloos, nul ende te geener waerd” ⁵⁰⁾.

In 1728 ontstaan opnieuw moeilijkheden tussen Hendrik en de andere erfgenamen van Crols.

Van de huurder van het Laaghuis, Gerrit Jan Soffers, heeft Hendrik „eenigh gelt ontfangen ende gebruikt” en van bepaalde goederen van Antonij Crols wil hij geen afstand doen ten gunste van de anderen erfgenamen.

Om een proces en de kosten daaraan verbonden te voorkomen, komt het toch nog tot een minnelijke schikking met Hendrik die verklaart afstand te doen van de oude goederen van Antonij Crols en genoegen te nemen met het legaat van 150 gulden jaarlijks ⁵¹⁾.

Lang zal Hendrik van dit legaat niet meer kunnen genieten. In april 1729 wordt hij ziek en maakt hij voor de schepenen van Ginneken en Bavel zijn testament waarin Cornelis van Diesse, later pastoor te Bavel en zoon van zijn nicht Anna Maria Hosemans, erfgenaam wordt van zijn bibliotheek.

Zijn dienstmeid, Petronella Huijsmans, ontvangt 50 gulden om rouwkleding te kunnen kopen.

„Verders verclaart hij te nomineren tot sijne erfgenamen in alle sijne verdere naar te latene goederen die hij comparant metterdoodt sal comen te ontruijmen ende naartelaten, sijne regte vrinden ende erfgenamen die als dan ab intestato daar toe geregtigt bevonden sullen worden”.

Uitvoerder van het testament werd Huijbert de Bont ⁵²⁾.

Op 6 maart 1730, nog steeds ziek in bed liggende, verandert hij zijn testament „zoverre dat Huijbert de Bont wegens soo menigvuldige gedaene diensten omtrent het administreren van sijne affaire ende Adriana Hosemans, woonachtigh bij hem comparant mede voor menigvuldige diensten aan hem lange jaaren beweesen, tesame ontfangen de intrest van een obligatie van 1000 gulden staande ten laste van Huijbert de Bont”.

Ze ontvangen de intrest „sijn of haar leeven lanck geduerende soodat de helfft van de eerststervende sal comen op de langstlevende ende naar dode van dien sal selve capitale somme van 1000 gulden worden geprofiteert bij sijne comparants vrinden ende erfgenamen” ⁵³⁾.

50) Ginneken en Bavel R73 fol. 134v. 24.12.1723 en fol. 147 15.5.1724.

51) Ginneken en Bavel R74 fol. 21 6.10.1728, R26 20.10.1728.

52) Ginneken en Bavel R110 fol. 57 l/m 58v. 25.4.1729.

53) Ginneken en Bavel R110 fol. 69v. 6.3.1730.

Enige weken later, op 30 maart 1730, is Hendrik van der Sande gestorven op kasteel de IJpelaar.⁵⁴⁾ Onmiddellijk na zijn begrafenis worden op verzoek van Huijbert de Bont zijn goederen geïnventariseerd⁵⁵⁾.

Tot deze goederen behoren, o.a. zilveren vorken, lepels, zoutvaten en snuifdozen, een zilveren mosterdpot, peperbus en zakhorloge, 68 manshemden, 10 hemdrokken, 10 slaapmutsen, 28 dassen, een damasten nachthemd, paarse, zwarte, bruine en blauwe mansrokken, broeken en mantels, een pruik, drie prenten en een lessenaar waarin een grote som aan ducaten, kronen, guldens en ander geld⁵⁶⁾.

In juni van datzelfde jaar wordt zijn akker „den Bellaart” getaxeerd op 200 gulden en verkocht aan Adriana Hosemans⁵⁷⁾. De laatste deling van de goederen van Hendrik vond plaats te Goirle in 1754 waar de familie Van der Sande uit handen van Jan van Miert, schoonzoon van Huijbert de Bont, 500 gulden ontving, zijnde de helft van de obligatie van 1000 gulden ten laste van Huijbert de Bont⁵⁸⁾.

DE ERFGENAMEN VAN ANTONIUS CROLS, HENDRIK VAN DER SANDE EN CORNELIS VAN DIESSEN

Anna Crols, gedoopt te Goirle in april 1651 huwt⁵⁹⁾ Peter Hosemans, gedoopt te Goirle in november 1645, zoon van Adriaan Hosemans en Barbara Bernaerts⁶⁰⁾.

Peter Hosemans woont met zijn gezin op het goed ter Loo als huurder van de erven Van Dijck en wordt in 1711 nog vermeld als wonende op het huis ter Loo⁶¹⁾.

54) Ginneken en Bavel R21 fol. 39 4.4.1730.

55) Ginneken en Bavel R21 fol. 39 4.4.1730.

56) Bij deze taxatie zijn een groot aantal erfgenamen aanwezig, o.a. verschillende leden van het geslacht Van der Sande uit Goirle nl. de kinderen van Hendriks oom Jan Jan Dircken van der Sande uit diens derde huwelijk met Anna van Dun; Adriaan, Vincent en Maria met haar man Willem van Audenhagen en de kinderen van Hendriks oom Jacob Jan Dirken van der Sande uit diens huwelijk met Peerken de Bont met name; Jan, Jan-Baptist, Bernard en Jacobus Vromans man van Petronella van der Sande Zie ook noot 41.

57) Ginneken en Bavel R89 fol. 55 6.7.1731, R174 fol. 121v. 5.6.1730.

58) Tilburg not. 87 acte's 18, 20 en 110 1754.

59) Zie noot 40.

60) Adriaan Jan Jan Jacob Hoosmans x Barbara Bernaerts.

kinderen; Jacob — Peter x Anna Crols — Marie x Thomas van Wijck — Catharina x Willem van Dijk — xx Simon de Leeuw (zie noot 10) — Bernard x Elisabeth van de Voort — zij xx Arnold Kievits.

Tilburg R374 fol. 29 en 139, R375 fol. 59, R381 fol. 50.

Taxandria 45e jrg. 5e reeks 1938 blz. 24.

Vrijwel alle Goirlese bierbrouwers waren verwant aan deze familie.

61) Tilburg R469 fol. 236 9.1.1711.

Ook vervult Peter een tijd de funktie van burgemeester ⁶²⁾).

Zijn vrouw, Anna Crols, sterft te Goirle voor 16.9.1691 daar Peter op die dag (R.K.) hertrouwt met Jacomijna Jacobs Huijbrechts, welk huwelijk kinderloos blijft.

Voogd over de kinderen van Anna Crols werd Antonius Crols en toeziende voogd werd molenaar Simon de Leeuw. Met deze twee mannen maakt Peter op 25.9.1691 een kontrakt betreffende de kinderen.

Peter zal zijn kinderen allimenteren en onderhouden in kost en drank, naar school laten gaan zodat ze leren lezen en schrijven en hen later een handwerk laten leren.

Door deze regeling houdt hij de haaf- en erfelijke goederen die na zijn dood op de gebruikelijke wijze verdeeld zullen moeten worden ⁶³⁾).

Zijn tweede vrouw wordt in 1707 ziek en op 4 maart van dat jaar wordt notaris Arnoldus van Loon ten huize van „Peeter Hoosemans out borgemeester ende Jacomijna Huijbrechts wet-tige egteluijden binnen den dorpe van Goirle woondende” ontboden en maakt het echtpaar hun testament, waarin het volgende bepaald wordt; komt Peter eerder dan zijn vrouw te overlijden, dan ontvangt deze de som van 350 gulden, direkt na zijn dood of uiterlijk drie maanden daarna.

Al zijn andere goederen komen aan zijn vijf kinderen.

Jacomijna maakt Peter enige en universele erfgenaam op de som van 150 gulden en haar kleren na, deze zijn voor haar „naeste vrinden” ⁶⁴⁾).

Op 1 april 1707 is Jacomijna Huijben te Goirle begraven ⁶⁵⁾).

Op oudere leeftijd gaat Peter Hosemans wonen op het Pannenhuijs bij zijn dochter Ida en haar man Wouter Nouwens.

Nouwens ontvangt in 1728 uit de boedel van Antonius Crols „eene somme van 120 gulden boven het gebruik van een beemt en geleent geld, reeds bij hem genoten over de moncosten van Peeter Hoosemans, bij hem comparant verteert” ⁶⁶⁾).

Voor 30.10.1728 is Peter Hosemans te Goirle overleden ⁶⁷⁾).

62) Tilburg not. 51 akte 14 4.3.1707.

63) Tilburg R382 fol. 111v. 25.9.1691.

64) Tilburg not. 51 akte 14 4.3.1707.

65) Tilburg R520 fol. 158v. 1707.

66) Ginneken en Bavel R74 fol. 21 6.10.1728.

67) Ginneken en Bavel R74 fol. 26 30.10.1728.

De kinderen van Peter Hosemans en Anna Crols waren ;

1. Barbara, volgt onder A.
2. Anna Maria, volgt onder B.
3. Johanna, volgt onder C.
4. Adriana, volgt onder D.
5. Ida, volgt onder E.

Deze kinderen zijn, ieder voor 1/5 deel, de erfgenamen van Antonius Crols en verder ten dele van Hendrik van der Sande en Cornelis van Diessen.

- A. Barbara Hosemans werd gedoopt te Goirle 30.4.1675 en verhuisde reeds voor 1700 naar Bavel.

Zij huwde te Ginneken 13.6.1700 met mr. koper- en blik-slager Paulus van der Laet uit Breda, zoon van Gerard Pauwelsen van der Laet die zich vanuit Eersel als koper-slager te Breda vestigde en in 1677 burger van deze stad werd en van Catharina Barentssen Kerckhoff⁶⁸⁾.

Het echtpaar gaat wonen te Breda waar Paulus op 20.12. 1703 een huis koopt aan de noordzijde van de Ridderstraat, waarin het echtpaar zich vestigt,⁶⁹⁾ en verder nog een huis bezit aan de Veemarktstraat⁷⁰⁾. Hun deel in het Goirlese Pannenhuijs verkopen ze aan hun zwager Wouter Nouwens⁷¹⁾.

Bij de dood van Antonius Crols werd Barbara, zoals we reeds zagen, vruchtgebruikster van 1/5 deel van diens goederen en zullen haar kinderen, na haar dood, dit 1/5 deel in eigendom bezitten.

Het echtpaar erkent deze testamentaire schikking en bevestigt deze voor een Bredase notaris⁷²⁾.

Als erfgenamen van de onverdeelde bezittingen van Antonius Crols worden de kinderen Van der Laet telkens weer genoemd in de vele akte's die handelen over de verkoop van deze goederen⁷³⁾.

68) Breda R542 fol. 85, 86 en 101. R543 fol. 77v., 78 en 156. R547 fol. 207. R558 fol. 65 en 78v. R558 fol. 31, 38v., 40v., 59, 61, 72v., en 74.

69) Breda R587 fol. 3v. jan. 1732.

70) Breda R585 fol. 159 13.2.1730.

71) Tilburg R432 fol. 288v. 5.9.1726.

72) Breda not. 551 akte 43 25.4.1724, not. 553 akte 14 25.4.1724.

73) Ginneken en Bavel R74 fol. 21 6.10.1728.

Tilburg not. 85 akte 4 23.1.1760, R437 fol. 197/203 mei 1749.

Barbara Hosemans stierf te Breda 28.9.1724 en werd 2. 10.1724 in de Grote Kerk van deze plaats begraven. Twee jaar later, op 26 oktober 1726, maakt Paulus van der Laet, „enigzins onpasselijck van den lighame” een testament waarbij hij alle vorige wilsbeschikkingen nietig verklaart en vier van zijn vijf kinderen benoemt tot zijn universele erfgenamen. Tot voogd over zijn minderjarige kinderen benoemt hij pastoor Hendrik van der Sande en tot toeziende voogd Huijbert de Bont, die na de dood van Hendrik voogd werd ⁷⁴⁾. Paulus van der Laet is 26.9.1727 te Breda overleden en 30 september d.a.v. in de Grote Kerk begraven.

In 1730 verkoopt Huijbert de Bont als toeziende voogd over Antonius en Ida van der Laet, samen met Gerard en Bernard van der Laet, alle kinderen van voornoemd echtpaar het huis met erf, gelegen aan de Veemarktstraat, aan Peter van Zante, mr. kleermaker, gehuwd met Cornelia Verbrugge ⁷⁵⁾.

Twee jaar later compareren voor de schepenen van Breda „sr. Gerardus van der Laet borger ende mr. cooper en bleckslager alhier ende sr. Huijbert de Bont als voogd over de twee minderjarige kinderen wijlen Paulus van der Laet, die weduwnaar ende boedelhouder was van wijlen Barbara Hoosmans met name Antonij ende Ida van der Laet welke voor de somme van f 1308.15,— vercopen aen sr. Bernardus van der Laet 3/4 part in eene huijsinge van outs genaamt den Blauwen Leeuw daer naer de Leerse ende nu den Koninck van Engelant eertijts twee wooninge geweest sijnde met een werckhuijs daer agter staende aende noortsijde van de Ridderstraete ⁷⁶⁾.

De kinderen van Paulus van der Laet en Barbara Hosemans waren :

1. Anna Catharina, gedoopt te Breda 6.10.1702, huwt te Breda 11.11.1725 Johannes Ferdinandus Wilhelms, soldaat onder het regiment van kolonel Debits in de compagnie van kapitein Saro.

Anna Catharina wordt in het laatste testament van haar vader onterft.

Hij legateert aan haar „hondert guldens eens voor ende

74) Breda not. 523 akte 9 28.10.1726, R587 fol. 3v. jan. 1732.

75) Breda R585 fol. 159 13.2.1730.

76) Breda R587 fol. 3v. jan. 1732.

in voldoeninge van der selver legitieme portie als verclarende den testateur dat sij met de voors. somme van hondert guldens eens voor haere legitieme portie niet alleen voldaan maer overvoldaan is ende over sulcx deselver hiermede uijtijnen boedel ende naer te latene goederen secluderende ende uijtsluitende bij desen om goede ende particuliere redenen hem testateur daer toe moverende⁷⁷⁾.

Op de dag van de begrafenis van haar vader ontvangt Anna Catharina de genoemde 100 gulden.

Het echtpaar blijft echter wel erfgenaam van Antonius Crols. Johannes „Willemse” is in 1728 aanwezig bij de schikking die gemaakt wordt naar aanleiding van het geschil met Hendrik van der Sande en Wouter Nouwens⁷⁸⁾. Datzelfde jaar ontvangt hij van Huijbert de Bont de som van 300 gulden „ende dat in mindernis van soodanige portie als hem comparant van de goederen van Antonius Crols is competerende”.

Wilhelms verklaart hierbij het restant van zijn portie „aen den heer Hendrik van der Sande te sullen laeten den tijt van agtien maenden”.

Tenslotte ontvangt hij van Huijbert de Bont ook nog 25 guldens, 14 stuivers en 8 penningen als zijn deel in de nalatenschap van grootvader Peter Hosemans⁷⁹⁾.

Na 1728 heb ik niets meer kunnen vinden van dit echtpaar. Ze worden geen enkele keer vermeld als doopheffer van neven en nichten en ook te Bavel en Tilburg worden ze niet meer genoemd bij de verkopen van de onverdeelde goederen van Antonius Crols.

2. Gerardus, gedoopt te Breda 4.9.1704 werd als zijn vader koper- en blikslager te Breda. Hij huwt te Princenhage 11.6.1730 met de daar woonachtige Catharina Willems die geboren werd te Rekem (een dorp in het huidige Belgisch Limburg, ten noorden van Maastricht).

Het echtpaar gaat wonen te Breda waar zij op 22.8.1732 hun testament maken. Uit een nieuw testament, ge-

77) Breda not. 523 akte 9 26.10.1726.

78) Ginneken en Bavel R74 fol. 21 6.10.1728.

79) Ginneken en Bavel R74 fol. 26 30.10.1728.

maakt op het sterfbed van Catharina Willems die 27 februari 1740 te Breda in de Grote Kerk begraven werd, blijkt Gerard universeel erfgenaam van zijn vrouw, die hem geen kinderen naliet ⁸⁰⁾).

Gerard hertrouwde nog datzelfde jaar op 28 november te Breda met Cornelia Molenaars, gedoopt te Steenberg in september 1717, dochter van Adam Hendrik Molenaars en Anna Nicolaas Bu(i)s ⁸¹⁾.

In 1741 koopt Gerard een huis te Breda, genaamd „het Wit Cruijs” aan de zuidzijde van de Korte Brugstraat, waarin hij met zijn gezin gaat wonen en in 1746 het huis „de Potcan”, gelegen aan de noordzijde van dezelfde straat, welk huis hij verhuurt aan Thomas Vermeulen voor 600 gulden per jaar ⁸²⁾.

In 1749 machtigt hij zij broer Bernard om de goederen van Antonij Crols, gelegen in de Meierij van den Bosch, waarvan zij voor een deel erfgenamen zijn, te verkopen ⁸³⁾.

Daarna heeft hij niet lang meer in Breda gewoond. In december 1750 biedt hij zijn beide huizen „seer wel ter nering staende” te koop aan, waarbij de Potcan in handen komt van koopman Johan Carel Marjoux en het Wit Cruijs het bezit wordt van Antonij Woerkens ⁸⁴⁾. Een schuld van 600 gulden aan Jan de Haes wordt in januari 1751 afgelost en daarna is Gerard met zijn gezin spoorloos verdwenen uit Breda ⁸⁵⁾.

3. Ida, gedoopt te Breda 22.4.1706 en overleden voor 22.1.1714.
4. Bernardus, gedoopt te Breda 5.3.1708, was mr. koper- en blikslager en werd, zoals we reeds zagen, in januari 1732 voor f 1308,15.— eigenaar van zijn ouderlijk huis genaamd „den Koninck van Engellant” in de Ridderstraat. Om dit huis van de medeërfgenamen van zijn

80) Breda not. 697 akte 19 17.2.1740.

81) Ondertrouw te Roosendaal 13.11.1740.

82) Breda R594 fol. 140v. 8.3.1746, R599 fol. 7v. 22.1.1751, not. 917 akte 93 16.12.1750.

83) Breda not. 706 akte 50 10.4.1749.

84) Breda R599 fol. 7v. 22.1.1751 en fol. 5v. 20.1.1751, not. 917 akte 93 16.12.1750.

85) Breda R596 fol. 112v. 11.2.1749. Te Breda werd 29.5.1787 wel een Gerard van der Laet begraven maar deze was een zoon van Bernard, dus een neef van Gerard Pauluszn.

ouders te kunnen kopen, moet hij 1000 gulden lenen van de Bredase smid Antonij van der Vloet⁸⁶⁾).

Bernardus huwt te Breda in januari 1730 met Adriana Maria Klinck (ook genoemd Johanna Maria), die 24. 8.1707 te Oosterhout gedoopt werd. Zij was een dochter van Theodorus Klinck en Maria Cornelis Crul.

Adriana Maria Klinck stierf te Breda 24.8.1732 in het kraambed en werd 27.8.1732 in de Grote Kerk begraven. Zij liet twee kinderen na.

Bernard hertrouwde te Breda 6.3.1733 Cornelia van der Eijnde, gedoopt te Breda 13.3.1706, dochter van broodbakker Bernardus van der Eijnde en Aldegonda Raes.

In 1749 is hij verkoper van „den geleersden Haen” in de Ridderstraat, het huis van zijn tante Adriana Hosemans⁸⁷⁾ en wordt hij door zijn broer Gerard en zijn zwager Jan Rijken gemachtigd om samen met de andere erfgenamen de goederen van Antonius Crols, gelegen in de Meierij, te verkopen⁸⁸⁾).

Bernard is 19.5.1771 in Breda overleden en 22.5.1771 aldaar in de Grote Kerk begraven.

Direkt na zijn dood maakt Cornelia van der Eijnde een testament, waarin ze de twee kinderen van haar man, verwekt bij Adriana Maria Klinck en haar drie eigen kinderen benoemt tot enige erfgenamen en bepaalt dat haar goederen in vijf egale parten verdeeld moeten worden. Verder wil zij dat het ouderlijk huis, „den Koninck van Engelant”, familiebezit zal blijven, waarbij de oudste zoon van Bernard, Paulus, de voorkeur als koper zal hebben⁸⁹⁾).

Cornelia is 21.7.1775 te Breda begraven.

Een week later vindt de boedelscheiding plaats. Volgens de wil van Cornelia van der Eijnde wordt aan haar stiefzoon Paulus van der Laet „den Koninck van Engelant” en al het gereedschap, behorende bij de koper- en blikslagerij, te koop aangeboden voor de som van 3100 gul-

86) Breda R587 fol. 3v. jan. 1732.

87) Breda R596 fol. 248v. 2.6.1749.

88) Breda not. 706 akte 50 10.4.1749.

89) Breda not. 1034 akte 111 22.6.1771.

den. Paulus gaat achter niet in op het aanbod, waardoor zijn halfbroer Gerardus eigenaar wordt ⁹⁰⁾.

De andere kinderen gaan met deze verkoop, waarvan de opbrengst in de gemene boedel wordt ingebracht, akkoord en bekrachtigen deze transactie per notariële akte ⁹¹⁾.

5. Antonius, gedoopt te Breda 17.6.1711, volgt de traditie in zijn familie en wordt ook koper- en blikslager. Hij huwt Maria Heestermans, dochter van Adriaan Heestermans en Catharina van de Lee ⁹²⁾ en gaat met zijn vrouw wonen te Roosendaal, waar hij aan de noordzijde van de markt het huis „de Vijff Ringen” met schuur, hof en erf in eigendom bezit ⁹³⁾.

In het boek van Janson over de geschiedenis van Goirle, wordt hij als eigenaar van het Laaghuys in deze plaats genoemd ⁹⁴⁾.

Antonius is 8.4.1780 te Roosendaal begraven.

Als koperslager werd hij opgevolgd door zijn schoonzoon Andreas Leber ⁹⁵⁾.

Deze Andreas was geboren „tot Brezburg int Nassauws” en was soldaat in het regiment van de erfprins van Oranje-Nassau.

Te Roosendaal komt hij als koperslager in dienst bij de weduwe Van der Laet en deze staat ook borg voor hem als hij wil trouwen met haar dochter Adriana, weduwe van Mathijs Trouw en zich blijvend te Roosendaal wil vestigen ⁹⁶⁾.

Als Maria Heestermans 21.2.1786 te Roosendaal begraven wordt, besluiten haar zoon Paulus en schoonzonen Andreas Leber en Pieter Nelemans, weduwnaar van Barbara van der Laet en wonende te Zierikzee, het huis

90) Breda not. 1038 akte 89 29.7.1775.

91) Breda not. 1038 akte 135 23.9.1775, not. 1027 akte 71 2.7.1764.

De kinderen van Bernard van der Laet zijn: Paulus, Marie x Jan Boon, woont te St. Truiden en Antwerpen, maar sterft te Breda, Jan, Gerard x Maria Couwenberg en Bernard x Joanna Maes uit Chaam.

92) Roosendaal R410 ongefol. 25.7.1763.

93) Roosendaal R504 fol. 261 1786.

94) H. W. Janson „Bijdrage tot de geschiedenis van Goirle” blz. 65.

95) Roosendaal R449 ongefol.

96) Roosendaal R412 ongefol. 10.2.1785.

„de Vijff Ringen” en de inboedel openbaar te verkopen⁹⁷⁾.

Opvallend bij de inboedel zijn; een zeer groot aantal schilderijen, een „papegaaiskooij” en een „kanarivogel in zijn kooij”⁹⁸⁾.

6. Ida, gedoopt te Breda 22.1.1714, huwt te Breda 18.5.1732 Jan Baptist Rijken, schrijnwerker in deze plaats. In 1733 maakt het echtpaar een testament, waardoor Jan Baptist Rijken universeel erfgenaam wordt van zijn vrouw die 13.1.1747 te Breda begraven werd. Door dit testament was Jan Baptist Rijken in 1749 gemachtigd om zijn zwager, Bernard van der Laet, opdracht te geven om o.a. het Laaghuys onder Goirle te verkopen⁹⁹⁾.
7. Petrus, gedoopt te Breda 31.1.1717 en aldaar begraven 5.3.1721.

- B. Anna Maria Hosemans, gedoopt te Goirle 3.12.1676, huwt te Goirle 2.5.1700 met koopman Gerardus van Diessen, gedoopt te Hilvarenbeek 29.10.1675, zoon van Cornelis Gerardus van Diessen en Joanna Peter van de Langereijt.

Het echtpaar gaat wonen te Hilvarenbeek, maar verhuist voor mei 1705 naar Ginneken waar ze 26.4.1706 een huis kopen aan de „Steenwegh”¹⁰⁰⁾.

Gerard van Diessen moet voor 15.9.1714 te Ginneken overleden zijn, daar op die dag de kinderen van zaliger Gerard van Diessen, ieder voor $\frac{1}{5}$ deel, bedacht worden in het testament van hun oom Hendrik van Diessen¹⁰¹⁾.

De bezittingen van de weduwe Van Diessen breiden zich na de dood van haar man snel uit.

Te Hilvarenbeek wordt Anna Maria voor $\frac{1}{5}$ deel eigenaresse van een huisje aan de Wouwerstraat¹⁰²⁾ en van haar

97) Roosendaal R504 fol. 281 1786, R412 ongefol. 23.3.1786.

98) Roosendaal R533 ongefol. 20.4.1786.

Van het echtpaar Van der Laet-Heestermans werden te Roosendaal tien kinderen gedoopt, waarvan er slechts drie volwassen werden.

99) Breda not. 706 akte 50 10.4.1749.

100) Ginneken en Bavel R90 fol. 144v. 20.8.1739.

101) Ginneken en Bavel R109 fol. 1 15.9.1714.

102) Ginneken en Bavel R21 fol. 3 23.2.1718.

oom Antonius Crols erft zij, naast een deel in de goederen onder Goirle, het Hanecoppenbosch en het stedeke aan het Kerkeind onder Bavel¹⁰³).

Na de dood van Gerard wordt Huijbert de Bont voogd en Antonius Crols toeziende voogd over diens kinderen. Crols wordt na zijn dood opgevolgd door Hendrik van der Sande¹⁰⁴).

De goederen worden blijkbaar goed beheerd. In zijn functie als voogd leent Huijbert de Bont 275 gulden aan Margriet Joosten van den Broek, weduwe van Jan Jans van Bocxel, 100 gulden aan Adriaan Peter Vincenten en eveneens 100 gulden aan Adriaan Eskens¹⁰⁵).

Later, na de dood van Hendrik van der Sande, transporteert hij aan de kinderen Van Diessen een obligatie van 600 gulden ten laste van Gerrit Jan van Bocxel, die dit bedrag geleend had van de Bavelse pastoor¹⁰⁶).

Anna Maria Hosemans zet als weduwe de „coopmanschappen” van haar man voort en volgens de inventaris die na haar dood werd opgemaakt, dreef zij een soort „winkel van Sinkel”, waar men terecht kon voor: „kousen, hantschoenen, gaeren, lint, knopen, nestelingen, soethout, kammen, kaarten, thee, koffij, gember, peper, foelie, nagelen, suiker, stijfzel, blauwswel, boekende meel, gort, rijst, zeep, olij, zout, klompen, hoeden, broeken, mutsen, dassen, neusdoeken” en een heel assortiment stoffen als „linnen, tiewert, karsaeij, plets, cattoen, bast, baeij, flanel en fries”¹⁰⁷).

Na enige jaren besluit Anna Maria een nieuw huwelijk aan te gaan, maar voor dit gesloten wordt maakt zij een kontrakt met de voogden, Huijbert de Bont en Antonius Crols, waarbij bepaald wordt dat zij het huis en de hele inboedel in eigendom zal blijven bezitten.

De kinderen zal zij onderhouden in kost, drank en kleding en laten leren lezen en schrijven. Is zij of haar man nalatig, dan hebben de voogden de macht de kinderen elders uit te besteden.

Deze regeling zal voor haar drie jongste kinderen gelden totdat zij de leeftijd van twintig jaar bereikt hebben en

103) Ginneken en Bavel R26 20.10.1728, R90 fol. 144v./145 1739.

104) Ginneken en Bavel R73 fol. 7v. en 122.

105) Ginneken en Bavel R80 fol. 182v. 5.10.1726, R86 fol. 63 en 79, 1721.

106) Ginneken en Bavel R80 fol. 211 24.11.1732.

107) Ginneken en Bavel R21 fol. 27 22.10.1726.

op die dag moet zij aan elk van deze drie kinderen 200 gulden uitkeren.

De oudste zoon, Cornelis, zal ze moeten onderhouden tot zijn 24 jaar „ende dewijl sij daer aen veel meer kosten sal moeten doen doordien den selve soo veel langer moet worden geallimenteert als de onkosten tot sijne studie van noode is, soo sal sij niets uijtkeeren aen dese soon”¹⁰⁸).

Te Ginneken hertrouwt zij 28.2.1718 met de veel jongere Gerard Medegaals, gedoopt te Hilvarenbeek 30.9.1693, zoon van Barthelomeus Aart Medegaals en Maria Peter Segbregts, van beroep mr. schoenmaker¹⁰⁹).

In 1726 wordt Anna Maria Hosemans ziek en maakt zij een testament waarin zij tot voogd over haar minderjarige kinderen aanstelt Cornelis van Diessen, haar oudste zoon. Cornelis is dan nog niet meerderjarig maar tot dat tijdstip zal deze functie worden waargenomen door Adriaan Hosemans uit Goirle¹¹⁰).

Anna Maria Hosemans is 22.8.1726 te Ginneken overleden¹¹¹).

Haar weduwnaar, Gerard Medegaals, was blijkens de archiefstukken een zeer lastig heerschap.

Nog als zijn vrouw leeft, herroept hij zijn machtiging aan Hendrik van der Sande om goederen van Antonij Crols te verkopen en noemt hij deze machtiging „kragteloos” nul ende te geener waerden”¹¹²).

In datzelfde jaar (1723) ontstaan er ook „disputen ende differenten” tussen Medegaals en de voogd van zijn stiefkinderen, Huijbert de Bont, over de studiekosten van Cornelis van Diessen.

Antonius Crols had tijdens zijn leven herhaaldelijk gewezen

108) Ginneken en Bavel R73 fol. 7v. 25.2.1718.

109) Ginneken en Bavel R90 fol. 145 11.9.1739. Hilvarenbeek R 175 fol. 349 1718. H.W. Janson vermeldt in zijn boek „Bijdrage tot de geschiedenis van Goirle” blz. 65; „Op 12 september 1741 gaat het (d.i. het Laaghuys) over aan Gerrit Medegaals stiefman Antonij, zoon van Paulus de Laat”. Ook met deze zeer summiere aanduiding maakt Janson een fout die later door alle schrijvers over het goed ter Loo is overgenomen.

Zowel Gerard Medegaals als Antonij van der Laet waren in 1741 zeker geen eigenaar maar medeërfgenaar van het dan nog steeds onverdeelde Laaghuys. *Mogelijk is Medegaals in dat jaar opgetreden als verheffer van het goed in naam van de erven Antonius Crols.*

110) Ginneken en Bavel R110 fol. 1 29.6.1726.

111) Ginneken en Bavel R74 fol. 260v. 20.8.1739.

112) Ginneken en Bavel R73 fol. 134v./147.

op de mogelijkheid van een studiebeurs, maar alle pogingen om een beurs te bemachtigen waren tot dan toe mislukt. Daarom heeft Anna Maria Hosemans, die volgens het kon-trakt tussen haar en de voogden van haar kinderen alleen de studiekosten van haar zoon zal moeten dragen, ter com-pensatie toch nog jaarlijks 75 gulden ontvangen van voogd Huijbert de Bont, maar dit is volgens Medegaals veel te weinig.

Men komt nu tot de volgende schikking; Medegaals en zijn vrouw zullen Cornelis van Diessen „allimenteren ende onderhouden in behoorlijken cost, drank, cleedinge ende redinge ende laten studeeren in de theologie tot Antwerpen in het seminarium, mitsgaders doen de becostinge van de pro-fessie tot het Roomsche priesterschap tot den voorn. Cor-nelis van Diessen sal gecoomen zijn tot den ouderdom van vierentwintigh jaeren”.

Huijbert de Bont zal de jaarlijkse bijdrage van 75 gulden blijven doorbetalen en bovendien aan Medegaals moeten uitkeren „de somme van seven hondert guldens eens sonder meer bij Medegaals te genieten ende te behouden”.

Indien Cornelis van Diessen toch nog een studiebeurs krijgt, „sonder eenige annexe diensten soo aen het seminarium als andersints”, zal het geld hiervan voor 2/3 deel in handen komen van Gerard Medegaals en voor 1/3 deel in handen van Huijbert de Bont ¹¹³).

In 1739 ontstaan opnieuw „geschillen ende disputeren”, nu tussen Medegaals en de voorkinderen van Anna Maria Hosemans, over de verdeling van de goederen die Medegaals en de kinderen Van Diessen toekomen als erfgenamen van Anna Maria Hosemans, Antonius Crols en Gerrit Jan en Maria Jan van Diessen.

Ook nu komt het weer tot een schikking.

Medegaals krijgt uit de boedel van Gerrit Jan van Diessen 560 gulden en 8 stuivers en uit de boedel van Maria Jan van Diessen 258 gulden.

Verder verklaart hij dat hij „affsiet soo van de togte als voordeel hem als langstlevende volgens costuijmen com-peterende waarvoor de kinderen Van Diessen verclaren aff te sien van eenige meubels en linde welke haar uijt de gemeene boedel soude competeren”.

Het huis waarin Gerard van Diessen en Anna Maria Hose-

113) Ginneken en Bavel R73 fol. 132v. 14.12.1723.

mans 26.4.1706 zijn gevest, zal voor 1800 gulden in handen komen van Gerard Medegaals, terwijl het Hanecoppenbosch onder Bavel voor 600 gulden zijn eigendom wordt. Het stedeke te Bavel aan het Kerkeind komt voor 500 gulden in handen van de kinderen van Diessen.

Anna Margaretha Medegaals, de dochter van Gerard Medegaals, zal van deze 580 gulden ontvangen ¹¹⁴⁾.

Volgens dit kontrakt verkoopt Gerard Medegaals datzelfde jaar zijn 1/5 deel in het stedeke te Bavel aan de kinderen Van Diessen, terwijl deze op hun beurt hun deel in het Hanecoppenbosch en de ouderlijke woning aan hun stiefvader verkopen ¹¹⁵⁾.

Na al deze transactie's worden ook de contante en ingebrachte gelden uit de boedel verdeeld, waarbij Gerard Medegaals f 1706.2.7, zijn dochter f 281.6.8. en de kinderen Van Diessen samen f 406.17.15 moeten ontvangen ¹¹⁶⁾.

Medegaals houdt het geld echter vast en vijf jaar later heeft hij de kinderen Van Diessen hun deel uit de boedel nog niet betaald.

Deze maken bovendien aanspraak op 50 gulden met de intrest, welke som Medegaals van hen geleend had, op twee obligaties van respectievelijk 600 en 200 gulden en op f 103.13.4 „wegens gedaene reparatiën”.

Medegaals stelt hier tegenover echter een schuld van de kinderen Van Diessen wegens geleverde winkelwaren, waaruit blijkt dat Gerard na de dood van zijn vrouw de winkel heeft voortgezet.

Ook deze zaak komt voor de schepenen en Medegaals wordt verplicht zijn schuld te betalen die na aftrek van het tegoed van de kinderen Van Diessen nog altijd f928.-.13 bedraagt ¹¹⁷⁾.

In 1739 wordt Gerard Medegaals, na Cornelis van Diessen, voogd over zijn dochter Anna Margaretha ¹¹⁸⁾.

Als deze dochter echter gehuwd is en zijn schoonzoon aan Gerard verzoekt om te doen „sijne reeckeninge bewijs ende reliqua wegens sijne administratie ende vooghdije over sijne doghter” weigert Gerard dit, wat ten gevolge

114) Ginneken en Bavel R74 fol. 253 6.8.1739.

115) Ginneken en Bavel R90 fol. 144v./145 1739.

116) Ginneken en Bavel R74 fol. 256 20.8.1739.

117) Ginneken en Bavel R75 fol. 59v. 14.1.1744.

118) Ginneken en Bavel R74 fol. 260v. 20.8.1739.

heeft dat hem op 9 maart 1743 een ultimatum gesteld wordt, waarin bepaald is dat hij binnen veertien dagen aan deze plicht moet voldoen.

Er komt echter niets van, maar deze keer heeft Gerard een ekskuus.

Hij zou de afrekening „promptelijck hebben willen voldoen ingevalle sijne gesontheit sulcx toegelaten hadde maer hij is tot sijn ongeluck overvallen geweest met swaere koortsen ende verkoutheid komende daer nogh bij dat des selve advocaet oock voor een geruijmen tijt absent is geweest”.

De schepenen akseperen deze motivering maar op 22.4. 1743 's morgens om negen uur zal hij de afrekening moeten doen „sonder verder dilaaij off uijtstel”¹¹⁹⁾.

Naast al deze geschillen zien we Gerard ook als koper van onroerende goederen. In 1727 koopt hij samen met zijn zwager Huijbert de Bont en Isaak Beckers, ieder voor 1/3 deel, „een perceel heijde tussen Ginneken en Chaamdijk rontom 's heeren vroente, item nogh 31 roeden heijde suijtwaerts het voorgaende, item een perceel heijde groot 283 roeden genaamt het Berkeven rontom sijn masjt. vroente mits sijne masjt. blijft gereserveert een gedeelte int midden van dit perceel ter groote van 272 roeden, item een perceel heijde int heijde-eijnde genaamt het Blomvenneken” en tenslotte „een blick tussen de moolen en Grasch groot 70 roeden daer den wegh van Grasch voorbijgaat”¹²⁰⁾.

In 1732 koopt hij van Peter Jan Smeulen en Adriaan Mathijs Soos „een huijske, hof ende erve, gelegen aan den steenwegh tot Ginneken ter plaetse Calishoek”¹²¹⁾.

Dit huisje, dat dan al zeer oud is, laat hij afbreken en ter plaatse komt een nieuw huis, bestaande uit twee woningen¹²²⁾.

Tenslotte, in 1736, koopt hij nog een huis, stal, schuur, hof en boomgaard met een huisakker, gelegen aan de steenweg te Ginneken, van de erven Van Rethy¹²³⁾.

Op het einde van zijn leven komt hij, waarschijnlijk mede

119) Ginneken en Bavel R10 fol. 151 1.4.1743.

120) Ginneken en Bavel R88 fol. 27 19.3.1727.

121) Ginneken en Bavel R89 fol. 114 12.11.1732.

122) Ginneken en Bavel R93 fol. 11v. 22.1.1749.

123) Ginneken en Bavel R90 fol. 21v. 5.10.1736.

door zijn schulden aan de kinderen Van Diessen, in geldnood en leent hij 1200 gulden van Cornelis van Erffrenten uit Breda. Dezelfde dag leent hij van zijn schoonzoon 750 gulden ¹²⁴⁾.

Tussen 14.1.1744 en 13.12.1747 is Gerard Medegaals te Ginneken overleden, zijn dochter Anna Margaretha nalatende als enige erfgename ¹²⁵⁾.

De kinderen van Gerard van Diessen en Anna Maria Hosemans waren :

1. Joanna Maria, gedoopt te Hilverenbeek in april 1701; jong gestorven.

2. Cornelis, gedoopt te Hilverenbeek 8.7.1702, wordt student aan de Latijnse school te Geel.

In 1721 heeft hij zijn studie aan deze school voltooid en gaat hij voor een vakantie van zes weken naar Ginneken, waar zijn moeder inmiddels is gaan wonen.

Van de schepenen van deze plaats ontvangt hij 8.10.1721 een paspoort waarin staat dat „in desen dorpe van Ginneken geen besmettelijke pestilensiele sieckte onder Godes segen en is nogte oock tot Geel”.

Volgens dit paspoort is Cornelis de zoon van eerzame ouders en daarom wordt een ieder „die het soude mogen aengaen” verzocht hem „rustelijck en vredelijck te laten passeren op sijne reize naer de stadt Douaeij om aldaar inde universiteit sijne studie te vervoorderen” ¹²⁶⁾.

Zoals we reeds zagen komen er later moeilijkheden tussen zijn stiefvader en zijn voogd over de studiekosten. Waarschijnlijk ook ten gevolge hiervan zet Cornelis zijn studie „soo van de Latijnse taele, philosophie als theologie” voort aan „het seminarium tot Antwerpen” ¹²⁷⁾.

Na zijn priesterwijding wordt hij te Bavel assistent van de ziekelijke pastoor Hendrik van der Sande, een neef van zijn moeder.

Als erfgenaam van Hendrik komt later diens bibliotheek, die ook nog boeken van Antonius Crols bevatte, in zijn handen ¹²⁸⁾.

124) Ginneken en Bavel R92 fol. 9/10 2.1.1744.

125) Ginneken en Bavel R92 fol. 117 13.12.1747.

Het begraafregister van Ginneken is nog aanwezig vanaf 1748. Vóór dat jaar kunnen er geen data gegeven worden, tenzij deze voorkomen in akte's.

126) Ginneken en Bavel R73 fol. 132v. 90 8.10.1721.

127) Ginneken en Bavel R73 fol. 14.12.1723.

128) Ginneken en Bavel R110 fol. 57/58v. 25.4.1729.

Opvolger van Hendrik van der Sande werd Petrus Wolschots, wiens assistent Cornelis waarschijnlijk gebleven is, maar na deze wordt Cornelis, ALS DERDE LID VAN DEZE FAMILIE, pastoor van Bavel, wat hij blijft tot 20.12.1756 ¹²⁹⁾).

Op die datum neemt hij ontslag en vestigt hij zich te Ginneken waar ook zijn broers, zuster en halfzuster wonen.

Van deze mensen wordt hij voogd door een testamentaire beschikking van zijn moeder in 1726. Hij heeft zijn plichten als voogd blijkbaar goed vervuld want in 1739 wordt hij bedankt voor „sijne goede opsigt en sorge” ¹³⁰⁾).

Veel aardse goederen heeft Cornelis niet vergaard. De enige aankoop die ik van hem vond is „een seeckere affgeteeckende erve tot Bavel onder het Kerkeijnt agter den Ijpelaer” in 1733 ¹³¹⁾).

Te Ginneken maakt Cornelis 14.5.1759 zijn testament. Zijn erfgenamen worden Clasina van Miert, de dochter van zijn zuster Jenno-Marie, die na zijn dood honderd gulden zal ontvangen en zijn halfzuster Anna Margaretha Medegaals die eigenaresse zal worden van de resterende goederen ¹³²⁾).

Op 25.5.1762 werd „heer pastoir Cornelis van Diessen” te Ginneken in de kerk begraven.

3. Anna, gedoopt te Ginneken 10.5.1705; jong gestorven ¹³³⁾).
4. Antonius, gedoopt te Ginneken 17.1.1707, wordt in 1714 nog genoemd als erfgenaam van zijn oom Hendrik van Diessen, maar is zeker voor 1718 gestorven ¹³⁴⁾).
5. Petrus, gedoopt te Ginneken 22.10.1708, bleef ongehuwd. Waarschijnlijk was hij rentenier, daar ik nergens een aanduiding van zijn beroep gevonden heb.

In 1736 machtigt hij zijn broer Cornelis om zijn zaken te behartigen daar hij zich „met den woon na 's Gravenhage off elders anders sal begeven”, maar in 1741 woont hij weer te Ginneken waar hij op zijn beurt ge-

129) Krüger; kerkgeschiedenis bisdom Breda deel III blz. 67.

130) Ginneken en Bavel R74 fol. 260v. 20.8.1739, R110 fol. 1 29.6.1726 .

131) Ginneken en Bavel R89 fol. 148v. 17.11.1733.

132) Ginneken en Bavel R111 fol. 102 14.5.1759.

133) Waarschijnlijk sterft zij voor 17.1.1707 daar haar doopheffers, Antonius Crols en Barbara Hosemans, ook het volgende kind ten doop hielden.

134) Ginneken en Bavel R109 fol. 1 15.9.1714.

machtingd wordt door zijn broers Cornelis en Hendrik en zijn zuster Jenno-Marie, om uit hun naam 3/4 part in twee huisjes, gelegen te Hilvarenbeek aan het dorp, te verkopen ¹³⁵).

Te Ginneken, waar Pieter in de kost is bij zijn halfzuster Anna Margaretha Medegaals, zorgt hij in 1754 voor de nodige opwindung.

Op 18 december van dat jaar hoort hij, in de keuken bij het vuur zittende, op straat twee honden vechten, gaat kijken en ziet „dat seker persoon een grootse doghont bij den halsbant heeft die des deponents broeders hontje seer hart bijt en het selve onder heeft leggen”. Hij probeert het hondje van zijn broer te ontzetten en geeft daarbij de onbekende man, die de andere hond vast houdt, een duw.

Als reactie daarop roept deze man „godome”, trekt zijn mes en achtervolgt Pieter tot in het huis van Anna Margaretha Medegaals, waar Pieter de keuken in vlucht, waarvan de deur echter niet dicht gaat omdat er een mantel en kousen overheen hangen.

Pieter gaat dan maar tegen de deur staan, terwijl de man aan de andere kant van de deur zijn woede koelt door met zijn mes in de deur, de mantel en de kousen te kerven.

Anna Margaretha Medegaals die ook in keuken aanwezig is en een baby op de arm heeft, wordt bang en geeft aan haar broer de blaaspijp, terwijl ze tegen de onbekende achter de deur roept; „gaat heenen want zoo mijn broeder wil, hij zoude uw den kop kunnen inslaan en zoo niet zoo zal ik uw laten arresteeren”.

Op het geweld gaat de meid van Anna Margaretha Medegaals, die zich op de plaats achter het huis bevindt, naar binnen en erkent in de man voor de keuken-deur Dingman Schets „uijt de stadt”.

Zij verlaat weer vlug het huis om de vorster en buurman Jan van Alphen te waarschuwen, welke laatste door het keukenraam naar binnen klimt om te helpen de deur mee dicht te houden.

Ondertussen is echter een broer van Dingman, Willem Schets, het huis binnengegaan en deze weet zijn broer te kalmeren en mee naar buiten te tronen, zodat „het

135) Ginneken en Bavel R74 fol. 186v. 29.4.1736, R75 fol. 20v. 12.7.1741.

geweld reets gestilt was" toen vorster Adriaan van Opstal verscheen.

Tenslotte waren er nog twee getuigen, namelijk overbuurman Jan Dickema, gepensioneerd luitenant en overbuurman Peter Jordens die juist „ter dier tijt over de deur lag”¹³⁶⁾.

Zijn inkomsten zal Pieter van Diessen gewonnen hebben uit een boerderijtje dat hij bezat onder Heusdenhout en dat bij zijn dood getaxeerd werd op 600 gulden¹³⁷⁾.

Verder bezat hij nog een aantal aaneengesloten percelen schaarbos onder Bavel „in den Ijpelaer”, die hij in 1749 gekocht had van Geertruij Knollaarts en een perceel „soo saeij- als weijlant waarop voorheen 't Bont Stedeken gestaan heeft” onder Heusdenhout, gekocht in 1757 van Jan Huijgens, kapelaan te Breda¹³⁸⁾.

Tenslotte was daar nog de rente die de schepenen van Ginneken en Bavel aan hem schuldig waren, toen hij in 1754 2070 gulden aan dit college leende¹³⁹⁾ en gedeelten van tienden onder Hilvarenbeek¹⁴⁰⁾.

In 1748 maakt Pieter, samen met zijn broer Hendrik, „beijden sieckelijk van den lighamen”, zijn eerste testament.

De langstlevende van de broers wordt universeel erfnaam, maar komt na de dood van de een, de ander toch nog tot een huwelijk, dan moet deze 400 gulden uitkeren aan Cornelis van Diessen, 400 gulden aan Clasina van Miert, dochter van Jenno-Marie van Diessen en 200 gulden aan Anna Margaretha Medegaals¹⁴¹⁾. Pieter overleeft zijn broer Hendrik en wordt dus diens enige erfgenaam.

In 1759 wordt Pieter opnieuw ziek en maakt hij weer een testament waarin Clasina van Miert bedacht wordt

136) Ginneken en Bavel R76 fol. 25 20.12.1754.

137) Ginneken en Bavel R177 fol. 53v. 31.8.1771.

138) Ginneken en Bavel R93 fol. 81v./82v. 15.12.1749, R94 fol. 74 13.12.1757.

139) Ginneken en Bavel R80 fol. 229 18.6.1754.

140) Ginneken en Bavel R111 fol. 100 14.5.1759.

141) Ginneken en Bavel R111 fol. 35 21.10.1748.

met een legaat van 4000 gulden en de zoon van Anna Margaretha Medegaals, Hendricus Jacobus Soetens, met „sodanige gedeelten van twee clampen thienden als de testateur toebehoren en is heffende te Hilvarenbeek”. De resterende goederen erft Anna Margaretha Medegaals¹⁴²⁾.

Pieter leeft na het maken van dit testament nog twaalf jaar en wordt 1.8.1771 te Ginneken begraven.

6. Henricus, gedoopt te Ginneken 24.1.1711, blijft ook ongehuwd.

In 1733 woont hij in Brussel en machtigt hij zijn broer Cornelis om zijn zaken in Ginneken te behartigen¹⁴³⁾. Ook hij is teruggekeerd naar Ginneken en daar in de kost gegaan bij Anna Margaretha Medegaals.

In 1748 maakt hij samen met zijn broer het bovengenoemde testament.

Datzelfde jaar is hij gestorven „bij mr. Soetens op den hoek van het straatje” en op 3 november in de kerk van Ginneken begraven „inden suljdenhoek nevens de blauwe plavuijen”.

Het enige onroerende goed dat hij naliet was 1/4 part in het stedeke te Bavel aan het Kerkeind¹⁴⁴⁾.

7. Joanna Maria (genoemd Jenno-Marie), gedoopt te Ginneken 15.1.1713, huwt te Ginneken 11.11.1742 Steven van Miert, gedoopt te Ginneken 14.4.1708 zoon van Nicolaas Adriaan van Miert, herbergier in „de Roskam” onder Ulvenhout en van Catharina Jan Wittens uit Hooge Mierde¹⁴⁵⁾.

In 1747 koopt het echtpaar van Jan Coesmans en Helena Vincx een „huijsinge, stallinge, hoff en erve tot Ginneken aan het dorp, oost 't Kerkstraatje, noort de vijver van Wouter van de Laar, suijt de kom van het dorp”¹⁴⁶⁾.

142) Ginneken en Bavel R111 fol. 100 14.5.1759.

143) Ginneken en Bavel R74 fol. 121 14.4.1733.

144) Ginneken en Bavel R176 fol. 75v. 8.1.1749.

145) Brabantse Leeuw nrs. 5 en 6 mei/juni 1971 jrg. 20 blz. 75, L. Adriaenssen: „elf generaties Moonen”.

146) Ginneken en Bavel R92 fol. 114 12.12.1747.

In 1755 krijgt Steven de permanente erfpacht op twee percelen land te Ginneken ¹⁴⁷⁾.

Lang heeft het huwelijk van Steven van Miert en Jenno-Marie van Diessen niet geduurd, daar zij op 20 oktober 1748 te Ginneken in de kerk „onder de mansbanken in den suijdenhoek” begraven wordt.

Na de dood van Jenno-Marie van Miert wordt Gomarus Joost Soetens, echtgenoot van Anna Margaretha Medegaals, voogd over Clasina, haar enige dochter. Toeziende voogd wordt Jacobus van Miert.

Om te bepalen waar Clasina van Miert recht op heeft, als erfgename van haar moeder, inventariseren de voogden alle goederen welke zich bevinden in de keuken, het klein kamertje en de hoogkamer, de moos, de stokerij en de bovenkamer, de zolder, de kelder en de schuur van het woonhuis van Steven van Miert, dat getaxeerd wordt op 1600 gulden.

Naast de toen algemeen in gebruik zijnde huishoudelijke artikelen vinden we in de stokerij „een schoepenhare getouw, twee stukken met de moutwijn daerop en ses sakken met stookgoet” ¹⁴⁸⁾.

Na aftrek van de schulden komen de voogden op een voordelig saldo voor de dan negenjarige Clasina van 1.151 gulden.

Het komt echter niet tot een boedelscheiding, maar tot een kontrakt tussen de voogden en Steven van Miert. Van Miert zal eigenaar blijven van de gehele boedel en hiervoor zijn kind opvoeden tot dit de leeftijd bereikt heeft van 24 jaar of een huwelijk is aangegaan en dan 600 gulden uitkeren.

Clasina is dan reeds „tot genoegen der voogden twee agtereenvolgende jaaren besteed in een fransche kost-school” ¹⁴⁹⁾.

Een jaar voor zijn dood wordt bij Steven van Miert ingebroken. De meid van Steven, Willemijna Snelders,

147) Ginneken en Bavel R76 fol. 43 28.7.1755.

148) Ginneken en Bavel R115 ongefol. 12.4.1752.

149) Ginneken en Bavel R75 fol. 180v. 12.3.1754.

heeft 's morgens om vijf uur de diefstal ontdekt, doordat de deuren van het kabinet open stonden. Bij nader onderzoek blijkt dat „het venster van 't eene schuifkozen van de groote kamer” is geforceerd en dat in de tuin langs het kerkpad een gat is gemaakt.

De gestolen goederen zijn; servetten, gemerkt SvM, tafellakens, slaaplakens, vrouwen- en manshemden, zakdoeken, schouwklenden, slaapmutsen, een zwarte zijden vrouwendoek met kant en een poppewiegje ¹⁵⁰⁾.

Steven van Miert wordt 25.1.1783 te Ginneken „in den buijk van de kerck vast tegen de bank van Augustinus van Opstall” begraven.

Clasina van Miert koopt na de dood van Hendrik van Diessen van haar ooms Cornelis en Pieter van Diessen 2/3 deel van het stedeke te Bavel aan het Kerkeind, dat zo, voor 200 gulden, geheel in haar bezit komt ¹⁵¹⁾.

Als erfgename van haar oom Pieter van Diessen krijgt zij onenigheid met haar oom en voogd, Gomarus Joost Soetens, „ter saake van gedeeltens van tiendes gelegen te Hilvarenbeek, sijnde leen soo erflijk als aangekocht”.

Ook deze zaak wordt echter weer eens „in den minne” geschikt ¹⁵²⁾.

Na de dood van haar vader is Clasina van Miert huishoudster geworden bij Cornelis Kuijk van Mierop te Ginneken, die haar in 1797, op een legaat aan een neef te Amsterdam na, benoemt tot enige en universele erfgename.

Kuijk van Mierop sterft te Ginneken 8.2.1801 en 9.2.1801 komt Clasina met het verzegelde testament bij de schepenen met het verzoek dit te openen.

Ze wordt vergezeld door Annemie van Oers „die genoemde heer mede in zijne ziekte heeft gediend en opgepast” ¹⁵³⁾.

150) Ginneken en Bavel R77 fol. 117 2.8.1782.

151) Ginneken en Bavel R94 fol. 130v. 24.8.1759.

152) Ginneken en Bavel R77 fol. 133 11.7.1785.

153) Ginneken en Bavel R37 ongef. 9.2.1801.

De kinderen van Gerard Medegaals en Anna Maria Hosemans waren :

1. Anna Margaretha, gedoopt te Ginneken 8.12.1718, huwt te Ginneken 1.4.1742 Gomarus Joost Soetens die rond 1720 geboren werd te Asse, een plaats tussen Brussel en Aalst.

Soetens was een zeer belangrijk man in de Ginnekense gemeenschap. Zijn beroep was chirurgijn, daarnaast was hij armmeester en ruim vijftig jaar trad hij op als schepen van Ginneken en Bavel ¹⁵⁴).

Het is te begrijpen dat hij uit hoofde van deze functies de vertrouwensman was van velen en geregeld zien we zijn naam dan ook genoemd als zaakvoerder, executeur-testamentair of voogd van inwoners van Ginneken en Bavel ¹⁵⁵).

154) Aantekening in het begraafregister van Ginneken. Ginneken en Bavel R94 fol. 95v.

155) Ginneken en Bavel R77 fol. 10, R66 fol. 214 t/m 220v., R64 fol. 230 transport als lasthebber aan het begijnhof te Breda.

(wordt vervolgd)

VRAGEN EN ANTWOORDEN

Correspondentie met betrekking tot deze rubriek te richten aan de Redactie
p.a. J. van Heeswijk, Maasbandijk 30, Kerkdriel
Gelieve postzegel voor antwoord bij te sluiten.

Wagemans

Aert Michiel Wagemans gehuwd met Kathelijnn Dirck Sebrecchts leeft nog in 1505, heeft zoon Dirck Aert Michiely geboren $\pm$ 1485 en overleden te Breda 30-8-1558, gehuwd met Maria Anssem uit het geslacht dat zich later van Bredehoff zal noemen. Dirck Aert Michiely schepen van Breda 1522 enz. tot 1558 toen hij stierf. Burgerrecht in 1536 tot 1556. Gasthuis nr. 1511. Dirck Aert Michiely heeft een zoon, Matheus Dirck Aerty geboren tussen 1569 en 1573 in gehuwd met Anthonia Jan Ghoris Counincx. Matheus Dirck Aerty was schout van Prinsenhage. Kan iemand mij hiermee verder helpen?

W. Wagemans, Lijnbaan 20, Krommenie- Zaanstad

VERKOOP OUDE JAARGANGEN EN BANDEN

Bestellingen van voorgaande jaargangen en banden van de Brabantse Leeuw dienen te geschieden bij het Provinciaal Genootschap van Kunsten en Wetenschappen in Noord-Brabant, Postbus 1104 te 's-Hertogenbosch. Linnen banden (zonder jaartal) f 6,— per stuk.

Ook kunnen bestellingen geschieden door storting van het verschuldigde bedrag op girorekening 1092410 van het Provinciaal Genootschap te 's-Hertogenbosch.

Aan dit nummer werkte mee :

J. van Gils, Loostraat 14, Hilvarenbeek

de brabantse leeuw

Maandblad van de Sectie voor Geslacht-, Naam- en Wapenkunde van het Prov. Gen. van Kunsten en Wetenschappen in Noord-Brabant; onder redactie van: Mr. G. Berkelmans; Dr. G. C. M. van Dijk; J. P. H. Goossens; J. Th. M. Melsen; redactie-secretaris: J. H. G. J. van Heeswijk, Maasbandijk 30, Kerkdriel, Postbus 29.

Abonnementsgeld f 17,50 (buitenland f 19,—) per jaar te storten op postrekening 2069583 t.n.v. de Penningmeester van de Brabantse Leeuw, Maasbandijk 30, Kerkdriel.

JAARGANG 24

— No. 5 en 6 —

MEI JUNI 1975

DRIE BAVELSE PASTOORS EN HUN ERFGENAMEN

Zo is hij voogd van François Jozef Goblet, bewoner van kasteel de Ijpelaar en samen met diens moeder, Anna de Feissonnière weduwe van Anton Jozef Goblet, verkoopt hij in 1771 „het oude vermaarde kasteel den Ijpelaar” aan Isaac du Long¹⁵⁶).

Ook als geldschieder genoot hij blijkbaar bekendheid. In 1744 leent hij 750 gulden aan zijn schoonvader, in 1772 2000 gulden aan Catharina Plassius, in 1775 100 gulden aan Peter van Vessem en in 1778 600 gulden aan Jan Tielemans en 600 gulden aan Gerard Teurlings, beiden uit Heusdenhout.

In 1779 leent hij nog eens 600 gulden, nu aan Adriaan de Jong uit Heusdenhout en tenslotte, in 1784, leent hij nog eens 100 gulden aan Jan Stoops uit Ulvenhout¹⁵⁷). In 1787 is hij koper van een schuldbrief van 700 gulden ten laste van Adriaan Maas¹⁵⁸).

156) Ginneken en Bavel R65 fol. 90v. 1771.

157) Ginneken en Bavel R92 fol. 10 10.2.1744, R96 fol. 142 15.5.1772, R97 fol. 22v. 23.5.1775, fol. 127 17.1.1778, fol. 152 1.9.1778, R97 fol. 193 14.5.1779, R98 fol. 117v. 16.11.1784.

158) Ginneken en Bavel R98 fol. 171 4.4.1787.

Het echtpaar woont te Ginneken in hetzelfde huis waarin Gerard van Diessen en Anna Maria Hosemans in 1706 gevest waren en dat na de dood van Anna Maria Hosemans door koop in handen kwam van Gerard Medegaals. Na de dood van Gerard Medegaals komt Anna Margaretha als diens enige erfgename in bezit van het huis en zij houdt er ook de winkel die Gerard van Diessen in 1706 hierin begonnen is ¹⁵⁹).

Bijna alle andere onroerende goederen die Anna Margaretha van haar vader geërfd heeft, worden verkocht.

De boerderij die Medegaals in 1736 kocht van de erven Van Rethy, komt al in 1747 onder de hamer en wordt eigendom van Servaas Smits ¹⁶⁰).

Enige jaren later komt „de huijsinge bestaende uijt twee wooningen ter plaetse de Calishoek”, gebouwd door Medegaals op grond die hij in 1732 gekocht had, in handen van Lambert Naaijken ¹⁶¹).

Het Hanecoppenbosch onder Bavel, sinds 1696 in het bezit van de familie, verkoopt Anna Margaretha in 1748 aan Catharina van Dunne ¹⁶²).

De laatste transaktie vindt plaats in 1777 als sergant Frederik Martini eigenaar wordt van een perceel „saaij-lant”, Anna Margaretha Medegaals aangekomen van haar vader ¹⁶³).

De onroerende goederen die het echtpaar zelf gekocht heeft zijn; een perceel akker- en weiland te Strijbeek, genaamd „het Lok”, in hun bezit gekomen in 1754, maar reeds in 1758 verkocht aan de heer Labonot, schepen en schoolmeester te Ginneken ¹⁶⁴), een perceel schaarbos onder Strijbeek, genaamd „de Hengsteweijde off Hoogland”, gekocht in 1758 van Cornelia's Grauwen ¹⁶⁵) en tenslotte nog een perceel schaarbos onder Strijbeek, genaamd „den Ham”, in 1768 in hun bezit gekomen ¹⁶⁶).

Een zeer belangrijke rol heeft Gomarus Joost Soetens, samen met Bernardus van der Laet, gespeeld in zijn

159) Ginneken en Bavel R76 fol. 25 20.12.1754, R90 fol. 144v./145 1739.

160) Ginneken en Bavel R92 fol. 117 13.12.1747.

161) Ginneken en Bavel R93 fol. 11v. 22.1.1749.

162) Ginneken en Bavel R92 fol. 132 8.11.1748.

163) Ginneken en Bavel R97 fol. 70 22.2.1777.

164) Ginneken en Bavel R94 fol. 81v. 1.2.1758.

165) Ginneken en Bavel R94 fol. 99 9.6.1758.

166) Ginneken en Bavel R95 fol. 231 16.5.1768, verkopers zijn; Pieter en Cornelis Stockers.

familie als verkoper van de onverdeelde goederen van Antonius Crols, waaronder het Laaghuys, die in 1749, na de dood van vruchtgebruikster Ida Hosemans, eindelijk ter beschikking komen van de erfgenamen¹⁶⁷). Gomarus Joost Soetens verkoopt als lasthebbende van zijn vrouw, pastoor Cornelis van Diessen, Pieter van Diessen, Aart Maes, echtgenoot van Catharina de Bont (volgt onder C.) en als voogd van Clasina van Miert¹⁶⁸).

Bernardus van der Laet verkoopt voor zichzelf en als lasthebber van zijn broers Gerard en Antonij van der Laet, zijn zwager Jan Baptist Rijken en zijn tante Adriana Hosemans.

De derde verkoper is Jan van Miert man van Ida de Bont (volgt ook onder C.).

Apart verkocht worden; een perceel akkerland, genaamd „den Huijsacker” aan Arnoldus Moonen die tevens koper is van de helft in een perceel akkerland aan de kerk te Goirle, een akker, genaamd „het Haackstuck” aan Dirk Roestenborg en een perceel „soo acker- als weijlant” genaamd „de Sailje”, aan schepen en kaatsballenhandelaar Willem van Dun¹⁶⁹).

De „Claes Peetersstede” omschreven als een „huijs, schuur, schop, bakhuijs en aangelege erve, groot 4 lops, te Goirle onder Abcoven, oost, west en noort de straet, suijt de Leij” wordt verkocht aan Willem Schapen, de pachter van deze Kempische hoeve¹⁷⁰).

Willem Schapen koopt daarbij ook nog zes percelen weiland, gelegen over de Leij en drie akkers „ter plaetse de Uppervennen”¹⁷¹).

Een week na deze verkopen komt het Laaghuys onder de

167) H. W. Janson „Bijdrage tot de geschiedenis van Goirle” blz. 65. Janson schrijft dat in 1749 leenman van het Laaghuys werd; „Jan Janse Cauwenberg bij koope van Gomarus Josephus Soetens en (niet leesbaar)”.

168) Ginneken en Bavel R75 fol. 131 27.3.1749.

169) „Tilborgh” jrg. 3 nrs. 2/3 1972; J. v. Gils „een belangrijke ballenmakersfamilie te Goirle”.

De koper Arnoldus Moonen wordt genoemd in; „Brabants Leeuw” jrg. 19 nrs. 11/12 1970 blz. 182, L. Adriaenssen; „elf generaties Moonen”.

Tilburg R437 fols. 197/198/198v. en 199 20.5.1749.

170) Willem Schapen, de koper van de Claes Peetersstede sterft te Goirle 31.3.1750. Na zijn dood blijft zijn vrouw, Elisabeth Hendrik van Spaendonck, op de hoeve wonen. Nog in 1771 vinden we in het huizenregister van Goirle onder Abcoven nr. 12; de weduwe Willem Schapen, bewoont bij deselve. Zij sterft te Goirle in 1778.

Tilburg archief Visvliet nr. 954.

171) Tilburg R437 fol. 199 20.5.1749.

hamer en eigenaar hiervan wordt Jan Jansen Couwenberg¹⁷²⁾).

De koop werd als volgt omschreven; „de erven Antonij Crols verkoopen aan Jan Jansen Couwenberg een perceel weijde, groot 6 lops. gelegen tot Goirle aan de Bakertant voor 1240 gulden waeronder gecomprenheert zijn een steede bestaende uijt de huijsinge met de daer aan behoorende erven, groot 70 lops., gelegen onder Goirle tot Abcoven, sijnde leen ende leenroerig aan de ed. Raad ende Leenhove van Brabant ende lande Overmaze tot 's-Gravenhage¹⁷³⁾).

Een maand later verkopen dezelfde erfgenamen te Bavel een perceel bos, genaamd „den Hemel”, dat ook onverdeeld was gebleven, aan Pieter van den Burght, koopman in wijnen te Breda¹⁷⁴⁾).

In het gezin van Gomarus Joost Soetens wordt ook een familietraditie voortgezet. Het enige kind van hem dat in leven blijft, Hendrik Jacobus, „is van intentie den eerwaarde priesterlijke staat te aanvaarden” en tot bevordering daarvan schenkt Soetens hem de jaarlijkse

172) Jan Janszn. Couwenberg, gehuwd met Maria Catharina Moonen is 19.6.1749 met het Laaghuis beleend en toen ook bewoner van dit huis geworden.

In 1773 machtigt hij zijn zoon Antonij (gedoopt te Goirle in 1750), „te compareren voor heer stadhouder ende mannen van leen des leenhoffs van Brabant in 's-Hage en aldaar versoecken te worden ontleend mitsgaders ontfest en onterft van alle sulke huijsinge, halve schuur, schop, stal en aangelege erven te Goirle onder Abcoven”.

In datzelfde jaar wordt het Laaghuis verkocht aan Martinus Jan van Iersel, oud 35 jaar, wonende te Tilburg en gehuwd met Cornelia Couwenberg.

Dit echtpaar neemt dan zijn intrek in het Laaghuis.

In het huizenregister van Goirle vinden we in 1771 onder Abcoven nr. 11; Jan Couwenberg, bij de telling van 1776, Abcoven nr. 11; Martinus van Iersel.

Martinus van Iersel woont nog op het Laaghuis als hij in 1802 sterft.

Tilburg not. 98 akte 171 15.11.1773. Visvliet nrs. 949 t/m 956.

Het aangrenzende Hooghuis, dat, zoals we reeds zagen, in handen kwam van de erven Hendrik van Dijk (zie noot 9-27-28), wordt verkocht aan Christiaan Jan Pessers die te Tilburg op het Goirke woont en het Hooghuis verhuurt aan een zekere Huijbert de Bont en daarna aan Peter van de Laar.

In 1755 komt er een geschil tussen Peter van de Laar en de familie Pessers, omdat Pessers volgens Van de Laar een zak rogge meer heeft bedongen dan hiervoor als pacht gebruikelijk was.

In 1760 wordt Adriaan Jan Pessers eigenaar van het Hooghuis en deze was het nog in 1798.

De familie Pessers heeft nooit op het Hooghuis gewoond, zoals Janson in zijn boek beweert.

De huurders waren; in 1756 Peter van de Laar, in 1761 Jan van de Laar en Jan van Diessen, in 1766 Jan van de Laar en vanaf 1771 de kinderen Adriaan van Besouw.

Ook het Hooghuis blijft in het huizenregister van Goirle voorkomen onder nr. 11. In april 1944 stortte een brandend vliegtuig op het Hoog- en aangrenzende Laaghuis, dat in 1869 wegens bouwvalligheid geheel vernieuwd was door een nieuwe eigenaar, Cornelis Soffers, en dit betekende het einde van het huis ter Loo.

H. W. Janson; „Bijdrage tot de geschiedenis van Goirle”, blz. 65/66.

Tilburg R634 fol. fol. 19 25.11.1755, Visvliet nrs. 949 t/m 957.

173) Tilburg R437 fol. 203 28.5.1749.

174) Ginneken en Bavel R93 fol. 39v. 3.6.1749.

inkomsten van 2/7 in 1/8 part van de Vosselaarstienden te Hilvarenbeek en van enige percelen land onder Ginneken en Heusdenhout¹⁷⁵⁾).

Hendrik Jacobus heeft zijn vader echter niet overleefd. Als Gomarus Joost Soetens in 1793 ziek wordt, maakt hij een testament en benoemt hierin tot zijn erfgenamen; de armen van Ginneken die een akker krijgen, waarvan Clasina van Miert echter het vruchtgebruik zal hebben zolang ze leeft, zijn meid, Adriana de Wit, die 600 gulden zal ontvangen en Maria Cox, de vrouw van J.D. Desmalines wonende te Antwerpen, die bedacht wordt met een legaat van 1200 gulden.

Verder Barthelomeus Cox, pastoor te Riethoven¹⁷⁶⁾ en Catharina Cox, wonende te Hilvarenbeek, die ieder 1000 gulden zullen ontvangen en tenslotte de kinderen van zijn broer Peter Balthasar en van zijn zusters, Maria-Theresia en Catharina-Johanna Soetens, die erfgenamen worden van de resterende goederen¹⁷⁷⁾).

Gomarus Joost Soetens wordt 4.6.1794 te Ginneken in het kruiskoor van de kerk begraven. Zijn vrouw was toen al overleden. Zij werd 7.2.1791 te Ginneken in de kerk begraven.

2. Barthelomeus, gedoopt te Ginneken in april 1720; jong gestorven.

- C. Johanna Hosemans wordt 25.7.1678 te Goirle gedoopt, maar verhuist reeds jong naar Bavel. Te Ginneken huwt zij 26.9.1707 met mr. gereel- en zadelmaker Huijbert de Bont, gedoopt te Goirle 25.9.1682, zoon van Cornelis de Bont, mr. gereelmaker te Goirle, burgemeester en schepen van deze plaats en Maria Wiemers¹⁷⁸⁾).

Huijbert de Bont, die we in dit artikel al ontmoet hebben als voogd, lasthebber en executeur testamentair, was van huis uit niet onbemiddeld.

175) Breda not. 1035 akte 173 2.11.1772.

176) J. A. Coppens „Nieuwe beschrijving v/h bisdom 's-Hertogenbosch" 1e afd. 3e deel blz. 158; Barthelomeus Cox werd geboren te Hilvarenbeek, studeerde te Leuven en was van 1788 tot 1793 pastoor van Riethoven.

177) Breda not. 1056 akte 41 14.6.1793.

178) Cornelis de Bont een zoon van Jan Wouter de Bont en Huijbregje N.N. Hij huwde te Moergestel 31.10.1677 Maria Wiemers, dochter van Jacob Wiemers en Catelijne Alewijn, een nicht van Ida van Dijk, de moeder van Antonius Crols. De ouders van Catelijne waren Adriaan Antonis Alewijn en Anna Jan Adriaan Soffaerts. Cornelis de Bont kwam als schepen in konflikt met schoolmeester Willem van Voorst, waardoor hij gedwongen werd het schepenenambt neer te leggen. H. W. Janson „Bijdrage tot de geschiedenis van Goirle" blz. 27. Tilburg R499 fol. 53v., R468 fol. 87 en 146 1694, R367 fol. 319v., R374 fol. 94. R368 fol. 17v., 187 en 244 R369 fol. 3, 91v. en 228v., R881, 31.1.1660. Tilburg not. 16 fol. 214, not. 22 aktes 35 en 65, not. 52 akte 41.

Van zijn ouders erft hij te Goirle een huis in de herdgang Dorp en verschillende heide- weide- en akkerpercelen ¹⁷⁹).

Ook te Ginneken zullen zijn bezittingen snel groeien.

In 1713 koopt hij een perceel beemden „agter de Santbergen” ¹⁸⁰), enkele jaren later gevolgd door de helft van een moerveld, gelegen aan de watermolen te Ginneken ¹⁸¹).

Het huis waarin hij en zijn vrouw tot aan hun dood zullen wonen, koopt hij in 1718 van Adriaan Hendrik van Hooijdonck voor 1130 gulden.

Het stond te Ginneken „omtrent het dorp, oost de steenwegh, west Jacobus Vincken suijt Adriaan Voermans en noort het Ganseweijstraetje” en wordt in 1770 omschreven als „een huijsinge, sadelmakerswerkplaats, looijerije, bakhuijs en het grootste gedeelte van de schuur” ¹⁸²).

In 1719 koopt hij van voornoemde Adriaan Voermans, zijn buurman, „twintigh roeden erve, paelende aen des coopers huijs” en bouwt op een deel van zijn erf een woonhuis, waarvan de bewoner een deel van zijn schuur zal mogen gebruiken ¹⁸³).

In 1726 wordt hij bezitter van nog eens 240 roeden beemden ¹⁸⁴) en in 1727 van een perceel schaarbos, genaamd „de Peerstuijers tot Bavel op den Lijndonc” ¹⁸⁵) en van 1/3 deel in verschillende percelen heide ¹⁸⁶).

Wanneer het echtpaar, als erfgenaam van Antonius Crols, naast een part in de onverdeelde goederen, in het bezit komt van een som geld, wordt deze som ook omgezet in onroerende goederen en volgt de ene aankoop op de andere ¹⁸⁷).

In 1729 wordt De Bont eigenaar van „5 à 6 buijnders lant, beplant met eijcke, else en berckehout met het schaerhout daerop staende, mitsgaders het masbosje daer annex gelegen tot Notsel bij Strijbeek” ¹⁸⁸), van een perceel heide te Strijbeek ¹⁸⁹) en van verschillende huizen te Ginneken ¹⁹⁰).

179) Tilburg R471 fol. 113v. 4.5.1717.

180) Ginneken en Bavel R123 27.4.1713.

181) Ginneken en Bavel R124 ongefol. 13.6.1716.

182) Ginneken en Bavel R85 fol. 37v. 22.3.1718, R77 fol. 10 11.5.1770, R96 fol. 53 1770.

183) Ginneken en Bavel R85 fol. 90 4.4.1719, R86 fol. 187 19.6.1723.

184) Ginneken en Bavel R87 fol. 126 20.3.1726.

185) Ginneken en Bavel R88 fol. 25 19.3.1727.

186) Ginneken en Bavel R88 fol. 27 19.3.1727, zie ook noot 120.

187) Ginneken en Bavel R26 ongefol. 20.10.1728.

188) Ginneken en Bavel R88 fol. 105v. 4.4.1729.

189) Ginneken en Bavel R88 fol. 132 1729.

190) Ginneken en Bavel R88 fol. 130 11.7.1729.

Zijn laatste aankoop doet hij in 1730 onder Heusdenhout waar „een aenstede met de huijsinge ende schuere daar opstaande ende daar aen gehoorende boomgaart, saaijlant en driessen, gelegen aanden drijboom, mitsgaders een perceel saaijlant, genaamt het Rutteveldeke” zijn bezit worden ¹⁹¹⁾.

Vlak voor zijn dood ontvangt hij nog „de erffpacht van seeckere erve competerende aan 't resept van 't geestelijck comptoir tot Breda, gelegen tot Ginneken bij 't dorp aan de westzijde van de steenwegh, voor de tijt van twintigh jaar ende toestemming hierop te moogen timmeren 2 à 3 huisingen, mits tot genoegen van den rentmeester” ¹⁹²⁾.

Huijbert de Bont sterft te Ginneken tussen 27.1.1736 en 23.12.1738.

Volgens het testament dat hij in 1726, samen met zijn vrouw, gemaakt heeft, wordt deze zijn enige universele erfgename ¹⁹³⁾.

Direkt na de dood van Huijbert begint zijn weduwe met de verkoop van verschillende onroerende goederen die in 1729 en 1730 verworven zijn.

De bezittingen onder Heusdenhout verkoopt ze in 1738 aan Dielis Adriaan Huijgens ¹⁹⁴⁾.

In 1741 volgt „een huijs tot Ginneken, sijnde twee woningen, een schuur en een torfkooijken” waarvan schepen Johan Philip Hummelsip eigenaar wordt en in 1744 komen nog eens twee huizen onder de hamer, die in handen komen van Cornelis Brabers en Jacobus 's Grauwen ¹⁹⁵⁾.

Johanna Hosemans is in 1747 te Ginneken overleden.

In juni van dat jaar maakt zij een testament waarin zij alle vaste en onroerende goederen, gelegen onder de Baronie van Breda, nalaat aan haar dochter Catharina en alle onroerende goederen gelegen in de Meierij van den Bosch, „benevens de rent van elff loopen kooren sjaers, uijtgaande op den Korvelse moolen tot Tilborg”, aan haar dochter Ida, die bovendien 400 gulden zal moeten ontvangen van haar zuster.

Uitgezonderd worden hierbij de goederen, waarvan Ida Hose-

191) Ginneken en Bavel R88 fol. 189 2.2.1730.

192) Ginneken en Bavel R74 fol. 185v. 27.1.1736.

193) Ginneken en Bavel R 110 fol. 7 6-12-1726.

194) Ginneken en Bavel R 90 fol. 124 23-12-1738.

195) Ginneken en Bavel R 91 fol. 67 6-10-1741, R 92 fol. 7v./B 3-1-1744.

mans dan het vruchtgebruik nog heeft. Deze moeten later „egaal gepart” worden tussen Catharina en Ida de Bont.

„De meubilaire goederen, actiën, crediten etc. sullen genomen worden door Catharina de Bont en Ida de Bont gesamenlijck, met deese alteratie dat haare dogter Catharina sal hebben de kas, ledicant met behangsel en eene groote schilderij met het schouwkleed, alle in de groote kamer van haar woonhuijs, neven een klijn kabinetje en ingeleede tafel, alsmede alle de rouwmantels en mantelkas en een silvere soutvat (excerpt de beste rouwmantel).

Ida sal genieten de groote kas met vier deuren in de keuken en het ledicant met streepbehangsel en de groot eijken uijttrekkende tafel en hovale theetafel, een koperen melkkan, het beste bed en de beste rouwmantel”¹⁹⁶⁾.

De kinderen van Huijbert de Bont en Johanna Hosemans zijn :

1. Anna Maria, gedoopt te Ginneken 2.9.1708; jong gestorven.
2. Catharina, gedoopt te Ginneken 9.9.1710, huwt te Ginneken 29.11.1737 met Arnoldus Francis Maes, gedoopt te Rijsbergen 2.9.1713, zoon van Peter Peter Maes en Adriana Florentius Floren.

Arnoldus Francis Maes was gereel- en zadelmaker en als zodanig in dienst bij zijn schoonmoeder, toen deze weduwe was geworden.

Het echtpaar vestigt zich in de ouderlijke woning van Catharina en erft deze, zoals we reeds zagen, samen met de andere onroerende goederen van Huijbert de Bont, gelegen in de Baronie van Breda.

De verkoop van onroerende goederen, door haar moeder begonnen, wordt door Catharina voortgezet.

In 1749 verkoopt ze „een huijsinge met torfkooijken” te Ginneken, door haar vader gekocht in 1729, aan Jan van Alphen¹⁹⁷⁾.

Datzelfde jaar volgt het bos „tot Notsel” bij Strijbeek ook in 1729 door Huijbert de Bont verworven. Koper hiervan wordt Wouter van Opstal¹⁹⁸⁾.

196) Ginneken en Bavel R 111 fol. 3v. 22-6-1747.

197) Ginneken en Bavel R 93 fol. 15 24-2-1749.

198) Ginneken en Bavel R 93 fol. 24 3-3-1749.

Reeds in 1748 maakt het echtpaar een testament, daar Arnoldus „enigszins onpasselijk” is en benoemen ze de langstlevende tot universeel erfgenaam ¹⁹⁹⁾.

Arnoldus Maes overleeft echter zijn vrouw, die 26.4.1764 te Ginneken in de kerk begraven wordt, maar heeft na haar dood nog maar enkele jaren in Ginneken gewoond.

In 1769 leent hij 1100 gulden van „de armen van Bavel” ²⁰⁰⁾.

Een jaar later geeft hij zijn neef Gomarus Joost Soetens opdracht om al zijn roerende- en onroerende goederen, die hij bezit onder Ginneken en Bavel, publiek te verkopen ²⁰¹⁾.

Koper van het schaarbos „de Peerstuijers” te Bavel en van verschillende percelen heide wordt Norbertus Willemse ²⁰²⁾.

Een perceel beemden, „aan de Mark met de Santberg soverre die is aan behoorende”, wordt het bezit van Pieter Jan Jordens ²⁰³⁾.

Verder is er nog het ouderlijk huis van Catharina de Bont dat voor 1720 gulden gekocht wordt door Jan Otten en tenslotte het aangrenzende huis met een gedeelte van de schuur, behorende bij de koop van Jan Otten, waarvan Adriaan Peter van Miert voor 610 gulden de nieuwe eigenaar wordt ²⁰⁴⁾.

Arnoldus Francis Maes is hierna teruggekeerd naar zijn geboorteplaats Rijsbergen en daar 4.12.1777 overleden, „nalatende geene goederen”.

3. Ida, gedoopt te Ginneken 4.7.1712, huwt aldaar 26.9.1736 Jan van Miert, gedoopt te Baarle-Nassau 23.11.1712, zoon van Peter Jan van Miert en Maria Adriaan Jasper Bruijninx.

Jan van Miert, bij zijn huwelijk ook woonachtig te Ginneken, vestigt zich met zijn vrouw te Baarle-Nassau,

199) Ginneken en Bavel R 111 fol. 18 29-7-1748.

200) Ginneken en Bavel R 96 fol. 15v. 18-3-1769.

201) Ginneken en Bavel R 77 fol. 10 11-5-1770.

202) Ginneken en Bavel R 96 fol. 55v. 30-6-1770.

203) Ginneken en Bavel R 96 fol. 55 30-6-1770.

204) Ginneken en Bavel R 96 fol. 53/54 30-6-1770.

vanwaar zij in 1743 verhuizen naar Goirle om daar hun intrek te nemen in een boerderij aan 't Ven, gekocht van de erven Antonij Tienemans²⁰⁵⁾.

Te Goirle erft hij in 1747 alle goederen die Huijbert de Bont nog in deze plaats bezat en in 1749 zien we hem als medeverkoper van het Laaghuys.

Op 24.11.1770 wordt Jan van Miert te Goirle in de kerk begraven.

Zijn vrouw werd 26.9.1755 te Goirle in de kerk begraven.

Pas in 1786 delen hun kinderen de onroerende goederen, waarbij de boerderij aan 't Ven, omschreven als „een huijs, schuur, schop en bakhuijs” in handen komt van hun zoon Francis²⁰⁶⁾.

4. Cornelis, gedoopt te Ginneken 6.5.1715, wordt nog genoemd in het testament van zijn tante Adriana Hosemans in 1729, maar is spoedig hierna overleden²⁰⁷⁾.

- D. Adriana Hosemans, gedoopt te Goirle 20.2.1681, is reeds jong verhuisd naar Bavel, waar ze gaat wonen op kasteel de IJpelaar en huishoudster wordt van haar oom Antonius Crols en later van haar neef Hendrik van der Sande.

Beiden gedenken haar in hun testament „wegens menigvuldige diensten hen lange jaaren bewesen en gedaan”²⁰⁸⁾.

Van de onroerende goederen van Antonius Crols erft zij een huis te Breda in de Ridderstraat, in 1730 omschreven als „eene huijsinge, looijerije ende erve, genaemt den geleersden Haen, in huere bij sr. Cornelis de Vroom ende mr. Paruijckmaker”²⁰⁹⁾.

205) Tilburg R 380 fol. 109, R 469 fol. 170, R 475 fol. 141v., R 364 fol. 11. Archief Visvliet 949/950. Antonius Tienemans stierf te Goirle 10-4-1743. Hij was een zoon van Herman Cornelis Tienemans uit Rijkvorsel en Ida Adriaan van Dun. Zijn vrouw was Anna Huijbert van de Voort die in 1755 nog wordt genoemd als weduwe van Antonij Tienemans, oud 73 jaar, doende tapnering en voor deze ook winkel houdend.

206) Tilburg R 466 fol. 46v, 22-5-1786. Drie kinderen van Jan van Miert en Ida de Bont bereiken de volwassen leeftijd; Cornelis, Johanna x Peter Jan Heestermans en Francis x Jacoba Vermeulen uit Gilze. De industriële revolutie gaat ook aan dit geslacht niet onopgemerkt voorbij: de nakomelingen van Francis worden van landbouwer, thuiswerker of spinner maar komen, door armoede gedwongen, op het einde van de 19e eeuw als arbeider op een Goirlese fabriek terecht. Dit was voor de familie Van Miert de fa. v. Besouw. Het geslacht Van Miert is te Goirle in de 1e helft van de 20e eeuw uitgestorven. Via Francis van Miert en Peter Heestermans vind ik Jan van Miert x Ida de Bont en hun voorouders twee maal terug in mijn kwartierstaat.

207) Ginneken en Bavel R 110 fol. 53v. 1729.

208) Ginneken en Bavel R 110 fol. 69v. 6-3-1730.

209) Breda not. 610 akte 151 1730.

In 1749 machtigt zij haar neef Bernardus van der Laet om dit „huijs, plein, hoff ende erve, van outs genoemt de roode Roos, daarna de marquis Spinola ende nu den geleersden Haan” te verkopen. De koper wordt Govert van der Plas²¹⁰⁾.

Verder bezit zij onder Bavel nog een akker „den Bellaart”, die zij na de dood van Hendrik van der Sande gekocht heeft van diens executeur-testamentair, Huijbert de Bont²¹¹⁾ en te Goirle heeft zij de helft van „den Rielsen Beemt”, gelegen bij de Hoge Vonder in eigendom²¹²⁾

Haar eerste testament maakt Adriana, „sieck te bedde liggende tot Bavel op den Ijpelaar” in april 1729.

In dit testament doet zij de volgende schenkingen: „Ijda de Laet haer besten cleed te weten tabbert en rock, Geraert de Laet haere silveren poeijerdoos, Anna Catharina de Laet haer swarte japon met de gestickte rock.

Aen de kinderen Anna Maria Hosemans te weten Jenno-Marij van Diessen een vael japonneken ende silveren beugelentes ende de croone met alle de hemden, Annecken Medegaals een boek met silveren sloten, heer Cornelis van Diessen ses silveren forketten met leijwaat tot ses hemden.

Aen de kinderen Johanna Hosemans te weten Catharina de Bont de beste japon met de rock ende de gouden oirbellen met de ringe, Ida de Bont een paars rockxen met gout cruijs en slot aende hals, Cornelis de Bont twee gouden ringesken.

Aen Ida Hosemans een slecht japonneken met rock ende dreij steenen potten staande op het kasken”.

Aan Hendrik van der Sande vermaakt zij „twee bedde, twee peulincx, vier deeckens, vijff kussens, het ledicant met behangsel, twee schouwcleden, een tafelcleed ende de spiegel in de keuken met alle koper en tinne uijtgesondert een ledicant met behangsel dat sal comen aen den heer Cornelis van Diessen”.

Petronella Huijsmans, de dienstmeid van Hendrik van der Sande, zal „deszelfs kasken, spinnewiel ende de slechte clederen ende een halff dosijn blauwe voorschoten met wat

210) Breda R 596 fol. 248v. 2-6-1749. Ginneken en Bavel R 80 fol. 181v. Zij erft van Crois ook een schuldbrief t.l.v. Cornelis Balmakers, die in 1751 zijn schuld voldoet.

211) Ginneken en Bavel R 89 fol. 55 6-7-1731.

212) Tilburg R 530 fol. 220 maart 1754, R 433 fol. 234v. 20-1-1730. Haar deel in het Goirlese Pannenhuijs had ze reeds in 1730 verkocht aan haar zwager Wouter Nouwens.

leijwaat" ontvangen.

Tenslotte moet er nog 25 gulden worden uitgekeerd aan Adriaan Schaliboom, voor de armen van Bavel, 25 gulden aan Wouter Nouwens voor de Goirlese armen en 14 gulden aan het „biegilt" te Bavel.

Dit gilde zal hiervoor aanwezig moeten zijn op haar begrafenis.

De onroerende goederen moeten gelijk gedeeld worden tussen de erfgenamen, die onder de Baronie op gelijke wijze als die onder de Meierij ²¹³).

Adriana herstelt echter van haar ziekte en een jaar later, in 1730, zal de dood van Hendrik van der Sande haar leven een andere wending geven.

In dat jaar heeft zij als een trouwe Martha twee heren aan hun einde gediend en zal ze haar zorgen gaan wijden aan een weduwnaar.

Joffrouw Adriana Hosemans huwt namelijk te Ginneken 3.12.1730, op bijna vijftigjarige leeftijd, met de Bredase koopman Gerardus Roels, geboren te Neerpelt „in 't lant van Luijk", weduwnaar van Josina Coijmans.

Door dit huwelijk verhuist Adriana naar Breda.

Gerardus en Adriana trouwden op huwelijksvoorwaarden en daarom worden alle goederen van haar in november 1730 getaxeerd.

De taxatie van haar kleding, haaf- en meubilaire goederen gebeurt door Maria Verstaeck, weduwe van Berent van Munster en Dingena Deckers, vrouw van Martinus van Munster, „oude kleerkoopsters" te Breda, die verklaren de goederen „naer henne beste kennisse te hebben gewerdeert".

Aan zilver en goud bezit Adriana op dat ogenblik; „een silveren beugel met haeck, ketting ende scheer", gouden ringen, kruisjes en oorringen en een kerkboek „met twee silveren slooten daeraen, genaemt 't Palmhoff" ²¹⁴).

Acht jaar later, in 1738, maakt zij „eenigzins onpasselijk" samen met haar man een nieuw testament.

Gerard Roels bepaalt in dit testament dat zijn dochters Helena, Catharina en Anna erfgenamen worden van al zijn goederen.

213) Ginneken en Bavel R 110 fol. 53v. 23-4-1729.

214) Breda not. 610 akte 151 20-11-1730.

Mocht Adriana Hosemans hem overleven, dan moeten de genoemde kinderen jaarlijks zestig gulden aan hun stiefmoeder betalen.

Adriana gedenkt haar man, indien deze haar zou overleven, met de jaarlijkse inkomsten van al haar goederen, die na de dood van Roels voor 1/4 deel het eigendom zullen worden van Johanna Hosemans, 1/4 deel voor Ida Hosemans en 1/4 deel voor de vier kinderen van Gerard van Diessen die 25 gulden zullen moeten betalen aan Anna Margaretha Medegaals, waardoor deze als medeërfgename wordt uitgesloten. De kinderen van Paulus van der Laet zullen na de dood van Roels de inkomsten van 1/4 deel van de goederen erven. De goederen die dit 1/4 deel omvatten zijn voor de kleinkinderen van Paulus van der Laet.

Tenslotte vermaakt ze aan Helena Roels een zilveren zoutvat, aan Catharina Roels een zilveren mosterdpot, aan Anna Roels een zilveren peperbus en aan Jenno-Marie van Diessen, die dan als huishoudster bij haar broer Cornelis te Bavel woont, honderd gulden en een bed met toebehooren²¹⁵).

In 1741 wordt Gerard Roels te Goirle eigenaar genoemd van de Claes Peetersstede, voor mij wel vreemd, omdat hij volgens het testament van 1738 nooit meer dan de „togte ende jaarlijkse inkomsten” van de hoeve zou kunnen genieten²¹⁶).

Overigens zal Gerard Roels nooit vruchtgebruiker van de goederen van Adriana Hosemans worden daar hij 10.11. 1744 in de kleine kerk te Breda begraven wordt.

Zijn weduwe verhuist weer naar Bavel en is daar mogelijk huishoudster geworden van haar neef, pastoor Cornelis van Diessen, in de plaats van Jenno-Marie van Diessen die inmiddels gehuwd was.

Als weduwe maakt Adriana in 1745 weer eens een testament, waarin ze al haar roerende- en onroerende goederen voor 1/3 deel vermaakt aan de vier kinderen van Paulus

215) Breda not. 618 akte 3 17-1-1738.

216) Tilburg, archief Visvliet 949. Onder Abcoven nr. 12 vinden we: een hujs van Gerard Roels en de weduwe Wouter Nouwens, bewoont door Willem Schapen. Het huizenregister van Goirle wakt overigens meer verwarring, o.a. met het huis ter Loo, dat ook na de scheiding in Hoog- en Laaghuis als één huis onder Abcoven nr. 11 in het register blijft voorkomen, waarbij de vermelding van de eigenaars dikwijls zeer sumier en onvolledig is.

van der Laet, 1/3 deel voor de kinderen van Anna Maria Hosemans en 1/3 deel voor Johanna Hosemans, weduwe van Huijbert de Bont, terwijl haar zuster Ida Hosemans geheel haar leven het vruchtgebruik zal hebben van een beemd te Goirle en jaarlijks 25 gulden zal moeten ontvangen van de andere erfgenamen.

Haar neef Cornelis van Diessen krijgt jaarlijks 35 gulden en moet „haar doode lighaam ter aarde besorgen”. Hij wordt ook benoemd tot uitvoerder van het testament ²¹⁷⁾.

Op haar sterfbed komt ze blijkbaar nog eens tot andere gedachten en voor de vierde keer maakt zij haar uiterste wilsbeschikking.

Ze „aprobeert en ratificeert” haar testament van 1745 met toevoeging van de volgende bepalingen; Peter van Diessen ontvangt 700 gulden en het kabinet „om redenen haar comparante bekend en mede om redenen begeert sij” dat Ida de Bont, vrouw van Jan van Miert, 700 gulden zal ontvangen en „haar nigte Rijsbosch tot Brehees” ²¹⁸⁾ haar dagelijkse kleren.

Maria Sibs en Cornelia van Boeijmeer zullen 25 gulden ontvangen „wegens haar gedane en nog te doene diensten” en tenslotte is er nog 12 gulden voor het „biegilt tot Bavel”, dat haar begrafenis zal moeten opluisteren ²¹⁹⁾.

Adriana Hosemans is 9.3.1754 te Bavel begraven ²²⁰⁾.

- E. Ida Hosemans, gedoopt te Goirle 24.12.1682, huwt te Goirle 26.12.1712 Wouter Nouwens, gedoopt te Loon op Zand 22.8.1677, zoon van Theodorus Reijnierszn. Nauwen en Magdalena Walterus Cuijpers.

Het huwelijk van Ida Hosemans met armmeester Wouter Nouwens blijft kinderloos en hierdoor krijgt het echtpaar alleen het vruchtgebruik van 1/5 deel van de goederen die Antonius Crols naliet ²²¹⁾.

217) Breda not. 912 akte 47 9-6-1745.

218) „De nigte tot Brehees” is de dochter van Hendrik Rijsbosch en Anna van Dijk, die een dochter was van Willem van Dijk en Catelijne Hosemans. Zij was dus een achterniet van Adriana Hosemans. Brehees is een gehucht onder Hilvarenbaek, dat echter kerkelijk bij de parochie Goirle hoort.

219) Ginneken en Bavel R 111 fol. 68v. 27-2-1754.

220) Tilburg R 530 fol. 220 maart 1754.

221) Breda not. 602 akte 110 4-10-1722.

Ida Hosemans was de enige van de kinderen Hosemans die in Goirle bleef wonen, dus lag het voor de hand dat de goederen, waarvan Ida en haar man de inkomsten zouden genieten, ook onder Goirle lagen.

Als in 1728 alle goederen van Antonius Crols getaxeerd worden en in vijf delen gesplitst, blijkt het 1/5 deel waarvan Ida Hosemans vruchtgebruikster zal worden, te bestaan uit: „het Laaghuis”, genaamd de stede tot Goirle daer Soffers woont” met de bijbehorende landerijen, getaxeerd op 1300 gulden.

Dit is niet helemaal in overeenstemming met de uiterste wilsbeschikking van Antonius Crols die bepaald had dat niemand van zijn erfgenamen „enig voordeel ofte prerogatie van sijne leengoederen” mocht hebben.

Verder krijgt Ida het vruchtgebruik in de helft van de „Claes Peetersstede” met bijbehorende landerijen, getaxeerd op 400 gulden ²²²).

Reeds in 1726 wordt het vruchtgebruik van 1/5 deel te Tilburg door de andere erfgenamen van Crols aan Ida Hosemans overgedragen ²²³).

Volgens deze akte zal Wouter Nouwens, indien hij zijn vrouw overleeft, het vruchtgebruik van 1/5 deel blijven genieten, maar enige jaren later blijkt uit deze regeling „veel moeilijkheit ende oneenigheit jaselfs swaare prosseskosten te reijssen”, zodat het echtpaar tot een nieuw akkoord komt met Gerard Medegaals, weduwnaar van Anna Maria Hosemans, Huijbert de Bont en Adriana Hosemans, waarin zij akseptereren dat Wouter Nouwens, indien zijn vrouw voor hem kinderloos mocht overlijden, het vruchtgebruik zal houden van 3/4 part in het 1/5 deel waarvan Ida tijdens haar leven de inkomsten heeft ²²⁴).

Op dezelfde dag dat bovenstaande akte wordt opgemaakt, is tussen de kinderen Hosemans ook de kwestie geregeld over het kostgeld dat Nouwens wenst te ontvangen voor zijn schoonvader Peter Hosemans, die bij hem zijn laatste jaren sleet ²²⁵).

222) Ginneken en Bavel R 26 20-10-1728.

223) Tilburg not. 65 akte 67 9-5-1726.

224) Ginneken en Bavel R 74 fol. 19 6-10-1728.

225) Ginneken en Bavel R 74 fol. 21 6-10-1728.

Wouter Nouwens die met zijn vrouw in het „Pannenhuijs” woont, is hiervan eigenaar voor 1/15 deel tot 1726.

In dat jaar koopt hij van Huijbert de Bont en Paulus van der Laet 2/15 deel ²²⁶⁾ en in 1730 van Huijbert de Bont, procuratie hebbende van Hendrik van der Sande, „de helft gemeen en onverdeelt” in het huis met de hof, zijnde het „Pannenhuijs”, met de bijbehorende landerijen ²²⁷⁾.

Datzelfde jaar verkoopt Adriana Hosemans haar 1/10 deel „in een huijs, hof ende aengelegen erve gestaen en gelegen tot Goirle ter plaetse aende Kerck, oost de weduwe Adriaen Soffers, suiijt de straet, west de weduwe Cornelis Verheijden, noort eene vaerwegt” met het 1/10 deel in verschillende landerijen, zodat in dat jaar 8/10 deel van het „Pannenhuijs” bezit wordt van Wouter Nouwens en zijn vrouw, een bezit dat na de dood van Nouwens nog eens met 1/10 deel uitgebreid zal worden ²²⁸⁾.

Na de dood van Nouwens, die 23-6-1732 te Goirle in de kerk begraven wordt ²²⁹⁾, hertrouwt Ida Hosemans te Goirle op 27-11-1738 met Dirk Roestenburg, weduwnaar van Ida Voskens ²³⁰⁾, gedoopt te Hilvarenbeek in februari 1700, zoon van Cornelis Roestenburg en Beatrix Walterus van Aelst.

Aan dit huwelijk komt een einde door de dood van Ida Hosemans die 5-3-1749 te Goirle in de kerk begraven wordt.

Bij haar dood laat ze 9/10 deel in het „Pannenhuijs”, omschreven als huis, stal en hof, belast met 6 vaten rogge aan de Baselaars te 's-Hertogenbosch, na in eigendom aan haar man Dirk Roestenburg, die ook bezitter wordt van het 9/10 deel in de bijbehorende landerijen.

Het resterende 1/10 deel blijft eigendom van de kinderen van Johanna en Anna-Maria Hosemans, maar Dirk Roestenburg houdt wel het vruchtgebruik van dit 1/10 deel ²³¹⁾.

Roestenburg houdt echter niet het vruchtgebruik van de „Claes Peetersstede” en het „Laaghuis” en deze kunnen dan eindelijk door de erfgenamen van Antonius Crols verkocht worden, wat nog in 1749 gebeurde.

226) Tilburg R 432 fol. 288v. 5-9-1726.

227) Tilburg R 433 fol. 236 20-1-1730.

228) Tilburg R 433 fol. 234v. 20-1-1730.

229) Tilburg R 525 fol. 226/228 23-6-1732.

230) Theodorus Cornelis Roestenburg huwt te Hilvarenbeek (R.K.) in april 1723 met Ida Voskens.

231) Tilburg R 529 fol. 194v/196v 9-4-1749.

De laatste afrekening tussen Roestenberg en de erfgenamen van Crols vindt plaats in januari 1750 wanneer Gomarus Joost Soetens, Bernardus van der Laet en Jan van Miert, de verkopers van de erfgoederen van Crols, verklaren van Dirk Roestenberg ontvangen te hebben: „de somme van 491 gulden, 9 stuivers, benevens 33 onsen gemaackt silver”²³²⁾.

Dirk Roestenberg is tot aan zijn dood in het „Pannenhuijs” blijven wonen en heeft in dit huis herberg gehouden. Ook blijkt hij deken te zijn geweest van het Goirlese St. Jorisdigle, dat in zijn herberg de gildekamer had²³³⁾.

Dirk Roestenberg is 23-10-1781 te Goirle overleden en een maand later wordt Gomarus Joost Soetens gemachtigd door de kleinkinderen van Johanna en Anna-Maria Hosemans, met name: Pieterella Maas, wonende te Breda, Francis van Miert, wonende te Heusdenhout, mede door zijn broer Cornelis van Miert, wonende te Goirle en Clasina van Miert, wonende te Ginneken, om publiek of uit de hand te verkopen „hun 1/10 deel in het Pannenhuijs, ontruijmt en nagelaten door Ida Hosemans en in togt beseeten door wijlen Dirk Roestenberg”²³⁴⁾.

Met deze verkoop gaat het laatste onverdeelde bezit van de erven Crols in vreemde handen over en wordt de band, die verschillende families in Bavel, Ginneken en Breda met Goirle hadden, voorgoed verbroken.

Alleen de kinderen van Francis van Miert zullen te Goirle het verhaal kunnen vertellen van de drie Bavelse pastoors, die zij in hun familie hadden.

232) Tilburg not. 85 akte 4 23-1-1750.

233) Rekeningen gilde St. Joris Goirle. Tilburg archief Visvliet 949 t.m. 956. Het Pannenhuijs komt in het huizenregister van Goirle voor onder „Kerck” nr. 20. In 1741 vinden we onder nr. 20: een hujs bewoont door de weduwe Wouter Nouwens en Jenneke van Asten (haar dienstmeid). Vanaf 1751: een hujs bewoont door Dirk Roestenberg. Na de dood van Roestenberg woont er waarschijnlijk de kwezel Dorothea Smarius.

234) Ginneken en Bavel R 77 fol. 104 10-11-1781.

DE DRIE BAVELSE PASTOORS EN HUN ERFGENAMEN.

	Antonius Crols pastoor van Bavel		
Adriaan Crols	Maria Crols	Hendrik v. d. Sande	
x	x	pastoor te Bavel	
Ida van Dijk	Peter v. d. Sande		
	Anna Crols	Barbara Hosemans	Anna Catharina v. d. Laet
	x	x	x J. F. Willems
	Peter Hosemans	Paulus v. d. Laet	Gerardus v. d. Laet
			x Catharina Willems
			xx Cornelia Molenaars
			Bernardus v. d. Laet
			x Adriana Maria Klinck
			xx Cornelia v. d. Eijnde
			Antonius v. d. Laet
			x Maria Heestermans
			Ida v. d. Laet
			x Jan Baptist Rijken
			Cornelis van Diessen
			pastoor van Bavel
	Anna Maria Hosemans	Petrus van Diessen	
	x	Hendrik van Diessen	
	Gerard van Diessen		Joanna Maria van Diessen
	xx		x - Clasina
	Gerard Medegaals		Steven van Miert
			Anna Margaretha Medegaals
			x Gerardus Joost Soetens
	Johanna Hosemans	Catharina de Bont	
	x	x Arnoldus Francis Maes	
	Huijbert de Bont	Ida de Bont	
		x Peter van Miert	
		Cornelis de Bont	
	Adriana Hosemans		
	x		
	Gerard Roels		
	Ida Hosemans		
	x		
	Wouter Nouwens		
	xx		
	Dirk Roestenborg		

REINIER, de verloren zoon van Lambert van Leuven, als stam-
vader van het latere geslacht VAN BEECK VAN THULDEN
met de drielingbalken.

door J. A. M. Coolen

Voor het volgend artikel werd in eerste instantie gebruik gemaakt van de inzichten zoals deze ontwikkeld zijn bij J. Dhont in „Proloog van de Brab. geschiedenis; een inleiding tot de politieke geschiedenis van Noord-Brabant in de 9e en 10e eeuw” (Bergen op Zoom, 1952). Verder werd gebruik gemaakt van het artikel van Dr. P. C. Boeren „Frankische tijd en vroege Middeleeuwen ca. 450—cd. 1000”, blz. 1-26 in deel II van Limburgs Verleden (uitgave Limb. Gesch.- en Oudheidk. Genootschap, Maastricht). Dan nog van Dr. P. C. de Brouwer „Hilvarenbeek tot 1813” (Hilverbode 1947), en niet op de laatste plaats van de genealogie Van Beeck van Thulden zoals deze door de heer B. W. van Schijndel gepubliceerd werd in zijn uitgave „Généalogie Otten dit de Mentock”, deel II pag. 397 e.v., en van „Documenten betreffende de kapittels van Hilvarenbeek, St. Oedenrode en Oirschot” door A. M. Frenken, pr. (1956, uitg. Prov. Genootschap Nrd.Brabant).

In mijn artikel in „Campinia” (Driemaandelijks blad van het Streekarchivariaat Noord-Kempenland) van okt. 1974, bl. 144-148, getiteld, „Het wapen van de Bossche Schout Arnoldus van Beke anno 1266 en de oorsprong der Brabantse kleuren” sprak ik als mijn mening uit, dat de drielingbalken een vorm van verdriedubbeling zijn van de faas zoals deze door de oude hertogen van Brabant oorspronkelijk gevoerd werd. Ook de kleurencombinatie goud en zwart, met rood als tertiaire kleur — wat in feite Romeins-keizerlijke kleuren zijn — wijzen op een familieband met de hertogen, waarbij in het bijzonder opvalt dat *alle* drielingbalken, *niet* een uitgezonderd, deze goud-zwart-combinatie hebben.

Het geslacht Van Beeck van Thulden nu — evenals de daaruit ontsproten geslachten zoals b.v. Van Beek, van Goirle, van Riethoven, Coolen, Comans, van Deurne, Eyckmans, Goben, van den Heesacker, Pijnappel, van Tulden, van Waelre etc. — voert vanouds de drielingbalken en van daaruit is het wapen zelfs overgegaan op Kempenland. Nu van dit geslacht een betrouwbare genealogie bestaat, waarvan de oudste stamvader een

REYNARDUS is met een zoon REYNAUT de Beeck, ligt het voor de hand, deze genealogie eens te bekijken in het licht van onze huidige kennis.

Immers, maar al te lang heeft men geen raad geweten met de plaatsing van Lambert van Leuven — de stamvader der latere hertogen van Brabant — en met Ansfried, graaf van o.a. Toxandrië. Deze beide graven spelen namelijk een rol in de volgende ontwikkeling. Prof. J. Dhont neemt in zijn aangehaald werk op blz. 38/39 bij voetnoot 94, zij het nog ietwat hypothetisch, aan dat er verwantschap bestaat tussen de Ansfrieds en de Reinieren (de voorvaders van de graven van Leuven) in die zin, dat de vader van Lambert van Leuven, Reinier III Langhals, gehuwd was met een zuster van Ansfried de Jongere, de latere bisschop van Utrecht, beiden kinderen van een edelman genaamd Lambert. Ook L. Vanderkinderen in „La formation territoriale des principautés belges au moyen-âge” in deel II, blz. 112 kwam reeds tot dezelfde conclusie wanneer hij schrijft: „Wanneer deze laatste (Ansfriedus de Jonge), bisschop van Utrecht geworden, zijn leengoederen verlaat, ging zij (d.i. de westelijke streek van Hespengouw met Leuven) over op één der zonen van Reinier III, Lambert met de baard. Men merke op, dat de naam Lambert tot op hier vreemd is aan het geslacht der Reinieren, en het is toegestaan te veronderstellen dat hij (d.i. de naam Lambert) in het geslacht gekomen is door een alliantie. Het is waarschijnlijk, dat Reinier III een zuster van de jonge Ansfried gehuwd heeft en dat de broer van Reinier IV, Lambert, uit deze verbintenis geboren, de naam van zijn moedersvader reproduceert”. Op blz. 126/127 van deel II vraagt Vanderkinderen zich af, op welk tijdstip de graven van Leuven gedateerd werden met de rest van Toxandrië, d.w.z. met het midden- en oostelijk deel van het huidige Noord-Brabant, met fragmenten van Nederlands en Belgisch Limburg. Is het Lambert van Leuven, zo vraagt hij zich af, of is het één van zijn zonen. Een direct antwoord is niet mogelijk, zegt hij, omdat men niet weet of dit land onmiddellijk uit handen van Ansfried overging op die van de graven van Leuven dan wel via een tussenpersoon.

Frenken o.c. maakt op blz. 13 en 46 melding van een bericht „C” geheten (ter onderscheiding van 2 andere berichten, A en B), allen ontleend aan een oud handschrift dat eertijds in het kapittelarchief bewaard werd, welk bericht omstreeks 1630 vanuit het kapittel te Beek gezonden is aan Augustinus Wichmans, die toen bezig was met het schrijven van zijn boek „Brabantia Mariana”: „Toen Ansfried, graaf van Hoei, later bisschop

van Utrecht, eens naar gewoonte door het dorp Beek kwam en in de kerk welke Vrouwe Hildewaris daar naar de wijze van de H. Kerk te Rome uit haar eigen bezit gesticht had, de godsdienst zeer zag toenemen, schonk hij daaraan al zijn goed te Lommel. In deze kerk is alleen de Hertog van Brabant (als voogd) aangezocht en het kapittel van Beek deed daartoe het verzoek onder Hertog Hendrik I".

Dit betekent, dat Ansfried Heer of Halfheer (dit zal verderop blijken) van Hilvarenbeek was, en dat deze schenking vóór 985 heeft plaats gevonden, in welk jaar hij het graafschap Hoi onder Otto III heeft teruggegeven. In 995 heeft hij zijn overige graafschappen, d.w.z. ambten, aan de keizer teruggegeven, maar dit wil niet zeggen dat hij zijn persoonlijke (familie-) bezittingen aan de keizer gegeven heeft. Volgens Habets in „Arch. Abdij Thorn" op blz. LVII. zou volgens een latere overlevering Ansfridus nog twee kinderen gehad hebben die in 992 reeds overleden waren, t.w. Hilduina en Hildewardis. Volgens bepaalde, niet te controleren berichten, zou de kerk van Hilvarenbeek eertijds afhankelijk geweest zijn van Gilze, waarin vóór 992 Hildewardis gestorven zou zijn. Gilze is eveneens een dorp waarvan vaststaat dat het aan Ansfried behoorde. Volgens Dhont o.c. blz. 40, vn. 102 vermeldt Thietmar het als een curtis (hof) van Ansfried.

In „Hilvarenbeek tot 1813" schrijft Dr. P. C. de Brouwer op blz. 9: „Nog in 1791 is er in een zeer kundig verweer over de vrijdom van houtschat sprake van deze Vrouwe Hylvaris, bezitster van H'beek, die haar particuliere heerlijkheid zou hebben overgedragen voor de ene helft aan de bisschop van Luik, voor de wederhelft aan de hertog van Brabant. Het is niet uit te maken wat er van die oude berichten waar is. Doch wel staat vast, dat H'beek, zolang het als bestuursseenheid heeft bestaan, altijd tegelijk twee Heren heeft gediend, en onderworpen was aan de hertog van Brabant, die nooit een ander beleende, en de prins-bisschop van Luik, die de andere helft altijd in leen uitgaf aan een adellijke persoonlijkheid. De twee Heren bezaten de oppermacht „pro indiviso", d.w.z. samen, met gelijke rechten. Feitelijk heeft de hertog bij voortdurende persoonlijk zijn soeverein recht uitgeoefend over de heerlijkheid, waartoe H'beek, Diessen, Riel en Westelbeers behoorden; alleen heeft hij ze in 1559 (tot de lossing in 1614) aan de andere halfheer verpand. Het heeft er dus alles van dat 's hertogs goed allodiaal goed betrof". Tot zover Dr. P. C. de Brouwer.

Frenken o.c. (blz. 17) wil het bestaan van een Hilvaris niet absoluut ontkennen, maar wel sterk betwijfelen; heeft zij bestaan, dan meent hij haar leven in de 12e eeuw te moeten stellen. En hij sluit met de conclusie: „Aan geen Hilvaris komt de eretitel toe van stichteres der St. Petruskerk van H'beek, doch aan de H. Hilsuindis" (De H. Hilsuindis of Hilsondis — in eigentijdse bronnen Hereswit genaamd — was de gemalin van Ansfried).

Op blz. 13 geeft Frenken het bericht B, dat een wat andere versie geeft als bericht C: „De Zalige Ansfried, graaf van Hoei, later bisschop van Utrecht, stichtte het vrouwenklooster Thorn, waarin hij na zijn bisschopswijding zijn gemalin, de H. Hilsuindis, deed opnemen en waarin zijn dochter, de H. Benedicta, het benedictijns ordehabijt aannam en ook begraven werd. Dezelfde Ansfried heeft al het goed dat hij bezat onder zijn dorp Lommel, geschonken aan de kerk van Beek, welke de H. Hilvaris als een Romaanse kerk had doen bouwen."

Frenken (blz. 15) meent, dat er sprake is van naamsverwisseling en dat de naam van Hilsuindis, de gemalin van Ansfried, verward is geworden met die van Hilvaris. Ik kan deze mening echter niet delen: daarvoor is het verschil in klank tussen Hildewardis/Hilvaris en Hilsuindis/Hereswit te groot.

De namen Hildewardis en Hilsuindis komen beide in documenten voor: In 1331 in de uitgiftebrief van de onbebouwde gronden wordt het dorp genoemd „Beca der Heiliger Hildewardis". En in het obituarium van de St. Michielsparochie van Weelde (1377—1581) door P. B. de Meyer o.f.m. in Bijdr. tot Gesch. v.h. Hertogdom Brabant, III/7/1955, blz. 224 vindt men: „ob. Hilware de Heggen", een vermelding uit de 14e eeuw. En in het Boschprotocol van 1446/1447 (klapper Smulders sub Helvoirt) op fol. 345: „beemd in dat Hilwarenbroeck". Dit zijn allemaal Hildewaren. In Tax. 1936 in het artikel „De heerlijkheid Woensdrecht en hare Heeren" door G. C. A. Juten, vindt men op blz. 24, in een akte van 6 juli 1315: „...een bossche dat gheheeten es die Moerier ende in Verhiltuinderbosch". Deze naam lijkt in het geheel niet op een Hildwaris en lijkt mij zelfs ontleend aan de gemalin van Ansfried, Vrouwe Hilsuindis.

Er kan m.i. wel degelijk sprake geweest zijn van een Hilvaris welke te onderscheiden is van Hilsuindis. Wanneer er in de oude berichten sprake is van een opdracht van haar heerlijkheid aan de hertog van Brabant, dan moet men dit verstaan in de zin van: aan de voorzaten van de hertogen van Brabant. Dit kan dus in

beginfel zowel de graaf van Leuven geweest zijn als Ansfried of zelfs diens voorzaten. Als het Ansfried was geweest, zou m.i. in het verweer wel tot uitdrukking zijn gekomen, dat zij de heerlijkheid opdroeg aan haar vader (Ik spreek hier over de bij Habets o.c. vermelde dochter Hildewardis die vóór 992 zou zijn overleden). Dit zou dan gebeurd moeten zijn vóór 992 doar Ansfried en Hilsondis op dat ogenblik slechts één dochter hadden. Daar eerst in of na 995 Ansfried afstand doet van zijn allodiale goederen, kan déze Hildewardis haar goed niet hebben overgedragen aan Lambert van Leuven. Wij moeten namelijk de overlevering van Hilvarenbeek en die van het goed Thulden als één geheel beschouwen, zoals we iets verder zullen zien. Bovendien is het een rechtsfiguur die mij vreemd voorkomt dat een dochter (die in de overlevering gravin van St. Oedenrode genoemd wordt) aan haar vader een goed overdraagt.

Naar mijn mening moeten wij de oplossing eerder hogerop zoeken in die zin, dat Ansfried (of diens voorzaten) de helft van H'beek gekregen heeft van een vroegere generatie (b.v. van een tante). Zij moet daarbij inderdaad de helft hebben overgedragen aan de bisschop van Luik en wel tegelijk met de overdracht van het andere deel aan de „hertog van Brabant”, dit gezien de oppermacht „pro indiviso”. Wanneer in de overlevering gesproken wordt van „de hertog van Brabant” — hetgeen begrijpelijk is in de tijd dat er werkelijk hertogen waren, d.i. na 1106 — wordt bedoeld: de voorzaat van de hertog, en het doet er voor de gewone man niet toe of dit in mannelijke of in vrouwelijke lijn is: voor hem is het een bestaande realiteit, een werkelijke continuïteit die niet onderbroken is door vervreemding van het goed. Dan wordt het ook duidelijk wie de bisschop is welke betrekkingen heeft met het goed Thulden. Van der Aa in zijn Aardrk. Wbk, dl II T/V, blz. 329 i.v. Tulder zegt hierover: „Deze heerlijkheid behoorde vroeger aan het geslacht Tuldanus of van Thulden, van hetwelk een der leden bisschop was en zijn verblijf hier schijnt gehouden te hebben. *Naderhand* (Ik cursiveer, J.C.) kwam de heerlijkheid aan Averbode”.

In 1298 bevond dit goed zich reeds in handen van genoemde abdij die o.a. bezat: Tuldele, Lumele, Culmerode, Bladersdonc, Aerle, Verle, censum in Thenis etc. (Zie Notice hist. sur l'anc. abbaye d'Averbode, Gand 1849, blz. 112). Volgens de genealogie van Beeck van Thulden had reeds de aldaar op blz. 397 genoemde Dirck van Beeck II.1a „dominus de Thulden et de Mierde” in 1146, nadat hij weduwnaar geworden was, de abdij belangrijke goederen geschonken met toestemming van zijn

enige zoon Eewijn van Beeck, die evenals Dirck, er als kloosterling is ingetreden. De heer B. W. van Schijnsel geeft als bron o.a. aan: N.N. De Norbertijner Abdij van Averbode, p. 37. (N.N. staat voor: L. Blomme), en Cartularium Averbode (1135—1654), 80. In de genealogie is er later geen sprake meer van een heer van Thulden. Het heeft er dus alles van, dat Thulden reeds in 1146 aan de abdij van Averbode is gekomen. Wanneer dan van Thulden gezegd wordt, dat een der leden bisschop was en zijn verblijf daar gehouden schijnt te hebben, dan komt niemand anders dan Ansfried na 995 daarvoor in aanmerking die in dat jaar immers bisschop van Utrecht is geworden en Thulden als zijn pied-à-terre gebruikt schijnt te hebben. In een der jaargangen van Taxandria wordt een parallel gevonden in de ontwikkeling van Thulden en die van Burgst. Het zou interessant zijn als dit eens getoetst werd aan het vóórkomen van de drielingbalken in het geslacht van der Haghen en Tiberius. Er bestaat nl. een overeenkomst tussen de bezittingen van Ansfried en de daar later wonende en goeode inwoners die zeer dikwijls drielingbalken blijken te voeren.

Wij weten nu het volgende :

1. Ansfried is half-heer geweest van Hilvarenbeek én heer van Thulden.
2. Lambert van Leuven uit het geslacht der Reinieren was een zoon van Reinier III welke gehuwd was met een zuster van Ansfried, z.v. Lambert.
3. Ook Hilvarenbeek en Thulden moeten in of na 995 door Ansfried geschonken zijn aan de zoon van zijn zuster (en misschien nog wel meer plaatsen waar later drielingbalken voorkomen), een veel voorkomende schenkingsfiguur (avunculaat).

Lambert van Leuven nu had 3 zonen, Hendrik I de Oude, Lambert II Balderik en een Reinier. Van deze Reinier wordt slechts vaag gewag gemaakt o.a. bij Butkens. P.F.X. de Ram zegt van deze Reinier het volgende in „Recherche sur l'Histoire des comtes de Louvain et leurs sépultures à Nivelles (976-1095)”, (tome XXVI, 1851) onder aanhaling van het MS no. 16055 van de Koninklijke Bibliotheek, in Brussel, van *Pierre à Thymo*, op blz. 28: „Enkele schrijvers geven aan Lambert met de Baard (d.i. Lambert I. van Leuven) een derde zoon, genaamd Ranier of Raginier. Butkens zegt „op een heel vage manier, dat men er in de charters van die tijd geen enkele memorering

van vindt. In een passage van Pierre à Thymo evenwel die wij later zullen doorgeven, wordt op het jaar 1073 melding gemaakt van een Boudewijn van Brussel, wiens grootvader was: Reinier zoon van Lambert met de Baard en van Gerberga. Men moet deze Reinier niet verwarren met twee andere prinses uit het Huis van Leuven die dezelfde naam droegen, de een als zoon van Lambert-Balderik II en de ander als zoon van Hendrik II." Op blz. 48-50 komt de Ram er als volgt op terug: „Een fragment van Pierre à Thymo - ongetwijfeld geput uit een vroegere kroniekschrijver - heeft betrekking op Hendrik II en op het verblijf dat zijn zoon Godfried had (toen hij nog jong was) aan het hof van keizer Hendrik IV. „Altera die post festum Ascensionis Henricus comes Lovaniensis predictum Godefridum filium suum juniorem, etatis quasi quindecim annorum, quatuor nobilius, videlicet *Balduino de Bruxella, cujus avus fuit Regnerus, filius Lamberti et Gerberge, comitum Bruxellensium, Wenero de Orsmale, Olivero de Leefdale, et Henrico de Asscha commendants, cum viginti aliis servitoribus per omnia, ut decuit, expeditis, misit ad imperatorem. (Ao. 1073)*”

En op blz. 52: „De bron waaruit Pierre à Thymo deze details geput heeft, over de eed gedaan door de jonge Godfried om zich niet de baard te laten snijden voor hij teruggekeerd was in het genot van de rechten van zijn voorvaders, evenals over zijn verblijf aan het hof van keizer Hendrik IV, is niet onbekend geweest aan Divaeus”.

Wij weten nu dus dat de in 1073 ongeveer 15 jaar oud zijnde jonge Godfried geboren is rond 1058. Hij is de latere Godfried I (met de Baard) die op 25-1-1139 gestorven is. Hij is dus 80 jaar geworden. Ik vermeld dit omdat ik dit gegeven nergens heb gevonden.

Naar alle waarschijnlijkheid zal Boudewijn van Brussel geboren zijn uit een dochter van de „verloren Reinier”. Als hij uit een zoon van Reinier geboren was, had men dit met evenveel of nog minder woorden kunnen zeggen als nu met „cujus avus fuit”.

Had onze Reinier nog meer kinderen, zonen? Ik meen deze gevonden te hebben in de persoon van de in de aanhef van de genealogie Van Beek van Thulden genoemde REYNARDUS (I) „wordt zonder enige toenaam vermeld in een accoord met Richildis, gravin van Henegouwen op het jaar 1068, en onder de doden die gesneuveld zijn in de slag van Cassel in het jaar 1072 toen Thomart van Beke met zijn vader sneuvelde”.

Het jaartal 1072 moet worden gelezen als 1071, doch er waren destijds enkele kroniekschrijvers die er een andere jaartelling op na hielden zoals de Annales Elnonenses majores en Sigebert die de veldslag bij Cassel in 1072 plaatsen.

Wij zien hier een parallel met Hendrik II, graaf van Leuven van 1063-1079 (zoon van Lambert II Balderik). Deze Hendrik II steunde Richildis van Henegouwen in haar strijd tegen Robert de Vries. Richildis was de echtgenote geweest van de op 27.5.1049/1050 gestorven Herman van Bergen alias van Henegouwen die een zoon was van Reinier V welke op zijn beurt een zoon was van Reinier IV van Henegouwen, de broer van Lambert I van Leuven. Het is hier kennelijk een familie-aangelegenheid. De Reinier (van Cassel) is dan een kozijn van graaf Hendrik II.

De reeds genoemde Dirck van Beeck die in 1146 goederen aan Averbode schenkt, was een zoon van Reynaut de Beeck „die als getuige voorkomt in een charter van Godfried van Bouillon in 1092”, en deze Reynaut was een zoon van de gesneuvelde Thomart. van *Beke*.

De in Cassel gesneuvelde Reynardus had nog een zoon: Reynaut *de Beeck* (II. bis) „getuige in een charter van Otbert, bisschop van Luik, 1086” wiens zoon Gerardus *van Beeck* (III) „door de Paus geexcommuniceerd werd omdat hij de partij gevolgd had van Alexander van Gulik, aartsdiaken van Luik, 1126”. Deze Gerardus van Beeck (geboren ca 1070) heeft ongetwijfeld behoord tot de mannen van hertog Godfried I. In het Luikse schisma dat in 1119 na de dood van bisschop Otbert uitbrak, koos Godfried I partij voor Alexander van Gulik.

Nog verdere merkwaardige parallelen tussen de hertogen en het geslacht van Beeck van Thulden zijn te vinden: Van hertog Godfried III (1142-1190) weten wij, dat hij in mei 1182 aan het keizerlijk hof was, toen Frederik Barbarossa de burcht en de tol van Nijmegen aan Kleef ontnam en aan de graaf van Gelre gaf. In 1184 betrok hij het jachtslot bij Orthen aan de Dieze (het begin van den Bosch). Bij de stichting van den Bosch heeft de hertog - het was *zijn* stad - daar (o.a.) *zijn* mannen aangesteld als schout en als schepenen. Wij zien daar dan ook al vroeg de drielingbalken (Arnoldus van Beke, het geslacht Coman, van Waderle).

Godfried III nam deel aan de kruistocht van Frederik Barbarossa en stierf in het Oosten in 1190. Ook de in de genealogie

genoemde Gerardus van Beeck gezegd van Thulden (V) „was met keizer Frederik in Azië tegen de ongelovigen”.

Een andere vraag is „of de „Verloren Reinier” nog meer kinderen had. Ik heb een zeer sterk vermoeden, dat hij die inderdaad had, en wel Lambert als oudste zoon en een tweede zoon Hendrik. In diverse boeken welke handelen over de geschiedenis van West-Brabant, o.a. „Dongen. Wetenswaardigheden van een heerlijkheid” (J. W. Leyten), van Martin J. L. de Ruyter, wordt het volgende vermeld :

„De dochter van Hilsondis en Ansfrid, *Benedicta*, vermaakte haar rechten over aan *Raginer*. Deze had twee zonen waaronder hij in 1039 het graafschap verdeelde. *Lambrecht als oudste zoon* behield de titel van Graaf van Strijen en kreeg alle goederen gelegen ten noordoosten van de Breede Aa tot aan de Maas en de Streene, waaronder begrepen Sint-Geertruydenberg, Zevenbergen en Strijen met omliggende dorpjes. Zijn *tweede zoon Hendrik* kreeg alle goederen ten Zuiden van de Breede Aa en de Streene af, langs de Schelde tot Zandvliet, en grenzende aan het markgraafschap Antwerpen.”

In „Hoe vindt men zijn voorouders in de Ned. archieven (Jubil. uitg. 1961 van het N.G.V.) schrijft Ir. F. A. Nelemans in zijn bijdrage „Genealogische wegwijzer voor de Westhoek in Brabant” op blz. 116: „Op de wapenschilden van de meeste heerlijkheden (gemeenten) in het gebied van het oude graafschap Strijen komen, zij het met kleurvariering steeds dezelfde drie sautoirs alésés (Sint Andries kruisjes) voor.

Van Rheineck Leyssius verklaart in de Ned. Leeuw 1931/32, dat dit een gevolg zou zijn van het einde elfde eeuw in leen uitgeven van een, ongeveer met het gebied van de gelijknamige gouw overeenkomend landschap Strijen als hoge heerlijkheid aan één persoon (uit een jonge linie van de regerende hertog van Brabant) onder wiens nageslacht dit gebied werd verdeeld en steeds meer versnipperde.”

Het ligt niet in mijn bedoeling om hier verder op in te gaan, maar wil slechts wijzen op de mogelijkheid, dat e.e.a. genealogisch misschien te verklaren is.

J. A. M. Coolen

Diederik van Hameland

Lambert
(partijman der Renieren)

Ansfried de Oude
("met de 15 graafschappen")

Ansfried de Jonge, st. 1010.
gr. v. Toxandrië,
o.a. Halfheer van
Hilvarenbeek. Werd in
995 bissch. v. Utrecht.

Benedicta, le abdis
van Thorn.

Lambert, gr. v. Leuven
* ca 950, + 1015

Hendrik I
de Oude,
gr. v. Leuven

Lambert II Balderic
gr. v. Leuven

Reinier
graaf,
+ 1077

Hendrik II
gr. v. Leuven
1063-1079

Reinier

Hendrik III
gr. v. Leuven
1079-1095.

Godfried I, * 1058
In 1073 vermeld met
Boud. v. Brussel.
Godfr. I was partijganger
van Alexander van Gulik.

Godfried II

Godfried III
(1142-1190).
Kruistocht met keizer
Frederik Barbarossa

Giselbert, * ca 815, schaakte in 846 Ermengard, dr. v. keizer Lotharius I.
Gr. in Maasgouw, Lomme etc. Hieruit o.a.:

Reinier I, * ca 850
gr. in Henegouwen,
markgr. Lotharingen,
+ 915 in Meerssen.

de Heilige Radboud,
(850-917), bissch.
van Utrecht.

Albert,
gr. v. Ardennen

Reinier II, * ca 885
gr. in Henegouwen,
+ na 931.

Giselbert II (ca 885-939).
hertog v. Lotharingen,
x Gerberga dr. v. koning Hendrik I.

Reinier III Langhals

* ca 915. In 957 verbannen
naar Bohemen.
x zuster van Ansfried de Jonge.

Reinier IV, graaf van Henegouwen, + 1013

Reinier, * ca 985
(De Verloren Reinier).
Vermeld bij P. à Thymo,
en op 1039.

Reinier V, gr. v. Henegouwen
1013-1040

Reinier
*ca 1020
+ Cassel
1071.

Lambert
oudste zn.
vermeld op
1039

Hendrik
vermeld
op 1039

Herman van Bergen, gr. v. Henegouwen
vermeld van 1047-1050.
x Richildis (+ 1086), ze hertrouwt
Boudewijn VI v. Vlaanderen (Slag bij
Cassel 1071).

Reinier van Beke **Thomart v. Beke**
+ 1071 bij Cassel

Gerard v. Beke
*ca 1070 (in
de ban w/volgen
v. d. partij v.
Alexander v. Gulik

Reinier v. Beke

Dirck v. Beeck, * ca 1100
(Thierry de Beeck dit de
Eel & Thulden) 1142

Dirck van Beke
heer van **Thulden** en van Mierde,
in 1146 weduwnaar, werd religieus
van Averbode, met zijn zoon Eweijn.

Gerard v. Beek **gend. v. Thulden**
* ca 1130 ('was met keizer
Frederik in Azië)

WIJNANTS
door Mr. dr. W. de Vries

Blijkens het rechterlijke archief van Heeze, Leende en Zesgehuchten (Rijksarchief 's-Hertogenbosch; Heeze R 159, fol. 39) was *Wijnant Jan Wijnants* (Br. Leeuw 1974, blz. 88) in 1725 vorster in Leende en - blijkens Heeze R 106, fol. 266vso - inderdaad gehuwd met een dochter van *Elsken Wijnants*, op 25 april 1726 weduwe van *Jan Negenboer*, alstoen wonende te Leende. *Wijnant* blijkt uit zijn beide huwelijken elk een zoon te hebben gehad, t.w. *Jan* en *Hendrik*. *Elsken Wijnants* werd op laatstgenoemde datum geassisteerd door haar zwager *Antonis Daems*. Als *Teunis Daems*, j.m. van Hapert, huwde hij te Heeze op 24 mei 1699 met *Margriet Wijnants*, j.d. wonende te Heeze, die dus een zuster was van *Elske*; mogelijk was dit laatste ook het geval met *Catalijn Wijnants*, die op 10 febr. 1697 te Heeze trouwde met *Andries Jansen de Groot*.

Catalijn kan dan haar voornaam ontleend hebben aan haar moeder *Cathalijn Aerts (Jansen)*; men zie Br. Leeuw 1974, blz. 83.

Afgaande op verschillende testamenten (Heeze R 162, fol. 73; R 165, fol. 51vso; R 166, fol. 58vso) kan worden aangenomen, dat *Teunis Daems*, die zich tenslotte *Anthonis Antonisz Daems* noemde, kinderloos is overleden, en wel op 28 of 29 sept. 1740 (Heeze R 166, fol. 65). Ik vermeldde hem reeds in De Brabantse eeuw 1974, blz. 87, aant. 76 (slot). Het in die aantekening signaleerde raadsel, wie de ouders waren van *Hendrina Klerckx*, alias *Hendrina Daams*, achtereenvolgens echtgenote van *Francis Waterbeek* en *Hendrick Wijnants*, vindt zijn antwoord in een akte van 31 dec. 1736 (Heeze R 108, fol. 298 vso): onder de erfgenamen van *Ardyna Joost Coppen*, gehuwd geweest met de president-schepen *Adriaen Philipsen van Hoorn*, wordt in deze akte vermeld de vrouw van *Francis Waterbeek* (vorster van Bladel en Reusel), *Hendriena*, dochter van wijlen *Jan Corsten Clercx* en *Josina Peters van Meel*. Laatstgenoemde ouders trouwden te Heeze op 13 mei 1703. Het geref. doopboek van Heeze noemt twee kinderen uit dit huwelijk, *Peter* (ged. 28 jan. 1704) en *Anna Mary* (ged. 14 maart 1706)¹⁾. Zoals ik destijds al mededeelde, is de doop van *Hendrina* niet in Heeze te vinden. Waarom zij zich enige malen niet *Clercx* (Klerckx) noemde, maar *Daams*, blijft voorhands nog een raadsel.

1) *Peter* en *Anna Maria*, gehuwd met *Abraham van der Bijl*, woonden in 1736 beiden te Delft (Heeze R 108, fol. 298 vso).

Aanvulling en rectificatie

In het artikel „Gerard Michiels uit Eindhoven” (B.L. 1974) dient op blz. 145 het volgende verbeterd te worden: sub 1a. lees „~~ker~~beiers” voor „**koer**beiers” en „**Werdenburg**” voor **Weerdenborch**; op blz. 155 sub noot 40: lees „voor andere afbeelding van ~~de karadinaal~~” i.p.v. „voor andere afbeelding van **het**”.

In het artikel „Register van de kinderen, die in Besoijen gedoopt zijn ...” dient op blz. 173 sub Geysberecht Lambrechtse de Gref de huwelijksdatum 18 mei **1653** te zijn.

In het artikel over de familie Verspeek dient op blz. 190 sub VI.1. het overlijden van Mathijs Trines plaats te vinden in **1883** i.p.v. 1884.

Als aanvulling op dit artikel kunnen wij nog geven: (blz. 185 I) Michiel Verspeek, wieldraaier, wordt 5 februari 1699 poorter van Eindhoven (12 gulden); (blz. 188 sub IIIa) Gerardus Verspeek en Gertrudis van **Bussel** lieten te Leende nog een kind dopen, t.w. Maria op 2 maart 1746.

J. Th. M. Melssen

VRAGEN EN ANTWOORDEN

Correspondentie met betrekking tot deze rubriek te richten aan de Redactie p.a. J. van Heeswijk, Maasbandijk 30, Kerkdriel.
Gelieve postzegel voor antwoord bij te sluiten.

NIEUWE VRAGEN

Koolen

Gaarne gegevens omtrent het voorgeslacht van **PEETER KOOLEN** x **Margaretha Franssen** (Clause). Zij wonen omstreeks 1740 in Lierop. Uit hun huwelijk werd op 27 november 1746 een zoon Jan geboren.

A. E. M. Koolen, Mgr. Den Dubbeldenstr. 30, Asten N.B.

ANTWOORDEN

Van Vroonhoven XXIII jrg. no. 5 en 6 pag 94.

Zeer terecht merkt de heer van Bokhoven op dat Joost van Vroonhoven tot de genealogie van Vroonhoven (XX 181) moet behoren. Indien deze genealogie betrouwbaar en volledig zou zijn geweest dan had deze zeer belangrijke persoon zeker niet ontbroken. Joost van Vroonhoven secretaris van Son was de zoon van Jan Peter van Vroonhoven. Joost van Vroonhoven was gehuwd met Joostken dochter Joost Cornelis. Hij is gestorven ca. 1610. Hij had 5 kinderen waartoe o.a. behoort Jan van Vroonhoven. Deze was gehuwd met Geertruijt Gerart Claessen. Deze man moeten we gelijkstellen met no. II in de genealogie van Vroonhoven. Jan van Vroonhoven had 4 kinderen namelijk Geerardt die gehuwd was met Agnes Adriaans van de Luijtelaar (no. III gen. v. Vr.) Joost X NN, Jozijn X Gijsbert van Oisterwijk en Clara die waarschijnlijk ongehuwd is gebleven.

Gerard van Vroonhoven heeft géén zoon Jan gehad en is beslist niet de voorouder van de huidige van Vroonhovens zoals dit uit de genealogie blijkt. Op de plaats van Gerard had Frans van Vroonhoven moeten staan. De werkelijke voorvader van het huidige geslacht van Vroonhoven was diens zoon Jan Fransen van Vroonhoven.

We kunnen zo nog lang doorgaan omdat het wemelt van de fouten en omdat deze genealogie zeer onvolledig is. Over enkele jaren zal een verbeterde en merkkelijk uitgebreide genealogie van Vroonhoven volgen.

Jean Coenen, Losweg 24, Geldrop

Vink-Van Andel (jaargang 24 blz. 32)

Volgens acte nr. 378 van Not. Archief Woudrichem, deel 8857, doet Marija de Koning, weduwe van wijlen Gerrit Zegers Vink wonende te Woudrichem op 26 aug. 1805 een schenking van al haar meubelen, klederen, goud enz. met een waarde beneden de f 1000,— aan de reeds aanwezige en nog komende kinderen van haar zoon Zeger Vink. Zij behoudt het gebruiksrecht van de goederen. Dit recht gaat na haar dood over op haar zoon Zeger en diens vrouw Steintje van Andel.

De ouders van Steintje en wel Jan Govertse van Andel en Teuntje Nayen testeren mutueel op 28-9-1793 wonend te Woudrichem (N.A. Woudrichem deel 8861, acte nr. 156). Zij zijn beneden f 2000,— gegoed. Als voogden over minderjarige kinderen worden vermeld Dirk Holtrop en Jan Huijbertse van Andel met als plaatsvervangers Jan Jansen Naijen en Lucas Burg.

Teuntje Janse Nayen geeft met haar man J. v. Andel op 19 maart 1785 een procuratie af (N.A. Woudrichem deel 8861, acte nr. 125) in verband met een legaat van f 50,— dat zij ontvangt uit de erfenis van Ida Margaretha Preesma weduwe van Mauritius Golbach die geweest is predikant te B (abiloniën) Broek. Voorts wordt Teunje Naijen vermeld in een acte van 16 maart 1790 (N.A. Woudrichem deel 8856 acte 260) waarin zij met anderen een verklaring aflegt.

Bovengenoemde Jan Govertse van Andel moet niet verward worden met Jan Goverts van Andel die wonend te Andel op 28 okt. 1793 als jongeman huwelijks voorwaarden maakt met Johanna Bradé, dochter van de chirurgijn Wilhelm Christiaan Bradee. Zie voor hem de acten N.A. Woudrichem 8856 nr. 280, 8857 nr. 371, 395 en 401, deel 8858 nr. 29 en N.A. Rijswijk deel 6569 acte nr. 128, 149 en 193.

Een Jan Govertse van Andel maakt voorts op 4 juni 1775 een mutueel testament met zijn vrouw Hendrica Janse Versteeg, wonend te Andel (N.A. Rijswijk deel 6568 acte nr. 32). Mogelijk is hij dezelfde als zijn naamgenoot die op 28 febr. 1769 vermeld wordt als oudste zoon van Johanna van Bezoijen weduwe van Govert Jansz van Andel (N.A. Rijswijk deel 6568 acte nr. 18).

ir. F. Nawijn, 's-Gravenhage

VERKOOP OUDE JAARGANGEN EN BANDEN

Bestellingen van voorgaande jaargangen en banden van de Brabantse Leeuw dienen voortaan te geschieden bij het Provinciaal Genootschap van Kunsten en Wetenschappen in Noord-Brabant. Postbus 1104 te 's-Hertogenbosch. Verkrijgbaar zijn nog tegen de daarachter vermelde prijs per jaargang:

Jaargang 2 t.m. 4 f 7,50; jaargang 12 t.m. 18 f 10,—; jaargang 19 en 20 f 15,—; jaargang 21 en 22 f 17,50.

Losse nummers voor zover no gaanwezig f 1,50, dubbele nummers f 3,—. Linnen banden (zonder jaartal) f 6,—.

Ook kunnen de bestellingen geschieden door storting van het verschuldigde bedrag op girorekening 2069583 t.n.v. de Penningmeester Brabantse Leeuw te Kerckdriel.

Aan dit nummer werkten mee:

J. van Gils, Loostraat 14, Hilvarenbeek

J. A. M. Coolen, Keldermansstraat 43, Tilburg

Mr. dr. W. de Vries, Bosscheweg 57, Vught

de brabantse leeuw

Maandblad van de Sectie voor Geslacht-, Naam- en Wapenkunde van het Prov. Gen. van Kunsten en Wetenschappen in Noord-Brabant; onder redactie van: Mr. G. Berkelmans; Dr. G. C. M. van Dijck; J. P. H. Goossens; J. Th. M. Melsen; redactie-secretaris: J. H. G. J. van Heeswijk, Maasbandijk 30, Kerkdriel, Postbus 29.

Abonnementsgeld f 17,50 (buitenland f 19,—) per jaar te storten op postrekening 2069583 t.n.v. de Penningmeester van de Brabantse Leeuw, Maasbandijk 30, Kerkdriel.

JAARGANG 24

— No. 7 en 8

— JULI AUGUSTUS 1975

DE VERLOREN REINIER ALS SCHOONVADER VAN MARKGRAAF OTTO VAN ORLAMUNDE

door J. A. M. Coolen

De navolgende publicatie dient gelezen te worden in het kader van mijn hieraan voorafgaand artikel in de Brabantse Leeuw onder de titel: „Reinier, de verloren zoon van Lambert van Leuven, als stamvader van het latere geslacht Van Beeck van Thulden met de drielingbalken.”

Het is te betreuren, dat Jhr. Dr. Th. van Rheineck Leyssius die in de jaren 1931/1932 enkele goed gefundeerde en scherpzinnig beredeneerde artikelen in de Nederlandse Leeuw heeft gepubliceerd onder de titel „De oudste Heeren van Strijen” en „De afstamming der heeren van Strijen en Breda uit het Brab. Henegouwsch Huis” de derde zoon van Lambert van Leuven, t.w. de „Verloren Reinier” niet goed heeft gekend: zijn publicaties zouden ongetwijfeld tot andere conclusies geleid hebben. Behalve van de hiervoor genoemde publicaties maak ik gebruik van het werk van L. Vanderkinderen „La formation territoriale des principautés belges” en wel deel I blz. 297 en deel II blz. 114/115.

L. Vanderkinderen neemt op grond van een aantal gegevens aan, dat er twee Adela's geweest zijn, beiden gravin in Thu-

ringen, en hij moest dit wel omdat de gegevens anders onverzoenbaar waren. We gaan nu de beschikbare gegevens die ik aan VDK ontleen, analyseren :

- AA. „Hendrik I was gehuwd met een dochter van (de in 1035 overleden) Boudewijn IV van Vlaanderen.” (= zijn conclusie)
- A. „Een charter van diens kleinzoon Boudewijn van Vlaanderen en Henegouwen herinnert de donatie gedaan aan de abdij van Hasnon door zijn cousine Adela, gravin van Thuringen; het waren goederen gelegen te Aalst (Alost) en te Lede, in het deel van Brabant, verkregen door Boudewijn V.”
Deze akte anno 1065 is te vinden bij Duvivier, „Hainaut”, 402: Boudewijn VI maakt melding van zijn cousine (nep-tis) Adela, gravin van Thuringen. (VDK I/297).
- B. „Van de andere kant vermeldt de genealogie van St. Arnulf van Metz dat graaf Hendrik (I) van Leuven, zoon van Gerberga, 3 dochters had: Adelaïde, Cunegonde en Adela. (Geneal. ex Stirpe S. Arnulfi Mettensis: Monumenta Germaniae; Scriptores XXV, 383: Henricus filius Gerberge, genuit Adeleïdam, Chunegundam et Adelaam).”
Vanderkinderen tekent hierbij aan: „De naam van Cunegonde kwam vaak voor in de familie van Luxemburg, waar-toe Ogive, de vrouw van Boudewijn IV behoorde”.
- CC. „Indien Hendrik I de schoonbroer was van Boudewijn V, was zijn dochter Adela, gravin van Thuringen, cousine van Boudewijn VI”
- C. „Men zou eraan toe kunnen voegen, dat de vrouw van de markgraaf van Meissen, Otto van Orlamunde, Adela heette en dat volgens de Saksische annalist, zij in het kasteel van Leuven geboren was.” VDK verwijst naar voetnoot 1: „Annal. Saxo, SS (= Mon. Germ. Scr.), VI, 693: Otto de Orlagemunde habuit uxorem nomine Adhelam de Brabantia, ex castello quod Lovene dicitur. Cf. Meyer v. Knou-nau: Heinrich IV., I, 565, n. 32”
- DD. „Deze kroniekschrijver (= Annal. Saxo) evenwel noemt haar in een andere passage zuster van graaf Hendrik en van Reinier, en men weet dat Hendrik II een broer had met de naam Reinier. Daarom hebben alle historici, met reden, schijnt het, van Adela van Orlamunde de dochter van Lambert II Balderic gemaakt.” VDK verwijst naar voetnoot 2 en 3.
- D. vn. 2: „Ann. Saxo, SS, VI, 697: Ipsa autem Adhela dice-batur nata de Brabantia, ex castello quod dicitur Lovania

seu vulgariter Lovene, erantque fratres ejus Henricus comes et Reginherus". (Vlg. Dr. v. Reineck is dit op het jaar 1062).

- E. vn. 3: „Miraeus, I, 58. Akte van bisschop Liebert van Kamerijk ten gunste van de kerk van Brussel. Zegelen: S. HENRICI COMITIS; S. RENERI COMITIS, EJUS FRATRIS. De akte is moeilijk te dateren. De chronologische gegevens hebben betrekking op 1068, 1070 en 1075. Wauters heeft, met Butkens, de akte geplaatst op het jaar 1073".
- F. vn. 1: „Diploma van (keizer) Hendrik IV, 1062: donatie van markgraaf Otto van Thuringen en van zijn vrouw Adela aan St. Servaas van Maastricht: Weert, Tiel, in tegenwoordigheid van LAMBERT, comes de Brusela. Actum in silva Ketela; cf. Posse: Die Markgrafen von Meissen, 154". (Deze akte is afgedrukt o.a. in Publ. de la Sté historique etc., tome III, p. 50).
- GG. blz. 115: „Deze met elkaar in tegenspraak zijnde gegevens zijn slechts verzoenbaar als men veronderstelt, dat er twee *Adela's* waren, beiden gravin in Thuringen, de een dochter van Hendrik I en kleindochter van Boudewijn IV van Vlaanderen, de andere geboren uit Lambert II en uit Oda, dochter van hertog Gothelo".

Tot zover dus de aanhalingen uit VDK II, 114/115 en I, 297. Hieronder volgen nu mijn opmerkingen:

- ad GG.: Vanderkinderen komt dus tot de conclusie, dat er twee Adela's zijn geweest, beiden gravin in Thuringen, waarvan de één dochter is van Hendrik I en kleindochter van Boudewijn IV van Vlaanderen; de andere geboren uit Lambert II Balderik en uit Oda, dochter van hertog Gothelo.
- ad CC. VDK stelt het inderdaad juist: *Indien* Hendrik I de schoonbroer was van Boudewijn V, was zijn dochter Adela, gravin van Thuringen, cousine van Boudewijn VI. Maar: Deze Adela was géén dochter van Hendrik I en evenmin van Lambert II, doch van de Verloren Reinier! En als wij dit gaan onderzoeken, zal blijken dat er slechts één Adela geweest is die gehuwd was met de genoemde Otto van Orlamunde, markgraaf van Thuringen. Ik beweer dus niet, dat Hendrik I niet gehuwd zou kunnen zijn geweest met een dochter van Boudewijn IV, doch de Adela, dochter van Hendrik I is *niet* de Adela die in deze oorkonden voorkomt: De Verloren

Reinier was een broer van Hendrik I en het is wel mogelijk, dat beiden met een dochter van Boudewijn IV gehuwd zijn geweest, die mogelijkheid is veel en veel groter dan dat er twee Adela's geweest zijn die beiden gravin in Thuringen waren. Ik stel die laatste mogelijkheid zelfs op NUL.

Er blijft dan niets anders over dan dat wij de beschikbare gegevens gaan toetsen op de teruggevonden Verloren Reinier.

- ad B. In dat geval valt punt B weg. Dat de naam Cunegonde frequent voorkomt bij het geslacht van Luxemburg wordt in dit geval eerder een aanwijzing dat Hendrik I gehuwd was met een Luxemburg.
- ad A. Ik stel dus: De Verloren Reinier is gehuwd geweest met een dochter van Boudewijn IV en hun dochter Adela is de vrouw van markgraaf Otto van Thuringen (= van Orlamunde). In dat geval gaat punt A op. Adela is dan inderdaad cousine van Boudewijn VI van Vlaanderen en van Henegouwen, die gehuwd was met Richildis, de weduwe van Herman van Henegouwen uit het geslacht der Reinieren.
- ad D. Zoals ik in mijn voorgaand artikel als een sterk vermoeden poneerde, had ook de Verloren Reinier een (oudste) zoon Lambert en een jongere zoon Hendrik (anno 1039). Let hierbij op, dat de oudste zoon Lambert hier de naam van zijn grootvader Lambert van Leuven reproduceert, en Hendrik dan genoemd is naar zijn oom (Hendrik I.) Het is deze Hendrik die ik dan identificeer met de in punt D, vn. 2 genoemde graaf Hendrik als broer van Adela. De in dezelfde passage genoemde andere broer Reginherus is dan de in de genealogie Van Beeck van Thulden in 1071 in de slag bij Cassel gesneuvelde Reinier.
Men merke op, dat deze *Reginherus* niet als graaf betiteld is,
- ad E. terwijl de *Renerus* van punt E, vn. 3 wel graaf genoemd wordt. De in de genealogie voorkomende Reinier die in 1071 in Cassel sneuvelde, wordt daarin evenmin graaf genoemd. Ook de plaatsing van deze akte op 1073 gaat niet op voor de in 1071 gesneuvelde Reinier: echter wél voor de broer van Hendrik I die immers in 1077 omkwam als graaf van Hespengouw.
Punt E valt dan eveneens weg als hebbende betrekking op een andere Reinier.

- ad D. Nog een andere zaak had de aandacht moeten trekken. Hendrik II wordt eerst sinds 1063 als graaf vermeld. Als de passage van de Annalista Saxo (SS, VI 697) op 1062 gesteld moet worden, zoals Dr. van Rheineck Leyssius aangeeft, is dit een aanwijzing temeer dat de in deze passage genoemde „Heinricus comes et Reginherus” geen betrekking heeft op graaf Hendrik II.
- ad F. Punt F blijft gehandhaafd. De daarin genoemde Lambert, comes de Brusela is niet haar broer, doch haar oom.

Resumerend kunnen wij dus stellen :

De punten B en E hebben betrekking op de graaf van Leuven, c.q. op de graaf van Hespengouw, en doen hier niet ter zake.

De punten A, C, D en F echter hebben betrekking op kinderen van de Verloren Reinier.

De punten AA, CC, DD en GG, zijnde conclusies welke niet meer houdbaar zijn, vallen weg.

Ook het verschijnen van de voornaam Boudewijn in dit geslacht wordt dan begrijpelijker (zie mijn vorig artikel: Boudewijn van Brussel als kleinzoon van de Verloren Reinier z.v. Lambert en van Gerberga). De deelname aan de slag bij Cassel anno 1071 komt dan eveneens in een helderder daglicht te staan. De in Cassel gesneuvelde Reinier met zijn zoon Thomard en Arnulf III, graaf van Vlaanderen en van Henegouwen, zijn dan verwanten, via hun grootvader resp. overgrootvader Boudewijn IV. Het blijkt dan verder, dat er slechts één Adela geweest is die met een markgraaf Otto van Thuringen gehuwd was en dat deze Adela een dochter was van de Verloren Reinier.

Tot nog toe hebben wij de oudste zoon van de Verloren Reinier, de Lambert van 1039, niet ontmoet. Daar ik in principe wel de juistheid moet aannemen van het bericht in de Bredase kroniek (van Vlitius) - te vinden in Van Goor, Beschrijving van Breda, pag. 12 - dat een graaf Raginer het land tussen zijn twee zoons Lambert en Hendrik verdeelde, moet deze Lambert te vinden zijn. Hij kan natuurlijk in 1062 reeds overleden zijn wijl hij dan niet in de (hier gebruikte) oorkonden te vinden is. Maar ik heb het vermoeden dat hij gevonden moet kunnen worden in de oorkonden e.d. waarin sprake is van een (graaf) Lambert, maar die men abusievelijk voor de graaf van Leuven gehouden heeft.

(Bijlage bij: De Verloren Reinier als schoonvader van markgraaf Otto van Orlamunde)

Lambert I, gr. v. Leuven, x Gerberga
* ca 950, + 1014

Hendrik I
de Oude,
gr. v. Leuven

Lambert II Balderic
gr. v. Leuven

Regnerus = Verloren Reinier
x dochter v. Boudewijn IV
v. 1039 en 1073

Adela o.a. Reinier
+ 1077
gr. v.
Hespeng.

Hendrik II
gr. v. Leuven
1063-1079

Lambert
v. 1039

Hendrik
v. 1039.
comes,
SS, VI, 697

Reginherus
= Reynard
+ 1071 Cassel
SS, VI, 697

Adela
x Otto v.
Orlamunde
SS, VI, 697
v. 1065

**zoon of
dochter**

P.S. De zoon of dochter waaruit Boudewijn van Brussel geboren is, behoeft niet persé een ander persoon te zijn dan de met name genoemde kinderen van de Verloren Reinier.

Reinier v. Beke Thomart van Beke,
waaruit Van Beek + 1071 Cassel
van Thulden

Boudewijn IV
988-1035 gr. v.
Vlaanderen.
x Ogive v. Luxemb.

Boudewijn V
1035-1067

Boudewijn VI
v. 1065
gr. v. Vl. & Heneg.
x Richildis, wed.
v. Herman v. Heneg.

Arnulf III
+ 1071 Cassel

**Boudewijn
v. Brussel**
v. 1073

DIE BROUWER, BROUWERS, LATER GEHETEN ROEFFS.

door drs. G. J. A. Schampers

In Taxandria ¹⁾ zijn door J. J. M. Heeren drie takken van de familie Roeffs behandeld, waarbij hij veronderstelt dat deze aan elkaar verwant zijn, evenwel zonder het bewijs mede te delen. Ongetwijfeld heeft hij over aanwijzingen beschikt, de juistheid van zijn stelling is bij nader onderzoek gebleken.

Aan de hand van de Helmondse schepenregisters was het mogelijk de stamreeks enkele generaties op te voeren en de samenhang van de verschillende takken vast te stellen.

Hoewel de genealogie thans belangrijk is aangevuld, is zij ook nu nog niet compleet. Mogelijk leven nog nazaten van niet vermelde takken in onze tijd. Hopelijk geeft deze publicatie aanleiding tot aanvullingen.

De oudste generaties van deze families voerden de naam *Die Brouwer*, later *Brouwers*, in eerste instantie natuurlijk louter als beroepsaanduiding.

Mogelijk stamde de oudst bekende uit de middeleeuwse Helmondse schepenfamilie van *Milheeze*.

Deze veronderstelling is gebaseerd op het in beide families voorkomen van dezelfde overigens niet veel in Helmond aangetroffen voornamen als Melis en Lemen (Lambert). Voorts wijst een transportacte op een relatie tussen beide families.

Melys van Milheeze was schepen van Helmond in 1369 ²⁾, 1370 ³⁾, 1389 ²⁾, 1394 ⁴⁾.

Jan Lambrechtssoen van Milheeze vinden we als schepen vermeld in 1394 ⁴⁾, en 1395 ⁵⁾. Zijn zegel is gepubliceerd door Sassen ⁵⁾.

De stamreeks vangt aan met :

I. *Lemen Melissoen die men heit die Brouwer* ⁶⁾.
Hij had een zoon :

II. *Art Lemen Melissoenssoen die Brouwer*.

Deze verkocht een huis op 3 februari 1471 aan Jan zoon van wijlen Melis van Milheeze ⁷⁾. We vinden hem in 1485 als overleden vermeld ⁸⁾. Van Art is een zoon bekend, die meermalen vernoemd wordt, eenmaal met de toevoeging natuurlijke zoon ⁹⁾, namelijk

III. *Godert die Brouwer, ook Brouwers.*

Hier is dus reeds sprake van een familienaam.

Hij erfde van zijn vader grond op het Nuweland, waaruit zijn erven een mud rogge erfpacht verkochten aan Jan Beck ⁶⁾. Hij kocht een huis in de Veestraat van Jacob zoon van wijlen Lodewijck Sgraets, dat zijn erven in 1492 verkochten aan Heer Henrick van Heerzel, Priester ⁹⁾. Ook hij was reeds in 1485 overleden ⁶⁾.

Zijn vrouw :

Catharijn dochter van Roeff Godert Mathijs Blox, alias Roeff Cupers ¹⁰⁾ en van Hadewich dochter van Jan Sterkens ¹¹⁾, leefde nog in 1510 ¹²⁾. Zij zal toen omstreeks 70 jaar oud geweest zijn. Haar tweede man was Willem Veen alias Die Pelser, met wie zij voor 1492 gehuwd was, die zij heeft overleefd en van wie zij wel geen kinderen gehad zal hebben ⁹⁾, ¹⁰⁾, ¹¹⁾.

Haar moeder moet een hoge leeftijd bereikt hebben, want zij woonde nog in 1500 bij haar in, in welk jaar Lambrecht van de Laer, weduwnaar van haar zuster Maria, alsmede haar andere zuster Margriet, alsook Goyart de zoon van wijlen Jan Roeffs 3 Rijnsguldens per jaar beloofden zolang zij hun moeder in de kost zou hebben ¹⁴⁾.

In de wandeling werd Catharijn, Lijneke Roeffs genoemd, wat we in 1507 vermeld vinden ¹³⁾. Via haar komt de naam Roeffs geleidelijk in de plaats van Brouwers, al duurt het nog vele jaren totdat de oorspronkelijke naam definitief is verdrongen en uitsluitend de naam Roeffs in de officiële acten voorkomt.

Het echtpaar had de volgende kinderen :

1. *Margriet*, meerderjarig in 1485 ⁶⁾.
2. *Willem*, meerderjarig in 1485 ⁶⁾.
3. *Aert*, minderjarig in 1485 ⁶⁾ meerderjarig in 1492 ⁹⁾, volgt onder IV.
4. *Christina*, minderjarig in 1485 ⁶⁾, meerderjarig in 1492 ⁹⁾

Zij werd genoemd *Stijneke Roeffs* ¹⁵⁾.

Zij huwde tweemaal, eerst met :

Jan Meijssen de Jonge ¹⁶⁾, ¹⁷⁾, die voor of in 1510 overleed ¹²⁾.

daarna met :

Jan Snoecx ¹⁸⁾, weduwnaar van Aleidt ²⁰⁾.

Dit huwelijk, het vond plaats voor 1526 ¹⁸⁾, bleef kinderloos.

Uit het eerste huwelijk sprongen :

- a. Jan Meijssen¹⁹⁾.
- b. *Catelijne*, die eerst huwde met *Arien Peters*¹⁹⁾, daarna met *Anthonis Geraerts van Houwelingen*²¹⁾ alias die Heeckmaker²²⁾ van den Bosch, overleden voor 1568²³⁾.

Uit het tweede huwelijk is een zoon bekend, namelijk Abraham²³⁾, de vader van Lekkerbeetje²⁴⁾.

- c. *Yda*, die huwde met *Andries Troeffelmans*²¹⁾, van wie zij twee kinderen had :

Catelijne die met Frans Poirters trouwde²¹⁾ en Jan die in 1555 minderjarig was²¹⁾.

Christina overleed in 1555²¹⁾ op hoge leeftijd. In 1554 werd zij op verzoek van haar zoon Jan Meijssen en haar schoonzoon Anthonis van den Bosse onder curatele gesteld, met als curator haar neef Matheus Aert Roeffs²⁵⁾.

Haar kinderen deelden de nalatenschap op 13 juni 1555. Yda en haar man waren toen reeds dood.

- 5. *Jan*, die met zijn broer Aert, mede namens hun moeder een mauder rogge erfpacht uit het land op het Nuwelant verkocht aan hun zuster Christine in 1510. Andere broers en zusters traden bij die gelegenheid niet meer op²⁶⁾.

- IV. *Aert Goyart's Brouwers*, verkreeg op 3 februari 1505 van Willem van de Ven (= Willem Veen) en Catharina dr. Roeff Cupers, zijn wettige moeder een varken van de leer ter waarde van 9 peteren, voor de tijd van jaren dat hij bij hen gewoond had en toen dienst en arbeid had gedaan²⁸⁾. Hij trouwde omtrent die tijd en droeg eenerfpacht van een mauder rogge uit een huis achter de Meij, toebehorende aan Goyart zoon van wijlen Jan Roeff Cupers en hem in huwelijkse voorwaarden gegeven, op aan zijn moeder³⁰⁾. Hij bezat een huis aan de Binderstraat, dat hij in 1513 verkocht aan zijn neef Gerit de zoon van wijlen Lambrecht van de Laer³¹⁾ en verkreeg in 1514 de volle eigendom van een huis in de Cloesterstraat door het aandeel van zijn zuster Christine daarin over te nemen³²⁾. Hij overleed na 1551²⁷⁾ en voor 1555²⁸⁾.

Hij huwde tweemaal, maar had slechts kinderen in het eerste huwelijk met :

Catharina dochter van *Matheus Jan Spessers* (ook Pes-

thers) en van Catharina dochter van Andries Truijen ³³). Hij huwde voor de tweede maal met :

Maria dochter van Pauwel Nollen.

Op 7 februari 1551 verkocht zij met haar man het erfdeel in de nalatenschap van Agnes de weduwe van Wouter Jan Wouters aan Henrick Henrick Vesters ²⁸). Zij overleed voor 1555 ³⁴).

De kinderen van Aert waren :

Meester ^{34a}) *Goijart*, priester in 1538 ³⁵), die in 1541 een huis in de Biezenstraat kocht van zijn neef Jan Troefelmans en diens broers en zusters ³⁷), uit welk huis hij een erfrente van 32 stuivers verkocht aan Maria Pauwels Nullensdochter, zijn stiefmoeder ³⁸). Hij liet dit huis na aan zijn broer, die het in 1548 verkocht ³⁶).

Matheus volgt onder V.

V. *Matheus Aert Brouwers alias Roeffs*

was Provisor van de Tafel van de H. Geest in 1550 ⁴⁰) en schepen van Helmond van 1569-1591 ³⁹) ⁴¹).

Hij werd in de loop der tijd een vermogend man, nestor in de schepenstoel, vele malen met voogdij belast, curator van zijn tante Christine en executeur van de nalatenschap van zijn stiefmoeder ⁴¹).

Hij tekende als schepen met de naam Brouwers, maar in latere jaren werd hij uitsluitend Roeffs genoemd. Hij overleed in 1591 ³⁹).

Hij huwde voor 1541 ⁴²);

Katharina dochter van Goord Goord Smollers,

bij wie hij 7 kinderen had.

Zijn tweede huwelijk had plaats voor 1573 ⁴³) met:

Margaretha dochter van Willem Umans alias Touters ⁴⁴) ⁴⁵).

en bleef kinderloos.

Zij accordeerde op 4 februari 1592 met de kinderen van haar overleden man, waarbij zij 700 gulden kreeg toebedeeld, waarvan 200 gulden in contanten, het huis in de Kerkstraat ter waarde van 300 gulden en 200 gulden later te voldoen, wat evenwel binnen een week geschiedde, alsof de kinderen niet bij hun stiefmoeder in het krijt wilden staan ⁴⁵).

De 7 kinderen van Matheus Roeffs waren :

1. *Jan*, die volgt onder VI.
2. *Goord*, die op 4 maart 1592 met zijn medeerfgenamen

een huis verkocht ⁴⁰⁾ maar van wie verder niets bekend is.

3. *Maria* gehuwd met *Jan Sylvesters van Hemselroij*, burgemeester van Helmond in 1584 en schepen in 1588 ⁴⁸⁾.

Zij verkocht in 1600 als weduwe een huis in de Vee-straat aan Henrick Mathijssen, die er haar 973 gulden voor schuldig bleef ⁴⁹⁾.

Het echtpaar had 3 kinderen :

- a. *Catelijne* ⁵⁰⁾.

- b. *Maria* gehuwd met *Jan Bogarts* ⁴⁸⁾.

- c. *Peeter* die ene *Heijlwich* tot vrouw had ⁴⁸⁾.

Bij het overlijden van hun vader waren deze kinderen nog minderjarig. Hun voogden waren Peter van Hemselroij en Laureijns Ooms ⁴⁹⁾.

Zij leenden meermalen namens de kinderen geld uit, meestal in bedragen van ongeveer 215 gulden ⁵¹⁾.

4. *Anna* gehuwd met *Gijsbert Bruistens van den Eijnde* ⁵³⁾. Hij belast herhaaldelijk het huisje in de Veestraat, dat hij tenslotte als testamentair erfgenaam van zijn vrouw verkocht aan Corstiaen Henrickx op 4 januari 1613 ⁵⁵⁾.

Het echtpaar had een zoon *Ambrosius* ⁵⁶⁾.

5. *Catharina* huwde *Henrick Maes van Roij*.

Beiden waren in 1583 overleden ⁵⁷⁾, zij hadden twee minderjarige kinderen achtergelaten ⁵⁸⁾ van wie *Jan* in 1606 verklaarde voldaan te zijn over het beheer van zijn goederen door zijn voogden Jan Matheus Roeffs en Lodewijck Meijssen ⁵⁹⁾.

6. *Ard* werd in 1592 bij de verkoop van een huis uit de nalatenschap van zijn ouders als absent vermeld ⁶⁰⁾.
7. *Heijlke* huwde *Laureijns Ooms*.

VI. *Jan Mathijssen Roefs*,

was een vermogend man, die vele malen geld uitleende. Waarschijnlijk is zijn vermogen in de loop der jaren gegroeid. In 1607 leende hij 100 gulden aan Peter Goord die Louwe ⁶³⁾, in 1608 320 gulden aan Dirck Jan Simons en Jan Coenen ⁶⁴⁾, later in 1608 900 gulden aan de stad Helmond ⁶⁵⁾, in 1615 onder verband van hypotheek op de hoeve Overbrugge te Rixtel aan Joncker Gerardt van Eijck 1062 gulden 10 st. ⁶⁶⁾ en enkele andere leningen meer. Hij overleed tussen 1622 ⁶¹⁾ en 1625 ⁶²⁾.

Hij huwde :

Elisabeth dochter van Jan Michiels van der Schoot.

Op 21 januari 1577 verkochten de echtelieden hun aandeel in de erfenis van Jan Michiels en zijn eerste vrouw aan Heijlke de weduwe van Jan Michiels⁶⁷). Medeerfgenaam was Maria die getrouwd was met Peter van de Hovel.

Een tweede huwelijk vond plaats voor 1585 met :

Meriken Henrick Wouters, weduwe van Art Tempelaers⁶⁸).

Zij overleed voor 14 november 1595. Op die dag ontving Gerard van Erp 50 gulden uit hoofde van een testament dat zij samen met haar eerste man had gemaakt⁶⁸).

Uit welk huwelijk de kinderen van Jan Mathijssen werden geboren kon niet afdoende worden vastgesteld, waarschijnlijk uit het tweede huwelijk.

Deze kinderen waren :

1. Goord die volgt onder VIIa.

2. Gerardt die volgt onder VIIb.

3. *Aert Jan Theuwens Roefs*, geboren ± 1584^{68a}).

Hij was koopman, woonde in 1616 te Deurne⁶⁹) later te Gemert⁷⁰). In 1625 verkocht hij samen met zijn zwagers een huis in de Veestraat dat zij van zijn schoonouders hadden geerfd⁷¹). Hij trad op als voogd over de minderjarige kinderen van zijn broer Goord⁷²). Hij trouwde met :

Anneke dochter van Anthony Willems van Schuijbelen en Metken Aelberts. Het huwelijk bleef kinderloos.

Hun erfgenamen waren de kinderen van Goord Jan Mathijssen, die van Gerrit Jan Mathijsen, alsook Elisabeth de dochter van Anthony Willems van Schuijbelen, welke erfgenamen tesamen in 1645 het huis in de Kerkstraat verkochten⁷³).

VIIa. *Goord Jan Mathijssen Roefs*, schepen van Helmond 1620-1629, burgemeester 1629-1630⁷⁵), accordeert met zijn zwager Willem Aert Willems en Adriaan zoon van wijlen Henrick Adriaens, de halfbroer van zijn vrouw over de nalatenschap van zijn schoonvader⁷⁶). Hij verkoopt met zijn zwager een huis in de Veestraat aan Sr. Henrick Heerinx, lakenverver⁷⁷). Hij overleed voor 1640⁷⁴).

Huwde :

*Perijna dochter van Aert Willems van Schuijbelen en van Jenneke Goord Nellens*⁷⁷).

De kinderen verkochten uit de nalatenschap een huis in de Haghe⁷⁴⁾, een huis in de Ameidestraat⁷⁸⁾, nog een huis in de Meijstraat⁷⁹⁾ en akkerland te Lieshout⁸⁰⁾. Deze kinderen waren :

1. *Hendrick*, wiens nageslacht is behandeld in Taxandria^{80a)}
2. *Jenneke* die voor 1640 trouwde met *Anthonis Peters de Ketelaer*⁷⁴⁾. Hij vernaderde land te Rixtel dat door de voogden van zijn zwager Willem verkocht was¹⁸⁾. Deze :
3. *Willem* was minderjarig in 1642⁸¹⁾, soldaat in dienst van de Koning van Spanje⁸²⁾.
4. *Philips* over wie eveneens in Taxandria is geschreven^{80a)}.

VIIb. *Gerardt Jan Mathijssen Roeffs.*

Was lakenverkoper van beroep, vestigde zich vanuit Helmond te Uden⁸³⁾, waarschijnlijk direct na zijn huwelijk in 1610. In 1625 was hij schepen en lid van een commissie ter beoordeling van het salaris van de schoolmeester-koster en organist te Uden⁸⁵⁾. Hij was nog schepen in 1645⁸¹⁾. Hij had verschillende eigendommen te Uden⁸³⁾. Wellicht is hij de bouwheer geweest van het huis „de Rode Leeuw” te Uden, dat gestaan heeft in de huidige Marktstraat op de plaats waar nu het modehuis Bergmann staat.

Naar de reden waarom Gerardt Roeffs naar Uden verhuisd is kunnen we alleen maar gissen. Economische, beroepshalve redenen behoeven het voor een man uit een welgestelde en vooraanstaande familie uit Helmond niet te zijn geweest. Wij achten godsdienstige beweegredenen het meest waarschijnlijk. In verschillende Brabantse steden hebben zich in de 16e eeuw godsdienststoebelen afgespeeld. Uit Helmond werden 8 beeldenstormers verbannen⁸⁶⁾. Deze zullen wel de exponenten van een grotere groep zijn geweest. Dat degenen die niet of in mindere mate gestraft werden zich nadien kalm hebben gehouden en ons daardoor niet bekend zijn geworden is geen al te boude veronderstelling. Wellicht hebben sommigen van hen een milieu gezocht met meer geestelijke vrijheid, zoals dat onder meer in het land van Ravenstein werd gevonden. In dit staatje onder Duitse dynastie werd aan de uitoefening van de katholieke noch de protestantse

godsdiens enige beperking opgelegd, behoudens een zeer korte periode.

Hierdoor kon het voor 1629 een toevluchtsoord worden voor reformerenden nadien voor vervolgde katholieken. Requesens zou het een nest van ketters hebben genoemd⁸⁷⁾.

Van de 11 kinderen van Gerardt Roeffs staat vast dat er 7 op latere leeftijd protestant waren, 2 zijn vermoedelijk jong gestorven, de 2 die in Uden bleven wonen waren katholiek, de vraag is in welke mate.

Gerardt Roeffs huwde op 4 januari 1610 voor de pastoor te Gemert met :

Catharina (Lijntgen) Gerard Dirckx Michiels.

Zij was reeds overleden toen de erfenis van haar broer openviel. Deze broer Jan Gerard Michiels, lakenkoper te Gemert⁸⁷⁾⁸⁸⁾ was zeer kapitaalkrachtig. Hij was gehuwd met Heijlke dochter van Faes van Nieuwenhuis. Over de erfenis ontstond een kwestie tussen Gerardt Roeffs en zijn kinderen enerzijds en de voogden van de minderjarige kinderen van wijlen Thomas Adams anderzijds. Het geschil werd op 25 mei 1644 opgelost door vast te stellen wat Heijlke bij haar huwelijk had ingebracht en wat tijdens het huwelijk was verworven. De voogden ontvingen daarop namens de kinderen 750 gulden en wat kleding en huisraad⁸⁷⁾. Het veruit grootste deel van de erfenis ging naar de familie Roeffs. Jan was dus van huis uit een rijk man. De erfenis bestond onder meer uit een jaarlijkse rente ten laste van de stad Helmond van 490 gulden⁸⁹⁾, uit verscheidene obligaties, het huis te Gemert aan de Haeghe bij de stenen brug en een ander huis te Gemert⁹⁰⁾. De huizen gingen naar de oudste dochters van Gerardt Roeffs. Een deel van de vordering op de stad Helmond viel toe aan Gerard Roeffs en maakte deel uit van de boedel toen deze door de kinderen werd gedeeld op 15 juni 1667. De acte van boedelscheiding is niet meer aanwezig, maar bij de verkoop van een obligatie door het echtpaar Schuijl is er naar verwezen^{90a)}.

Gerardt Roeffs had de volgende kinderen :

1. *Hendrina (Hanricxke)*⁹¹⁾ trouwde *Willem Willem Maessen*, die voor 1644 was overleden in welk jaar zij een huis te Gemert kocht uit de boedel van haar oom Jan Gerard Michiels. Zij woonde op 17 juli 1682

nog te Gemert⁹¹). Haar tweede echtgenoot was Mr. *Jacob Hendricx van Daverveldt*, schout van Gemert die op 29 mei 1656 overleed⁹²).

In dit tweede huwelijk werden 4 kinderen geboren

- a. *Maria*, die zich voordat zij te Helmond in ondertrouw ging op 21 februari 1699 bekeerde tot de R.K. godsdienst. Haar man: *Bernard van Luijtenlaer* was gedoopt te Helmond op 25 mei 1671, hij was deken van het gilde der timmerlieden van 1701 - 1709, rotmeester op de Markt in 1707⁹³). *Maria* overleed te Helmond op 6 februari 1713⁹¹). Het huwelijk bleef kinderloos. Over de nalatenschap werd geprocedeerd door *Catharina Roeffs*, weduwe van *Willem Reijers*⁹³).
 - b. *Hendrick*, overleden voor 28 april 1700⁹⁴).
 - c. *Catarina*, overleden voor 28 april 1700⁹⁴). *Maria* erfde van hen beiden⁹⁴).
 - d. een vierde kind waarschijnlijk voor de anderen overleden⁹⁵).
2. *Catharina* woonde op 4 juli 1667 nog in Gemert en was toen weduwe van: *Cornelis de Bercker*, die de hoeve „de Dierdonck” te Gemert in leen had, welke hoeve leenroerig was aan de Commanderie aldaar. Hij kocht uit de boedel van Jan Gerard Michiels het huis aan de Haeghe bij de stenen brug⁹⁰). Het echtpaar was Gereformeerd. Hun nalatenschap werd gescheiden en gedeeld op 5 juli 1684⁹⁷), door de kinderen:
- a. *Jan* schoolmeester te Lieshout⁹⁸).
 - b. *Catharina* gedoopt te Helmond 27 februari 1637, overleden te Beek bij Aerle in 1702. Zij was getrouwd met *Hendrick Deckers*⁹⁷) notaris te Woensel 1654/56, te Liempde en te Beek bij Aerle 1656/1704, president-schepen te Beek, secretaris en schoolmeester-koster aldaar, ontvanger van het Klein-Zegel van Peelland. Hij overleed in januari 1704 en werd begraven in de kerk te Beek op 27 januari 1704. Hij zegelde met een opvliegende vogel⁹⁹) en behoorde derhalve tot de Eindhovense familie *Deckers*¹⁰⁰).
 - c. *Megtel* huwde met *Nicolaas de Leeuw*⁹⁷). Mogelijk was hij schoolmeester te Lithoijen. Zij overleed voor 5 juli 1684.
 - d. *Jenneke* huwde *Jacob Feijlingius*⁹⁷), koster en

- schoolmeester te Aalst. Als vader en voogd ratificeert hij op 26 april 1684 de verkoop van een hooikamp gelegen binnen Groot-Linden bij Cuijk afkomstig van Catharina Roeffs, de grootmoeder van zijn vrouw ^{100a}).
- e. *Digna* huwde *Frans Deckers* eveneens uit de Eindhovense familie ⁹⁷) ¹⁰⁰).
3. *Jenneke* huwde *Jan Adam Boons* ¹⁰¹) schepen van Eindhoven. Het echtpaar was gereformeerd. Jan Boons overleed na 2 april 1664 ¹⁰²) Jenneke verhuurde na de dood van haar man het huis in de Roosmarijnstraat te Eindhoven aan de kinderen van Peter Jansen van Maastricht ¹⁰³). Zij overleed na 5 juli 1668.
 4. *Matheus* volgt onder VIIIa.
 5. *Gerarda* huwde voor 1644 met *Mr. Jan Peters van Lieshout* ¹⁰⁵), schoolmeester en organist te Uden. Zij woonden in het huis „de Swaen” bij de Udense kerk ¹⁰⁰). Zij overleed voor 1676 in welk jaar hij hertrouwd was met *Ariken* ¹⁰⁴). De kinderen werden te Uden R.K. gedoopt.
 - a. *Catharina* gedoopt 25-2-1644, peter: Gerardus Laeckenkoper; meter: Maria Petri.
Zij huwde te Uden 14-2-1665 *Henrick Adriaens van den Heuvel* uit Nistelrode, schoolmeester te Uden. Zij woonden in het huis „de Swaen”, welk huis zij naliet aan haar 9 kinderen ¹⁰⁰). Haar man overleed op 19-10-1693 ¹⁰⁶), zij op 16-9-1712 ¹⁰¹).
 - b. *Petronella* gedoopt 19-4-1645 Peter: Cornelis Berckers; meter: Antonia Joannis Dinterensis.
 - c. *Joannes* gedoopt 10-8-1648 peter: Antonius Petri meter: Maria Gerardi
waarschijnlijk jong gestorven.
 - d. *Joanna* gedoopt 7-12-1650 peter: Jacobus magistri Henrici; meter: Elisabeth Petri.
Zij trouwt op 30-1-1669 te Uden *Jan Dirckx van Meeuwen* en op 22-2-1678 *Laurens Driessen van Dueren*.
 - e. *Joannes* gedoopt 13-4-1657 peter Matheus Gerardi; meter Joanna Gerardi.
Hij trouwt met *Judith Niecks*, en ten tweede male te Veghel op 12-1-1682 de 25 jarige jonge dochter *Catharina Hendriks Thomas*. Hij was schoenmaker van beroep. Opmerkelijk is dat we bij alle do-

pen protestantse doopgetuigen aantreffen. De pastoor van Uden was wel erg tolerant.

6. *Dirck* volgt onder VIIIb.
7. *Maria (Maijken)* trouwt te Uden 28-2-1642 *Marcelis Hendrickx van Daverveldt*¹⁰⁵) die voor 21-1-1668 was overleden. Zij woonden te Batenburg. Het echtpaar was gereformeerd. Hun kinderen verkochten een huis in de Schaeffstraat te Uden afkomstig uit de chirurgijnsfamilie van Daverveldt¹⁰⁷). De kinderen:
 - a. *Cathelijn* trouwde *Maximiliaan van Leeuwen* woonachtig te Maasbommel¹⁰⁷).
 - b. *Jenneke* en
 - c. *Digna*, beiden minderjarig in 1668¹⁰⁷).Hun voogden waren Dirck Gerrits Roeffs en Mr. Willem van Daverveldt¹⁰⁷).
8. *Geraert* volgt onder VIIIc.
9. *Jan* gedoopt te Uden 10-6-1625 (het doopboek vangt aan in 1625). Deze Jan vinden we niet meer samen met zijn broers en zusters terug, hoewel er vaak gezamenlijk bij verkopen werd opgetreden. Bij de deling van de erfenis van Jan Gerard Michiels in 1644 werd slechts een minderjarige vermeld, namelijk Meriken (zie hierna). Dit leidt tot de conclusie dat Jan toen al dood was. Het plaatst ons evenwel voor het raadsel wie Jan Roeffs, procureur te Helmond¹⁰⁸) en deurwaarder van de gemene landsmiddelen was¹⁰⁹). J. J. M. Heeren^{80a}) ziet hem als zoon van Matheus VIIIa, maar aangezien diens zoon Jan pas in 1648 werd geboren, kon hij onmogelijk in 1665 als procureur optreden.
10. *Maria* gedoopt te Uden 6-10-1626. Zij zal jong gestorven zijn.
11. *Maria* gedoopt te Uden 24-4-1629, was gehuwd met *ds. Everardus Schuijl*, predikant te Berlicum in 1648 en vanaf 1673 te Lith. Hij overleed in 1681. Het echtpaar erfde van Gerrit Roeffs $\frac{1}{4}$ in een rentebrief van 300 gulden 's jaars ten laste van de stad Helmond, die zij drie maanden later op 6-9-1667 via procureur Johannes Roeffs verkochten aan Cornelis Gans, Raad der stad 's-Hertogenbosch¹¹¹). Deze rente brief was een deel van de erfenis van oom Jan Gerard Michiels. Everard werd volgens het grafschrift niet in het familiegraf bijgezet.

Het grafschrift luidt :

„Hier rusten Anna Margarieta Schuil, out drie dage, sterf den 4 februari 1632.

Cornelia Schuil out 19 jaren sterf den 13 augustus 1636.

dr. Hermannus Schuil, medicinae doctor out 21 jaren sterf den 29 augustus 1636: hic expecto resurrectionem en

Juffrou Maria Roufs, weduwe van de waarde heer Everardus Schuil, in zijn leven predikant te Barlicom sterf den 18 februari 'sjaars 1703, out 74 jaar" ¹¹²). Van hun kinderen is bekend

Maria gedoopt te Berlicum 29-7-1657, ten doop gehouden door Adriana van der Pluijm.

VIIIa. *Matheus Roeffs*, secretaris van de stad Helmond, overleed in 1658. Hij huwde met *Catharina Tempelaers*, die hertrouwde met de opvolger van haar man in het secretarisambt Geerlof Suijkers.

Zij lieten 4 van 5 kinderen R.K. dopen :

1. *Catharina* gedoopt 3-12-1642.

2. *Theodorus* gedoopt 8-3-1646.

3. *Johannes* gedoopt 11-4-1648.

4. *Maria* gedoopt 15-5-1650.

5. *Andreas* geboren ± 1652.

Op 28-11-1667 waren nog 4 kinderen in leven ¹¹⁴), van wie bekend zijn Catharina, Theodorus en Andreas. Theodorus was reeds in 1669 rentmeester van de heer van Helmond. Hij beloofde op 20-6-1669 1050 gulden te betalen aan zijn stiefvader Geerlof Suijkers, secretaris van Helmond, wegens betaling van zijn studie in de rechten ¹¹⁵).

Wellicht heeft de zojuist verworven baan hem tot deze belofte in staat gesteld.

Voor het vervolg van deze tak van de familie Roeffs zij verwezen naar het artikel van Heeren ¹¹⁶), met in acht neming van de gebleken onjuistheden ten aanzien van Johannes de procureur en Maria de vrouw van ds. Schuijl.

VIIIb. *Dirck Roeffs*, eigenaar van het huis „De Rode Leeuw" te Uden, huwde *Jenneke Bartels* ¹¹⁷). Haar herkomst is niet bekend. Mogelijk was zij een van Kessel, aangezien de

doop van het vierde kind als peter optrad Jan Bartels van Kessel, pastoor van Deursen. Opvallend is de zelfde vadersnaam ¹¹⁸). Deze Jan van Kessel was al in 1615 pastoor van Deursen en in 1607 rector van het Apostelhuis van Enkevoort te Mierlo ^{118a}). Bij de doop van Jennekes kleindochter zien we weer een van Kessel optreden, namelijk Judith. Het echtpaar laat de kinderen R.K. dopen, maar heeft duidelijke sympathieën voor de Reformatie.

De kinderen zijn :

1. *Dingena* gedoopt 22-3-1635 peter: Henricus Baij, meter: Anna Arnoldi Helmondana, huwde *Paulus van Oudenhoven*, weduwnaar van Anna van de Corput, zoon van de historicus Jacob van Oudenhoven en van Catelijne van Engelen ¹¹⁹).

Secretaris van Hapert, later van Gemert, wellicht door invloed van oom Jacob van Daverveldt, schout van Gemert.

Zij vluchtten van Hapert naar Uden, waar zij hun intrek namen bij Dirck Roeffs. De dominee van Erp/Veghel schreef bij de doop van de tweeling *Tobias* en *Bartholomeus* op 27-3-1666 „Paulus van Oudthoven, secretaris tot Hapert, gevlugt zijnde tot Uden, bij Dirck Gerijtse Roefs, sijns wijfsvader” Overigens lag zij in 1664 te Gemert in het kinderbed ^{119a}). Als dit geen toevallige geboorte is geweest, kwam de dominee met zijn mededeling wel aan de late kant.

Hun vier kinderen erfden het huis „de Rode Leeuw” bij de erfdeling „met haere ohmen en muetiens” na het overlijden van Jenneke hun grootmoeder ¹²⁰). Of de tweeling bij deze vier behoorde is niet bekend, in ieder geval wel *Anneke*, die in 1690 met haar moeder in 's-Hertogenbosch woonde ¹¹⁹).

2. *Catharina* gedoopt 9-2-1638 peter Pater Theodori: Gerardus Joannis, meter: Maria Wilhelmi de Leijen. Zij huwt *Lodewijck Scheffer*, paardenkoopman, herbergier in de Wildeman, schepen van Eindhoven, van de gereformeerde religie. Hij huurde in 1691 voor 10 jaar het huis „De Rode Leeuw” te Eindhoven van Goort Thomas Wijcx ^{120a}). Zij hadden een pacht te voldoen aan tante Digna Roeffs gehuwd met Paulus van Oudenhoven, die Catharina met boter en spek had willen voldoen in 1664, maar Digna die toen in het kinderbed lag (te Gemert), nam daar geen genoegen

mee, aldus verklaart Maria Roeffs, Catharina's zuster voor de notaris te Eindhoven ^{120b}).

Uit het huwelijk sproot een zoon *Hendrik*, die de helft van zijn vaders nalatenschap kreeg. De andere helft ging naar de voorkinderen van Catharina van Hulsel, de tweede vrouw van Lodewijk Scheffer ^{120c}).

3. *Bartholomeus* die volgt onder IXa.
4. *Maria* gedoopt 21-12-1642 peter R.D. Joannes de Kessel pastor Dornensis, c.l. Joannes Colen, meter: Joanna Theodori van Culen Graviensis, c.l. Joanna Gerardi.

Zij huwde met *Lambert Rutten van de Gevel* wonende te Woensel, van de gereformeerde religie ^{120d}).

5. *Joannes* gedoopt 15-9-1644, peter: Cornelius Bercers, c.l. Joannes Petri, meter: Catharina Mathei. Moeten we in hem misschien de Helmondse procureur zien of is hij de schepen van Veghel 1677/78 en burgemeester aldaar in 1678 ¹²³).
6. *Franciscus* gedoopt 12-5-1647 peter: Joannes Petri organist, meter: Joanna Gerardi, c.l. Maria Gerardi.
7. *Mechtildis* gedoopt 6-1-1650, peter: Joannes organista meter: Henrica uxor Mgri Jacobi.
8. *Ida* gedoopt 28-4-1654, peter: Everardus Schuius c.l. Joannes organista, meter: Maria Henrici Joannis. Zij trouwde te Uden op 22-9-1685 met *Adrianus Croef*, die nadat zij op 7-8-1697 was overleden, op 10-7-1698 te Veghel hertrouwde met de 27 jarige Maria Jansen van der Linden. Ida kreeg 5 kinderen:
 - a. *Theodorus* gedoopt 15-9-1686.
 - b. *Gerardus* gedoopt 26-11-1687.
 - c. *Joanna* gedoopt 25-9-1689.
 - d. *Joanna* gedoopt 23-7-1691.
 - e. *Anna Maria* gedoopt 25-9-1693.
9. *Matheus* die volgt onder IXb.

VIIIc. *Gerrit Roeffs*, schepen van Veghel 1660 ¹²³), presidentschepen 1668, substituut-secretaris van Veghel, trouwt: *Jenneke*. Zij lieten hun kinderen dopen in de Hervormde kerk van Erp/Veghel.

1. *Hendrijck* gedoopt 25-6-1651 getuigen: Matheus Roeffs en Adriaen Leenderts.
2. *Jacob* gedoopt 24-5-1654, getuigen Jan Adamse Boons en Margriet Rutthen.

3. *Geertruijt* gedoopt 25-4-1655, getuigen idem.
4. *Mechteld* gedoopt 19-7-1657, getuigen Jan Peters en Elisabeth Rutthen.
5. *Leendert* gedoopt 10-12-1660, getuigen Everardus Schullius, predikant tot Berlicum en Judith Zebats.
6. *Geertruijt* gedoopt 1-3-1662.
7. *Matheus* gedoopt 18-4-1665.

Bij deze twee jongste kinderen werden geen doopgetuigen vermeld.

IXa *Bartholomeus Roeffs*. ingeschreven als student in de theologie te Leiden 23-9-1661, 22 jaar oud, als candidaat bevestigd te Lith 1667.

Bij de verovering van Lith door de Fransen vluchtte hij naar Den Bosch waar hij in 1673 overleed. Zijn opvolger Schuil, noch diens zoon de schout en tolontvanger konden voor 1678 in Lith wonen ¹²⁷).

Hij huwde met :

Ida Wijchmans uit Bercheijk. Zij zal de dochter geweest zijn van Godefridus Wijchmans de eerste protestantse, uit Eindhoven afkomstige secretaris van Bergeijk ¹²⁸). Zij had eigendommen in Woensel want op 20-8-1659 verhuurde Sr. Johan Lenarts Wichmans als haar momboir een wei aldaar ^{128a}). Op 20-9-1678, zij woonde toen in Den Bosch, werd voor de notaris te Eindhoven een verklaring afgelegd over de kwaliteit van het linnen dat zij had laten weven door Gerit Janssen 25 jaar oud en diens knecht Hendrick Joosten 19 jaar oud ^{128b}).

Zij hadden drie kinderen, van wie bekend zijn :

1. *Catharina Margriet* gedoopt te Lith 19-7-1668, „Tot getuigen over den doop stonden monsieur Stephanus Cousijns in plaetse van Dirck Roefs, Judith van Kessel en Juffrouw Catharina Tempelaers bij dewelcke het geheft wiert” schreef de vader in het doopboek.

2. *Maria* gedoopt te Lith 28-12-1669.

De drie kinderen van Bartel Dirck Roeffs erfden te Uden bij versterf van hun grootmoeder Jenneke wed. Derrick 2 vaetsel grond gelegen aan de Meulencamp neffens Jacob de Mulder ¹²⁹). Zij verkochten deze grond aan Jan Jacob Frederiks. Een vaetsel is ongeveer eenderde hectare.

IXb. *Matheus Roefs* woonde in het huis „de Rode Leeuw” dat hij gekocht had van de kinderen van *Paulus van Oudenhoven*, die het bij de boedelscheiding kregen toegewezen. Het viel na zijn dood op 29-3-1697, toe aan „ariaentien de weduwe met hare 7 kinderen¹²⁰). Hij was gehuwd met: *Adriaentje Wouters* gedoopt te Uden 23-7-1662. Haar ouders waren *Wouter Jansen* en *Hilleke Adriaens*, die de hoeve genaamd „de Vorstenburg” verkochten aan de Kruisheren die uit Den Bosch gevlucht waren. Het transport werd pas geregistreerd toen het klooster al gebouwd was¹³⁰). Het is momenteel het klooster van de zusters *Brigittinessen*, de abdij „*Maria Refugie*”, waarin tevens het Museum voor Religieuze Kunst is gevestigd. *Adriaentje* overleed 21-4-1722.

De zeven kinderen waren :

1. *Hillegundis* gedoopt 12-6-1683, overleden 20-6-1699.
2. *Mechtildis* gedoopt 18-11-1686, trouwt 29-10-1715 *Henricus van Neerven*.
3. *Maria* gedoopt 5-6-1689.
4. *Theodorus* gedoopt 30-6-1691, volgt onder X.
5. *Henricus* gedoopt 6-11-1693, trouwt 29-10-1719 *Elisabeth Adriaans Martens*.
Uit dit huwelijk een zoon *Adrianus* gedoopt te Uden 4-9-1720, die trouwt met *Wilhelma Hendrickx* op 23-1-1759 te Uden.
6. *Franciscus* gedoopt 12-9-1695.
7. *Jenneke* die trouwt op 24-3-1711 te Uden met *Henrick Peter Mulders*. Zij zijn de volgende bewoners van het huis „de Rode Leeuw”, *Henrick* kocht het uit de nalatenschap van zijn schoonmoeder¹²⁰). Bij zijn overlijden op 25-9-1731 liet hij zijn vrouw met 5 kinderen achter. Toen *Jenneke* op 17-2-1766 overleed waren er nog twee kinderen in leven, namelijk:
 - a. *Peter*, die gehuwd was met *Joanna Hendriks* van den Heuvel op 17-10-1780 te Uden en
 - b. *Heijmerik* die door uitkoop van zijn broer alleen-eigenaar werd van het huis „de Rode Leeuw”, dat nadien vererfde aan zijn schoonzoon *Peter Boerdonk*¹²⁰).

X. *Dirck Roefs*, bierbrouwer vestigde zich te Helmond, waar

hij driemaal trouwde en kinderen had, waarvoor wordt verwezen naar het artikel van J. J. M. Heeren in *Taxandria* ¹⁸²).

HET WAPEN VAN DE FAMILIE ROEFS

Heeren geeft zonder bronvermelding de volgende wapenbeschrijving ¹⁸³). In blauw een zilveren keper, beladen met zeven rode rozen; de keper verzegeld van drie zespuntige gouden sterren, 2—1.

Bedekking: Open goudgetraliede aanzijnde helm, met rechts blauw-gouden en links rood-zilveren dekkleden.

Helmtaken: Gouden ster tussen blauwe vlucht.

Mogelijk is de beschrijving ontleend aan documenten in particulier bezit.

In de N.H. kerk van Urmond bevindt zich een grafzerk met het wapen Roefs, zijnde het wapen van Elisabeth Roefs echtgenote van Johannes Bussy, die overleed op 6-5-1694. Het wapen geeft een zo grote mate van overeenkomst met het hierboven beschrevene, dat verwantschap moet worden verondersteld. De vraag blijft open hoe deze Elisabeth in de genealogie moet worden ingepast.

De beschrijving van de grafzerk door Dr. J. Belonje is als volgt ¹⁸⁴): „Een fraaie, goed bewaarde zerk van zeer grote afmetingen, van model ongeveer als die in de Ned. Herv. kerk te Gennep, voor de preekstoel. In een cartouche met een dubbele rand: Hier ligt begraven / Den Welgebooren Iohannes Bussy is / Gewesen Capitein en Admodiator der Domeinen van zijn Koninklijke Maest' / van Groot Britanniën tot de Graef so / oock Inspector van zijn Ceurvorstlijcke / Doorlvght van Paltz von dem Cantor tot Vrmvn / obyt den 6 May 1694 / Ende Elisabetha Roefs zijn hysvrov. - Daarboven twee wapens beide schilden ovaal en onder een kroon opgehangen: a. tweemaal gedeeld en tweemaal doorsneden, b. een keper beladen met zeven koeken, op elk een drie, een in de punt, vergezeld van drie sterren (6). Uit de kroon rijst een helm op met dekkleden. Aan de bovenrand der zerk een doodshoofd en een gevleugelde zandloper, onder de carouche aan de onderrand een doodshoofd, waaronder twee gekruiste doodsbeenderen.”

Tenslotte rest mij dank te brengen aan de heer J. M. J. F. A. Sluijters voor de medewerking ondervonden bij het onderzoek naar de Udense tak van de familie Roefs.

Verantwoording der bronnen.

De R' nummers zonder plaatsaanduiding betreffen registers uit het rechterlijkarchief van Helmond aanwezig in het gemeentearchief van Helmond. G.A. = Gemeentearchief, R.A.H. = Rijksarchief 's-Hertogenbosch.

- 1) Taxandria jg. XLVI, 1939 blz. 242-247; jg. XLVII, 1940, blz. 17-24; jg. XLIX 1942 blz. 5-8. 2) G.A. Helmond Archief van de H. Geest nr. 1443. 3) idem oorkonde uit 1370. 4) idem vak 1 nr. 31. 5) Jaarboekje van Sassen 1890 blz. 337, afbeelding 53. 6) R 226 f.5. 7) R.222 f 167v. 8) R226 f 107. 9) R227 f 70. 10) R228 f 36. 11) R 219 f 178. 12) R 229 f 313) R 228 f 361 onderaan. 14) R 228 f 13. 15) R 232 f 21. 16) R 235 f 237. 17) R 230 f 30. 18) R 230 f 14. 19) R 230 f 41. 20) R 235 f 19. 21) R 235 f 237. 22) R 237 f 70. 23) R 237 f 62. 24) Taxandria IX, 1902 blz. 109. 25) R 235 f 200. 26) R 229 f 3. 27) R 235 f 106. 28) R 235 f 224. 29) R 228 f 233. 30) idem volgende acte. 31) R 229 f 39. 32) R 229 f 52. 33) R 228 f 244. 34) R 235 f 224. 34a) R 232 f 45. 35) R 230 f 197. 36) R 235 f 48. 37) R 232 f 30. 38) R 232 f 45. 39) R 242 f 66. 40) R 235 f 82. 41) R 235 f 224. 42) R 232 f 30. 43) R 239 f 45. 44) R 239 f 45. 45) R 242 f 63. 46) R 242 f 68. 47) R 244 f 166. 48) Taxandria XLVIII 1941 blz. 304. 49) R 242 f 166/167. 50) R 244 f 248. 51) R 244 f 248 R 247 f 40. R 247 f 87. R 248 f 68. 52) R 250 f 91. 53) R 250 f 91. 54) R 245 f 45 en 96. 55) R 250 f 91. 56) R 250 f 91 in de marge. 57) R 240 f 110. 58) R 242 f 67. 59) R 246 f 60. 60) R 242 f 64. 61) R 254 f 34. 62) R 256 acte 20-3-1625. 63) R 246 f 109. 64) R 247 f 28. 65) R 247 f 42. 66) R 251 f 92. 67) R 239 f 174. 68) R 242 f 152. 68a) G. A. Helmond Not. Arch. 2538 f 45. 69) R 251 f 193. 70) R 269 f 118. 71) R 257 acte 29-1-1625. 72) o.a. R 269 f 4. 73) R 269 f 363. 74) R 269 f 4. 75) Taxandria XLVII 1940 blz. 17. 76) R 256 acte 24-5-1624. 77) R 262 f 103. 78) R 269 f 74. 79) R 260 f 80. 80) R 269 f 83. 80a) Taxandria XLVII 1940 blz. 17-24. 81) R 269 f 211. 82) R 269 f 202. 83) Dr. C. R. Hermans, Verzameling van Charters en Geschiedkundige Bescheiden betreffende het Land van Ravenstein, 1850 deel 1 blz. 535 acte nr. 136 dd. 10-11-1625. 84) idem deel 2 blz. 33 nr. 153. 85) R.A.H. Commissie van Breda 1349 f 7 en 49. 86) A. M. Frenken, Helmond in het Verleden, 1929 deel 2 blz. 58. 86a) mededeling J. M. J. F. A. Sluiter, archivaris van het streekarchivaat van het Land van Ravenstein en Het Graafschap Megen. 87) R.A.H. Gemert R 118 f 29. 88) idem R 117 f 137 en 158. 89) G.A. Helmond Burgemeesters-rekeningen o.a. Adm. Arch. 998 f 30, 1007 f 11, en Adm. Arch. 442 f 33. 90) R.A.H. Gemert R 118 f 43. 90a) R 274 f 160. 91) Aug. Sassen, De Protocolle van de Helmondsche Notarissen (1595-1798), 1890, acte 136 op blz. 53. 92) R 271 f 149. 93) De Brabantse Leeuw jg. 5 blz. 153. en mededeling van wijlen de heer J. A. W. Swane, die voor het proces verwijst naar R.A.H. N 1248 22-2-1713. 94) Sassen, t.a.p. acte 364 op blz. 141. 95) R.A.H. Comm. van Breda 1349 f 66. 96) R.A.H. Beek R 48 f 9. 97) idem R 49 f 65. 98) R.A.H. Lieshout R 25 f 32. 99) idem Not. Prot. Beek 148. 100) De Brabantse Leeuw jg. 21 blz. 19. 100a) G.A. Eindhoven Not. Arch. 1233 nr. 144. 101) Taxandria jg. 1914 blz. 233. 102) G.A. Eindhoven Not. Arch. 1218 nr. 31. 104) idem 1220 nr. 117. R.A.H. Comm. van Breda 1349 f 99. 105) G. A. Helmond Adm. Arch. 442 f 33. 106) R.A.H. Comm. van Breda 1318 f 285. 107) idem 1349 f 72. 108) R 273 f 193. 109) Inventaris van het Huisarchief van Helmond blz. 40 nr. 80. 111) R 274 f 160v. 112) C. F. X. Smits, De Grafzerken in de Kathedrale Sint Janskerk van 's-Hertogenbosch, 1912 blz. 60. 113) Taxandria 1928 blz. 198. 114) R 274 f 178v. 115) Taxandria 1939 blz. 242 en volgende. 116) R 274 f 277. 117) Doopboek Uden bij de doop van Mechtildis 6-1-1650, Varia Historica Brabantia III. 1969. L. G. C. M. van Dijk: Jacob van Oudenhoven, historicus zonder portret, blz. 350. 118) R 252 f 129. 118a) Sassen t.a.p. nr. 352 op blz. 137. 119) Ned. Leeuw 1955 blz. 334 en Varia Historica Brabantia III blz. 348. 119a) G.A. Eindhoven Not. Arch. 1219 nr. 126. 120) R.A.H. Comm. van Breda 1318 f 23. 120a) G.A. Eindhoven Not. Arch. 1230 nr. 29 en 1236 nr. 17 en 62. 120b) idem 1229 nr. 126. 120c) idem 1235 nr. 8. 120d) idem 1219 nr. 126. 121) I. K. C. Schutjes, Geschiedenis van het bisdom 's-Hertogenbosch 1872, deel 3 blz. 435/6. 122) R 252 f 129. 123) R.A.H. Veghel R 68. 124) Schutjes t.a.p. deel 5 blz. 525/6. 125) R.A.H. Veghel R 66 f 3. 126) idem S. 4. 127) Archief van de N.H. Gemeente Lith nr. 1 f 4, Notulenboek 1664-1723. Archief van de Classis 's-Hertogenbosch nr. 2 acta 10 en 11 augustus 1677. 128) P. N. Panken en Jhr. Mr. A. F. O. van Sasse van Ysselt, Beschrijving van Bergeijk blz. 126. 128a) G. A. Eindhoven Not. Arch. 1227 nr. 3. 128b) idem 1232 nr. 73. 129) R.A.H. Comm. van Breda 1318 f 439. 130) idem 1349 acte Uden 1666. 131) R.A.H. Land van Ravenstein R 159. 132) Taxandria 1942 blz. 5 en volgende. 133) Taxandria 1939 blz. 242. 134) Dr. J. Belonje, Genealogische en heraldische gedenkwaardigheden in en uit de kereken der provincie Limburg, gepubliceerd in de Publications de la Société historique et archéologique dans le Limbourg deel XCVI-XCVII, 1960-1961 blz. 298.

EEN MISLUKTE POGING TOT RECTIFICATIE

door Mr. dr. W. de Vries

Het doop- en trouwboek der Ned. Geref. Gemeente te Heeze 1649-1807 (R.T.B. Heeze no. 4; R.A. 's-Hertogenbosch) vermeldt op 12 januari 1737 de ondertrouw (getrouwd 27 jan. 1737) van *Klaas de Jonge* (of *de Jongh*), geboortig van Deurne en wonende te Heeze, met *Elisabeth Hurkmans*, J.D. geboren en wonende te Heeze. De woorden „van Deurne” zijn met een gelijktijdige hand ingevoegd. In het doopboek van Deurne is de doop van *Klaas de Jonge* evenwel niet te vinden. Wel is aldaar op 22 januari 1712 gedoopt *Elisabeth*, dochter van Evert Hurkmans en Maria Gelofs. *Klaas de Jonge* is daarentegen als *Nicolaas*, zoon van *Willem Theeuw(e)s* (later genoemd: *Willem Mattheusen de Jonge*) en *Hendrina Zijnen*, te Heeze gedoopt op 21 augustus 1707. Hij en zijn kinderen komen voor met de familienaam *De Jonge* en *De Jongh*. Hij werd begraven te Heeze 15 mei 1757 en tr. 1°. voornoemde *Elisabeth Hurkmans* en 2°. Heeze 16 febr. 1744 *Allegonda Danckerts*, ged. Waalre 6 sept. 1711, begr. Tongelre (kerk) 24 aug. 1782, dr. van Adam en Catharina Beynen. Vergelijk: De Brab. Leeuw, jg. 18 (1969), blz. 9 (en ald. aant. 33). Daar tussen 1690 en 1725 te Heeze geen *Elisabeth Hurkmans* is gedoopt, kan aangenomen worden, dat de als een rectificatie bedoelde invoeging van de woorden „van Deurne” in de ondertrouwacte op een verkeerde plaats terecht zijn gekomen. Voornoemde *Willem Theeuw(e)s* (of *Mattheusen de Jonge*) werd 11 mei 1664 te Heeze gedoopt als zoon van *Matteus Willem Thijs* en *Mayke Tonis* (of *Anthonis*) *Martens*, die te Heeze op 4 febr. 1652 waren gehuwd. Het huwelijk van *Willem Mattheusen de Jonge*, schepen van Heeze, Leende en Zesgehuchten, met *Hendrina Zijnen* vond plaats te Heeze op 20 nov. 1695.

HET OUDSTE LEENBOEK VAN HET LEENHOF VAN CRANENDONCK (II)

door J. Th. M. Melssen

(vervolg van jrg. 22 (1973) blz. 192)

Rectificatie op het eerste deel: blz. 190 II, 2 lees i.p.v. 4 mei: 1 mei; blz. 192 VI, 5 lees i.p.v. 1599: 1559. blz. 192 VII, 4 lees i.p.v. 16 december 1533: 22 januari 1533 (stijl Hof van Luik).

Als laatste deel laten wij die akten uit het leenboek volgen, die betrekking hebben op Strijp (vervolg), Deurne, Stiphout, Oirschot, Erp, Zoerendonk, Budel, Asselt bij Roermond en Nuenen c.a.

Met betrekking tot de tol de Asselt verwijzen wij naar het artikel „Hadden de graven van Loon rechten in de omgeving van Roermond?” van J. Baerten, in : Libellus Festivus, een uitgave van de stichting Instituut voor Genealogie en Streekgeschiedenis te Roermond (1964), blz. 15-21, en naar een akte in het gemeentearchief van Eindhoven, Serie Charters en Geschiedkundige Bescheiden 50 nr. 7, inhoudende dat Walburg van Manderscheid, gravin van Buren, vrouwe van Cranendonck enz., op 25 november 1509 aan Michiel Henricks Michielsz. van Eyndhoven, als man van haar natuurlijke nicht Johanna van Horne, jaarlijks 12 Philipsguldens uit haar tollén op de Maas tussen Maas-tricht en Venlo, in huwelijks voorwaarden geeft.

VII. ERFPACHT TE STRIJP

5. 19 september 1558 Wylhem Nyklaes, als man en momber van Elysabeth, zijn vrouw, dochter van Rutger Wouter Rutten, ontvangt éénderde deel van de zes mud koren in leen, na de dood van Rutger Wouter Rutten, haar vader.

VIII. TWEE RIJNSGULDEN TE STRIJP

1. 20 augustus (z.j) Meester Henrick Kuysten heeft zijn leen ontvangen en betaalt twee rijns gulden.
2. 22 februari 1524 (stijl Hof van Luik) Herbart Gerit Brants ontvangt de twee rijns gulden in leen, na de dood van Jan Kuysten, welk leen men jaarlijks en erfelijk schuldig is te betalen op St. Maarten Bisschop in de winter, op Schouwbroek.
3. 24 maart 1527 Herbart Gerit Brants verklaart, dat hij de twee rijns gulden in leen houdt en draagt deze over in handen van de vrouwe van Cranendonk, ten behoeve van Frans Jan Jan Wouters van Waelre.

IX. HET AUT HUYS MET DE GRAVE TOE DEURNEN MET TWEE WATERMOLENS EN EEN BEEMPT DAARAAN GELEGEN, GENOEMPT DEN VLOET

1. 26 Februari 1471 juffrouw Joest, dochter van wijlen heer Yewaen die Moll, ridder, met Jan Moninx, zoon van wijlen Jacob Moninx, haar gekozen momber, ontvangt het leen na de dood van haar vader.

2. 26 Februari 1471 juffrouw Joest, dochter van wijlen Yewaen de Moll, ridder, verzoekt de stadhouder van het Leenhof haar moeder, vrouwe Jutte, weduwe van Yewaen die Moll, het leen in vruchtgebruik te geven, dat wordt toegestaan. Jutte verschijnt voor het Leenhof en wordt beleend.
3. 11 Oktober 1499 juffrouw Joest, dochter van wijlen Yewaen die Moll, ridder, verschijnt voor het Leenhof en draagt het leen met haar man, heer Henrick Taye, over aan jonker Rutger van Boetselaer.
4. 11 Oktober 1499 jonker Rutger van Boetselaer verschijnt voor de stadhouder en draagt het leen wederom over aan juffrouw Joest, dochter van heer Yewaen die Moll, zijn lieve moeder, met heer Henrick Taye, haar man.
5. 12 februari 1509 de „toesienders ende factuers” van jonker Jan Tay, wettige zoon van wijlen heer Henrick Tay, ridder, nog onmondig, presenteren daarom ten behoeve van jonker Jan Tay: Lambrecht Thomas Lambrechtss. en verzoeken genoemd leen in leen te mogen ontvangen.
6. 24 Oktober 1528 Meester Gerit Nouts ontvangt het leen na de dood van Everaert van Doernen ten behoeve van diens zoon Everaert.
7. 1 Augustus 1551 Meester Gerit Nouts ontvangt ten behoeve van jonker Jan en jonker Henrick, broers, na de dood van hun broer Everaert van Doernen.

X. *DE TIENDE TE STIPHOUT*

1. Zonder datum (± 1471 ¹⁾ Rutgert van Erpe verzoekt de stadhouder van het Leenhof zijn zoon heer Wilhem van Erpe, ridder, het leen in vruchtgebruik te geven, zolang Henrick Dericks en zijn vrouw zullen leven. Als beide overleden zijn, moet de tiende wederom vervallen op de erfgenamen van Rutgert van Erpe, die de tiende in leen houdt. Het verzoek wordt toegestaan.
2. 23 Juni 1482 Jan van Erpe, zoon van wijlen Rutger van Erpe, wordt beleend na de dood van zijn vader.
3. 20 Augustus (z.j.) (voor 1512)²⁾ daarna komt de tiende aan Wilhem van Erpe, die 13 ridders als heergewade betaalt.
4. 30 September 1519 Jan van Erpe ontvangt als gemachtigde van Lambrecht, zoon van wijlen Lambrecht Myllyncx, ten

1) Voor stadhouder Henrick Monincx, die als stadhouder wordt vermeld in 1471 (A.N.D. 1936 folio 7 verso).

2) Onder Frederik van Egmond; onder de leenmannen komt Wouter Michiels voor, die overlijdt voor 1512 (zie Bosch Protocol nr. 1283 folio 43).

behoefte van Lambrecht voornoemd, „tot sijne erfelijkheid ende Luytgarden sijne moeder haar lijftocht also lange sij leeft”, na de dood van zijn vader.

5. 4 December 1527 Lambrecht Myllyncxss. ontvangt het leen na de dood van Luytgard, zijn moeder.
6. 27 November 1533 Peter van Berckell Janss. compareert in de stad Eindhoven ten huize van Derick Goertss., genaamd „die Staren”, bij Philips van Nuynem, als stadhouder van de graaf van Buren, en heeft aldaar in leen ontvangen van heer Jan van den Wijngardt, ridder, in de naam en ten behoeve van juffrouw Margriet, dochter van jonker Wolffaert van Brederode, de gehele tiende van het dorp Stiphout met al haar giften, rechten en toebehoren en de schuur met haar grond, gelijk heer Jan van den Wijngaerde, ridder, diezelfde tiende ontvangen had van Lambrecht Lambrecht Myllyncx.
7. 24 Juli 1555 Johan van Wittenhorst, drossaard van het Ambt Montfort, heeft in leen ontvangen de gehele tiend c.a. van het dorp Stiphout, die Peter Janss. van Berckel eertijds in leen had ontvangen ten behoeve van juffrouw Margriet, dochter van wijlen Wolfart van Brederode, heer van Cloetingen, en wijlen juffrouw Adriaen, dochter van heer Jan Bax, ridder, en dat vanwege en als man en momber van de voorgenoemde juffrouw Margriet.
8. 24 Juli 1555 Johan van Wittenhorst, man en momber van Margriet van Brederode, verkoopt, met toestemming van voorgenoemde Margriet, aan Meester Goyaert van Odenhoven een erfrente van 48 Karolusgulden per jaar uit de tiende c.a. te Stiphout, te lossen met 900 Karolusgulden (de erfrente werd afgelost op 3 juli 1593).

XI. DE SMALTIENDE TE STIPHOUT

1. 9 Augustus 1541 Broeder Rutger van der Stegen, procurator van het klooster opte Haege (te Woensel), zet als leenman: Anthonis Mathijs, na de dood van Jans Janss. van Hoechten.

XII. HET GOED TEN HAUTE IN DE VLOET TE OIRSCHOT

1. 24 November 1473 Mechtelt, weduwe van Wyllem van Gewanden, draagt het vruchtgebruik in het leen over aan haar zoon Wouter van Gewanden. Wouter verzoekt de stadhouder Jutte Henryckx Kuyst, zijn toekomstige huisvrouw, het leen in vruchtgebruik te geven, dat wordt toegestaan.
2. 11 December 1528 Jan van Elmpt, als gemachtigde van

Henrixken, weduwe van Nyklaes van Delft, ontvangt het goed in leen na de dood van Nyklaes, en betaalt twee engelse nobels als heergewade.

3. 11 December 1528 Jan van Elmpt, als gemachtigde van Henrixken, weduwe van Nyklaes van Delft, zet als leenman: Wylhem, wettige zoon van Nyklaes en Henrixken voorge-noemd.
4. 3 Juni 1559 Nyklaes Jan van Elmpt ontvangt het goed in leen, na de dood van zijn vader Jan van Elmpt.
5. 18 Februari 1560 Henrick Henrickss. van Berze, voor zich-zelf en als man en momber van Anna, dochter van wijlen Jan van Elmpt, en Niclaes Niclaess. van der Stegen, als man en momber van Elizabeth, dochter van wijlen Jan van Elmpt, hebben samen en ieder apart na de dood van Jan voorgenoemd het goed in leen ontvangen, dat hen na de dood van Jan, hun vader, en Waltera, hun moeder, was aangestorven, en volgens de consentbrief van de andere drie kinderen. Zij betalen als heergewade: 30 schellingen of 2 engelse nobels.

XIII. DE BLAECKENBEEMPT EN DE STADTECKER BINNEN OIRSCHOT

1. 15 April 1537 Henrick Rutgers van den Staidtecker ontvangt het leen na de dood van zijn vader.
2. 26 Januari 1540 Jenneke, dochter van Henrick Rutgers van den Stadtecker, verwekt bij Elisabeth Jans van der Aa, zijn eerste huisvrouw, stelt Jan Danyels als man van leen, na de dood van haar vader.
3. 5 Februari 1540 Dinghen, wettige huisvrouw van wijlen Henrick Rutgers van den Staidtecker, met Rutger Henricx van den Staidtecker, haar onmondige zoon, die Henrick Rutgers van den Staidtecker bij Dinghen voorgenoemd verwekt had, verzoekt het leen in Oirschot te mogen ontvangen.
4. 23 Augustus 1557 Geraert Marcelis als man en momber van Jenneken Henrick Rutgers van den Stadeecker ontvangt het leen in Oirschot, dat Jan Danyels hiervoor als momber van Jenneke, na de dood van haar vader in leen hield.

XIV. EEN LEEN TE ERP

1. 3 Januari 1520 (stijl Hof van Luik) Meester van Ammerongen ontvangt in leen na de dood van Jan van Ammerongen ten behoeve van de armen, genaamd de Bonyfanten, van 's-Hertogenbosch een leengoed in de parochie Erp, in diverse

plaatsen en percelen, waarvan de jaarlijkse opbrengst 52 oude groten in geld en koren bedraagt.

2. 11 Juni 1550 Michiel Ansem Bocx verzoekt in leen te mogen ontvangen alzulk leen, toebehorende de armen van 's-Hertogenbosch, genaamd e Bonefanten, ten behoeve van dezelfde armen.

XV. TWEE BEEMDEN EN EEN HOFSTAD TE ZOERENDONK

1. St. Catharinaavond 1533 Peter Peter Lemens van Zoerendonk ontvangt in leen na de dood van zijn vader twee beemden met een hofstad binnen Zoerendonk.
2. 19 September 1558 Huybrecht Peter Lambrechtss., onmondig, met Frans van Waelre, zijn gekozen momber, heeft het leen ontvangen na de dood van Peter Lambrechts.

XVI. EEN BEEMD AAN HET BUDELER BROEK TE ZOERENDONK

1. 13 Juni 1539 Thijs Mathijs Lijsbetten ontvangt het leen, groot vijf vaatzaad, na de dood van zijn vader.
2. 7 Augustus 1548 Joest Boelarts ontvangt het leen ten behoeve van de onmondige Jan Mathijs Lijsbetten, na de dood van Mathijs Mathijs Lijsbetten.

XVII. HET GOED TEN BERGE BINNEN ZOERENDONK

1. 3 Mei 1484 Peter Wilhemss. van den Berghe ontvangt in leen na de dood van zijn vader: een huis en hof met een beemd en het gebruik van een broek, geheten Budeler Broek, gelegen binnen de heerschappij van Vroenhoven en het dorp van Budel, over de Aa, gelijk als de voorouders en ouders van Wilhelm van den Berghe het leen bezeten hebben.
2. 8 Juni 1521 Koenraet van den Berghe ontvangt het leen na de dood van zijn broer Peter van den Berghe.
3. 31 Maart 1525 Angnees van den Berghe, dochter van Wilhem van den Berghe, met haar momber, te weten Wilhem Wilhemss. van den Berghe, verzoekt de stadhouder van het Leenhof haar te belenen met genoemd leen vanwege Clement Henricx van Rode, als man en momber van Anna, dochter van wijlen Henric Derickss.
4. 28 April 1541 Anna van den Berghe, huisvrouw van wijlen Clement van Rode, verzoekt na de dood van haar man, Gijsbert Pels te beëdigen als haar momber.
5. 2 November 1542 Wilhem van Rode, als momber van Jan

Clements van Rode, zijn neef, verzoekt de stadhouder van het Leenhof Gijsbert Pels in manschap te ontvangen ten behoeve van Jan Clements van Rode, die het leen ontvangt na de dood van Anna van den Berghe, zijn moeder.

6. 6 Maart 1548 Jan van den Berghe Clementss. verklaart, dat hij het leen, dat hem aangestorven is van zijn moeder, verkocht heeft aan Tonis Brouwers, die manschap, eed, hulde en trouw doet.

XVIII. EEN BEEMD TE BUDEL

1. 25 Januari 1480 (stijl Hof van Luik) Jan Maichs wordt beleend na de dood van Herman Maichs, zijn broer.
2. 17... 1493 (maand niet genoemd) Herman Henrickss. Maichs houdt het leen te Budel en verkoopt dit aan Derick Jan Beelensoen.
3. 20 Mei 1511 Derick Beelen geeft het leen over aan Gielen Morsel.
4. 29 Januari 1531 Lambrecht Jan Lambrechts ontvangt het leen als man en mombler van Petken, dochter van Derick Belen, dat Jan Michiel Morsel ontvangen had na de dood van Michiel, zijn vader.
N.B. Het genoemde leen heeft Jan Michiel Morsel eertijds ontvangen na de dood van Michiel Morsel, zijn vader, zodat het ontvangen van Lambrecht Jan Lambrechts ongeldig is.
5. 17 december 1544 Jacob Michiel Morsel ontvangt het leen na de dood van Jan, zijn broer.

XIX. DE TOL TE ASSELT (ONDER ROERMOND) OP DE MAAS

1. 27 April 1484 Jacop Tessere, burger van Roermond, ontvangt het leen na de dood van Derick van Oest.
2. 8 februari 1509 Marten Jacobss. Tessers, burger van Roermond, verzoekt het leen te mogen ontvangen na de dood van zijn vader, behalve 1/3 deel, dat toebehoort aan de kinderen van Marten's broer, wijlen Zeger Tessers, verwekt bij wijlen Kathelijne Klompenmakers.
3. 21 Oktober 1545 Wilhem Marten Tessers ontvangt het leen, mede namens zijn broers en zusters, na de dood van Marten, zijn vader, behalve 1/3 deel, dat toebehoort aan Jacob en Zeger, kinderen van wijlen Zeger Tessers, broer van wijlen Marten.
4. 22 maart 1556 Wylhem Marten Tessers met Seger, zijn broer, houden het leen te Asselt, waarvan de kinderen van

Zeger Tessers, hun oom, 1/3 deel toebehoort. Zij verkopen dit leen aan Jan van Vroenhoven ten behoeve van juffrouw Cecilia van Floderop, vrouwe te „Scheene”, behalve het 1/3 deel.

5. 16 juni 1557 Zeger Zegerss. Tesschers met Wilhem Pollaert als man en momber van Anna, zijn vrouw, dochter van Zeger Tesschers, Gelis Jacob Tesschers, vanwege zijn vader, Jan van den Bergh, man en momber van Katherijn Jacob Tesschers, als gevolmachtigde van Jacob Tesschers door procuratie, verkopen hun 1/3 deel in het leen aan Cecilia van Vloderop.

XX. EEN ERFRENTTE UIT DE TOL TE ASSELT

1. 8 Juni 1525 Marten Tessers met Aleyd, zijn vrouw, verkopen aan Thielman Poortens en Trijn, zijn vrouw, een erfrente uit de tol te Asselt, groot 11 Philippusgulden in goud, ieder jaar te betalen op St. Jacobsavond Apostel. Aflossing dient te geschieden met St. Jacobsavond met 220 Philippusgulden binnen 12 jaren.

XXI. DE TIENDE TE NUENEN

1. (z.d.) Bertelt Janss. Weyffels houdt de tiende van Nuenen in leen, die hij eertijds in leen ontvangen heeft.
2. 26 April 1493 Bertelt Janss. Weyffels lost de 42 Hollandse guldens af, die men eertijds placht te betalen aan het klooster opte Hage bij Eindhoven, waarvoor Wylhem Michiel Henrickss. als leenman optreedt.
3. 30 Mei 1514 Berthout Wijfflets verzoekt zijn twee lenen te mogen ontvangen, na de dood van Jan Wijfflets, zijn vader. Zijn moeder zal het vruchtgebruik houden. Als Berthout tijdens het leven van zijn moeder huwen zal, zal hij een van de twee lenen ontvangen.
4. 17 Juli 1554 juffrouw Maria Boirschgreven, weduwe van Bertolt Janss. Weyffelets, verzoekt in leen te mogen ontvangen alle tienden in de parochie Nuenen, die wijlen haar man in leen hield van Cranendonk. Zij stelt Meester Jan Weyfflet, haar zoon, voor als momber en sterfelijke laat.

(wordt vervolgd)

Aan dit nummer werkten mee :

J. A. M. Coolen, Keldermanstraat 43, Tilburg
drs. G. J. A. Schampers, Helenastraat 65, Uden
Mr Dr W. de Vries, Bosscheweg 57, Vught
J. Th. M. Melssen, Liviuslaan 25, Eindhoven

de brabantse leeuw

Maandblad van de Sectie voor Geslacht-, Naam- en Wapenkunde van het Prov. Gen. van Kunsten en Wetenschappen in Noord-Brabant; onder redactie van: Mr. G. Berkelmans; Dr. G. C. M. van Dijck; J. P. H. Goossens; J. Th. M. Melsen; redactie-secretaris: J. H. G. J. van Heeswijk, Maasbandijk 30, Kerkdriel, Postbus 29.

Abonnementsgeld f 17,50 (buitenland f 19,—) per jaar; men wachte met betalen tot men een acceptgirokaart ontvangen heeft. Administratie: Parade 17, Postbus 1104, 's-Hertogenbosch, tel. 073 - 139484, giro 1092410.

JAARGANG 24 — No. 9 en 10 — SEPTEMBER OKTOBER 1975

KANTTEKENINGEN BIJ HET ARTIKEL OVER DE

„VERLOREN REINIER” door P. J. Siemons

jrg. 24, no. 5 en 6, blz. 83 e.v.

In „Gens Nostra,” jrg. 23, no. 9/10/11, 1968, blz. 249 wordt graaf Lambert I van Leuven de zoon genoemd van Reinier (Reginar) III, graaf in Henegouwen en Adela, erfdochter van Leuven.

In „Das Haus Brabant,” Band I van C. Knetsch en in „Stammtafeln zur Geschichte der Europäischen Staaten,” Band II, Tafel 8 worden uit het huwelijk van Lambert I van Leuven en Gerberga van Neder-Lotharingen twee zonen genoemd: Hendrik I en Lambert II.

De heer Coolen zegt in zijn artikel over de „Verloren Reinier,” dat Lambert I van Leuven nog een zoon gehad moet hebben, genaamd *REINIER* (Raginier, Regnerus). De heer Coolen vermoedt dat deze *REINIER* en in „Dongen. Wetenswaardigheden van een heerlijkheid” van Martin de Ruyter genoemde *RAGINER* één en dezelfde persoon is.

In zijn artikel citeert de heer Coolen de heer De Ruyter niet helemaal nauwkeurig. De eerste twee regels van het aangehaalde fragment moet zijn (zie blz. 15 en 16): „Hoe dan ook, wij weten dat *RAGINER*, zoon van *Reinhilde*, tweede dochter

van Witger V, na de dood van Hilsondis' dochter Benedicta, Heer van Strijen wordt. *RAGINER* had twee zonen onder wie hij in 1039 het Graafschap Strijen verdeelde. Enz. . . " Hierna worden zijn twee zonen genoemd, Lambert en Hendrik.

Als *REINIER*, de zoon van Lambert I, en *RAGINER*, de zoon van Reinhilde is, en als deze Reinier en Raginer één en dezelfde persoon zijn, dan zouden Lambert I en Reinhilde de ouders moeten zijn van deze *REINIER/RAGINER*.

De heer Coolen vermeldt dat *REINIER* omstreeks 985 geboren is.

Lambert I van Leuven is vóór 991 getrouwd met Gerberga van Neder-Lotharingen.

Zou *Reinhilde* dan de eerste vrouw van Lambert I geweest kunnen zijn ?

P. Siemons
Nijmegen

HET SPROOKJE VAN HET WAPEN VAN DE GRAVEN VAN LEUVEN

door F. J. van Ettro.

F. Christophe BUTKENS (1591-1650) heeft de heraldiek een slechte dienst bewezen, toen hij in zijn overigens zeer belangwekkend boek „TROPHEES tant sacrées que prophanes de la Duché de Brabant” (1637) aan een aantal vorsten en edellieden uit de elfde eeuw reeds bepaalde wapens toeschreef, die in werkelijkheid leden van hun nageslacht pas ruim honderd jaar later zouden gaan voeren. Het sprookje, dat de Graven van Leuven, toen die nog geen andere titel voerden, een rood schild met een dwarsbalk van zilver zouden hebben gevoerd, is zijn taaie leven zeer waarschijnlijk aan het boek van Butkens verschuldigd !

Verschillende tijdgenoten van Butkens hebben bedoeld wapen van Leuven ongenoemd gelaten of zelfs uiting gegeven aan hun twijfel over het bestaan daarvan.

Thomas DE ROUCK ²⁾ schrijft, dat Hendrik I (1190 - 1235) de eerste was, die behalve de titel hertog van Lotharijck (Neder-Lotharingen) ook die van hertog van Brabant is gaan voeren en in zijn schild den leeuw. (Latere onderzoekers hebben aangetoond, dat enkele voorgangers van Hendrik I reeds een wapen met een leeuw hebben gevoerd, maar vermoedelijk van rood op

zilver). Ook vermeldt De Rouck, dat Willem, heer van PERWEYS, een broeder van hertog Hendrik I, in zijn wapen een faas voerde, een dwarsbalk dus, „tot een teecken van d'oude Graven van Loven, hoewel bij de voorgaende hertoghen en graven van Loven gheen teecken ghevonden werden in haer schilden”

Olivier DE WREE (Vredius) beeldt op folio 111 van zijn boek „De Seghelen der Graven van Vlaenderen”³⁾ tientallen wapens af van gebieden, waarover die graven en hun opvolgers uit de Huizen van Bourgondië en Habsburg (Oostenrijk) het bestuur voerden of hebben gevoerd.

Hij heeft wel de wapens opgenomen van de heerlijkheden Béthune, Dendermonde en Salins, maar het veel en veel voor-
namere graafschap Leuven komt op deze verzameling niet voor.

Ter gelegenheid van de inhuldiging in het jaar 1600 van de Aartshertogen Albertus en Isabella (= Elisabeth, dochter van Koning Philips II van Spanje) als soevereine vorsten van de Nederlanden, werden twee wapenkaarten van het hertogdom Brabant uitgegeven, resp. door J. B. Zangrius (Jean Baptiste de Zangré) en Henrij Lutg. Behalve wapen en vlag van Brabant treft men op beide kaarten ook vlag en wapen aan van Lothier (Neder-Lotharingen).

Bij Zangrius⁴⁾ bovendien het wapen van het Markgraafschap Antwerpen, bij Henrij Lutg. daarentegen het wapen van het hertogdom Limburg. Op geen van beide kaarten ziet men in dit verband het wapen van het graafschap Leuven; wel uiteraard dat van de stad Leuven, waarover meer hieronder.

Uit de bibliotheken van Hertog Philips van Bourgondië (1419 - 1467) zijn vele rijk-geïllustreerde manuscripten bewaard gebleven, waarvan sommige miniatures versierd zijn met de wapenschilden van alle landen, waarover de hertog regeerde. Het wapen van ZEELAND heeft hieraan zijn ontstaan te danken, terwijl ook voor Neder-Lotharingen in deze periode voor het eerst een SCHILD verschijnt. Het heeft in rood de reeds genoemde dwarsbalk van zilver en het is geplaatst bij de schilden van de andere hertogdommen.

Bij de graafschappen echter geen spoor van het wapen van Leuven.

Hertog Karel de Stoute (1467 - 1477) voegt aan de verzameling van zijn vader de wapens toe van het hertogdom Gelre EN van het graafschap ZUTPHEN, ofschoon de voorafgaande onaf-

hankelijke hertogen van Gelre zelf het wapen van Zutphen nimmer gevoerd hebben.

Ook Karel de Stoute en zijn raadgevers hebben kennelijk nooit aan een wapen van het graafschap Leuven geloofd.

Dus zouden we mogen verwachten, dat in onze streken iedereen, die er mee te maken heeft, in de kleuren rood-wit-rood of zelfs in een rood schild met zilveren dwarsbalk de banier van Lothier, van Neder-Lotharingen, zou herkennen en dat men zou weten, dat het verhaal van Butkens over het wapen van het graafschap Leuven als achterhaald en weerlegd te beschouwen is : Was dit maar waar !

Emile GEVAERT (1876 - 1960) ⁵⁾, de heraldicus, die zich, waarschijnlijk beter dan wie ook, vertrouwd heeft gemaakt met de opvattingen, idealen en geestelijke achtergronden, die in de riddertijd het uitgangspunt hebben gevormd van de wapenkunde, heeft zich in een onbewaakt ogenblik kennelijk door het boek van Butkens „op sleeptouw” laten nemen, toen hij op blz. 197 van zijn boek „l'Héraldique” ⁶⁾ schreef, dat de graven van Leuven, hertogen van Brabant, een rood schild met een dwarsbalk van zilver hebben gevoerd en een jongere linie, de graven van Moha, een rood schild met een vrijkwartier van zilver.

Ditzelfde gegeven is vervolgens door de ook tegenwoordig nog bijzonder actieve heraldicus C. Pama overgenomen op blz. 265 van zijn bewerking van „Rietstap's Handboek der Wapenkunde.” Trouwens ook reeds in zijn in 1958 verschenen Prisma-boek „Heradië” ⁸⁾ vermeldt de heer C. Pama, op gezag van Butkens en Gevaert, dat de graven van Leuven oorspronkelijk in rood een dwarsbalk van zilver voerden (blz. 28 - 30 en 41).

Ook T. van der Laars, die tussen de twee wereldoorlogen samen met zijn zoon S. G. van der Laars voor de Koffie HAG maatschappij een aantal albums met prachtig getekende provincie- en gemeentewapens van Nederland en België verzorgde, was er van overtuigd, dat de graven van Leuven als wapen voerden in rood een zilveren dwarsbalk. Hij geeft zelfs als zijn mening, dat deze kleuren steeds de kleuren van Brabant zijn gebleven, alsof niet reeds hertog Hendrik I van Brabant (1190 - 1235) en al zijn opvolgers in zwart een leeuw van goud gevoerd hebben.

Max Servais, die in 1955 het „Wapenboek van de Provinciën en Gemeenten van België” uitgaf, een prachtwerk, dat liefst 1080 bladzijden telt, is veel voorzichtiger als hij op blz. 221

schrijft, „dat de graven van Leuven het rode schild met zilveren dwarsbalk van LOTHARINGEN schijnen te hebben aangenomen, toen zij met de hertogelijke waardigheid van Neder-Lotharingen werden vereerd; het feit, dat de stad Leuven en de stad Bouillon allebei het (Neder-) Lotharingsche schild voeren, steunt deze bewering” Bij zijn beschrijving van de geschiedenis van de stad Leuven vermeldt M. Servais op blz. 682 een nieuw zegel, dat in 1358 (of kort daarvoor) door de stad in gebruik wordt genomen en dat, evenals oudere zegels een stadspoort vertoont, met als nieuwigheid in 1358 in de poortingang een schildje met een dwarsbalk, „hetgeen wijst op de enge band tussen Leuven en het hertogelijk huis van Lotharrijk”⁹⁾

Kennelijk heeft Max Servais de nodige waarde gehecht aan Eug. de Seyn, die in zijn „Geschied- en Aardrijkskundig Woordenboek der Belgische Gemeenten”¹⁰⁾ het schild van rood met een dwarsbalk van zilver het wapen van Lorreinen noemt *„het kan niet gevoerd zijn door Godfried van Bouillon, noch door Godfried met den Baard; dit wapen kan niet gevoerd zijn door de „oude” graven van Leuven, noch zelfs door de eerste hertogen van Brabant, omdat er toen nog geen wapenschilden waren en laatstgenoemde hertogen als eerste wapenfiguur een leeuw hebben gekozen.”*

Als men er het vier delen tellende levenswerk van Th. de Raadt „Sceaux Armoriés”¹²⁾ op naziet, vindt men bij Louvain wel enkele leeuwenwapens, maar geen schild met een dwarsbalk. Tenslotte nog een aanhaling uit „De Brabantsche Beelden en Teekens van Recht” door Dr. J. P. W. A. Smit blz. 205¹⁷⁾. Deze noemt een zegel met een gedwarsbalkt wapen van Willelmus frater ducis Lotharingie, die heer van Perweys was. De dwarsbalk (faas) sloeg op de (van de hertog in leen gehouden) heerlijkheid Perweys. Willem's zoon Godfried, heer van Perweys, voerde in 1238 zowel in hoofd- als in tegenzegel alleen een schild met een dwarsbalk, de faas (dwarsbalk) is als een eigen teken in de familie van Perweys overgegaan”

De vraag blijft, of de dwarsbalk niet met de heerlijkheid Perweys in het bezit is gekomen van Willem, broeder van de hertog van Neder-Lotharingen

De beroemde heraut Gelre¹³⁾, die tussen 1370 en 1395 zijn prachtig wapenboek tekende, kent aan Leuven-Gaasbeek in zwart een leeuw van zilver toe, getongd, genageld en gekroond van goud (No. 808).

De hertog van Brabant is vertegenwoordigd (No. 805) met het gekwartileerde wapen van Brabant/Limburg ; daarnaast beeldt Gelre een *banier* af met drie even hoge banen van rood-wit-rood en er is bij geschreven „Lotrike.” De bewerker van het manuscript, de heer Paul ADAM-EVEN, noemt dit het legendarische „wapen” van het hertogdom Lothier of Neder-Lotharingen, toegeschreven aan Godfried van Bouillon

Opgemerkt zij, dat het Armorial Gelre (in druk verschenen in 1971) maar één andere vorst vermeldt, waarvan banier en wapen niet met elkaar overeenstemmen n.l. de Koning van Denemarken, wiens banier, de beroemde DANEBROG, rood is met een wit kruis. Gelre kent geen rood s c h i l d met dwarsbalk van zilver voor Neder-Lotharingen of voor Leuven, wel vermeldt hij, zoals al gezegd, een rood-wit-rode b a n i e r voor Neder-Lotharingen.

De Rouck ²⁾ en Butkens ¹⁾ vermelden beiden, dat Willem van Leuven, heer van Perweys (Perweis, Perwez) als wapen heeft gevoerd : in rood een dwarsbalk van zilver.

Hij was een zoon van hertog Godfried III (1141 - 1190), de heren van Perweys vormden toen een van de jongere linies van het hertogelijke huis van Brabant. Het gaat echter te ver dan maar in dit schild het bewijs te zien, dat de hertogen van Brabant dit rood -zilver- rode schild beschouwd hebben als het wapen van hun voorvaderen.

Hertog Jan I van Brabant (1261 - 1294) deed dit zeker niet, hoe kon hij anders hebben nagelaten verzet aan te tekenen tegen het feit, dat dit schild werd overgenomen door de graven van VIANDEN ? Overigens mag nog wel eens worden vermeld, dat de graaf Godfried I van Vianden reeds in 1285 en in 1287 dit wapen met de dwarsbalk in zijn zegel had opgenomen, zodat het verhaal, dat de graaf van Vianden zich in de slag bij Woeringen (1288) zo dapper had gedragen, dat de hertog van Brabant hem als beloning of als onderscheiding toestond voortaan het wapen van Leuven te gaan voeren, naar het rijk van de fabels moet worden verwezen !

Willem van Leuven, de door De Rouck ²⁾ genoemde zoon van Godfried III (1141 - 1190), werd als heer van Perweis opgevolgd door zijn zoon Godfried van Leuven, die trouwde met Alice (Adelheid), oudste dochter van Gerhard, heer van Grimbergen, Ninove, Rumpst enz.

Hun erfgename was hun dochter Maria van Perweis, die gehuwd was met Philips I, graaf van Vianden († 1272). Philips I

is zijn vader Hendrik I (†1252) in Vianden als graaf opgevolgd, ondanks het feit, dat van zijn eerder overleden oudere broer Frederik († 1247) een zoon in leven was, die de geschiedenis is ingegaan als Hendrik, heer van Schönecken. De gebruiken bij erfenis waren destijds niet gelijk aan onze moderne wetten. Wellicht zelfs is Philips I, die uit hoofde van zijn huwelijk met Margaretha van Courtenay ook aanspraken kon doen gelden op het markgraafschap Namur (Namen), als graaf opgevolgd met goetvinden van zijn vader Hendrik I ! Maar hij kon toch niet verhinderen, dat de jonge Hendrik van Schönecken het wapen van zijn grootvader voor zich behield : in rood een zilveren schildje ¹¹⁾.

Uiteraard voelden de graven Philips I († 1272) en zijn zoon Godfried I (1270 - 1310) er niets voor hun familiewapen, het rode schild met zilveren middenschildje, te voorzien van een breuk en daarmee het feit vast te leggen, dat zij tot een *j o n g e r e* linie van het huis van Vianden behoorden. Graaf Philips I van Vianden voerde, uit hoofde van de aanspraken op Namen, die hij van zijn moeder had geërfd, in plaats van het oude wapen van Vianden het wapen van Namen ¹²⁾ : in goud een leeuw van zwart, getongd en genageld van rood, over alles een rode schuinstaak ¹³⁾. Zijn zoon Godfried I, zoon en erfgenaam van Maria van Perweis, nam van zijn moeder resp. van zijn schoonvader het rode schild met de dwarsbalk van zilver over, welk wapen daarna steeds is blijven gelden als wapen van Vianden ¹²⁾.

Dit zelfde wapen is enige eeuwen later, nadat Vianden door de graven van Nassau was geërfd, stelselmatig terug te vinden in de wapenschilden zowel van de graven van Nassau-Breda als in die van de stadhouders, prinses van Oranje ¹⁴⁾.

Daarnaast staat het rode schild met de dwarsbalk van zilver ook voor BOUILLON ⁹⁾.

Godfried van Bouillon, zoon van graaf Eustachius van Boulogne, neef van Godfried met den Bult en diens opvolger als hertog van Neder-Lotharingen, zou in het jaar 1095, om zich middelen te verschaffen om de kosten van zijn kruisvaart te bestrijden, Bouillon verpand hebben aan bisschop Otbert van Luik.

Er kan geen sprake van zijn, dat er in de tijd van Godfried van Bouillon al heraldisch versierde wapenschilden werden gebruikt. De stad Bouillon heeft vele eeuwen later kennelijk bij de keuze van een stadswapen zonder veel historisch onderzoek

verband gelegd tussen Bouillon als bezitting van Godfried van Bouillon en diens functie van hertog van Neder-Lotharingen.

In de zestiende eeuw zijn de Prins-bisschoppen van Luik een zegel met vier losstaande wapenschilden gaan gebruiken; het zijn achtereenvolgens de wapens van de stad Luik, van Bouillon, van Franchimont en van Loon. Prins-bisschop Ferdinand van Beieren (1612 - 1650) laat als eerste zijn zegel versieren met een gecombineerd wapen van die vier gebiedsdelen en dit wapen laat hij ook op munten afbeelden. Op munten van prins-bisschop Joseph-Clemens, ook uit het huis van Beieren (1694 - 1723), wordt bedoeld wapen nog uitgebreid met het blazoën van het graafschap Horne, in goud drie ongesnoerde hoorns van rood, beslagen van zilver ⁹⁾).

Ook het huidige provincie-wapen van Luik (zie fig. 4 op blz. 146 vertoont in het tweede kwartier in rood een zilveren dwarsbalk, het wapen van Bouillon. Hoezeer men onder de indruk kon komen van de veronderstelde voorname afkomst van dit rood-wit-rode schild blijkt uit de toelichting, die de heer Paul ADAM-EVEN heeft gegeven op de in 1949 in druk verschenen samenvatting van „le rôle d'armes Bigot” uit het jaar 1254 ^{13b)}.

Onder nummer 44 beschrijft hij het wapen van Godfried van Leuven „uit de jongere linie van het hertogelijk huis van Brabant. Deze is heer van Perweis, zoon van Willem van Leuven en van Aleide van Orbais en gehuwd met Alide van Grimbergen. Hun erfdochter Maria van Perweis huwt met Philips, graaf van Vianden en hun afstammelingen voeren na hen het wapen van Perweis, dat gewoonlijk het wapen van BOUILLON wordt genoemd.” Aldus de heer Paul ADAM-EVEN.

Volledigheidshalve zij hier nog vermeld, dat onder nummer 25 het wapen voorkomt van Philips I Graaf van Vianden († 1272). Zijn wapen is dat van het graafschap Namen, waarop hij rechten meende te kunnen laten gelden op grond van de erfenis van zijn moeder Margaretha van Courtenay. ¹³⁾

Het valt op hoe vaak de naam Grimbergen tesamen met die van Perwijs wordt genoemd.

Max Servais ⁹⁾ zegt op blz. 1010, dat hertog Hendrik I omstreeks 1200 de baronie Perwijs schonk aan zijn jongere broer Willem van Leuven, echtgenoot van Alix van Grimbergen en stamvader van het huis van Perwijs-Brabant.

De heer J. K. H. de Roo van Alderwerelt schrijft op blz. 214 van „De Nederlandsche Leeuw” juni 1960 :

„Gerhard, heer van Grimbergen, Ninove en Rumpst uit het geslacht der Berthouts uit het huis Brabant erfde half-Grimbergen, Ninove en Rumpst van zijn vader.

Hij liet deze bezittingen na aan zijn dochter Alix of Adelheid, die huwde met Godfried van Leuven, heer van Perweis. (De andere helft van Grimbergen kwam aan de heren van Bergen-op-Zoom uit het geslacht Glymes. Perweis kwam in 1282 aan Gerard, tweede zoon van Willem IV, heer van Horne).

Uit het huwelijk van Godfried van Leuven, heer van Perweis en Adelheid van Grimbergen overleefde geen van hun zonen, zodat hun dochter Maria van Perweis in 1257 hun erfgename werd. Zij huwde vóór 10 maart 1262 met Philips I, graaf van Vianden, die zich na 1266 heer van Grimbergen noemde en na 1267 heer van Perweis en Grimbergen († 23 april 1273).

Hun zoon Godfried I, graaf van Vianden, heer van Perweis en van Grimbergen voerde, in afwijking met de vorige graven van Vianden, als eerste het rode schild met de dwarsbalk van zilver, dat we later zullen aantreffen bij de graven van Nassau, toen die ook graaf van Vianden geworden waren.”

De onderscheiden geslachten die afstammen van de oorspronkelijke heren van Grimbergen hebben ook sterk verschillende wapens gevoerd.

De oudste linie, die zich Berthout ging noemen, voerde in goud drie palen van rood, het wapen, waarvan o.a. dat van Mechelen is afgeleid.

Gerard van Grimbergen voerde in zijn zegel een schild met een dwarsbalk.

Een van zijn zoons voegde er (als breuk) over alles een rood St. Andrieskruis aan toe.

In navolging hiervan vertoont het wapen van de Belgische gemeente Grimbergen in goud een dwarsbalk van blauw en over alles een St. Andrieskruis van rood.

Daarnaast kan men een wapen Grimbergen tegenkomen van rood, beladen met een dwarsbalk van zilver, waaraan, bijvoorbeeld op de kaart van ZANGRIUS uit 1600, is toegevoegd een z.g. karbonkel of liliënhaspel van zilver, d.w.z. vier over elkaar gelegde staven, die aan elk einde versierd zijn met een lilië. Zangrius tekende de karbonkel van Grimbergen als van zilver, meestal is deze breuk echter van goud.

Dit is dezelfde schildversiering, tevens schildversterking, die de graven, later hertogen van Kleef toevoegden aan hun wapen van rood met een hartschildje van zilver, toevallig hetzelfde

wapen dus, dat de graven van Vianden oorspronkelijk hebben gevoerd.

De heraut Gelre (ca. 1350 - 1415) ¹³⁾ heeft dus voor ons bewaard, dat de hertogen van Brabant, naast hun gekwartileerd wapenschild Brabant-Limburg, in hun functie van hertogen van LOTRIKE, een banier hebben gevoerd met drie even hoge banen rood-wit-rood. Hierbij moet worden aangetekend, dat het hertogdom Neder-Lotharingen (Lotrike) in de middeleeuwen alle gebieden omvatte tussen de rivieren Moezel en Rijn enerzijds en de Schelde anderzijds en naar het zuiden tot ver in het huidige Frankrijk reikte. Ten oosten van de Rijn werden ook de graafschappen Berg (tussen Sieg en Ruhr) Kleef en Zutphen tot Neder-Lotharingen gerekend. Er bestonden lange tijd aanspraken op het gebied tussen de Maas en de Rijn, welke laatste toen nog bij Katwijk in zee viel. Ofschoon de hertogen van Neder-Lotharingen bedoelde aanspraken al vroeg moesten opgeven ¹⁴⁾, valt het op, dat de steden Dordrecht, Brielle, Leiden, Oudewater, Montfoort en Utrecht, om er maar enkele te noemen, van ouds de kleuren wit en rood in hun banier voerden en in hun wapen vasthielden.

De kleuren rood-wit zijn dus per se geen Brabants privilege, laat staan, dat Noord-Brabant er het alleen-vertoningsrecht van heeft. Hoogstens kan men verdedigen, dat drie even hoge banen rood-wit-rood de banier vormden van Neder-Lotharingen en vandaar de voorliefde voor die kleuren in het voormalige markgraafschap ANTWERPEN, waarvan oudtijds grote delen van de huidige provincies Noord-Brabant en Antwerpen deel uitmaakten.

Drie even hoge banen rood-wit-rood voerde (en voert) ook OOSTENRIJK en deze kleuren vindt men allerwege in Oostenrijk en in de landen, die eens aan de Habsburgers behoorden, met name ook in Bohemen en Moravië, in de SUNDGAU ten westen en in de BREISGAU ten oosten van de Rijn en in de aan Italië verloren gebieden. In de Benelux is bij mijn weten 's-Hertogenbosch de enige gemeente, die de Oostenrijkse kleuren in haar wapen bewaard heeft, n.l. in de vorm van het door de keizerlijke adelaar gedragen borstschild.

Behalve Oostenrijk voerden ook vele andere tot het eerste Duitse keizerrijk behorende gebieden de kleuren rood en wit: Savoye, Schwyz, Brandenburg, Bohemen, Tirol en ook vele Hanze-steden. Maar ook in aangrenzende gebieden, zoals Po-

len, Denemarken en Hongarije is er een duidelijke voorkeur voor deze zelfde kleuren.

De oorsprong van deze voorkeur voor rood en wit mag men zoeken bij de lansvaantjes en oorlogsbanieren van de Duitse keizers, oorspronkelijk effen rood, later aangevuld met een wit kruis.

Men mag vaststellen, dat oorspronkelijk de duitse kleuren ook rood en wit geweest zijn. ¹⁶⁾ Moeten we hieraan de voorkeur toeschrijven van steden zoals Haarlem en Alkmaar voor de kleuren rood en zilver?

Diezelfde voorkeur treffen we ook aan bij de wapens van de Brabantse steden Breda, Bergen-op-Zoom, Helmond, Eindhoven enz., evenals bij het vóór 1795 tot Brabant gerekende Maastricht.

's-Hertogenbosch daarentegen koos duidelijk voor de kleuren zwart en goud, de kleuren van het Brabantse wapen. Als de hertogen van Brabant reeds in de tijd, dat de schildversiering alleen nog maar een persoonlijk herkenningsteken vormde, in de tijd dus, dat er van landenwapens nog geen sprake was, het nuttig geacht hebben als wapenfiguur een gouden leeuw op zwart veld te gaan voeren, dan is er geen enkel motief om rood-wit de Brabantse kleuren te noemen. Een gebiedswapen voor het hertogdom Brabant anders dan in zwart een leeuw van goud (getongd en genageld van rood) komt men nergens tegen.

Zeker, in sommige vlaggenboeken uit de achttiende eeuw komt een rood-wit geblokte vlag voor met als onderschrift BRABANT.

Men mag er aan twijfelen, of die boeken een officieel karakter hebben gehad. Men moet zich er rekenschap van geven, dat het huidige Noord-Brabant in die tijd als wingewest werd behandeld en van Den Haag uit werd bestuurd. Er is geen sprake van, dat Staats-Brabant een eigen vlag heeft gehad. Is het onderschrift, dat braaf in volgende uitgaven werd overgenomen, een vergissing?

In de ogen van de hertogen van Brabant waren hun kleuren in ieder geval zwart en geel.

De hertogen Philips de Goede en Karel de Stoute hebben hun titel en waardigheid van hertog van Neder-Lotharingen (Lothier) onder de aandacht willen houden door aan de vele van

ouds bekende wapenschilden van hun landen een nieuw wapenschild van rood met een dwarsbalk van zilver toe te voegen. Zij hebben daarbij duidelijk NIET het graafschap Leuven op het oog gehad ! Het wapenschild voor Neder-Lotharingen is trouwens maar een kort leven beschoren geweest.

Tijdens het bestuur van Maximiliaan van OOSTENRIJK (†1519) en zijn opvolgers stond het rode kwartier met de dwarsbalk van zilver in hun wapenschild voor OOSTENRIJK en tijdens het bewind van het Oostenrijkse huis ziet men nog maar zelden versieringen, waarbij óók nog een schild in deze kleuren voor Neder-Lotharingen in de verzameling voorkomt.

Toelichting bij de afbeeldingen :

Fig. 1 op blz. 143. Het gekwartileerde wapen van de hertog van Brabant en Limburg uit het Armorial van de heraut GELRE, tweede helft van de veertiende eeuw. Gelre voegde er een *banier* aan toe met het woord LOTRIKE. Butkens meende ten onrechte een *schild* met deze kleuren te mogen toeschrijven aan de graven van Leuven, die nooit een heraldisch versierd wapenschild hebben gevoerd.

Blz. 144 en 145.

Hier is een gedeelte afgebeeld van de thans zeer zeldzame wapenkaart van Brabant, die in 1600 werd getekend door J. B. Zangrius voor de inhuldiging van de Aartshertogen Isabella en Albertus van Oostenrijk, de nieuwe Souvereine vorsten over de (Oostenrijkse) Nederlanden^{*)}.

Een wapen voor het graafschap Leuven ontbreekt. Men lette op het wapen Grimbergen, het tweede van de vijfde rij. De gouden leeuw op de Brabantse vlag is per abuis ongewend.

De afbeeldingen op blz. 146 vertonen de wapens van :

1. Republiek Oostenrijk, destijds ook van het hertogdom Oostenrijk ; van het hertogdom en de stad Bouillon, van de Belgische gemeenten Epepegem, Frasnes-lez-Gosselies en Leuven, van het Graafschap Vianden^{*)}.
2. De Belgische gemeenten Grimbergen, Brussegem en Londerzeel.
3. Een van de linies van het geslacht Grimbergen. Waarschijnlijk zou de „karbonkel” (= Kleverad), evenals die op het wapen van KLEEF van goud moeten zijn.

^{*)} (De stad Vianden voert thans een gekwartileerd wapen met in 1 en 4 in rood de zilveren dwarsbalk en in 2 en 3 Nassau).

4. Provincie Luik. De kwartieren zijn die van de stad Luik, van het hertogdom Bouillon, van het graafschap Franchimont, van het graafschap Loon en, ingehoekt, van het graafschap Horn.
De drie hoorns zijn per abuis tegenwoordig gesnoerd.

LITERATUURLIJST.

- 1) F. Christophe BUTKENS : (TROPHEES DE BRABANT 1637.
- 2) Thomas DE ROUCK : Den Nederlandschen Herauld 1645 blz. 235.
- 3) Olivier DE WREE : „De Seghelen der Graven van Vlaenderen” Brugge 1640.
- 4) „De Nederlandsche Leeuw” Jaargang 1964 blz. 211-217.
- 5) GEVAERT : l' Héraldique des Provinces belges, Brussel 1921.
- 6) GEVAERT : l' Héraldique, son Esprit Son Language, Brussel 1923.
- 7) C. PAMA : RIETSTAP's Handboek der Wapenkunde 4de uitg. Leiden 1961.
- 8) C. PAMA : HERALDIEK, Het Spectrum, Utrecht 1958.
- 9) Max Servais : Wapenboek van de Provinciën en Gemeenten van België 1955.
- 10) Eug. de SEYN : Geschied- en Aardrijkskundig Woordenboek der Belgische Gemeenten 1945.
- 11) „De Nederlandsche Leeuw” Jaargang 1960 blz. 200.
- 12) J. Th. de RAADT : Sceaux Armoriés des Pays Bas etc. 1898-1901 blz. 112.
- 13) l' Armorial universel du hérald Gelre, gepubliceerd en toegelicht door Paul ADAM-EVEN 1971.
- 13b) Paul ADAM-EVEN Un Armorial français du milieu du XIIIe siècle, le Rôle d'armes Bigot 1254 Lausanne 1949 no. 44 zie ook no. 25.
- 14) De Brabantse Leeuw. Jaargang 1974 blz. 70 en 73.
- 15) P. H. WITKAMP : Geschiedenis der 17 Nederlanden blz. 174 e.v. Amsterdam 1873.
- 16) Hans HORSTMANN : Vor- und Frühgeschichte des europäischen Flaggenwesens, Bremen 1971.
- 17) Dr. J. P. W. A. Smit : De Brabantse Beelden en Teekens van Recht 1957 blz. 205.

EEN EINDHOVENSE FAMILIE GEDURENDE ANDERHALVE EEUW

door J. Th. M. Melssen

De neerslag van wederom een groep nakomelingen van *Henrick dicti Fykens* uit Eindhoven ($\pm$ 1350), die hierna volgt, is het resultaat van een vijf jaar durend onderzoek, dat zeer zeker niet volledig is, maar ons inziens toch wel enige aanvullingen zal geven op de reeds bekende feiten, zoals ook het geval was bij de eerste groep nakomelingen, die wij onder de titel „*Gerard Michiels uit Eindhoven en enkele van zijn nakomelingen*” in dit blad publiceerden. Evenals laatstgenoemde „*Bossche*” groep heeft ook de hier te behandelen groep enige figuren voortgebracht, die min of meer een rol van nationale betekenis hebben gespeeld in de 16e eeuw.

Een grote hulp voor dit onderzoek was vooral het feit, dat leden van deze familie in een tweetal leenregisters voorkwamen, zodat de generatieafbakening en gezinsinterpretatie op een juiste manier konden worden doorgevoerd. Wie zich eens met deze familie heeft beziggehouden weet in welke netten hij verstrikt kan raken door de overstelpende hoeveelheid Michiel'en en Henrick'en. Ook bleek ons, dat over het gezin van Rychart Coenen van Zegenwerp in de literatuur erg weinig bekend is, wat eveneens geldt voor de figuur van Adam van Haren, die in de oudere werken nooit vermeld wordt in verband met zijn Eindhovense tijd.

Jammer is dat, toen *Jonkheer Pieter Willem van Haren* in 1850 te Aken overleed, de portretten van jonker Adam van Haren en diens vrouw Margriet Coenen op paneel (waarschijnlijk door M. J. Mierevelt te Delft geschilderd) uit 1586 op een Haagse veiling zijn beland en sedertdien spoorloos zijn. Wel is ons een houtsnede bekend, die gemaakt werd naar dit paneel, en die afgedrukt staat in de *Volksalmanak der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen* voor het jaar 1873 (blz. 99).

Op deze panelen kwamen de wapens voor van Van Haren & Von Hagen, alsmede de wapens Coenen & Hanegreeff. Dit laatste wapen interesseert ons des te meer, omdat ons tot voor kort slechts één wapen van de „Hanegreeff-groep” bekend was.

Als wapens noteren wij :

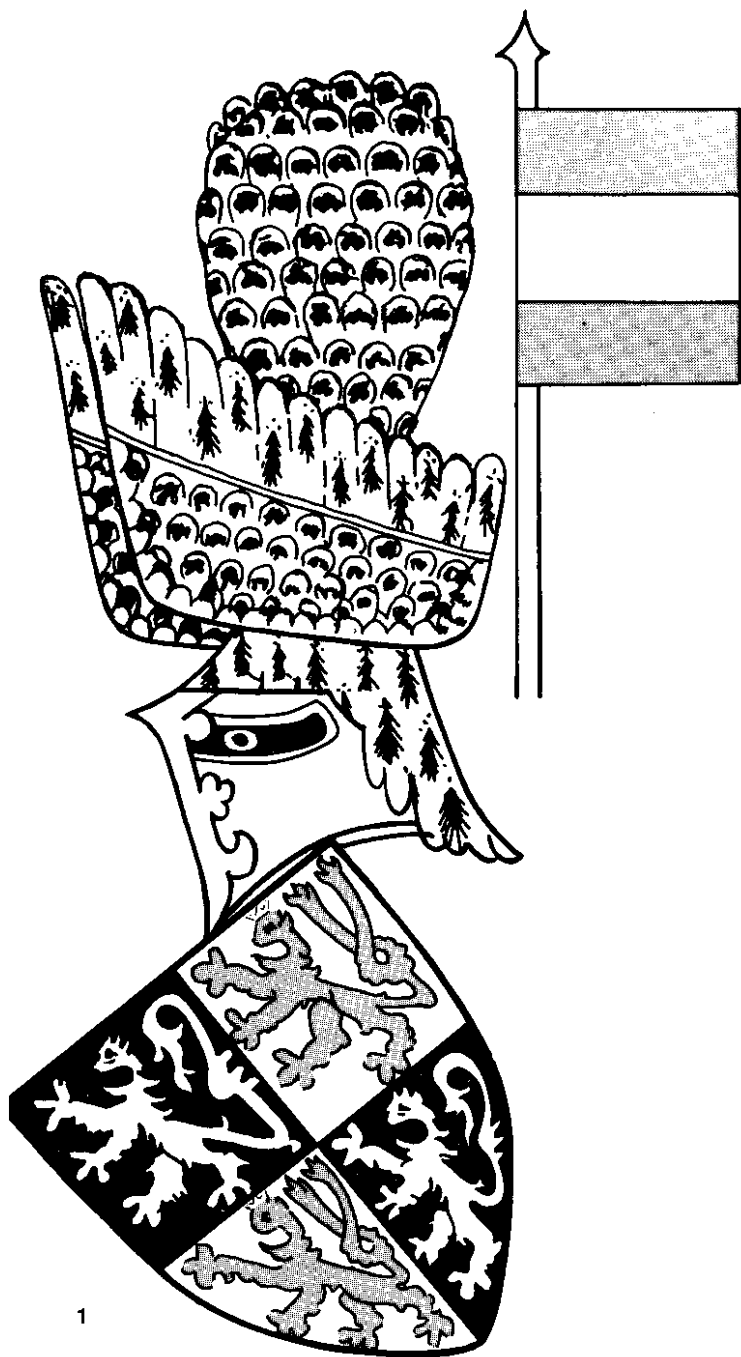
1. het wapen van Walburg, Hanegreeff, vrouw van Rychart Coenen : drie stappende hanen (2 - 1). a)
2. het wapen van Willem Michiels Hanegreeff, drossaard van Woudrichem : (boven) drie stappende hanen, (onder) vijf naast elkaar staande ruiten. b)

Wij zien hier wederom, dat een familie behalve een familienaam van een stammoeder, eveneens haar wapen heeft overgenomen. Vermoedelijk is het oorspronkelijke wapen van deze familie-groep, evenals dat van Gerard Michiels : *in goud een driekante egge van zwart*. c)

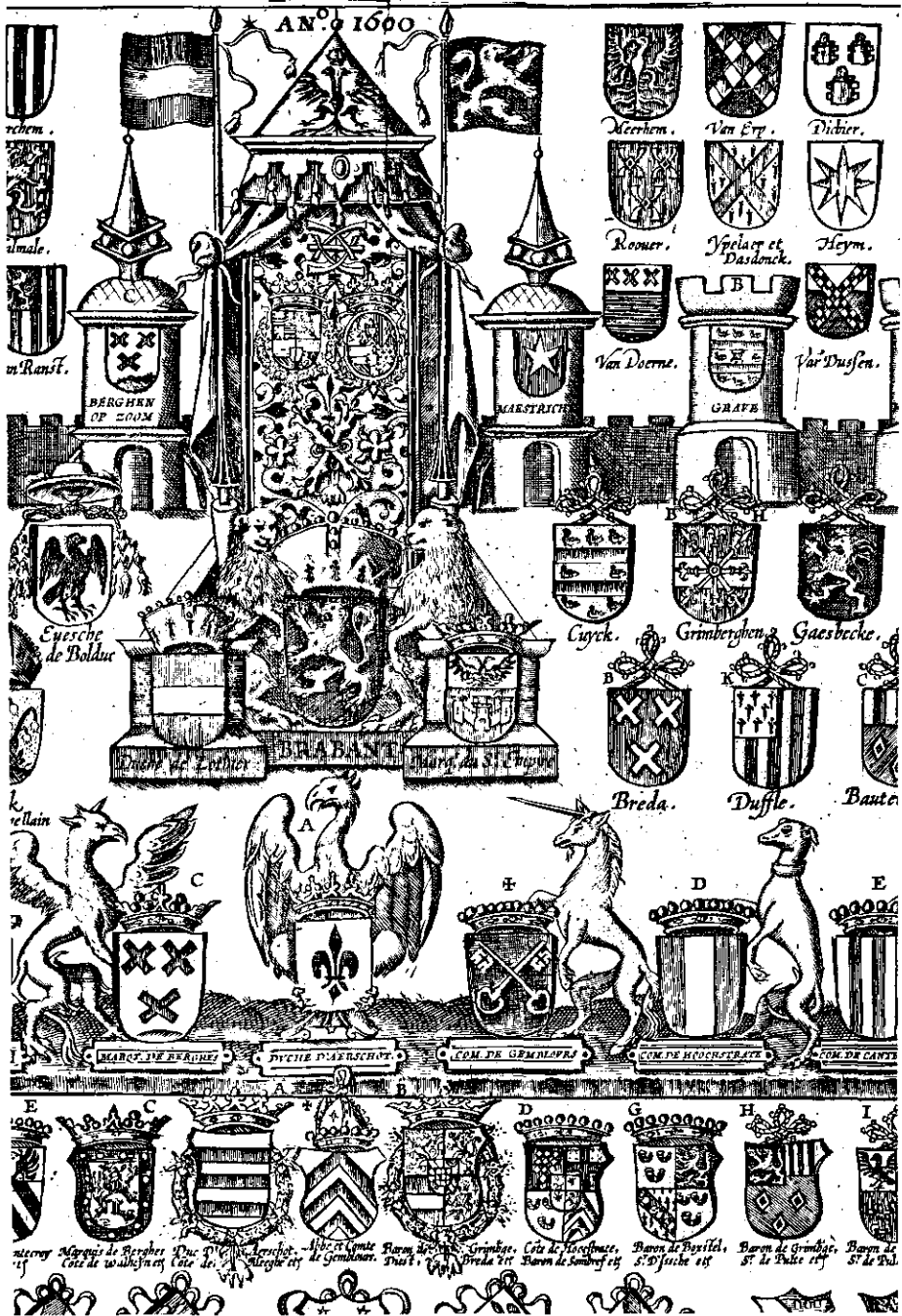
a) Iconografisch Bureau, 's-Gravenhage, fiche Adam van Haren (D 2189).

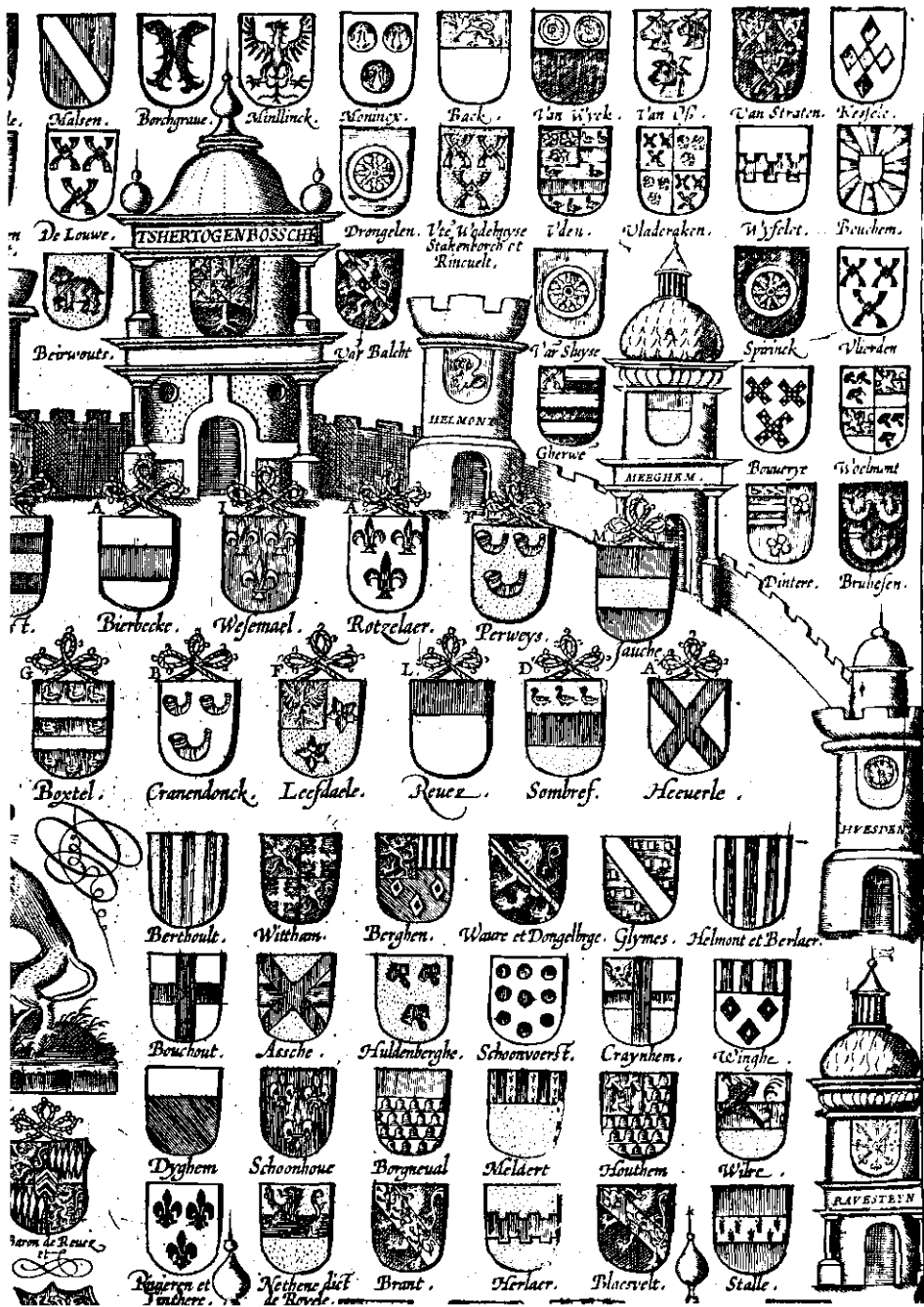
b) G. A. Rotterdam, Archief IJselmonde, charter d.d. 13 november 1557.

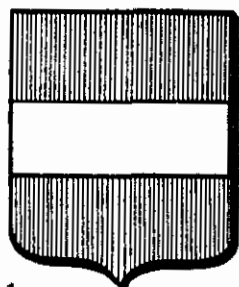
c) Brab. Leeuw 1972 blz. 52 en 53 alsmede J. Th. M. Melssen, *Summiere beschrijving van de familie Fykens*; Eindhoven 1973 (ms. in G.A. Eindhoven)

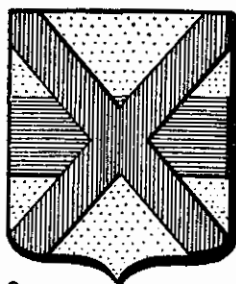
2

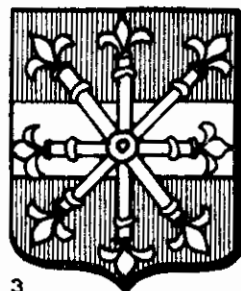

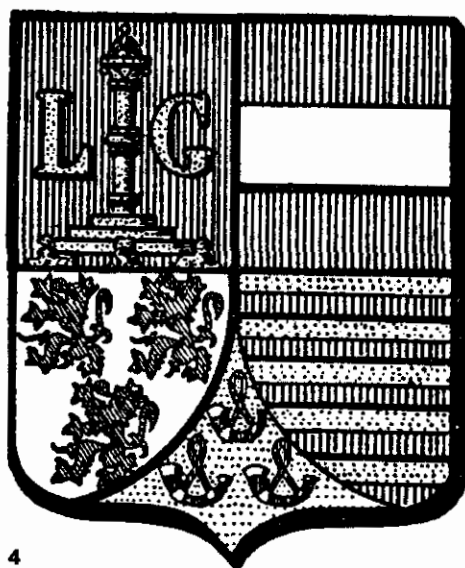
1

2

3

4

I. **HENRICK MICHIELS**z. **FYKENS**, geboren te Eindhoven ca. 1439, vermeld als mondig 1464 - 1507, leenman van het Leenhof van Cranendonk, leenman van de Hertog van Brabant, overlijdt op het Steenen Huys te Stratum ca. 1507 ¹⁾, trouwt vóór 4 mei 1471 **MARIA CLAES**dr. **SCONCK** ²⁾, door welk huwelijk hij een wijnrente in de stad Luik verwerft ³⁾, lid van de Illustere L.V.-Broederschap 1507/08 ⁴⁾, overlijdt vóór 8 januari 1522.

Hij woont op het Steenen Huys te Stratum en gebruikt de twee beemden en de halve visserij op de Dommel tussen de molens van Gennep en Stratum, die bij dat huis liggen. ⁵⁾ Hij koopt op 15 juni 1464 van Dierick Haengreve het Brabants leengoed de Hertogenhofstad te Eersel en verkoopt hem éénvierde deel terug. ⁶⁾

Op 10 juli 1469 koopt hij van Jan Aertsz. van Erpe de tiend in de Lijmbeekstraat te Woensel. ⁷⁾

Op 4 mei 1471 wordt hij beleend met het Cranendonks leengoed Ter Hagen te Stratum en ontvangt zijn vrouw dit leen in vruchtgebruik. ⁸⁾

Op 26 november 1474 koopt hij van de gezworenen van Stratum 85 roeden en 3½ bunder land, afgescheiden van de gemeint van Stratum, achter de Roosten. ⁹⁾

In 1481 bezit hij de hoeve „Lyesmortel” te Woensel. ¹⁰⁾

Op 28 februari 1485 verkoopt hij aan zijn zuster juffrouw Michiele een jaarpacht van zes mudde rog uit de hoeve „Heskog” te Meerveldhoven, uit de „Berkenbeempt” te Blaarthem, uit de „Coemansbeempt” aan de Dommel en uit vier bunder land bij Jecschoot onder Veghel. ¹¹⁾

In 1486, 1489, 1490 en 1491 betaalt hij in geld en rog aan de H. Geest van Eindhoven „uit het water” (zie hiervoor). ¹²⁾

NOTEN :

tenzij anders aangegeven hebben alle nummers betrekking op het gemeente-archief van Eindhoven.

- 1) R 29 II folio 27 - 31; R 30 folio 36; 's-Hertogenbosch R. A., Raad van Brabant nr. 1322 folio 279.
- 2) 's-Hertogenbosch R. A., Bosch Protocol nr. 1302 folio 185; zie ook noot 1.
- 3) Zie noot 1.
- 4) Archief O.L.V.-Broederschap, rekening 1507/08.
- 5) R 29 II folio 27 - 31.
- 6) 's-Hertogenbosch R.A., Raad van Brabant nr. 1322 folio 279.
- 7) 's-Hertogenbosch R.A., Bosch Protocol nr. 1238 folio 361.
- 8) 's-Gravenhage A.R.A., Archief Nassause Domeinraad nr. 1938 folio 2 - 3 verso.
- 9) Stratum administratief archief, inv. nr. 2.
- 10) 's-Hertogenbosch R.A., Bosch Protocol nr. 1250 folio 277 en jaar 1474/75 folio 173.
- 11) Inventarissen van Rijks- en andere archieven, jaar 1928, blz. 605.
- 12) Zie noot 10 en Eindhoven, Archief Tafel H. Geest, rekening 1486 folio 2 verso en 8, rekening 1489 folio 1 verso en 8, rekening 1490 folio 2 verso en rekening 1491 folio 3.

Op 11 mei 1500 verkoopt hij aan Henrick Jan Coolen een erfpacht van 22½ lopen rog. Diezelfde dag belooft hij aan zijn zuster Michiele een jaarpacht van drie mud rog uit een hoeve c.a. op Oud Acht.¹³⁾

Op onbekende datum koopt hij de hoeve op Jecschoot te Veghel van zijn zuster Michiele, die de hoeve kreeg toebedeeld na de dood van hun ouders.¹⁴⁾

Op onbekende datum koopt hij van zijn oomzegger Jan Jan Maes (van Meghen) een erfpacht van vier mud rog uit de hoeve Ten Nouwenhuys te Stratum.¹⁵⁾

Na de dood van haar man houdt Maria de hoeve op Jecschoot in lijftocht.¹⁴⁾

Uit dit huwelijk twee kinderen :¹⁶⁾

1. Elsbeen Henrick Michiels, volgt IIa.
2. Michiel Henrick Michiels, volgt IIb.

IIa. *ELSBEEN HENRICK MICHIELS*, trouwt vóór 24 juni 1507 *GOYART JANSz. VAN DER LEECK*, drossaard van Cranendonk, benoemd in 1506¹⁷⁾, commissaris van het Leenhof van Cranendonk 1509, lid van de Illustere L.V.-Broederschap 1506/07, evenals zijn vrouw¹⁸⁾, overlijdt vóór 9 september 1539.

Op 30 november 1508 verkoopt hij met zijn zwager Michiel Henricks een erfpacht van vier mud rog uit de hoeve Ten Nouwenhuys te Stratum, aan Meester Jan van Ameroy, mijns heeren kock.¹⁹⁾

Op 10 februari 1512 verzoekt hij, als drost van Cranendonk, Frederik van Egmond, om soldaten te sturen voor de zeven knechten op het huis (van Cranendonk), benevens drie schutters, vijf haakbussen en kruit. Een aantal dorpen in de omtrek is wederom gebrandschat (door de Geldersen). Noch de heer van Nassau, noch de jonge heer (van Egmond) heeft iets van zich laten horen.²⁰⁾

Uit de erfdeling na de dood van Goyart van der Leeck kunnen wij het bezit (ten tijde van zijn overlijden) reconstrueren ;

13) R 30 folio 203 verso ; R 29 I folio 103 verso.

14) CGB doos 50 nummer 1 folio 2 verso- 3.

15) R 28 folio 9 ; J. Th. M. Melssen, *Summiere beschrijving* blz. 12.

16) 's-Gravenhage A.R.A., Archief Nassause Domeinraad nr. 2405 folio 31 verso.

17) S. W. A. Drossaers, *Het archief van de Nassause Domeinraad*, deel 2, inventaris nr. 439 ; 's-Hertogenbosch R.A., *Bosch Protocol* nr. 1302 folio 185.

18) 's-Gravenhage A.R.A., Archief Nassause Domeinraad nr. 1936 ; Archief O.L.V.-Broederschap, rekening 1506/07 ; R 29 II folio 27-31.

19) R 28 folio 9.

20) Drossaers, A.N.D. II, *regeesten en brieven* nr. 43.

deze goederen zijn, tenzij anders aangegeven, afkomstig van Henrick Michiels (generatie I) :

1. Het Steenen Huys te Stratum met twee beemden en de halve visserij op de Dommel tussen de molenraden van Gennep en Stratum. Deze worden bij opbod verkocht aan Evert Gielis Everts voor 1298 gulden.
2. de Balkbeemd, dat Wuesthuys, de Willichakker, de Haghebeemd, de Brugbeemd, de Hagheakker (groot 11 lopenzaad) en twee lopenzaad land en een heideveld, alles gelegen te Stratum.
3. een erfcijns van 3½ gulden, aangekomen van Elsbeen Goyarts van der Leeck.
4. een halve erfcijns van () jaarlijks, te beuren in Bergeik; een halve wijnrente jaarlijks in de stad Luik, een erfcijns van 3 rijnsse guldens, aangekomen van juffrouw Pijnckx van Rode.
Deze onder 4 genoemde cijnsen worden door de kinderen Hanegreeff gekocht voor 450 goudguldens.

Lasten :

5. driemaal per jaar iedere arme een negendeel brood, t.w. op Kerstmis, Goede Vrijdag en O.L.V.-half oogst.
6. 22½ lopen rog jaarlijks te betalen aan Jan Jansz. van Doeren.
7. een pacht van 24 guldens aan de kinderen Hanegreeff, te lossen met 400 guldens.
8. 6½ vat rog aan het kapittel van Eindhoven.
9. vier lopen rog aan het klooster van der Hagen te Woensel.
10. drie lopen rog aan de kerk van Stratum.
11. drie rijnsse guldens jaarlijks aan de pastoor van Stratum.
12. drie mud rog jaarlijks aan Arnt Ruth Heeren, te lossen met 100 karolusguldens.
13. 3½ stuiver uit het water aan de rector van het Barbaraaltaar te Eindhoven.
14. 4½ stuiver jaarlijks aan de H. Geest van Eindhoven.
15. een cijns van 5 oude groten jaarlijks uit de gronden aan de brug.

De kinderen Hanegreeff beloven, dat zij jaarlijks de helft van de 22½ lopen rog (zie onder punt 6) zullen betalen aan

Jan van Doeren, om Luytgart en de drie kinderen van Marten van Vladeracken daarvan te ontlasten. ²¹⁾

Uit dit huwelijk :

1. *Maria van der Leeck*, trouwt *Marten van Vladeracken*, zoon van Gerard en Elisabeth van Rode. Zij overlijdt vóór 1534, hij ná 1545. ²²⁾

Uit dit huwelijk : ²³⁾

- a. *Adriaen van Vladeracken*, vermeld 1539 - 1549.
- b. *Gerard van Vladeracken*, vermeld 1539 - 1549.
- c. *Anna van Vladeracken*, vermeld 1539 - 1549, trouwt *Goyssen Jansz.*, vermeld 1547 - 1549.

2. *Goyart van der Leeck*, vermeld 1539. ²⁴⁾
3. *Luytgart van der Leeck*, volgt Illa.
4. *Henrick van der Leeck*, vermeld 1539. ²⁵⁾
5. *Steven van der Leeck*, vermeld 1539. ²⁵⁾
6. *Elsbeen van der Leeck*, vermeld 1539. ²⁵⁾
bastaarddochter :
7. *Luytgart van der Leeck*, vermeld 1539. ²⁶⁾

IIla. *juffrouw LUYTGART VAN DER LEECK*, één der erfgenamen van haar oudtante *juffrouw Michiele Fykens*, trouwt vóór 1546 *jonker HANS PLANCK*, die tussen 1547 en 1553 overlijdt.

Zij erft na de dood van haar ouders het Steenen Huys te Stratum, dat zij met twee beemden en de halve visserij op 25 september 1539 verkoopt voor 1298 gulden aan Evert Gielis Everts. ²⁷⁾

Zij bezit o.a. goederen te Heinsberg (aldaar het goed Ter Leeck). In oktober 1571 verblijft zij in het land van Luik.

Zij overlijdt ná 1575. ²⁸⁾

Uit dit huwelijk één kind :

1. *jonker HANS PLANCK*, geb. ca. 1546, neemt deel aan de beeldenstorm te Eindhoven en verklaart zich openlijk als rebel van de koning. Volgens L. Houben ruide hij

21) R 29 II folio 27 - 31.

22) *Sasse van Ysselt*, Voorname huizen III blz. 312 ; R 29 II folio 28 en 30 en 38 ; R 29 I folio 41-41 verso ; 's-Gravenhage A.R.A. A.N.D. nr. 2405 folio 31 verso ;

23) R 29 II folio 28 verso, 30, 38 en 80 ; R 30 folio 59.

24) R 29 II folio 28 en 30 ; R 29 I folio 49.

25) Zie noot 24.

26) R 29 II folio 14 verso.

27) R 29 I folio 14, 49 en 103 verso ; R 29 II folio 27 - 31 ; R 30 folio 237.

28) A. A. Stratum inv. nr. 387 folio 7 ; R 31 II folio 82 verso ; R 32 folio 92 verso.

het volk op en richtte hij zelfs een soort van klooster op, „waar alle kwaad gebrouwen werd.”²⁹⁾ Hij blijft te Eindhoven wonen en zit in 1575 te Antwerpen gevangen. Hij trouwt *juffrouw MARIA COENEN*, dochter van jonker Rychart en juffrouw Walburg Hanegreeff.³⁰⁾

Uit dit huwelijk :

- a. *jonker Michiel Planck*.
- b. *juffrouw Johanna Planck*, trouwt *jonker Guiliam van Horck*.

IIb. *MICHEL HENRICK MICHIELS*, later aangeduid met *HANEGREEFF*, cijnsplchtig te Stratum o.a. in de Roosten³¹⁾, leenman van het Leenhof van Cranendonk, stadhouder van hetzelfde Leenhof 1524, drossaard van Cranendonk 1521 - 1524, leenman van de Hertog van Brabant, schepen van Eindhoven 1492 en 1494³²⁾, overlijdt tussen 12 februari en 26 september 1524³³⁾, trouwt 1509 *JOHANNA VAN HORNE*, vóór haar huwelijk waarschijnlijk non³⁴⁾, overlijdt 1 februari 1558 begr. Tongelre, natuurlijke dochter van graaf Jacob II van Horne, heer van Cranendonk en Eindhoven. Zij hertrouwt vóór 24 januari 1530 *DANIEL VAN GERWEN*, rentmeester van Cranendonk 1532 - 1533, drossaard van Cranendonk 1545 - 1549, oud-drossaard in 1550, overlijdt 23 september 1559 begr. Tongelre, zoon van Godschalk en Cecilia de Lauwe.³⁵⁾

Op 15 januari 1507 beleend met de Hertogenhofstad te Eersel en omstreeks diezelfde datum met het goed Ter Hagen te Stratum.³⁶⁾

Op 30 november 1508 verkoopt hij met zijn zwager Goyart van der Leeck een erfpacht van vier mud rog uit de hoeve Ten Nouwenhuys te Stratum aan Meester Jan van Ameroy, mijns heeren kock.

Op 25 november 1509 geeft Walburg van Manderscheid,

29) L. G. A. Houben, *Geschiedenis van Eindhoven*, I, blz. 161.

30) *Bosche Bijdragen* XXIII (1956/57) blz. 38; R 37 folio 221; R 38 folio 83 verso; Brussel A.R.A., *Papiers d'Etat et Audience*, lias 146, z.d.

31) *Cijnsboek Strijp-Stratum* folio 32 verso, (= kopie in G. A. Eindhoven).

32) *Charters* nrs. 13 en 33; R 29 II folio 49 verso - 50; 's-Gravenhage A.R.A. A.N.D. nr. 1936.

33) 's-Gravenhage A.R.A., A.N.D. nr. 1936 folio 45 en folio 3 verso - 4.

34) *Jaarboek Centraal Bureau voor Genealogie* 1965 blz. 189 - 190 en 196.

35) *Nederlandsche Leeuw* 1967 kolom 133 - 136; *Brabantse Leeuw* 1958 blz. 73; *Taxandria* 1936 blz. 268; *Drossaers* A.N.D. II, inventaris nr. 444; R 30 folio 90, R 29 I folio 76; zie ook noten 43 en 44.

36) 's-Hertogenbosch R.A., *Raad van Brabant* nr. 1322 folio 279; 's-Gravenhage A.R.A., A.N.D. nr. 1936 folio 3 verso - 4.

gravin van Buren, vrouwe van Cranendonk, Michiel Henricks van Eyndhoven, als man van haar natuurlijke nicht Johanna van Horne, in huwelijks voorwaarden jaarlijks 12 Philips-guldens uit haar tollens op de Maas tussen Maastricht en Venlo. ³⁷⁾

Op 25 februari 1521 ontvangt Michiel Henricks, drossaard van Cranendonk, in de naam van Walburg van Manderscheid, gravin van Nieuwenaar, weduwe van Frederik van Egmond, ridder, bij dode van dezelfde Frederik, haar man, het land, slot, de stad, dorpen en heerlijkheden van Cranendonk, Eindhoven, Zoerendonk, Maarheeze en Budel, om die voor haar in tocht te bezitten. ³⁸⁾

Op 8 januari 1522 verkoopt Michiel aan Goyart Jan Marsmans de hoeve op Jecschoot onder Veghel, die hem is toebedeeld ná de dood van zijn moeder Maria, tegen Goyart van der Leeck. ³⁹⁾

Op 30 oktober 1530 draagt Daniel van Gerwen, als gevolmachtigde van Walburg van Manderscheid, ten overstaan van schepenen van 's-Hertogenbosch, het haar door Frederik van Egmond gelegateerde vruchtgebruik van het door hem nagelaten huis IJselstein in de Orthenstraat te 's-Hertogenbosch, over aan haar stiefzoon Floris graaf van Egmond. ⁴⁰⁾

Op 27 januari 1540 belooft zijn stiefzoon Jan Hanegreeff hem een jaarlijkse erfcijns van 6 karolusguldens. ⁴¹⁾

Op 8 januari 1545 koopt hij van Nyklaes Jan Claes een erffrente van 3 karolusguldens uit een huis te Stratum. ⁴²⁾

Op 26 maart 1545 verkoopt hij als drost, gemachtigd door Henrick van Oemel, bottelier, een huis te Eindhoven, toebehorende Henrick de Tingieter, voor 14½ gulden per jaar en 4 verlopen pachten. ⁴³⁾

Als drost, gemachtigd door Geertruyd van Kerpen, weduwe van Henrick van Oemel, verkoopt hij op 4 januari 1547 een huis c.a. te Eindhoven tussen Achterstraat en Steenweg, aan Cornelis Verwers van Mechelen als man van Margriet van Brugghe. ⁴⁴⁾

37) CGB doos 50 nummer 7.

38) Brussel A.R.A., Rekenkamer nr. 17153 d.d. 25 december 1521; Nederlandsche Leeuw 1967 kolom 133-136.

39) CGB doos 50 nummer 1 folio 2 verso-3; Brabantse Leeuw 1974 blz. 107 (nr. 3).

40) Nederlandsche Leeuw 1967 kolom 133-136.

41) R 29 II folio 44 verso - 45.

42) R 29 I folio 13.

43) R 29 I folio 22 verso

44) R 29 I folio 70.

Op 4 september 1548 verkoopt hij aan Jan Goyarts van den Dijck vijf delen van een beemd „Astart” te Tongelre. ⁴⁶⁾

Op 28 april 1545 (stijl Hof van Luik) wordt een akkoord gesloten tussen Daniel van Gerwen, man van Johanna van Horne, en Jan, Nyklaes, Willem, broers, en Rychart Coenen als man van Walburg, mede insttaande voor Elsbeen, wettige kinderen van Michiel Henrick Michiels Hanegreeff en Johanna van Horne. ⁴⁸⁾ Daniel moet aan de kinderen uit het eerste huwelijk 350 guldens betalen wegens onthouden inkomsten, benevens een schuldbekentenis voor de 200 guldens, die hij uit het schoutambt had ontvangen; verder nog een jaarlijkse rente van 15 guldens, die verschuldigd was door de graaf van Buren, en een van 15 guldens, verschuldigd door de graaf van Nieuwenaar, en tenslotte restitutie van de goederen, die staande het huwelijk vervreemd waren. Daartegenover zullen de kinderen uit het eerste huwelijk aan hun moeder, zo lang zij leeft, jaarlijks 50 guldens uitkeren, te betalen met de renten (groot 30 guldens), verschuldigd door de graven van Buren en Nieuwenaar, vermeerderd met een jaarlijkse pacht-som van 12 guldens komende uit vermelde 200 guldens uit het schoutambt, en het restant uit de tiend in de Lijmbeekstraat. Als het tweede huwelijk kinderloos blijft, komen de goederen tijdens dit huwelijk verkregen aan de kinderen uit het eerste huwelijk.

Kinderen uit het eerste huwelijk :

1. *Henrick Michiels*, wordt 26 september 1524 beleend met het goed Ter Hagen te Stratum en 25 december 1524 met de Hertogenhofstad te Eersel. ⁴⁷⁾

Wordt ± 1543 niet genoemd met de overige kinderen. ⁴⁸⁾

Zou vóór 26 november 1545 overleden zijn ⁴⁹⁾, doch op 4 mei 1546 weet zijn naaste familie niet of hij nog in leven is, daar hij naar het buitenland vertrokken is en men sindsdien niets meer van hem heeft vernomen. ⁵⁰⁾

2. *Jacob Michiels Hanegreeff*, wordt op 8 juli 1539 door zijn stiefvader Daniel van Gerwen een eeuwige erfelijke losrente van 6 rijnse guldens gegund, te lossen op St. Ja-

45) R 30 folio 31.

46) R 29 I folio 76; charters nr. 58.

47) 's-Hertogenbosch R.A., Raad van Brabant nr. 1322 folio 279; 's-Gravenhage A.R.A., A.N.D. nr. 1936 folio 3 verso - 4.

48) Cijnsboek Strijp en Stratum folio 31 verso.

49) 's-Hertogenbosch R.A., Raad van Brabant nr. 1322 folio 279.

50) 's-Gravenhage A.R.A., A.N.D. nr. 1936 folio 25.

cob in juli met 100 karolusguldens en met de achterstallige jaarpachten. ⁵¹⁾

Op 21 juli 1540 machtigt hij zijn broer Jan en zwager Rychart Coenen in alles wat hij te doen heeft of krijgen mag. ⁵²⁾

Jacob wordt vóór 18 maart 1545 vermoord door Henrick van Vuert; Raes Borman uit Baexem betaalt dan aan Rychart Coenen, meier in het graafschap Horne, ten behoeve van de kinderen van Michiel Hanegreeff 255 karolusguldens in drie termijnen, overeenkomstig de zoenbrief tussen de familie van Jacob en die van de misdadiger. ⁵³⁾

3. *Willem Michiels Hanegreeff*, volgt IIIb.
4. *Nyclaes Michiels Hanegreeff*, verklaart op 3 januari 1543 dat hij betaald is door Nyclaes Laurens van Buyl van die rente van 3 gulden, hem aangekomen van juffrouw Pijnx van Rode. ⁵⁴⁾ Hij wordt vermeld in het akkoord van 1545.
5. *Jan Michiels Hanegreeff*, op 23 juni 1533 belooft Goyart van der Leeck hem 24 guldens, losbaar met 400 guldens. ⁵⁵⁾

In 1539 als belending te Stratum genoemd. Op 24 september 1539 belooft Jan voor zichzelf en zijn broers en zusters jaarlijks de helft van de 22½ lopen rog aan Jan van Doeren te betalen, om Luytgart van der Leeck en de drie kinderen van Marten van Vladeracken daarvan te ontlasten. ²¹⁾

Op 27 januari 1540 bekent hij schuldig te zijn aan Daniel van Gerwen een erfcijns van 6 karolusguldens jaarlijks uit zijn gedeelte in de hoeve en cijnsgoederen te Stratum, uit zijn deel in de 4 mud rog die de kinderen jaarlijks heffen op Jan Jansz. van Doeren, uit zijn deel in 3 mud rog die zij samen heffen op Iwan van Kol, onder conditie dat als Jans moeder overlijdt vóór Daniel, zijn „oem,” Jan deze rente zal lossen met 100 gulden. ⁴¹⁾

51) R 29 II folio 23 verso.

52) R 29 II folio 59 verso.

53) R 29 I folio 22 verso.

54) R 29 II folio 121 verso; juffrouw Pijnx van Rode is een dochter van Peter Petersz. van Rode en jonkvrouwe Elsbeen Michiels Fykens, zuster van de in dit artikel genoemde generatie I. Juffrouw Pijnx woonde te Eindhoven en was lid van de Illustere O.L.V.-Broederschap (1500/01); zij overlijdt te Eindhoven 1535/1536, zie: J. Th. M. Melssen, *Summiere beschrijving* . . . blz. 13.

55) R 30 folio 113 - 113 verso.

Op 3 januari 1543 verklaren Nyclaes en Jan, Nyclaes mede namens Willem, Walburg en Elsbeen, betaald te zijn door Nyclaes Laurens van Buyl van een rente van 3 guldens uit een akker met huisje in de Lijmbeekstraat te Woensel, hen aangekomen van juffrouw Pijnckx van Rode.⁵⁶⁾

Op 4 februari 1545 belooft hij Nyclaes Wauters een erfrente van 3 guldens uit een akker te Stratum.⁵⁶⁾

Neemt deel aan het akkoord van 28 april 1545.

6. *Walburg Michiels Hanegreeff*, volgt IIIc.

7. *Elsbeen Michiels Hanegreeff*, trouwt vóór 14 december 1550 *FERRY DE GOINGIES*, zijdelakenkoopman te 's-Hertogenbosch.⁵⁷⁾

Op 14/15 december 1550 belooft Rychart Coenen hem een jaarrente van 24 guldens uit het Steenen Huys te Stratum.⁵⁸⁾

Op 1 juli 1552 medekoper van een erfpacht van 22½ mud rog van Jan van Doeren.⁵⁹⁾

Bij procuratiebrief van 's-Hertogenbosch d.d. 12 september 1571 machtigt hij Alexander Verbruggen een aantal van zijn goederen te verkopen:⁶⁰⁾

- a. op 1 februari 1572 éénderde van de tiend in de Lijmbeekstraat te Woensel, die Ferry met Rychart Coenen en Willem Hanegreeff ten dele was gevallen.
- b. dezelfde dag als voor éénderde van een jaarrente van 15 guldens uit de heerlijkheid Cranendonk.
- c. op 6 februari 1573 een erfpacht van 2 mud rog, Woenselse maat, uit de hoeve Ter Ponten in de Lijmbeekstraat te Woensel, eertijds toebehorend aan jonkvrouwe Henricxken, weduwe van Willem bastaard van Boxtel.
- d. op 13 februari 1573 een jaarrente van 24 guldens uit het Steenen Huys te Stratum.

IIIb. *WILLEM MICHIELS HANEGREEFF*, raad en stadhouder van de lenen van de graaf van Horne, rentmeester, stadhouder

56) R 40 folio 9 verso ; R 29 II folio 17 verso.

57) R 30 folio 113.

58) R 30 folio 113.

59) R 30 folio 203 verso ; charters nr. 60.

60) R 31 II folio 23 verso, folio 37 en folio 50 verso.

en drossaard van zijn heerlijkheid, huis en landen van Altena (1557), drossaard van Woudrichem ⁶¹⁾, mogelijk schout van Eindhoven en Woensel (1553 - 1557) ⁶²⁾, leenman van de Hertog van Brabant en van het Leenhof van Cranendonk, overlijdt begin 1558 te Woudrichem aan de pest, trouwt ca. 1544 *WALBURG VAN WAELRE*, overlijdt begin 1558 te Woudrichem aan de pest, dochter van Frans Jansz., secretaris van Eindhoven, en Trijntken N.N. ⁶³⁾

Wordt 26 november 1545 beleend met de Hertogenhofstad te Eersel en op 4 mei 1546 met het goed Ter Hagen te Stratum. ⁶⁴⁾

Hij is de oudstbekende bezitter van huize De Burgh te Stratum. ⁶⁵⁾

Bezit landerijen te Eersel en Stratum, de tollén van Lommel, Eersel, Veldhoven, Steensel en Bladel. ⁶⁶⁾

Op 13 mei 1546 behoort hij tot de partij van de bruid, als het huwelijkskontrakt gesloten wordt tussen Bartholomeus Stockelmans en Mechtelt Boerten. ⁶⁷⁾

Op 18 september 1548 koopt hij van Willem Claes van Acht een akker te Stratum. ⁶⁸⁾

Op 10 mei 1549 verkoopt hij aan Leonard Herincx, priester, een cijns van 7 guldens uit de Schuurbeemd te Stratum, en dezelfde dag nog een cijns van 3 guldens uit dezelfde beemd aan Meester Peter van Os, secretaris te 's-Hertogenbosch. ⁶⁹⁾

Op 30 juli 1549 koopt hij de Laakbeemd te Stratum van Henrick Thijs uit Sterksel. Willem belooft Henrick een jaarlijkse erfcijns van 6 guldens uit genoemde beemd. ⁷⁰⁾

Op 23 februari 1551 verkoopt hij aan de kinderen van Meester Peter van Os een erfcijns van 6 guldens uit de Bollevonder te Stratum. ⁷¹⁾

Op 8 januari 1552 verkoopt hij aan Lambert Greveraet de Colonia een cijns van 5 guldens uit de Wolfshage te Stratum. ⁷²⁾

61) 's-Gravenhage A.R.A., Leenhof van Holland, register B, Albo Athenae 1555 - 1558, nummer 100, folio 97, 82 en 97 verso.

62) R 30 folio 237 (mei 1553) en R 359 folio 62 verso (mei 1557).

63) 's-Hertogenbosch R.A., Bosch Protocol nr. 1391 folio 116 verso; Breda G.A., afdeling II/I, nrs. 186 en 1109; Kohier honderdste penning Eindhoven 1571 folio 8.

64) Zie noot 49 en 50.

65) Breda G.A., afdeling II/I nrs. 186 en 1109.

66) Zie noot 65.

67) R 29 I folio 57 verso.

68) R 30 folio 31 verso.

69) 's-Hertogenbosch R.A., Bosch Protocol nr. 1353 folio 152 en nr. 1353 folio 447 verso.

70) R 30 folio 61 verso.

71) 's-Hertogenbosch R.A., Bosch Protocol nr. 1358 folio 159.

72) 's-Hertogenbosch R.A., Bosch Protocol nr. 1359 folio 113 verso.

Op 31 januari 1552 betaalt Frans van Waelre hem een jaarlijkse erfcijns van 6 Philipsguldens uit een hopveld aan de Markt te Eindhoven. ⁷³⁾

Op 3 februari 1552 belooft hij Rychart Coenen een erfcijns van 6 Philipsguldens uit de Wolfshage te Stratum. ⁷⁴⁾

Op 1 juli 1552 (stijl Hof van Luik) koopt hij met Rychart Coenen en Feren Goeyengys een erfpacht van 22½ lopen rog jaarlijks, Eerselse maat, van Jan Jansz. van Doeren. ⁵⁸⁾

Op 13 november 1557 confirmeert hij op verzoek van Barthout van Authena, burger en koopman te Dordrecht, als gemachtigde van heer Heynrick, vrijbaanderheer van Merode, Perwijs, Peterssem, Leefdael, Duffel, Waelhem, enz., heer van Oud-Herlaer, Gheel, Westerlo, Herssel, Diepenbeeck, Ympde enz., ambachtsheer van Ridderkerk en IJselmonde, een akkoord tussen Splinter van Hargem en Claes Claes van Strijen met betrekking tot de visserij voor Barendrecht op de Waal. ⁷⁵⁾

Uit dit huwelijk :

1. N.N. Hanegreeff, overlijdt begin 1558 te Woudrichem aan de pest.
2. N.N. Hanegreeff, overlijdt begin 1558 te Woudrichem aan de pest.
3. *Johanna Hanegreeff*, wordt 8 februari 1562 beleend met de Hertogenhofstad te Eersel, samen met haar zuster Margriet. ⁷⁶⁾ Staat de eerste zes jaar ná de dood van haar ouders onder voogdij van Rychart Coenen. Huwt nadat zij de mondige jaren heeft bereikt, vóór 7 februari 1567 met *ALEXANDER VERBRUGGEN Jacobsz.* ⁷⁷⁾, die op 21 juni 1586 te Goch „met den broederen begeert te communiceren.” ⁷⁸⁾

Op 7 februari 1567 verkopen Rychart Coenen, Herman en Willem van Gerwen, voogden van Margriet Hanegreeff, al haar goederen aan Alexander Verbruggen, man van Johanna Hanegreeff. ⁷⁹⁾

Op 9 februari 1567 verkoopt Alexander Verbruggen

73) R 30 folio 172.

74) R 30 folio 172 verso.

75) Rotterdam G.A., Archief heerlijkheid IJselmonde, charter d.d. 13 november 1557.

76) Zie noot 49.

77) Zie noot 65 ; 's-Hertogenbosch R.A., Bosch Protocol nr. 1391 folio 116 verso.

78) Goch, Evangelisches Gemeindeamt, Acta Consistorii (1570 - 1592) folio 75a.

79) 's-Hertogenbosch R.A., Bosch Protocol nr. 1391 folio 116.

*Zegel van Willem Michielsz. Hanegreeff aan een charter van
13 november 1557 in het archief van de heerlijkheid IJselmonde.*

(foto G. A. Rotterdam)

aan Rychart Coenen al zijn goederen en die van zijn vrouw, behalve de Neerbosch te Stratum en de tol de Eersel.⁸⁰⁾

Op 5 november 1567 verkoopt hij aan Lambert Jan Greveraet de Colonia een cijns van 6 karolusguldens uit de Wolfshage te Stratum.⁸¹⁾

Op 4 april 1569 verkoopt hij aan Rychart Coenen een akker van 21 lopenzaad te Stratum.⁸²⁾

In oktober 1569 wordt Alexander eigenaar genoemd te Stratum van een huis met hof, groot 8 roeden, gelegen bij de hoeve Ter Hagen; een hoeve genaamd tgoet Ter Hagen, leengoed, en een huis met hof en boomgaard, groot 1½ lopenzaad, een kamp lands, een akker „de Verloren Cost,” een akker bij de Wolfshage, een akkertje, land dat vorig jaar pas ontgonnen is, de Laakbeemd, een veld aan de Laakbeemd, een laag veld aan de hoeve, heide en weiden, samen groot 2 bunder en 29 lopenzaad.⁸³⁾

Op 1 februari 1572, 6 en 13 februari 1573 treedt hij op als gemachtigde van Ferry de Goingies uit 's-Hertogenbosch.

Op 20 april 1575 toont Alexander, dat zijn onderpanden verbonden staan met 6 Philipsguldens, op 31 januari 1552 door Frans van Waelre en Willem Hane-greeff beloofd.⁸⁴⁾

Op 16 mei 1575 verkoopt Johanna de Hertogenhofstad te Eersel aan Philip Sallarts ten behoeve van Jacob Jacobs van de Venne.⁸⁵⁾

Op 19 mei 1577 heeft een overeenkomst plaats tussen Ghijsbert Jansz. Bluijssen en Alexander:⁸⁶⁾ Alexander vruchtgebruik in de gehele hoeve bij het Borchsken te Stratum wordt vervallen verklaard, totdat hij de 190 guldens aan Ghijsbert heeft terugbetaald. Alexander moet alle pachten, renten en cijnzen uit de hoeve gaande, betalen, zodat Gijsbert daarvan ontlast zal blijven. Alexander behoudt het voorlijf. Ghijsbert blijft bezitter van het merendeel van het vruchtgebruik. Alexander mag noch Gijsbert, noch de pachter

80) idem folio 117 verso.

81) idem folio 242.

82) Charters nr. 70.

83) A. A. Stratum inv. nr. 387 folio 4 en 5.

84) R 31 II folio 77 verso.

85) Zie noot 49.

86) R 31 II folio 111.

van de hoeve gebieden, als hij de hoeve verkoopt.

Op 4 december 1578 verkoopt hij, gemachtigd door zijn vrouw Johanna en schoonzuster Margriet, het leengoed Ter Hagen te Stratum aan Catharina van Strijp, vrouw van Willem van Taterbeeck, ten behoeve van dezelfde Willem van Taterbeeck.⁸⁷⁾

Het goed staat dan als volgt omschreven: een omgraven huis met een hoeve daarbijgelegen, te weten huis, schuur, schaapskooi, hoven, boomgaarden, akkerlanden, weilanden, heilanden, vennen, enz. samen 51 lopenzaad groot, genaamd de hoeve Ter Hagen in de parochie Stratum aan de Geldropse pad, aan de heer van Cranendonk te leen hangend; verder een akker van 12 lopenzaad, een akker van 5 lopenzaad, twee beemden groot 9½ lopenzaad in de Laak, een stuk land genaamd „de Roosten” groot 40 lopenzaad, bestaande uit wei- en heidevelden en houtwas, een heideveld van 20 lopenzaad, genaamd het Goor; samen met alles wat daarbij behoort: grachten, wallen, visserijen, houtwassen enz.

De lasten uit de genoemde goederen zijn: een grondcijs van 36 stuivers en 2 penningen jaarlijks aan de heer van Stratum; jaarlijks 4 stuivers aan de kape-lanen te Eindhoven; jaarlijks 2 stuivers en 1 oord aan de pastoor van Woensel; jaarlijks 3 karolusgul-dens loscijs aan Dieric van den Berghe, te lossen met 50 karolusguldens; jaarlijks 3 Gelderse guldens loscijs aan Bartholomeus Loeff, te lossen met 50 gul-dens; jaarlijks 6 Gelderse guldens loscijs aan iemand te Sterksel, te lossen met 100 guldens; jaarlijks 3 karolusguldens loscijs aan Heylken Beeltsnij-ders, te lossen met 50 guldens; jaarlijks 3 karolus-guldens loscijs aan Joseph Wauters van Goirl, te los-sen met 50 guldens; jaarlijks een rente of pacht van 180 karolusguldens hoofdenningen, die Alexander op het voornoemde gevest heeft in twee verschillende
(wordt vervolgd)

87) 's-Hertogenbosch R.A., Bosch Protocol nr. 1413 (Curtius) folio 23-24 verso.

Aan dit nummer werkten mee:

P. J. Siemons, Waterstraat 41, Nijmegen.

F. J. v. Ettro, Poorterslaan 40, Eindhoven.

J. Th. M. Melssen, Liviuslaan 25, Eindhoven.

de brabantse leeuw

Maandblad van de Sectie voor Geslacht-, Naam- en Wapenkunde van het Prov. Gen. van Kunsten en Wetenschappen in Noord-Brabant; onder redactie van: Mr. G. Berkelmans; Dr. G. C. M. van Dijck; J. P. H. Goossens; J. Th. M. Melsen; redactie-secretaris: J. H. G. J. van Heeswijk, Maasbandijk 30, Kerkdriel, Postbus 29.

Abonnementsgeld f 17,50 (buitenland f 19,—) per jaar; men wachte met betalen tot men een acceptgirokaart ontvangen heeft. Administratie: Parade 17, Postbus 1104, 's-Hertogenbosch, tel. 073 - 139484, giro 1092410.

JAARGANG 24 — No. 11 en 12 — NOVEMBER DECEMBER 1975

EEN EINDHOVENSE FAMILIE GEDURENDE ANDERHALVE EEUW

door J. Th. M. Melssen

(vervolg Brab. Leeuw Jrg. 24 no. 9 en 10,)

briefen aan Adriana Leydeckers; Alexander belooft alle achterstallige renten, cijzen en pachten, die verschenen zijn en komen zullen tot Lichtmis a.s. te zullen betalen; nog verkoopt hij Catharina van Strijp een akkerland van 9 lopenzaad te Stratum.

We zien dus bij dit goed Ter Hagen in 1578, dat het geheel 146½ lopenzaad groot is (d.i. 24,4 hectare) en is belast met een hypotheek van 980 gulden, naast enkele kleine jaarlijkse cijzen.

Uit dit huwelijk zijn geen kinderen bekend.

4. *Margriet Hanegreeff*, geboren in 1547⁸⁸⁾, minderjarig op 7 februari 1567⁸⁹⁾, geprofest in het St. Geertruyklooster te 's-Hertogenbosch, waar zij op datum woont en gekleed is.⁸⁹⁾

88) 's-Hertogenbosch G.A., zgn. Bosch Pensioenboek folio 400 verso.

89) 's-Hertogenbosch R.A., Bosch Protocol, nr. 1391 folio 116 verso - 117.

Op 8 februari 1567 belooft Alexander Verbruggen haar een jaarlijkse lijfpensie van 6 karolusguldens uit een groesveld in de Bollevonder te Stratum, tussen de Heihoeve en de Tongelreep.⁹⁰⁾

Zij overlijdt na 19 december 1592, als Margriet, onmondige dochter van Antoon Joost van Hedichuyssen en Heylwich Jan Dieric Goorts in de Sterre, de beemd „Bollevonder” te Stratum, ter plaatse in de Heihoeve, erft met de last van jaarlijks een lijfpensie van 6 gulden op het leven van zuster Margriet Hane-greeff.⁹¹⁾

IIIc. *WALBURG MICHIELS HANEGREEFF*, trouwt vóór 21 juli 1540 met *jonker RYCHART COENEN VAN ZEGENWERP*, meier in het graafschap Horne (1545), schout van Kempenland (1552), leenman van het Leenhof van Cranendonk (1560 - 1562), stadhouder van de drossaard van Cranendonk (1570)⁹²⁾, overlijdt (vóór 24 oktober) 1585, zoon van Christiaan, heer van Zegenwerp, schout van Kempenland (1521 - 1531), en Mechteld van Campen.⁹³⁾

Op 3 juni 1550 koopt hij van Evert Gielis Smolners Valkenaer het Steenen Huys te Stratum, met schuren, stallen, brouwhuis, twee beemden en de halve visserij op de Dommel⁹⁴⁾, waaruit hij cijnsplichtig is aan de Hertog van Brabant.⁹⁵⁾

Op 14 december 1550 koopt hij van Willem Hanegreeff en Ferry Goingies al hun rechten in de visserij op de Dommel tussen Gennep en Eindhoven.⁹⁶⁾

Op 24 december 1550 belooft hij aan Ferry de Goingies, als man van Isabella (= Elsbeen) Hanegreeff, een jaarrente van 24 gulden, te lossen met 400 gulden, uit het Steenen Huys, die Isabella was toebedeeld in broederlijke en zusterlijke deling.⁹⁷⁾

In 1553 belooft Willem Michiels, schout van Eindhoven en

90) *idem* folio 117 - 117 verso.

91) R 33 II folio 46 verso.

92) Charters nr. 60; R 29 I folio 22 verso; R 1569/82 folio 1 d.d. 16 oktober 1570; 's-Gravenhage A.R.A., A.N.D. nr. 1936; Brussel A.R.A., Rekenkamer nr. 13016; Taxandria 1922 blz. 82 - 83 en 208; R 29 II folio 59 verso.

93) Brussel A.R.A., Rekenkamer nr. 13016; R 29 II folio 59 verso; Taxandria 1922 blz. 82 - 83 en 208; 's-Hertogenbosch R.A., Bosch Protocol nr. 1408 folio 3.

94) R 30 folio 98.

95) Cijnsboek Strijp en Stratum folio 32 verso.

96) R 30 folio 113.

97) R 30 folio 113 - 113 verso.

Woensel, dat hij Rychart zal vesten in Gestel of Oerle, in naam van heer Frederik Coenen, zijn broer. ⁹⁸⁾

Op 1 juli 1552 is hij medekoper van een erfpacht van 22½ lopen rog. ⁹⁹⁾

Op 19 december 1560 wordt hij beleend met het goed Ter Hagen te Stratum ten behoeve van Johanna en Margriet, onmondige kinderen van Willem Hanegreeff. Hij blijft ermee beleend, totdat Johanna of mondig of gehuwd zal zijn. ⁹⁹⁾

Van 9 augustus 1568 tot 7 maart 1571 heeft een proces plaats tussen Alexander Verbruggen, aanklager, en jonker Rychart Coenen, gedaagde, voor de weeskamer van Breda, in verband met de door Willem Hanegreeff aan zijn dochters nagelaten goederen. ¹⁰⁰⁾

Rychart is van 1558 tot einde 1563 voogd geweest van Johanna. In 1563 reist Johanna met haar grootvader Frans van Waelre naar Turnhout. Rychart verzoekt haar mee terug te gaan naar zijn huis. Johanna weigert en reist verder naar Brussel. Hierna trekt Rychart zich terug en voert Frans van Waelre het beheer over Johanna's goederen.

In 1569 wordt Rychart aangeslagen voor de honderdste penning : ¹⁰¹⁾ van zijn bezittingen vermelden wij : een huis van plaisance te Stratum (= m.i. het Steenen Huys) met weidevelden daarbij gelegen, groot 5 lopenzaad ; een akker in de Loy, een akker in de Bruggestraat, een akker aan de Boonhof, een heideveld en een bussel in het Poyers, samen groot 11 lopenzaad ; te Gestel een beemd in het Stuckt, groot 3 lopenzaad ; te Woensel (Acht) een hoeve, t.w. huis, schuur en schaapstal met 5 mudzaad teulland en 2 mudzaad groesen heidevelden.

Op 14 november 1571 verkoopt hij aan Meester Jan van Nuenen een jaarlijkse erfcijns van 24 karolusguldens uit o.a. een huis op Acht genaamd Buekendonk. ¹⁰²⁾

Op 15 mei 1579 verkoopt hij aan Willem van Taterbeeck een akkerland van 4 lopenzaad te Stratum. ¹⁰³⁾

Verder bezat hij éénvierde in éénvierde van de korentiend onder Rosmalen, die zijn erfgenamen op 24 oktober 1585 ver-

98) R 30 folio 237.

99) 's-Gravenhage A.R.A., A.N.D. nr. 1936 folio 26.

100) Zie noot 65.

101) Kohier Honderdste Penning Stratum 1571 folio 8 en 22, van Woensel folio 3 en van Gestel folio 10 (kopieën in G.A. Eindhoven, originelen in 's-Gravenhage A.R.A., Raad van State nr. 2166).

102) 's-Hertogenbosch R.A., Bosch Protocol nr. 1412 folio 3 verso.

103) idem nr. 1413 folio 166.

kopen aan Egidius Adriaens Leonis van Hees. ¹⁰⁴⁾

Op 31 december 1585 heeft zijn erfdeling plaats voor schepenen van Gestel bij Eindhoven : ¹⁰⁵⁾

Bij zijn dood bezat hij o.a. de volgende goederen :

1. een hofstad, hof en aangslag met de „reliquien vanden steen daerop liggende" te Stratum naast de Dommel aan de straat (d.i. het verwoeste Steenen Huys).
2. een beemd te Stratum aan deze zijde van de Oude Dommel.
3. een heideveld te Stratum in de Roosten voor de Heihoeve, groot 7 lopen en 35 roeden.
4. de helft van een heideveld aan deze zijde van de Heihoeve.
5. een hoeve te Woensel op Acht.
6. een beemd te Stratum over de Oude Dommel, groot 2 lopen en 35 roeden.
7. een beemd te Stratum in de Roosten, groot 16 lopen.
8. de Schuurbeemd te Stratum achter het klooster, groot 10 lopen en 21 roeden.
9. een heideveld te Stratum in de Biest, groot 5½ lopenzaad.
10. een cijnsboek met wat daartoe behoort, staande te heffen in de bank van Bergeijk.
11. enige renten.

Uit dit huwelijk :

1. *jonker Christiaan Coenen*, tekent 1566 het Compromis, lid van het Verbond der Edelen, in 1569 door Alva verbannen, drossaard van Wouw (als zodanig aangesteld op 8 april 1578 en als zodanig nog genoemd te Eindhoven in 1601), overlijdt te Wouw aan de pest einde 1603, begraven aldaar, ¹⁰⁶⁾ trouwt *Margriet Jansdr. Monckaerts*, geb. Eeckeren 1556, overlijdt 7 februari 1641, begraven te Wouw. ¹⁰⁷⁾

Hij woont van 1591 tot 1594 te Stratum in zijn huis, dat door een aantal zetters wordt aangeslagen. ¹⁰⁸⁾

104) idem nr. 1406 folio 3.

105) R 38 folio 218 e.v.

106) Taxandria 1939 blz. 10 en 155 ; Taxandria 1922 blz. 88 ; Brabantse Leeuw 1952 blz. 127 - 128 en 162 ; R 60 nrs. 531 en 532.

107) Brabantse Leeuw 1952 blz. 127 - 128.

108) R 60 nr. 68.

Op 24 oktober 1585 is hij één van de verkopers van een deel van de korentiend onder Rosmalen en op 15 maart 1589 van eenderde in een kamp land onder Schijndel en Gestel bij Herlaer. ¹⁰⁹⁾

Op 24 mei 1593 beleent hij een stuk erf te Stratum achter het klooster met 70 gulden. ¹¹⁰⁾

Zijn weduwe erft op 4 april 1608, samen met de weduwe Van Haeren en Michiel Planck, een hoeve te Woensel op Acht, een beemd te Stratum over de Oude Dommel, groot 2 lopen en 35 roeden, een erfrente van 14½ vat rog, te heffen in het dorp Berchem, welke goederen stammen uit de erfenis Coenen-Hanegreeff. ¹¹¹⁾

Op 28 april 1615 doet Margriet, weduwe van Christiaan Coenen, afstand in het vruchtgebruik van de helft van de Heuvelsweye te Stratum ten behoeve van haar kinderen Jan en Maria, en verkoopt zij die ½ weide aan Peter van Rythoven, schepenklerk te Eindhoven. ¹¹²⁾

Uit dit huwelijk : ¹¹³⁾

- a. *Jan Coenen*, secretaris van Wouw (1614), overlijdt tussen 20 november 1638 en 5 februari 1639, geëd te Wouw en Kruisland, tr. (1) Petronella Bollaert, dochter van Pieter en Mayke Pier Jaspers; tr. (2) Geertruy Willems de Witte (1592 - 1646).
- b. *Maria Coenen*, geb. 1590, overlijdt 4 maart 1644, tr. Govaert Rutten, geb. 1589, overlijdt Westelaar 11 mei 1659, schepen (1647), gemeenteman voor Westelaar, landbouwer in Westelaarsacker, zoon van Lenaert Ruyte en Adriana Goorts en weduwnaar van Mayke Adriaens Potter.
- c. een dochter, geb. 1594, niet vermeld in 1615.

109) 's-Hertogenbosch R.A., Bosch Protocol nr. 1406 folio 3 en nr. 1420 folio 514.

110) R 38 folio 11.

111) R 36 folio 217 verso - 220 verso.

112) R 38 folio 35.

113) Zie noot 112 en Brabantse Leeuw 1952 blz. 128 - 129.

2. *jonker Aert Coenen van Zegenwerp*, vermeld sedert 1585, geloofwaardig getuige in 1603, woont 1618 te Stratum.¹¹⁴⁾

Volgens L. Houben woont hij eind september 1581 op huize de Burgh te Stratum¹¹⁵⁾. Ons inziens wordt hier echter het Steenen Huys te Stratum bedoeld, dat in handen van de familie Coenen was (in tegenstelling tot huize de Burgh) en dat wél dichtbij de Stratumse poort aan de weg van Weert was gelegen.¹¹⁶⁾

Op 19 mei 1614 verkoopt hij een erfrente van 10 gulden jaarlijks uit de domeinen van het land van Cranendonk aan Rogier van Broekhoven, verkregen van Magdalena Coenen.¹¹⁷⁾

Uit de nalatenschap van zijn ouders erft hij (4 april 1608): een beemd te Stratum in de Roosten, groot 16 lopenzaad, de Schuurbeemd te Stratum, groot 10 lopenzaad en 21 roeden, een erfrente van jaarlijks 2 mud rog, staande te heffen op de hoeve te Woensel in de Lijmbeekstraat, en een actie van 7 vaten rog jaarlijks, staande te heffen onder Schijndel.¹¹⁸⁾

Op 30 mei 1615 belooft hij een erfrente van 7 gulden uit de Loeakker te Stratum. Op 30 mei 1616 verkoopt hij voor 315 gulden een stuk beemd te Stratum. Op 7 juni 1616 belooft hij Maria, weduwe van Guiliam Coenen, een erfrente van 5 gulden uit een stuk akker te Stratum, losbaar met 80 gulden.¹¹⁹⁾

Op 3 juni 1617 verkoopt hij een stuk erf te Stratum, op 17 oktober 1616 belooft hij een erfrente van 6 guldens en 10 stuivers uit drie wei- en houtvelden te Tongelre.¹²⁰⁾

Op 12 december 1618 belooft hij Peter van Rythoven 31 gulden te betalen.¹²¹⁾ Mogelijk waren Christiaan, Jan en Frederik Coenen, genoemd in een Eindhovenese akte van 31 juli 1656 als kinderen van jonker Aert Coenen, nakomelingen van genoemde jonker Aert.¹²²⁾

114) N 1213 nr. 14; R 38 folio 196.

115) Houben, Eindhoven I blz. 195; J. Th. M. Melssen, Een onderzoek naar het verleden van huize De Burgh te Stratum (ms. in G.A. Eindhoven).

116) R 38 folio 11.

117) R 36 folio 217 verso - 220 verso.

118) R 38 folio 83 verso en 84 verso.

119) R 38 folio 134 verso en 101.

120) R 38 folio 196.

121) R 238 folio 277 verso.

Adam van Haren Everhardsz., drossaard van Cranendonk (1566), + Arnhem 3 mei 1589.

Houtsnede naar M. J. Mierevelt (1586) in :
Almanak der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen voor het
jaar 1873 blz. 99 (foto Iconografisch Bureau D. 2189).

3. *juffrouw Margriet Coenen*, geboren 1541 ¹²²⁾, overlijdt ná 6 oktober 1608, trouwt *jonker ADAM VAN HAEREN* („hopman Daem”), geboren in het Land van Valkenburg, drossaard van Cranendonk (1566), tekent in 1566 het Compromis, lid van het Verbond der Edelen, neemt deel aan de beeldenstorm te Eindhoven, vlucht met zijn vader in 1567 naar Nassau, wordt 13 oktober 1568 door Alva verbannen en zijn goederen worden verbeurd verklaard, in maart 1572 ontmoeten we hem als kapitein van de watergeuzen in Engeland, op 27 maart 1572 gaat hij uit Dover onder zeil, op 30 maart 1572 neemt hij een schip op de Noordzee en is op 1 april 1572 bij de inname van Brielle, hier zou hij in miskazuivel op het achterdek van zijn schip zijn verschenen, wordt door Van der Marck met een zwaard vereerd, verblijft 1573 nog in Brielle met zijn vrouw en kinderen, raad en kamerheer van prins Willem I, na diens dood bij graaf Willem Lodewijk, stadhouder van Friesland, overlijdt Arnhem 3 mei 1589 begr. in de Grote Kerk te Leeuwarden, zoon van jonker Everhard van Haeren, schepen van Aken en drossaard van Cranendonk (1555), en van juffrouw Margriet von Hagen. ¹²³⁾

Tot de verbeurd verklaarde goederen van Adam van Haeren behoren: ¹²⁴⁾ huisje met diverse percelen akkerland, groot 3½ lopenzaad, gelegen onder de parochie van Soerendonk; een rente van 7½ lopen rog uit zeker onderpand te Soerendonk, een erfpacht van 7½ lopen rog uit onderpand te Soerendonk (t.w. een akker, groot 5½ lopenzaad naast de Heerenakker), een rente van een mauwer rog uit een huis en hof, groot 4 lopenzaad, gelegen onder Zoerendonk, een rente van drie lopen rog uit zeker onderpand te Zoerendonk, genaamd „de Weeff,” groot omtrent

122) Iconografisch Bureau 's-Gravenhage fiche Adam van Haren (D2189): portret van Margriet Coenen aetatis 45 in 1586.

123) Nederlands Adelsboek 1914; R 55 folio 14 verso - 15; Nederlands Biografisch Woordenboek VI, 708; Taxandria 1911 blz. 293; Houben, Eindhoven I blz. 149; Brussel A.R.A., Rekenkamer nr. 18.338 folio 120 verso - 122 verso; Spiegel Historiaal 1972 blz. 206 kolom 1; Drossaers A.N.D. II, regesten en oorkonden nr. 1931; Nederlandsche Leeuw 1967 kolom 134; Taxandria 1922 blz. 85; Gens Nostra 1968 blz. 309; De Haan Hetteema, Stamboek van de Friesche Adel I blz. 146; Kok, Vaderlandsch Woordenboek XX blz. 434; Biogr. Nat. de Belg. VIII, 722; Geschiedkundige herinneringen uit de voormalige grietenijen Oost- en West-Stellingwerf, hoofdzakelijk aangaande het geslacht der Van Haren's; Meppel 1861; blz. 36 en 37 en vouwblad achterin.

124) Brussel A.R.A., Rekenkamer nr. 18.338 folio 120 verso - 122 verso (anno 1568);

twee vaatzaad ; een rente van 3 lopen rog uit zeker onderpand ; een rente van 7 gulden jaarlijks uit erfenis onder Soerendonk, t.w. een kamp van 6½ vaatzaad ; een stuk weiland groot 5 lopenzaad, genaamd „die Leendt,” gelegen onder Soerendonk ; een hof gelegen onder Soerendonk, gepacht door Jan van Lierop.

Na zijn dood komen zijn kinderen onder voogdij van graaf Jan van Nassau.¹²⁵⁾

Adam's „journael,” alsmede zijn geuzen-medaillon, gingen bij branden van resp. 1732 en 1776 verloren.¹²⁶⁾

Zijn weduwe neemt 4 april 1608 deel aan de erfdeling van de goederen, afkomstig van haar ouders. Zij erft samen met Margriet, weduwe van Christiaan Coenen en Michiel Planck : een beemd te Stratum over de Oude Dommel (groot 2 lopenzaad en 35 roeden), de hoeve te Woensel op Acht, een erfrente van 14½ vat rog, te heffen in het dorp Berchem, en een aantal lasten o.a. aan Magdalena en Jan Coenen.¹²⁷⁾

Op 6 oktober 1608 verkopen juffrouw Margriet Coenen, weduwe van jonker Adam van Haren, voor haarzelf alsmede procuratie hebbende van Willem van Haren en juffrouw Johanna van Haren, en jonker Willem voornoemd zich stellende voor Peter van Leeuwarden en juffrouw Mechtelt van Haren, gepasseerd te Groningen 9 september 1607, als ook procuratie hebbende van juffrouw Margriet van Haren, gepasseerd voor schepenen van Keulen, met Dierck Janssen, haar momber, een beemd in de parochie St. Lambrecht Blaarthem, ter plaatse Gestel, genaamd „den Breeden Wiel” aan Willem Reynders.¹²⁸⁾

Op 30 april 1608 geeft juffrouw Margriet, weduwe van jonker Adam van Haren, dochter van wijlen jonker Rychaert Coenen volmacht aan Adam Willemsz. Boons om al haar goederen in de omgeving van Eindhoven behoorlijk te verhuren.¹²⁹⁾

Juffrouw Johanna, dochter van juffrouw Margriet Coe-

125) Zie noot 123.

126) Zie noot 123.

127) R 36 folio 217 verso - 220 verso.

128) R 36 folio 253 - 253 verso.

129) R 60 nummer 687.

nen, weduwe van jonker Adam van Haeren, als volkomen volmacht hebbende van haar moeder bij akte van 1 oktober 1601, verzoekt haar oom jonker Christiaan Coenen, voldoening van zulk een akkoord en contract, als dezelfde jonker Christiaan gemaakt heeft met Euward van Haeren, zoon van juffrouw Margriet voornoemd en broer van juffrouw Johanna voornoemd, binnen de stad van Bergen op Zoom. ¹³⁰⁾

Uit dit huwelijk :

- a. *Godrich van Haeren*, krijgsman in 1586, ¹³¹⁾ overlijdt vóór 6 oktober 1608.
- b. *Euward van Haeren*, vermeld te Bergen op Zoom vóór 1601, overlijdt vóór 6 oktober 1608.
- c. *Willem van Haeren*, geboren te Arnhem 19 januari 1581, ritmeester, opperstalmeester van graaf Willem Lodewijk van Nassau, hofmeester en kolonel van de lijfwacht van graaf Ernst Casimir, gedeputeerde uit de Edelen van Friesland, overlijdt 's-Gravenhage 9 december 1649, trouwt Leeuwarden 21 september 1606 *Magdalena van Viersen*. ¹³²⁾
- d. *Johanna van Haeren*, volgens de een ongehuwd overleden in 1638, ¹³³⁾ volgens een ander gehuwd met *Philip Berwouts*, schout van Eindhoven, zoon van Meester Jan en Maria van Wijck. ¹³⁴⁾
- e. *Mechtelt van Haeren*, trouwt *Peter van Leeuwarden*, beide wonen 1607 te Groningen. ¹³⁵⁾
- f. *Margriet van Haeren*, woont 1608 te Keulen. ¹³⁵⁾
- g. *Walburg van Haeren*, vermeld in Eindhoven (1601 en 1607 ¹³⁶⁾) trouwt volgens oude literatuur een Engelsman *N. N. Thoser*. ¹³⁷⁾

4. *jonker Guiliam Coenen*, trouwt juffrouw *Maria N. N.*

130) R 60 nummer 528.

131) Iconografisch Bureau 's-Gravenhage, fiche Adam van Haren.

132) Nederlands Adelsboek 1914.

133) Geschiedkundige herinneringen der Van Haren's, vouwblad achterin.

134) Jaarboek Centraal Bureau voor Genealogie 1967 ; Bossche Bijdragen XXIII blz. 42 ; Gens Nostra 1968 blz. 310.

135) R 30 folio 31 ; R 36 folio 253 - 253 verso ; Gens Nostra 1975 blz. 165 : Adam van Leeuwarden, zoon van Peter en Mechtelt van Haeren, + 2 januari 1646, tr. (1) Vollenhove 1617 Adriana Hagen ; tr. (2) 1638 Margaretha Sloet.

136) CGB doos 66 nummer 8.

137) Zie noot 133.

Bij de deling van 4 april 1608 erft hij, samen met zijn oomzegger Jan Coenen, een hofstad, hof en aangelage met de resten van de stenen daarop liggende, te Stratum naast de Dommel aan de straat (d.i. het verwoeste Steenen Huys); een beemd te Stratum aan deze zijde van de Oude Dommel; een heideveld te Stratum voor de Heihoeve in de Roosten, groot 7 lopenzaad en 35 roeden; de helft van een heideveld aan deze zijde van de Heihoeve; een erfrente van 9 vaten en 3 koppen rog, staande te heffen in *Oirschot*, door *Jan de Haerder* op 20 januari 1332 beloofd aan *Rutger Rutgers van Bommel*; een erfrente van 8½ vat rog staande te heffen in Stratum; een cijsboek met toebehoren, staande te heffen in de bank van *Bergeijk*.¹²⁷⁾

Op 14 oktober 1608 verkoopt hij aan zijn broer Aert de helft in een erfrente van 14 vaten rog, staande te heffen in *Oerle*.¹³⁸⁾

Op 21 mei 1609 naast hij tweezevende deel in de tiend van de *Lijmbeekstraat* te *Woensel* en eenzevende deel in een beemd (vergoeding 236 gulden, 11 stuivers en 2 oord); op 25 mei 1609 naast hij de helft van de *Michielscamp* te Stratum (voldoening 95 gulden); verder naast hij een stuk erf te Stratum achter het klooster; op 30 mei 1609 naast hij een stuk erf te Stratum en de *Brede Wiel* te *Gestel*; op 10 juni 1609 naast hij eenzevende deel in de *Santberg* te Stratum; diezelfde dag verkoopt hij aan *Henrick Joost Goossens* een stuk erf te Stratum voor 81 gulden; op 16 augustus 1611 naast hij alle gronden te *Maarheeze*, die zijn zuster *Margriet* had verkocht aan twee lieden te *Haarlem*; op 1 september 1612 naast hij de helft van de *Michielscamp* te Stratum.¹³⁹⁾

Op 13 augustus 1615 krijgt zijn weduwe de halve *Heuvelsweye* toebedeeld tegen *Peter van Rythoven*; op 27 mei 1616 koopt zij van de kinderen *Planck* eenzevende deel in de visserij op de Dommel, tussen de watermolens van *Eindhoven* en *Gennep*; op 7 juni 1616 verkoopt zij, met Aert en Jan Coenen, een hofstad met een beemd te Stratum naast de Dommel aan de straat, met de resten van de stenen daarop liggende, aan *Jacob Jansz. van Diepenbeeck*;

138) R 37 folio 47.

139) R 37 folio 15; idem folio 16, folio 18, folio 21, folio 205, folio 261.

diezelfde dag verkoopt zij de Breede Wiel te Gestel ; op 8 juni 1616 verkoopt zij een stuk erf achter de Biercamp te Stratum voor 85 gulden en de halve Heuvelsweyde voor 275 gulden ; op 5 november 1618 machtigt zij Goris Claes Joris om 425 gulden te innen van Peter Bogaerts te Budel. ¹⁴⁰⁾

5. *jonker Henrick Coenen, tr. Johanna van Turnhout.*
Uit dit huwelijk :
 - a. *Jan Coenen*, erft uit de erfenis Coenen-Hanegreeff (1608) samen met zijn oom Guiliam (zie aldaar); als onmondig vermeld op 24 oktober 1585 en 15 maart 1589. ¹⁴¹⁾
 - b. *Johanna Coenen*, als onmondig vermeld op 15 maart 1589. ¹⁴¹⁾
6. *juffrouw Magdalena Coenen, trouwt Henrick Hoernkens.*
Zij erft in 1608 : 400 gulden, een heideveld onder Stratum in de Biest, groot 5½ lopenzaad, van iedere andere erfgenaam zal zij 5 gulden ontvangen, terwijl zij 16 gulden moet betalen aan Willem Maessen. ¹²⁷⁾
Uit dit huwelijk :
 - a. *Elsbeen Hoernkens*, als onmondig vermeld op 15 maart 1589. ¹⁴¹⁾
7. *juffrouw Maria Coenen, trouwt jonker Hans Planck*, zoon van jonker Hans en juffrouw Luytgart van der Leeck (zie aldaar).
Uit dit huwelijk :
 - a. *jonker Michiel Planck.*
Op 31 december 1611 verkopen jonker Michiel Planck en jonker Guiliam van Horck, man van Johanna, kinderen van jonker Hans Planck verwekt bij juffrouw Margriet Coenen, de helft van de Michielscamp te Stratum aan Jan Ghijsberts van der Biest. ¹⁴²⁾
 - b. *juffrouw Johanna Planck, trouwt jonker Guiliam van Horck.*

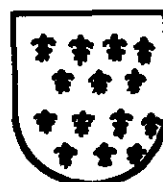
140) R 38 folio 44, folio 83 verso, folio 85 - 85 verso, folio 86, folio 193 verso.

141) Zie noot 127 ; 's-Hertogenbosch R.A., Bosch Protocol nr. 1406 folio 3 en nr. 1420 folio 154.

142) R 37 folio 221 ; R 38 folio 83 verso ; R 60 nrs. 155, 163, 178, 691 en 715, 116.

DEN EHRENFESTEN DANIEL GODTSCHALCK
VAN GERVEN, DROSSARDT VAN CRANEN-
DONCK, STARF DEN 23 SEPTEMB. 1559.
JUFFRAU JOHANNA VAN HORNES, SIJN
HUISFRAU, STARF DEN 1 FEBRU. 1558.

Reconstructie grafzerk van Daniel van Gerwen en Johanna van Horne in de voormalige Martinuskerk te Tongelre. De zerk ging omstreeks 1883 verloren.

(Tekening door schrijver naar handschrift C 146 in Bibl. Prov. Gen. v. K. en W. in Nd-Brabant, waaraan ook Taxandria 1936 blz. 268 en Handschrift 90 in dito Bibl. zijn ontleend).

HET OUDSTE LEENBOEK VAN CRANENDONK

(vervolg van Jrg. 24, no. 7-8, juli-augustus)

(Rectificatie B. L. 1975 blz. 122 sub IX r. 1, lees :

TOT DEURNEN ; blz. 125 sub XIV l.r.l. lees :

Meester Eeveraert van Ammerongen ; blz. 126 XIV 2 r. 3, lees :
de Bonefanten).

XXII. EEN RENTE VAN VII MUD JAARLIJKS UIT DE TIENDE TE NUENEN.

1. 23 augustus 1504 heer Willem van Erp, ridder, met Rutger, Meester Adam en Wylhem, zijn wettige zonen, hebben verkocht aan Jan Wijffelet 7 mud rog, jaarlijkse erfpacht der mate van Nuenen, van en uit een tiende c.a. in de parochie Nuenen, die jaarlijks rijdende is tegen de tiende vanwege de heren en het kapittel van Cortessem. Aflossing zal geschieden met 26 rijngulden voor iedere mud.
2. 1 sprockelmaand 1505 Rutger heer Wylhems van Erpe, ridder, ontvangt na de dood van zijn vader de tiende c.a. binnen de parochie Nuenen in leen, die jaarlijks rijdende is tegen die van het kapittel van Cortessem.
3. 1505 Rutger Wylhemss. van Erpe, ridder, bekend dat Meester Adam en Wylhem zijn broers, 1/3 deel van de rijdende tiende binnen Nuenen beuren zullen.
4. 1506 Meester Adam van Erpe ontvangt na de dood van zijn broer Rutger een rijdende tiende binnen Nuenen in leen.
5. 22 augustus 1521 Wylhem, zoon van wijlen Wylhem van Erpe, ridder, verzoekt de stadhouder zijn vrouw Marie, dochter van wijlen Joest van Wijck, het vruchtgebruik te geven in het leengoed en de rijdende tiende binnen Nuenen, te weten 100 rijngulden, zolang zij leeft.
6. 22 mei 1535 Josijna, dochter van wijlen Wylhem van Erpe, verzoekt de rijdende tiende binnen Nuenen in leen te mogen ontvangen na de dood van Wylhem, haar vader ; als leenman stelt zij : Walraven van Nuynhem.
7. 22 mei 1535 Josijna van Erpe bekend juffrouw Marie, haar moeder, haar vruchtgebruik in genoemd leen, haar leven lang.

XXIII. DE SMALTIENDE c.a. TE NUENEN EN WETTEN.

1. 30 april 1482 Claes van Doerne toont, dat hij de smaltien-

2. de te Nuenen en Wetten verkocht heeft aan Gerard Keymps
1 december 1484 Jan, zoon van wijlen Gheryt Keymps, wordt beleend na de dood van zijn vader.
3. 28 juli 1500 Arnt, zoon van wijlen Gherit Keymps, wordt beleend na de dood van zijn broer Jan.
4. 28 september 1521 Christoffel, zoon van Arnt Gherits Keymps, wordt beleend na de dood van zijn vader.
5. 28 september 1521 Christoffel Arnt Gherit Keymps verschijnt voor de stadhouder omdat hij zijn broer, Meester Gerit, het leen gegund heeft te ontvangen.
6. 6 september 1544 Goiart Keymps ontvangt ten behoeve van zichzelf en zijn broers Cornelis en Aert, kinderen van Arnt Gerit Keymps, na de dood van Aert Gerit Keymps, 3/4 deel van een derde part van de smaltiende in leen. Goiart Arnt Gerit Keymps ontvangt nog in leen 3/4 deel van de tweederde parten, hem aangestorven na de dood van zijn broer Gerart.
7. 8 maart 1545 (stijl Hof van Luik) Jan Naets, als gemachtigde van de onmondige kinderen van Christoffel Arnt Kempes bij Christine, zijn huisvrouw, met name Arnt en Lambert, verzoekt de tiende in leen te mogen ontvangen.
8. 13 januari 1547 Twist tussen Goyard, Cornelis en Aert Keymps, broers, ter eenre, en Christine, weduwe van Christoffel Keymps, ter andere zijde, over de verdeling van de smaltiende. Het Leenhof doet de volgende uitspraak :
Christine en haar twee kinderen ontvangen tweederde deel en Goiart, Cornelis en Aert ontvangen eenderde deel van de smaltiende.
9. 6 juli 1559 Aert Naets ontvangt na de dood van zijn vader Jan Naets in naam en vanwege Lambrecht, onmondige zoon van wijlen Christoffel Keymps bij Christine, de tiende in leen, te weten tweederde deel.

XXIV. OVERIGE AANTEKENINGEN IN HET LEENBOEK

- Behalve een lijst van leenmannen volgens de toestand in 1546, komt op de laatste bladzijde van het leenboek de overdracht van het boek door Jan Creeft aan Jan Cretsart d.d. 31 juli 1561 voor met een instructie voor de nieuwe rentmeester, die wij hier laten volgen :
Item Nyclaes Nyclaes van der Stegen heeft ontvangen het goed Ten Haute in de Vloet, waarin Jan van Elmpt is overleden. Zij moeten nog betalen de halve heergewade en het

briefgeld voor Jan Creeft en de secretaris ; de brief is nog niet gemaakt, wèl in het oude boek, niet hierin.

Item heeft Walraven Andries van Leentken Doerskens gekocht 1½ lopenzaad land uit het leen van Jan Doerskens (= van Doernen) ; de brief is nog niet gemaakt ; nog te betalen 30 stuivers voor heergewade en het briefgeld voor Jan Creeft en de secretaris.

Willem Jan Willems van Strijp heeft gewonnen zijn leen, na de dood van zijn vader, te weten twee mud rogge en twee mud gerst ; te betalen 6 gulden voor heergewade (dit is betaald en overgegeven aan Jan Cretsart, die dat af moet rekenen).

Item Anthonis Brouwers Leen te Zoerendonk aan het Budeker Broek staat te gewinnen, omdat Anthonis dood is.

Item Aert Naets is overleden. Hij hield het leen de twee delen van de smaltiende van Nuenen en Wetten ten behoeve van de zoon van Christoffel Kemps ; de zoon moet de eed afleggen en de stadhouder en de mannen hun loon betalen ; geen heergewade.

- Op de versozijde van de laatste bladzijde staat : W. L. J. Spoor.

WILLEM VAN ORANJE LEENT GELD VAN DE DROSSAARD VAN CRANENDONK

door J. Th. M. Melssen

Op 18 november 1688 ¹⁾ verschijnt voor schepenen van Eindhoven Mr Philippus Cleymans, advokaat alhier, in naam en als gemachtigde van juffrouw Maria de Reijde, weduwe van de heer Cleymans, zijn moeder, Adamus Ignatius, Niclaes Josephus en Maria Theresia Cleymans, broers en zuster, volgens procuratiebrief verleden te Brussel 5 november 1688, die bekend dat de heer Dirck 's-Gravensande, rentmeester van Zijne Hoogheids Domeinen en Geestelijke goederen van Cranendonck en Eindhoven in zijn handen heeft voldaan een som van 800 carolusguldens, à 20 stuivers, in aflossing van een rente van 50 guldens, nu betaald zijnde met 45 guldens, gespleten van een jaarlijkse erflosrente van 155 ponden, à 40 groten, die *Willem, prins van*

1) G. A. Eindhoven, Rt. A. nr. 55 folio 14 - 15.

Oranje, graaf van Nassau, Vianden, enz. enz. en Anna van Egmond, prinses-gravin van dezelfde landen, hadden verkocht aan Everard van Haeren, drossaard op het huis van Cranendonck, en Margrieta van Haeren, zijn huisvrouw, jaarlijks te betalen binnen de landen van Eindhoven en Cranendonck, volgens brief van 21 september 1555.

VERLOREN GEGANE DOOPBOEKEN

door J. Th. M. Melssen

In ons artikel „Onbekende Eindhovense schepenakten ?” (B. L. 1974 blz. 106 e.v.) wezen wij reeds op een verloren gegaan register van schepenakten der bank van Eindhoven over de jaren 1512 — 1537, dat in 1670 nog te Eindhoven aanwezig was.

Onlangs troffen wij bij het doorlopen van enige transcripties uit Eindhovense schepenaktenregisters, die wij in 1970 maakten, een akte van 29 juni 1717, die o.a. het volgende inhoudt: ¹⁾

In verband met een onderzoek naar de persoon van Mattheus Dominicus de Fierlant en zijn familie vervoegen Adriaen van de Sande en Cornelis Wouters, schepenen, en Willem van Ravesteyn, substituut-secretaris der heerlijkheid Stratum, zich bij heer Michiel van den Nieuwenhuys, pastoor te Stratum, om de oude doopboeken van de heerlijkheid Stratum in te zien. De pastoor geeft hen de twee oudste boeken, te weten „het eene beginnende met den jaere 1535 tot 1606 en het andere beginnende met den selven jaere 1606 tot den jaere 1666 incluys.”

Zij lopen de twee doopboeken door „van bladt tot bladt, van post tot post ende van naem tot naem,” doch vinden nergens enig spoor van genoemde M. D. de Fierlant of enig lid van de familie De Fierlant.

Dat het een ramp is, dat deze doopboeken verloren zijn gegaan is duidelijk. Zij overleefden echter wel de zeer vele rampen gedurende de 80-jarige oorlog, tijdens welke ramp ná 1717 zijn zij dan wel verloren gegaan ?

1) G. A. Eindhoven, Rt. A. nr. 345.

ENIGE KWARTIEREN VAN CHRISTIAAN HUYGENS, DROSSAARD VAN CRANENDONK

door J. Th. M. Melssen

Hierna volgen enige kwartieren van Christiaan Huygens, oomzegger van de wereldberoemde Constantijn Huygens. De schrijver houdt zich ten zeerste aanbevolen voor aanvullingen en verbeteringen, in het bijzonder voor de kwartieren Campe, de Bergaigne, van Caerlewijck en Hoefnagel. Verder kan nog meegedeeld worden, dat uit het eerste huwelijk van Hendrik de Bergaigne met Maria van Heerdt twee kinderen geboren werden, n.l. Hendrik op 30 april 1628 en Helena op 14 april 1629.

Christiaan Huygens Cornelisz.

geb. Terheijden
22 april 1551
† Den Haag
7 februari 1624
secretaris van de Prins
van Oranje en de Raad
van State

Susanna Hoefnagel Jacobsdr.

geb. Antwerpen
28 oktober 1561
† Den Haag
16 mei 1633

Jacob Campe Jacobsz.

geb. Veere 1573
† Middelburg
28 juli 1625
gecommitteerde raad
van Zeeland namens
Veere; burgemeester
van Veere

Maria Martha van **Reigersberg** Pietersdr.

geb. Veere 1584
† Middelburg
september 1620

tr. Antwerpen 5 september 1592

tr. januari 1600

Maurits Huygens

geb. Den Haag 12 mei 1595
† Den Haag 24 september 1642
secretaris van de Raad van State

Petronella Campe

geb.
† Eindhoven 23 oktober 1669
Zij hertr. Johan Eyckberg, secretaris van
de Raad van State, + 3 mei 1664
Zij is een nicht van Hugo de Groot.

ondertr. Den Haag 8 mei 1633

Christiaan Huygens

geb. Den Haag 1 maart 1634 † Eindhoven 14 februari 1676
was 1660 reeds te Eindhoven; drossaard van Cranendonk en Eindhoven
1666 — 1676; poortier van den Bosch 26 november 1674; schepen en raad
te den Bosch 1674/75
ondertr. Den Haag 12, tr. Brussel 26 december 1655

1. Henriette Albertina Huygens, tr. majoor Johan Diederik van Berninchuysen.
2. Maurits Huygens

Jan de Bergaigne
landsz.

oor 6 mei 1613
vanger en rent-
ester der contri-
iën te Breda ;
epen te Breda
11 en 1610.

Anna van Caerlewijck

† Breda 9 augustus 1616

Joost van Vladeracken

† voor 1582
zoon van Gerard,
heer van Geffen,
+ 1565 begr. Nuland,
en van Maria van
den Wijngaerden

**Anna Coenen van
Zegenwerp**

dochter van Johan,
heer van Zegenwerp,
schout van Oosterhout
en van Margaretha
van Etten

Dirck de Bergaigne

Den Bosch 6 oktober 1666

meester te Heusden en van een compagnie
quebusiers te Breda ; Hoog- en Laagschout
de Meierij van 's-Hertogenbosch 1630-1666 ;

lertr. (1) Heusden 6 april 1627 Maria van
erdt uit Deventer ; tr. (3) Rijswijk Z.H.
januari 1649 Anna Catharina Bacx Johansdr.,
luwe van kapitein Pieter Dimmer

Robertina van Vladeracken

† ca. 1641

ondertr. (2) Oosterhout/Den Bosch 12 december 1632

Johanna Catharina de Bergaigne

geb. 's-Hertogenbosch

LAMBERT VAN LEUVEN (zoon van de VERLOREN REINIER) ALS VOOGD IN BRUNERODE.

door J. A. M. Coolen

Onderstaande beschouwing moet in aansluiting op mijn beide vorige bijdrage gelezen worden, waarnaar ik hiermede dan ook verwijs.¹⁾

De Brab. Leeuw 1975, nr. 7/8, blz. 100, 4e regel van onder dient echter te worden gelezen: „echter wèl voor de broer van Hendrik // die immers in.”

Op blz. 101 sprak ik het vermoeden uit, dat de Lambert, zoon van de Verloren Reinier gezocht moest worden in oorkonden e.d. waarin sprake was van een graaf Lambert, maar die men abusievelijk voor de graaf van Leuven gehouden heeft.

Ik meen intussen ook deze *Lambert* gevonden te hebben, en wel in de buurt van *Tienen*, waar de latere Hendrik van Brunenheim vandaan komt, en die de stamvader is van de Heren van Breda en Schoten.²⁾

Op blz. 52 van „De Heren van Breda en Schoten” zegt Dr. P. C. Boeren:

„Uit een acte van 1034 blijkt, dat de graaf van Leuven in persoon voogd was over het bezit der Luikse abdij van Saint-Laurent in Brunerode en dat Remigius-Geest, waar dit bezit lag, gerekend werd tot de comitatus Lovaniensis” en in voetnoot 106, verwijzend naar Martène et Durand: *Amplissima Collectio*, IV, 1171 (1034) „Lambert van Leuven als advocatus loci van Remy-Geest in comitatu Lovaniensi.”

Vanderkinderen, in het hoofdstuk over het graafschap Brunerode, wijdt een beschouwing aan deze acte en zegt er nog bij, dat Remigius-Geest door bisschop Reginard (bisschop van Luik van 1025 - 1037) aan de Abdij van Saint-Laurent gegeven is, en zegt verder woordelijk: „On voit que tout en étant fief liégeois, ce territoire était déjà intimement uni au comté de Louvain. La mention du comte Lambert en 1034 est inexplicable. Henri Ier, frère aîné de Lambert II, n'est mort qu'en 1038. Les cinq chartes de Reginard relatives à Saint-Laurent réclament d'ailleurs un examen critique: je suis disposé à croire qu'il y en a trois qui ont été remaniées.”³⁾

Welnu, deze Lambert is niet de graaf van Leuven in de eigenlijke zin. In 1034 was er immers geen graaf met de naam Lambert van Leuven: Lambert I was 20 jaar tevoren gestorven, en

Lambert II Balderic kwam pas rond 1038 op als graaf van Leuven. Reginard was bisschop van Luik van 1025 tot 1037, juist in de jaren dat er geen Lambert graaf van Leuven was. Deze Lambert, de voogd dus, is de in de kroniek van Vlitius genoemde oudste zoon van de (Verloren) Reinier. Als men de charters van Reginard dan — in het licht van deze nieuwverworven kennis — opnieuw gaat bezien, zal waarschijnlijk blijken, dat het met de onbetrouwbaarheid wel meevalt. Dit onderzoek valt buiten het kader van deze bijdrage en laat ik liever over aan de geleerden. Er is geen sprake van een flagrant anachronisme zoals Vanderkinderen denkt. ⁴⁾

Ik vraag me wel af of er gezien het „per manum Lamberti Lovaniensis comitis” onderscheid is of gemaakt moet worden tussen „Lambert graaf van Leuven,” en „Lambert Leuvens graaf” of „Lambert van Leuven, graaf.” ⁴⁾

Wij kennen nu de volgende kinderen van de Verloren Reinier :

- a) Lambert (voogd in de buurt van Tienen, anno 1034)
- b) De in SS VI, 697 genoemde graaf Hendrik, als broer van Adela.
- c) De eveneens in SS, VI, 697 genoemde Reinier, als broer van Adela.
- d) Adela die gehuwd was met markgraaf Otto van Orlamunde.
- e) Nog een zoon of dochter, voorzover niet onder a t/m d vallend, waaruit de in 1073 vermelde Boudewijn van Brussel.

Tot zover is klaarblijkelijk alles rond voor wat betreft de Verloren Reinier en zijn kinderen. Maar nu komt er weer een andere *Reinier* op de tocht te staan, en wel de Reinier, zoon van Hendrik II. De Ram ⁵⁾ vermeldt deze tegelijk met andere reeds besproken Reinieren, doch geeft geen bron aan. Tot nog toe heb ik deze Reinier niet in de literatuur ontmoet, tenzij deze Reinier geen zoon is van Hendrik II, doch een zoon is van de graaf Hendrik die een zoon was van de Verloren Reinier. In dat geval acht ik hem identiek met de Renier die oppervoogd was van Hasbanië, en waarvan Dr. P. C. Boeren o.c. ⁶⁾ zegt : „In 1096 heet Renier (de oppervoogd van Hesbanië) gehuwd met een Ida en uit dat huwelijk worden dan reeds als mondige zonen genoemd : een Balduinus, Arnulphus, een Lodewicus en een Henricus.”

Men ziet hier weer de naam *Boudewijn* opduiken, die afkomstig

is van de zijde van de schoonvader van de Verloren Reinier, Boudewijn IV van Vlaanderen. Ook de naam Hendrik is weer present. De namen Boudewijn (met zijn varianten Baldus en Baldo) en Hendrik komen dan verder voor in het geslacht der heren van Breda en Schoten, doch niet de naam Lambert. Het lijkt haast of Lambert, de voogd anno 1034, zonder mannelijke erfgenamen is gestorven, temeer daar hij in de reeds aangehaalde Ann. Saxo (door Dr. van Rheineck Leyssius op 1062 gesteld) niet voorkomt. ⁷⁾

Dr. P. C. Boeren zegt nog ⁸⁾ : „Hendrik van Bruneshheim zou kunnen zijn vernoemd naar Henricus, die in 1096 wordt vermeld als zoon van oppervoogd Renier en van wie verder niets bekend is. Opmerkelijk is ook dat de naam van een andere zoon van Renier, nl. Balduinus — van welke zoon evenmin iets meer dan de naam bekend is — wordt teruggevonden in de stam Breda en wel onder de kinderen van Hendrik van Bruneshheim zelf.

Zou Hendrik van Bruneshheim soms een zoon zijn uit het eerste huwelijk van voogd Renier van Hasbanië ? De mogelijkheid mag niet a priori worden uitgesloten.” Tot zover Dr. P. C. Boeren.

Ook ik acht deze mogelijkheid reëel aanwezig, vooral nu we de naam Boudewijn ook in het geslacht van oppervoogd Renier en van het geslacht der heren van Breda en Schoten tegenkomen, en deze naam thans kunnen situeren.

Mijn conclusie is : de West-Brabantse traditie schijnt toch het laatste woord te hebben.

Ik hoop met mijn drie bijdragen een (hoek)steentje te hebben mogen aanbrengen in de geschiedenis van het ontstaan van het latere hertogdom Brabant. Wat heb ik in feite gedaan ? Zoals bekend, maakt de officiële wetenschap slechts gebruik van eigentijdse en betrouwbare bronnen en laat daarbij, uiteraard, latere kronieken, voor zover niet geheel passend in het kader van de reeds aanwezige kennis, buiten beschouwing. De wetenschap maakt dus gebruik van ontoereikend materiaal, en moet dat wel. Wat ik in feite gedaan heb, is niet alleen gebruik maken van reeds vaststaande gegevens, doch tevens heb ik daarbij kritisch gebruik gemaakt van bronnen die de wetenschap niet mag gebruiken zoals b.v. de kroniek van Pierre à Thymo in zijn passage van 1073 en van Vlitius ⁹⁾, terwijl in die bronnen toch veel kan zitten wat waar is. Verder heb ik getracht een oplossing te vinden voor ongerijmdheden of contra-

dicties, zoals b.v. van de 2 Adela's en de Lambert graaf van Leuven toen er geen Lambert graaf van Leuven was : het is duidelijk dat dergelijke anomalieën dikwijls terug te voeren zijn op een foutieve premisse, en die moeten wij dan zien te vinden.

Verder wil ik nog dit zeggen : De Godfried van Helmond anno 1199 en het uit hem ontstane geslacht Gobem, alsmede de heren van Deurne sluiten — door wapenbewijs — aan op het geslacht van Beeck van Thulden.

Ik was een artikel hierover aan het voorbereiden en had dus de betrouwbaarheid van de genealogie van Beeck van Thulden¹⁰⁾ aan de voet kunnen vaststellen. Door gebrek aan tijd voor archiefbezoek is dit artikel nog in de pen, maar ik was toch wel zo nieuwsgierig om ook de kop van de genealogie eens onder de loep te nemen, nl. de Reinier die in 1071 in Cassel sneuvelde. Het resultaat is bekend.

Willen wij de geschiedenis van Brabant geheel kennen, dan dienen wij ook de heren van Diest hierin te betrekken. Deze voeren, evenals van Beeck van Thulden en de oude hertogen van Brabant, balken c.q. drielingbalken, en hebben allen de kleuren : zwart, geel, rood. De oudste heren van Diest hebben dezelfde voornamen als de oudste van Beeck van Thulden : o.a. Thomas (Thomard) en Arnoud. Ook de geslachten met kepers in deze kleuren dienen bij het onderzoek te worden betrokken. Ook Arnulf Brabantinus anno 1157 in West-Brabant komt niet zomaar aan zijn naam. Maar men zal niet alleen analytisch, doch ook synthetisch dienen te denken, anders komt men er niet uit.

-
- 1) In Brab. Leeuw 1975, nrs. 5/6, p. 83 t/m 83 „Reinier, de verloren zoon van Lambert van Leuven, als stamvader van het latere geslacht van Beeck van Thulden,” met geneal. tabel op p. 92/93.
 - 2) In Brab. Leeuw 1975 nrs. 7/8, p. 97 t/m 102 : „De Verloren Reinier als schoonzoon van markgraaf Otto van Orlamunde.” Geneal. tabel op p. 102.
 - 3) Dr. P. C. Boeren : De heren van Breda en Schoten (1965).
 - 4) L. Vanderkinderen, dl. II, p. 146 en vn. 1 (La formation territ. etc.)
 - 5) Vanderkinderen o.c., II/217.
 - 6) P. F. X. de Ram „Recherche sur l'Histoire des comtes de Louvain et leurs sépultures à Nivelles (976-1095),” tome XXVI, 1851, pag. 28.
 - 7) Cf. Brab. Leeuw 1975, p. 88-89 en 92.
 - 8) Dr. P. C. Boeren o.c., p. 60 en vn. 134 : Bormans en Schoolmeesters, Cartul. de St. Lambert, I, p. 47 (14 Juni 1096).
 - 9) Ann. Saxo. SS.VI/697, Cf. Brab. Leeuw p. 98/99 sub D.
 - 10) Dr. P. C. Boeren o.c., p. 62 vn. 138.
 - 11) Deze kroniek, die Dr. van Rheineck Leyssius in 1931/2 niet had kunnen vinden, is intussen door Dr. P. C. Boeren o.c. p. 18 vn. 4 gevonden : J. le Roy, „Notitia Marchionatus Sacri Romani Imperii” Amstelredami 1878, fol. 444-445. Dit is de tweede uitgave der Bredase Kroniek van Johannes of Janus Vlietius (van Vliet, 1620-1666).
 - 12) De eerste uitgave vindt men achter de Bredaesche Almanac van 1664, voorafgegaan door het Recht van Successie.
 - 13) Genealogie Van Beeck van Thulden in „Genealogie Otten dit de Mentock,” deel II, p. 397 e.v., door B. W. van Schijndel.

GELEZEN

Brabantse genealogieën, verschenen na 1 januari 1975, in tijdschriften van 1975.

- J. A. J. Becx, **Het geslacht Becx**, in : De Kleine Meijerij, p. 26-30, 51-61.
- A. M. van der Lely-Everts : **De familie Verster** (en de Balbian Verster), in : De Kleine Meijerij, p. 1-6.
- A. Otten, **Mr. Paulus de la Court**, in : Gemerts Heem, p. 9 - 14. Hierin onder meer een fragment genealogie De La Court.
- L. de Gou, **Het geslacht Van Eyndhouts**, in : Jaarboek van het Centraal Bureau voor genealogie 28 (1974), p. 63-158. Met aanvullingen en correcties in hetzelfde jaarboek, 29 (1975), p. 285-289.
N.B. : Van deze zeer uitgebreide en goede genealogie zijn overdrukken verkrijgbaar bij het bureau van het Provinciaal Genootschap.
- J. Th. M. Melssen, **Register bevattende een lijst van lidmaten (1626 - 1670), akten van ondertrouw, huwelijksproclamatien en huwelijksvestigingen (1626 - 1664) en de notulen van de kerkeraad van Besoijen (1645 - 1670)** in : Jaarboek van het Centraal Bureau voor genealogie, 29 (1975), p. 122 - 145.
- B. J. Buma en W. de Vries, **Bekkers, de protestantse tak van de Rooms-katholieke familie Beckers uit Chaam**, in : De Nederlandsche Leeuw, k. 149 - 164.
- A. W. E. Dek, **De adellijke geslachten Van Culemborg en Van Vianen, stammende uit de heren Bosinchem, alsmede de uit de Van Culemborg's spruitende heren van Boxmeer**, in : De Nederlandsche Leeuw, k. 81 - 111 en 125 - 136.
N.B. De heren van Boxmeer op k. 111 - 114.
- G. J. J. van Wimersma Greidanus, **De kwartieren De Bie-Lokemans**, in : De Nederlandse Leeuw, k. 10 - 47.
N.B. : Een uitzonderlijk rijke genealogie van puik gehalte.
- Chr. A. J. van Herpt, **De familie Verhoeven**, in : Met Gansen Trouw, p. 3 - 5, 17 - 19, 41 - 44, 60 - 63, 77 - 80.
N.B. : Op p. 208 van hetzelfde tijdschrift tevens een aankondiging van de genealogie van P. Sanders, **Het geslacht Cuypers-Treffers**.
- N.N., **Verdhovense geslachten Van der Linden (Verlinden)**, in : Campinia, p. 15 - 17, 62 - 64.
- P. H. van Tulden, **Genealogische reeks van Peter Hubertus van Tulden te Otterland**, in : Campinia, p. 30 - 31.
- A. B. van Cronenburg, **Echtparen van Croonenburg (1620 - 1972)**, in : Campinia, p. 32 - 35.
- N. van Cuijck, **Twaalf Oirschotse geslachten Kempes**, in : Campinia, p. 77 - 80.
- M. en H. van Hulsen, **Stamreeks van Marie van Driek Willeke Jaone of Marie Margaretha van de Sande (1615 - 1920)**, in : Campinia, p. 80 - 83.
- H. N. Andriessse, **Het geslacht Andriessse, een Brabantse-Joodse familie**, in : Gens Nostra, p. 237 - 246.
- A. J. G. Kouwenberg, **Vijf eeuwen ofwel dertien generaties van het geslacht Kouwenberg**, in : Gens Nostra, p. 317 - 326.
- A. F. N. van Asten, **Het geslacht Bull-Pompe**, in : Heemkronyk, p. 16 - 25.

GEEN ADELDOM VOOR DE BOSSE VAN BERCKEL'S

door Dr. J. Belonje.

Petrus Josephus van Berckel, oud-burgemeester van 's-Hertogenbosch, wonende aldaar, richtte zich in 1816 na inleidende correspondentie tot Z.M. Koning Willem I met een in verschillende opzichten merkwaardig verzoekschrift. Een aantal jaren geleden kwam mij van dat stuk een contemporain afschrift in handen met een bijbehorend viertal bijlagen. Daarbij ging de adressant blijkbaar van de gedachte uit, dat hij gelet op zijn afstamming wellicht voor een erkenning in aanmerking diende te komen, maar subsidiair zou hij naar eigen opvatting zeker kans gemaakt hebben op een verheffing in de adelstand. Het verzoek heeft evenwel noch tot het ene, noch tot het andere doel geleid en ook het zinspelen op een mogelijke benoeming in de Brabantse Ridderschap bleef vruchteloos, want hangende de door hem aanhangig gemaakte procedure overleed de belanghebbende reeds op 20 mei 1817 ter plaatse.

De candidaat was geboren te 's-Hertogenbosch op 16 juni 1741; hij werd vernoemd naar Dr. Petrus van der Borghst. Zijn peter was Johan Georgius van der Borghst; zijn meter Anna Maria van Berckel, gehuwd met Francis Potters. Gevormd werd hij te Gemert in 1749 door pastor Wijdevan, als zoon van Theodorus Everhardus van Berckel en diens vrouw Catherina Josephine Bakkers of Backers (dochter van Hendericus en Barbara van Boxmeer).

Hij trad op als provisor of beheerder (regent) van verschillende plaatselijke stichtingen en hij heeft voorts gefungeerd als lid van het Departementaal Bestuur van Bataafs Brabant. Gehuwd was hij met Cornelia van Ceulen uit een geslacht voerende een rode verlaagde keper, van boven vergezeld van 2 rode rozen, op zilver, die hem ontvallen was op 9 oktober 1800; het echtpaar bleef kinderloos.

Zoals zijn bidprentje memoreerde, stierf de oud-Burgemeester in de ouderdom van 75 jaar, 11 maanden en 4 dagen, terwijl hem daarop als spreuk, behalve het traditionele requiescat in pace de toepasselijke woorden werden toegedacht ontleend aan II Machabeën XIV, vers 8: „Getrouw zijnde ten eerste voor de belangen des Konings en ten tweede om voor zijne Burgeren ook te zorgen.” De doodacte van de oud-Burgemeester, die hem min of meer reeds anticiperende „*hoog wel geboren*” noemde, onthult ons verder, dat hij ter plaatse laatstelijk woonde in de Apostelstraat, wijk H. no. 18.

Over 's-mans geslacht bestaat slechts weinig literatuur. De familie heeft blijkbaar aler tot het verzoek ter verkrijging van adeldom overgegaan werd, een op groot papier uitgevoerde MS.-stamboom laten ontwerpen met ingetekende gekleurde en sierlijke wapenschildjes van de eigen en aangehuwde familie(s). Daaruit blijkt, dat de Burgemeester een vijftal broeders en zusters had. Ik geef hier voor beter begrip van hen een opsomming, met vermelding telkens van betrekkelijke officiële gegevens, voorzover ik die over deze personen heb kunnen opsporen.

De broeders en zusters waren dan :

1. Theodora van Berckel, geboren te 's-Hertogenbosch 11 april 1735 en overleden aldaar 7 augustus 1826. Zij trouwde met Godefridus van Amelsvoort; 5 kinderen. Hij overleed 64 jaar oud op 4 augustus 1784 en zijn wapen, ontleend aan de MS.-genealogie was: doorsneden: a. gedeeld 1. een blauwe burchttoren op zilver; 2. drie zilveren molenijzers, 2 en 1 op rood; b. een rode lopende leeuw op zilver. ¹⁾
2. Maria Christina Josephina van Berckel, geboren te 's-Hertogenbosch; daar gedoopt door pastoor Wijdeven 6 september 1737; peter haar moeders vader Hendricus Bickers en haar meter haar tante, de vrouw van Gijsbertus van Berckel. Zij was gevormd te Uden 18 juni 1749 en overleed te Amsterdam 23 oktober 1815, na een kinderloos huwelijk met Jacobus Evers.
3. Theodorus Victor van Berckel, geboren en gedoopt te 's-Hertogenbosch 21 april 1739, „susceperunt R: D: Johannes Henricus van Berckel, Canonicus et Maria van Boxmeer” — deze laatste was geestelijk zuster — Hij werd gevormd te Uden 18 mei 1749 en overleed in zijn geboorteplaats 19 september 1808. In de St. Jan te 's-Hertogenbosch trouwde hij 24 april 1764 Maria Anna van Nouhuys, die te Xanten overleed 3 november 1802, oud 66 jaar en 2 maanden, dochter van Jakobus en Elisabeth van Hove, wier wapen was in zilver een rijksappel van zwart, omgord

1) Van beiden bestaat een bidprentje op perkament met op de voorzijde een afbeelding van S. Catharina Senensis en op de keerzijde een aanhaling van de teksten Eccl. XV vs 1; id. VIII vs. 6 en Tobias III vs. 6.

en gekruisd van goud, het kruis gericht naar onderen. ²⁾
 Hij was graveur-generaal van Hr. Ms. Munt in de Oostenrijke Nederlanden, zij hadden 8 kinderen, alle ongehuwd gestorven, waaronder de Xantense kanunnik Theodorus Dominicus, geboren en gedoopt Rotterdam, statie Leeuwe-straat 11 september 1765, die bij Kon. Besluit van 3 februari 1848, no. 95 als „gepensioneerd geestelijke” verhoogd pensioen verkreeg en overleed 's-Hertogenbosch St. Jorisstraat wijk F. no. 219 op 7 mei 1840 — en de iuris utriusque licentiatius Mr. Petrus Cornelis van Berckel geboren Rotterdam 21 oktober 1767 en overleden te Gemert als Vrederegter in het Kanton Gemert 24 april 1831 (zijn bureu, de plaatselijke notaris en een winkelier gaven het overlijden aan).

4. Gertrudis Petronella van Berckel, geboren en gedoopt te 's-Hertogenbosch 24 april 1747, peter Francis Potters, meter haar tante Barbara Beckers, geestelijke dochter. Zij werd gevormd te Poppel en is ongehuwd overleden te Brussel 30 mei 1830. ³⁾
5. Gijsbertus Josephus van Berckel, geboren en gedoopt te 's-Hertogenbosch 21 augustus 1749, peter zijn oom Henricus Apelboom en meter zijn tante Catharina van Berckel, echtgenote van Henricus Bottie. Ook hij werd te Poppel gevormd en verkreeg, na te Leuven zijn studie te hebben voltooid 2 juni 1776 aldaar de tonsuur. Op 13 februari nam hij bezit van zijn praebende: een kanonikaat in het archidiaconaal kapittel van S. Victor te Xanten, waarna hij te Roermond de „mindere orden” ontving en de 14e het subdiaconaat. Ook na de in 1802 gevolgde suppressie der geestelijke genootschappen” onderhield hij zijne gewone geregelde levenswijze met juiste nauwgezetheid en gestadige opgeruimdheid tot aan zijn uiteinde” volgens de tekst van zijn bidprentje. Hij overleed te Xanten 3 juni 1837. ⁴⁾

-
- 2) Van hem bestaat een bidprentje op perkament voorzien van een tekst uit de 1e Brief van Jacobus en ook een van haar. Het laatstgenoemde heeft vooraan een gravure van Hieronymus Wierx en: „Q quam tristis et afflicta, fuit illa benedicta (ex hymno eccles.)” en op de keerzijde een aanhaling uit Psalm CXIV vs. 4. — Zie voorts „Nederland's Patriciaat” X, 1919, blz. 293 en „De Nederlandsche Leeuw” LXIX, 1952, kolom 54.
 - 3) Van haar bestaat een bidprentje gedrukt bij Bance, rue St. Denis no. 214, vooraan met een borstbeeld van S. Léonard en op de keerzijde aanhalingen uit de Psalmen 4 en 142 en Spreuken 24 (Fransche tekst).
 - 4) De voorzijde met S. Cornelia gedrukt bij „Romen in Emmerich” en de keerzijde te „Gelder, bij G. N. Schaffrath.” — Zie over hem en de andere van Berckels, die te Xanten kanunnik waren Dr. Carl Wilkes „Studien zur Topographie der Xantener Immunität,” Annalen des Historischen Vereins für den Niederrhein” CLI/CLII, 1952, S. 80, Nr. 16, 17, 18.

Van dit gezin nu, de burgemeester erbij gerekend, werden de ouders Theodorus Everardus van Berckel, geboren te 's-Hertogenbosch 24 december en in de St. Jan aldaar gedoopt de 26 daaraan volgende, „susceptor R. D. Everardus Webber canonicus Xantensis, susceprix Odilia Horn per amam Maria van Berckel.” Hij overleed 11 maart 1770 als echtgenoot van Catharina Backers, geboren 1714 en overleden 2 september 1786 dochter van Henricus en Barbara van Boxmeer.

Genoemde Theodorus Everardus had 3 zusters en één enkele broeder, Johan Hendricus, geboren te 's-Hertogenbosch in 1701, de stichter van een familie-fonds en kanunnik sedert 1717 wederom in het archidiaconaal kapittel van S. Victor te Xanten: daar werd hij scholaster in 1759; hij resigneerde in 1784 en overleed te Xanten op 24 december 1792.

Deze 5 personen nu maakten het gezin uit van de ouders Theodorus Casparus van Berckel of „de Birckel” gedoopt te Keulen in de parochie van St. Christoffel of St. Loup 27 juli 1660, „patrini: D. Theodorus de Birckel loco eius R. D. Franciscus Küster Canonicus S.S. Apostolorum et Mechtildis Holtacker ejus loco Rutgera Schlicker.” ⁵⁾ Hij overleed op 25 januari 1734 en zijn vrouw was Theodora van Meverden, met wie hij te Xanten getrouwd was 21 augustus 1695, ⁶⁾ overleed op 2 augustus 1714.

De hieraan voorafgegane generatie was die van Joannes Judocus van Berckel, die als behorende onder de parochie van St. Jan te 's-Hertogenbosch gedoopt werd op 2 november 1633 en die te Keulen overleed. Hij trouwde te Keulen in de St. Christoffel (St. Loup) 16 februari 1657 met Anna Christina Leibrich, de daar op 5 juni 1673 overleden dochter van de schepen in het Hoogericht aldaar en raad van de Keurvorst van Keulen. Althans, zo vermeldt het de Ms.-genealogie der familie.

Het doop-certificaat van Joannes Judocus bovengemeld onthult ons inmiddels de namen zijner ouders. Zij waren Theodorus van

5) Dit blijkt uit een „Extrait du registre de baptêmes de la ci-devant paroisse de St. Loup à Cologne, déposé à la mairie de Cologne” door de chef de la mairie Döllschall dd. 6 november 1806 gecertificeert door de Maire J. J. Graaf v. Wittgenstein.

6) „Extractus ex registro copulatorum principalis Ecclesiae Xantensis in ducatu Clivensi 21 Augusti 1695. Anno millesimo sexcentesimo nonagesimo quinto die vero vigesima prima Augusti copulati D. Theodorus Casparus de Berckell et Theodora de Meverden. Pro extractu conformi propria manu subscripsi et consueto Ecclesiae nostrae sigillo muniivi die 9 na Aprilis 1822 S. P. Spenrath parochus manu propria.” — Een opgedrukt stempel in zwarte inkt, rond, doorsnede 36 mm. waarop een voorstelling van de plaatselijke S. Victor met toevoeging: ECCLESIA/XANTENSIS (verklaring op papier met watermerk S & C. in mijn bezit).

Berckel en Cornelia. Van deze Cornelia werd geen achternaam vermeld, doch de familie-aantekeningen duiden haar aan als Cornelia Hendriks van Orthen, onder toekenning van een familiewapen bovendien bestaande uit drie rode molenijzers, 2 en 1 op goud.

Maar nu rijzen er moeilijkheden, want de MS.-genealogie noemt de echtgenoot van Cornelia (van Orthen ?) niet „Theodorus,” maar „Jonker Joost,” die dan weer een zoon heet te zijn van jonker Theodorus, gehuwd met juffrouw Olanda Kuijsten, welke laatstgenoemde ook van een wapen voorzien was, ditmaal ook al bestaande uit drie molenijzers, doch thans met de kleuren goud op zwart !

Naar nog vroegere generaties, die hoe verder men in het MS. teruggaat, méér illuster worden zal de lezer waarschijnlijk niet verlangend uitzien, omdat wij hier het land der fabelen alreeds betreden zullen hebben. Bovendien : hier ontbreekt ieder bewijs en er valt slechts één document aan te halen, waarin althans een poging wordt ondernomen om aan de opbouw van de stamreeks enig relief te verlenen. Dat stuk is een getuigen-verklaring van schepenen en raad der stad 's-Hertogenbosch op 23 november 1775 afgegeven onder het stadszegel en namens onze colleges ondertekend door de stadssecretaris. Die brief luidt als volgt :

„Wij scheepenen en raad der stad s' Hertogenbosch maaken
„kenlijk certificeerende mits deeze en zulx ter instantie en
„requisitie van de Heer Theodorus Victor van Berckel thans
„wonagtig binnen de stad Rotterdam, dat den requirant is
„onse geboren poorter deezer stad als zijnde op den een en
„twintigste April 1700 negen en dertig binnen deeze stad
„gedoopt in sint Jans Evangelisten Parochie zoo als ons
„gebleeken is bij authentiq extract uit het doopregister ge-
„teekent door den Heere van Venrooy deservitor van de
„plebanie deezer stad, ende voorts dat den requirant is her-
„komstig van ouders en voorouders, welke binnen deeze stad
„van over onheuglijke tijden geconsidereert zijn als te weezen
„van Ansienelijke familie wiens naamen en wapenen mits-
„gaders grafsteede in ons kerke van Sint Jean Euangelist nog
„voor oogen zijn en waar van de grafsteede gefundeert voor
„Jonckheer Rutgher van Berckel Heere van Nunen en Tongel-
„re gestorven in den Jaare 1775 en voor Juffer Levina van
„Coudenhoven zijne huisvrouw des requirants voor ouders
„in regte linie al nog bij hem en zijne broeders en susters

„bij successie is bezeeten : in voegen des requirants vader
„de Heer Theodoor van Berckel daar inne is begraven gelijk
„zulx des noods uit de registers der voorsz kerke kan blijken :
„Inne kennisse der waarheid zoo hebben wij scheepenen en
„raad der stad s'Bosch deeze met ons stads zegel ad legata
„en de signature van een onser Secretarissen doen bekrag-
„tigen. gegeven den drie en twintigste November 1700 vijf
„en seeventig.

Frans van Heurn
secrets. in Buscod. ”7).

(wordt vervolgd)

7) Hij was Mr. François van Heurn, 1717 - 1781 ; secretaris sedert 16 januari 1753 ;
vgl. blz. 343 sub Xlla „Heraldieke Bibliotheek,” 1872.

VRAGEN EN ANTWOORDEN

Correspondentie met betrekking tot deze rubriek te richten aan de Redactie
p.a. J. van Heeswijk, Maasbandijk 30, Kerkdriel.
Gelieve postzegel voor antwoord bij te sluiten.

SCHAEF.

In de eerste jaargang van de Brabantse Leeuw wordt op blz. 151 een vraag
gesteld betrekking hebbende op een familie van Balen.

Er wordt terloops vermeld, dat de weduwe van Anthonis Gerardts (van
Balen), Anneke Jacobs (van Braeckel, dochter van Jacob Ghijsbertsz.,
schout en dijkgraaf te Brakel, schepen in de Hoge Bank van Zuilichem,
schatbewaarder in de Bommelerwaard), hertrouwt met Jan Ariens Schaepe,
buurmeester te Brakel, geboren ca 1572.

Daar de eerste echtgenoot, Anthonis Gerardts, tussen 1 jan. 1619 en 6 juni
1628 overlijdt, ligt het voor de hand, dat Jan Ariens Schaepe bij zijn huwelijk
weduwenaar is.

Gevraagd worden alle gegevens over Jan Ariens Schaepe, zijn eventuele
eerste echtgenote en kinderen daarvan.

Ir. A. J. J. van der Rest, Bell Iloch y Font picant
G e r o n a. Spanje.

Merckelbach. Georgius Merckelbach geb. rond 1645, overleden tussen 1690 en 1694, huwde rond 1670 met Petronella Huijsmans dochter van Johannes. Het gezin woonde te Eersel op „t Hof.”

Hun vier laatste kinderen werden tussen 1680 en 1687 in Eersel gedoopt. De vier eerste kinderen Anna Catharina, Johannes, Lambertus en Jacobus Georgius uit hun huwelijk komen niet in de doopboeken van Eersel voor, maar zij zijn met vader en moeder naar Eersel gekomen. Waarschijnlijk vanuit hun geboorteplaats. Uit het archief blijkt voorts dat het gehele gezin kon lezen en schrijven. De vader van het gezin ondertekent stukken met „Mr. Goris Merckelbach” (1689).

Gaarne herkomst (mogelijk uit België) en nadere gegevens gevraagd.

R. Merckelbach
Dorpstraat 90
Lieshout (N.B.)

1) **Thijm, Maria Theresia**

* 30 - 3 - 1768 Vught
x 12 - 7 - 1796 Venray met

Greven, Henricus Franciscus

* 4 - 10 - 1767 Venlo.
† 24 - 7 - 1805 Venlo.

Vraag is : **waar en wanneer** is Maria gestorven ?

Dit moet na 1805 zijn, en vermoedelijk zelfs na 1849, waar zij nog als meter optreedt bij haar achterkleinkind.

Zij is de dochter van Thijm Joannes Franciscus

* Amsterdam

† ?

en Marianne van der Clocken.

* 26 - 8 - 1733 Den Bosch

beide getrouwd 3 - 6 - 1767 Vught

(St. Lambertus)

11 - 5 - 1767 Helvoirt

2) **Moescoeps Aegidius** van Oirs Marg. Cornelii

* 2 - 5 - 1692 ETTEN (N.B.)

Dochter is : Moescoeps Barbara Aegidius

* 31 - 7 - 1726 OIRSCHOT.

Dit huwelijk noch in Etten, noch in Oirschot gevonden.

Waar zijn ze **getrouwd**, en **wie** waren **Aegidius ouders** ?

3) **Martinus Gerardus Jacobus v. d. Meulen.**

* Den Bosch 28 - 8 - 1834

Ouders zijn Pieter v. d. Meulen

* 20 - 7 - 1797 BREE

† 12 - 5 - 1883 Den Bosch

X 14 - 11 - 1821 : Joanna Maria Voets, Den Bosch.

* 29 - 4 - 1797 Den Bosch

† 15 - 7 - 1871 Den Bosch

Wie heeft deze Martinus in zijn familie, respectievelijk **waar en wanneer** is hij gestorven.

A. H. J. v. d. Meulen
Zilvermeeuwstraat 17
Eindhoven.

ANTWOORD

WAGEMANS :

Naar aanleiding van de vraag op blz. 64 van den lopenden jaargang van „De Brabantse Leeuw.” kan ik het volgende mededelen.

De heer WAGEMANS kan zijn moeilijkheid waarschijnlijk oplossen door kennis te nemen van het driedelig werk : „Hoogstraten oude huizen en families” door B.W. van SCHIJNDEL.

In deel I (Brecht, 1940) wordt op blz. 26 en 28 een Aert Michiel WACHMANS uit Hoogstraten (15e eeuw) vermeld, die vermoedelijk identiek is met den gelijknamigen Bredanaar.

Mr. H. P. A. M. MASTBOOM
Oud-Gastel
Tel. K 1651 - 11204

ANTWOORD

Soetens - Br. L. XXIV, 32

Adam Soetens gedoopt 25 nov. 1688 te Zevenbergen.

R.B.S. Zevenbergen nr. 6 blz. 91

Den 18 Adam Zoetens wedr. van Maria Schippers, onder de
Junij 1728 jurisdictie van Steenberg en met Neeltje Corn. Taselaar
ondertr. j.d. woon onder Dirxland

D.T.B. Dirksland inv. no. 9 p 105

Trouwb. Adam Soetens weduwenaar van Maria Schippers, geb.
Ned. Herv. Gem. te Sevenbergen en woonende in Kruisland
Kruisland met

Neeltje Cornelisse Taselaar j.d. van de buiten sluijs,
wonende thans in Dirxland.

ondertrouwt te Dirxland

den 20 Junij 1728

en getrouwt te Kruisland

den 11 Julij 1728

Ex. Steenberg nr. 51 blz. 55

Bovenstaande gegevens zijn overgenomen van de originele akten.

De voorouders van Neeltje Corn. Taselaar zijn :

Cornelis Aryaans Taselaar geb. te Zuid-Beyerland, overl. 1740 - 1741, huwt
als j.m. van de Hitzart te Zuid-Beyerland op 17 jan. 1694 met Emmichje
Cornelisdr. van Zijderveld als j.d. van Nieuw-Beyerland.

Cornelis A Taselaar is waarschijnlijk een zoon van Arij Corn. Taselaar en
Neeltje Jans die te Zd. Beyerland op 4.10.1673 hun dochter Anna lieten
dopen, get. Arijantje Pleune (Houk ?). Het doopboek begint in 1672.

De gegevens Taselaar zijn mij destijds verstrekt door Dr. R. A. Burgers uit
Vught (zie Gens Nostra 1970 blz. 309 onder nr. 339).

Gaarne hoop ik, dat vraagsteller met deze gegevens weer een eindje in de
goede richting geholpen is.

C. P. H. Soetens
Groteburgse Grintweg 36, Tiel

Aan dit nummer werkten mee:

J. A. M. Coolen, Keldermansstraat 43, Tilburg

J. Th. M. Melssen, Liviuslaan 25, Eindhoven

Dr. J. Belonje, Nassaulaan 39, Alkmaar. Postbus 107

INHOUDSOPGAVE

	blz.
Is een Van Arkel in het bezit van Bokhoven geweest?, door A. J. L. van Bokhoven	1
Cousebant van Groot Waspik, door Mr. J. Belonje	10
Drie Bavelse pastoors en hun erfgenamen, door J. van Gils	26, 33, 65
Postscriptum Pus(ch), door Mr. J. Belonje	31
Reinier, de verloren zoon van Lambert van Leuven, als stamvader van het latere geslacht Van Beeck van Thulden met de drielingbalken, door J. A. M. Coolen.....	83
Wijnants, door Mr. Dr. W. de Vries	94
De verloren Reinier als schoonvader van markgraaf Otto van Orlamunde, door J. A. M. Coolen	97
Die Brouwer, Brouwers, later geheten Roeffs, door Drs. G. J. A. Schampers	103
Een mislukte poging tot rectificatie, door Mr. Dr. W. de Vries	120
Het oudste leenboek van het Leenhof van Cranendonck, door J. Th. M. Melssen	121, 174
Kanttekeningen bij het artikel over de „verloren Reinier,” door P. J. Siemons	129
Het sprookje van het wapen van de graven van Leuven, door F. J. van Ettro	130
Een Eindhovense familie gedurende anderhalve eeuw, door J. Th. M. Melssen	141, 161
Willem van Oranje leent geld van de drossaard van Cranendonck, door J. Th. M. Melssen	176
Verloren gegane doopboeken, door J. Th. M. Melssen	177
Enige kwartieren van Christiaan Huygens, drossaard van Cranendonck, door J. Th. M. Melssen	178
Lambert van Leuven (zoon van de verloren Reinier) als voogd in Brunerode, door J. A. M. Coolen	180
Geen adeldom voor de Bosse van Berckel's, door Dr. J. Belonje	185
Vragen en antwoorden,	31, 64, 95, 190
Verkoop oude jaargangen en banden	96
Gelezen (Brabantse genealogieën, verschenen na 1 januari 1975, in tijdschriften van 1975)	184

Inhoudsopgave en naamregister werden samengesteld door de heer
P. Th. de Lange te Eindhoven, voor welk werk de
Redactie hem zeer erkentelijk is.

NAAMREGISTER

Aa, v. d., 5, 125 — Acht, v., 156 — Adams, 110 — Adriaens, 108, 118 — Aelberts, 108 — Aelst, v., 80 — Aerts, 94 — Aerty, 64 — Al(c)kemade, 12, 22 — Alewijns, 28, 29, 69 — Alphen, v., 59, 72 — Alva (**hertog v.**), 164, 168 — Amelsvoirt, v., 29 — Amelsvoort, v., 186 — Ameroy, v., 148, 151 — Ammerongen, v., 125, 174 — Ammerzoden, v., 2 — Andel, v., 32, 96 — Andries, 176 — Anssem, 64 — Apelboom, 187 — Ar(c)kel (l.), v., 1—6, 33 — Arcle, v., 4 — Ardennen (**graaf v.**), 93 — Ardinois, 20 — Arendonck, v., 28 — Asscha, d., 89 — Asperen, v., 2 — Asten, v., 81 — Audenhag(h)e(n), v., 40, 43 — Authena, v., 157.

Baast, 32 — Backers, 185, 186, 188 — Bacx, 179 — Baens, 17 — Bakkers, 185 — Bal, 15 — Balen, v., 190 — Balmakers, 75 — Barbin d. Tellier, 31 — Bartels, 114 — Bax, 124 — Bay, 115 — Beck, 104 — (s)Beckers, 28, 56, 187 — Bee(c)k, v., 11, 12, 22, 83, 84, 87, 88, 90, 93 — Beeck v. Thulden, v., 83, 90, 91, 97, 100 — Be(e)len, 127 — Beeltsnijders, 160 — Beets, v. d., 17 — Beieren, v., 136 — Beke, v., 83, 89, 90, 93, 102 — Benestat, 27 — Berc(k)el(l), v., 124, 185—190 — Bercker, d., 111 — Berckers, 112, 116 — Bergaigne, d., 178, 179 — Bergen, v., 90, 93 — Bergh(e), v. d., 126—128, 166 — Bernaerts, 43 — Berninchuysen, v., 178 — Berthout, 137 — Berwouts, 170 — Berze, v., 125 — Besouw, v., 68, 74 — Beyeren, v., 4, 136 — Beynen, 121 — Bezoijen, v., 96 — Biest, v. d., 172 — Birkel, d., 188 — Blox, 104 — Bluijssen, 159 — Bockx, 126 — Bockxel, v., 52 — Bodeghem, v., 26 — Bo(e)khoven, v., 6, 8 — Boelarts, 126 — Boer, d., 40 — Boerdonk, 118 — Boerten, 156 — Boetselaer, v., 123 — Boeijsmeer, v., 78 — Boga(e)rts, 107, 172 — Boirchgreven, 128 — Bolaert, 165 — Bommel, v., 32, 171 — Bont, d., 37, 40—43, 46, 47, 52—54, 56, 67—75, 78—80, 82 — Boon, 50 — Boons, 112, 116, 169 — Borchgrave, d., 6 — Borght, v. d., 185 — Bosschaert, 16, 17 — Bosse, v. d., 105 — Borman, 154 — Botermans, 35 — Bottie, 187 — Bouillon, v., 90, 133, 135, 136 — Boulogne, v., 135 — Bourgondië, (**hertog v. -**), 131 — Boxmeer, v., 185, 186, 188 — Boxel, (**bastaard v.**), 155 — Brabant (**hertog v.**), 85, 98, 99, 130—132, 134, 138, 140 — Brabers, 71 — Bradé(è), 96 — Braeckel, v., 190 — Brants, 122 — Brèdehoff, v., 64 — Brederode, v., 124 — Brederoe, 26 — Brock, 35 — Broek, v. d., 52 — Broekhoven, v., 166 — Brouwer, d., 103—104 — Brouwers, 103—106, 127, 176 — Bruistens, 107 — Brugghe, v., 152 — Brussel (**graaf v.**), 89, 99, 101, 102 — Bruijninx, 73 — (Bu(i)s, 48 — Buren, (**graaf v.**), 124, 153 — Burg, 96 — Burght, v. d., 68 — Bussel, v., 95 — Busser, d., 28 — Bussy, 119 — Buyl, v., 154, 155 — Buys, 32 — Bijll, v. d., 94.

Daamen, 38 — Daams, 94 — Daems, 94 — Damant, 4 — Danckerts, 121 — Danyels, 125 — Daverveldt, v., 21, 111, 113, 115 — Deckers, 76, 111, 112 — Debits, 46 — Delft, v., 125 — Dericks, 123, 126 — Desmalines, 69 — Deurne,

v., 83 — Dickema, 60 — Diepenbeeck, v., 171 — Dicsen, 40 — Diert, 23, 24 — Diert v. Leefdael, 22—25 — Diert v. Melissant, 23 — Diessen, v., 31, 42, 43, 45, 51—55, 57, 58, 60, 62, 63, 66—68, 75, 77, 78, 82 — Dimer, 179 — Dinterensis, 112 — Dircken, 40 — Dircxssen, 40 — Docters, 32 — Doeren, v., 149, 150, 154, 155, 157 — Doerne, v., 174 — Doernen, v., 123, 176 — Doerskens, 176 — Dommelen, v., 38 — Donck, v. d., 6 — Drimmelen, v., 32 — Dubbelt, 32 — Duckerius, 30 — Dueren, v., 112 — Dumoulin, 38 — Dun, v., 29, 40, 43, 67, 74 — Dunne, v., 66 — Dussen, v. d., 8 — Dijck, v., 28—30, 33—35, 43, 68, 69, 78, 82 — Dijck, v. d., 153.

Eeckhout, v., 16 — Egmond, v., 2, 123, 148, 152, 177 — Elmpt, v., 124, 125, 175 — Emichove, v., 5 — Emmikhoven, v., 5 — Emonds, 11, 12 — Endepoel, 32 — Engelen, v., 115 — Erffrenten, v., 57 — Erp(e), v., 8, 108, 123, 147, 174 — Esdra, 32 — Eskens, 52 — Etten, v., 179 — Everdingen, v., 18 — Ever(t)s, 149, 150, 186 — Eijck, v., 107 — Eyckberg, 178 — Eyckmans, 83 — Eijnde, v. d., 49, 82, 107 — Eyndhoven, v., 122, 152.

Fissonnière, d., 65 — Feijlingius, 111 — Fierlant, d., 177 — Floderop, v., 128 — Floren, 72 — Fonseca, d., 33, 34, 41 — Fontaine Logers, d., 22 — Foreest, v., 15 — Franssen, 95 — Frederiks, 117 — Frits, 32 — Fykens, 141, 147, 150, 154.

Gans, 113 — Geldrop, v., 7, 9 — Gelofs, 121 — Gelre (**graaf v.**), 90 — Gerardi, 112, 116 — Gerardts, 190 — Gerven, v., 173 — Gerwen, v., 151—154, 157, 159, 173 — Gevel, v. d., 116 — Gewanden, v., 124 — Gheel v. Spanbroek, v., 31 — Ghilse, v., 28 — Ghijsberts, 190 — Ginckel, v., 32 — Gobin, 83 — Goblet, 65 — Goes, v. d., 22 — Goerts, 124 — Goeyengys, 157 — Goingies, (d.), 155, 159, 162 — Goirl, v., 160 — Goirle, v., 83 — Golbach, 96 — Goorts, 162, 165 — Goossens, 171 — Gorp, v., 35 — Goudsblom, 21 — Graaff, d., 21, 24 — Graeff, d., 18, 26 — sGraets, 104 — (s)Grauwen, 66, 71 — 's-Gravensande, 176 — Greef(f), d., 18, 95 — Greven, 191 — Greveraet, 156, 159 — Grimbergen, (**heer v.**), 134, 136, 137 — Groenevelt, 32 — Groot, d., 28, 94, 178 — Gulik, v., 90, 92, 93.

Haastrecht, v., 9 — Habsburg, v., 131 — Haengreve, 147 — Haerder, d., 171 — Ha(e)ren, v., 142, 165, 167—170, 177 — Haes, d., 48 — Hafsteyn, v., 5 — Haften, v., 5 — Hagen, v., 142, 168 — Haghen, v. d., 88 — Hameland, v., 92 — Hane-greeff, 142, 149, 151—158, 161—163, 165, 172 — Hargem, v., 157 — Hartsteijn, v., 5 — Hedichuysen, v., 162 — Heeckmaker, d., 105 — Heerdt, v., 178, 179 — Heeren, 149 — Heerinx, 108 — Heerzel, v., 104 — Hees, v., 164 — Heesacker, v. d., 83 — Heestermans, 50, 51, 74, 82 — Heggen, d., 86 — Helmondanna, 115 — Hemselroij, v., 107 — Hendrickx, 118 — Henegouwen (**graaf v.**), 84, 89, 90, 93, 100—102, 129 — Henrici, 112 — Henricks, 128, 148, 152 — Henrickx, 107 —

Herincx, 156 — Herk, v., 32 — Herlaer, v., 3, 4 — Hertsbeek, v., 32 — Hespen-
gouw (**graaf v.**), 100—102 — Heurn, v., 190 — Heuvel, v. d., 112, 118 — Heuveli,
d., 23 — Heijm(en)bergh, (v.), 14, 16, 20 — Heijst, v., 29, 30, 35 — Hilvarenbeek
(**vrouwe v.**), 85, 88 — Hoechten, v., 124 — Hoefnagel, 178 — Hoei, (**graaf v.**), 84,
85, 86, 93 — Hoernkens, 172 — Holand (**graaf v.**), 6 — Holtacker, 188 — Holtrop,
96 — Hooftman, 32 — Hoorn, v., 94 — Hoorn e. Altena, v., 2 — Ho(o)semans, 29,
33—35, 37, 39—47, 49, 51—54, 57, 58, 64, 66, 67, 69, 71, 72, 74—82 — Hooij-
donck, v., 70 — Horck, v., 151, 172 — Horn, 188 — Horne(s), v., 122, 137,
151—153, 155, 173 — Houk, 192 — Houwelingen, v., 105 — Hove, v., 186 —
Hovel, v. d., 108 — Hovius, 24 — Hulsel, v., 116 — Hulst, v. d., 15 — Hummel-
slip, 71 — Hurkmans, 121 — Huijben, 44 — Huijbrechts, 44 — Huijgens, 60, 71,
178 — Huijsmans, 42, 75, 191.

Iersel, v., 68 — Immerseel, v., 4.

Jacobi, 116 — Jacobs, 40, 190 — Jans(s)(en), 94, 117, 118, 150, 169, 192 —
Jaspers, 165 — Joannis, 115, 116 — Jong, d., 65 — Jonge, d., 121 — Jongh, d.,
121 — Joosten, 117 — Jordens, 60, 73 — Joris, 172 — Journo-Gage, 33.

Caerlewijck, v., 178, 179 — Calckberner, 41 — Camay, 19 — Campe, 178 —
Campen, v., 162 — Cannart d'Hamale, d., 22 — Cauwenberg, 67 — Kerckhoff,
45 — Kerpen, v., 152 — Kessel, v., 17, 29, 114—117 — Ketelaer, 32 — Ketelaer,
d., 109 — Ceulen, v., 20, 185 — Ke(y)mpe, 175, 176 — Kies v. Wissen, d., 15,
19 — Kievits, 43 — Claes, 152 — Clause, 95 — Cleef(f), v., 2, 3 — Kleef (**hertog
v.**), 137 — Klerckx, 94 — Clercq, l., 21 — Clercq, 94 — Cleve, v., 1, 6 — Cley-
mans, 176 — Klinck, 49, 82 — Clocken, v. d., 191 — Klompenmakers, 127 —
Knollaarts, 60 — Coenen, 107, 142, 151, 153—155, 157, 159, 163—166, 168—172
— Coenen v. Zegenwerp, 142, 162, 166, 179 — Coesmans, 61 — Kol, v., 154 —
Coman, 90 — Comans, 83 — Koning, d., 96 — Co(o)len, 83, 95, 116, 148 —
Coppen, 94 — Cornelis, 95 — Cornelissen, 37 — Corput, v. d., 115 — Couden-
hoven, v., 189 — Counincx, 64 — Court, l., 36, 41 — Courtenay, v., 135, 136
— Cousebant, 10—26 — Cousebant v. Alkemade, 22, 23 — Cousebant v. Was-
pi(c)k, 23—25 — Cousijns, 117 — Couwenberg, 27, 29, 50, 68 — Coijmans, 76
— Cox, 69 — Creeft, 175, 176 — Cretsa(e)rt, 175, 176 — Croef, 116 — Crols,
27—31, 33—37, 39—45, 47—49, 52—54, 57, 58, 67—70, 74, 78—82 — Croone,
20 — Crucius, 11, 15 — Crul, 49 — Culen, v., 116 — Cupers, 104, 105 —
Küster, 188 — Kuijk v. Mierop, 63 — Cuijpers, 78 — Kuyst, 124 — Kuysten,
122, 189.

Laar, v. d. 61, 68 — Laat, d., 53 — Laat, v. d., 37, 48 — Labonot, 66 — Laecken-
koper, 112 — Laeckemans, 16 — Laer, v. d., 104, 105 — Laet, d., 75 — Laet,
v. (d.), 45, 46, 49—51, 53, 66, 67, 75, 77, 80—82 — Lambrechts, 123, 126, 127 —
Lange, d., 26 — Langereijt, v. d., 51 — Lauwe, d., 151 — Leber, 50 — Lee, v. d.,

50 — Leeck, v. d. 148—152, 154, 172 — Leefdael, v., 1, 23 — Leefdale, d., 89 — Leenderts, 116 — Leeuw, d., 29, 43, 44, 111 — Leeuwarden, v., 169, 170 — Leeuwen, v., 113 — Leibrich, 188 — Lemens, 126 — Leuven (**graaf v.**), 83, 84, 87—93, 97—102, 129—137, 140 — Leydeokers, 161 — Leijen, d., 115 — Lierop, v., 169 — Lieshout, v., 112 — Limburg (**vrouwe v.**), 4 — Linden, v. d., 116 — Loden, 9 — Loeff, 160 — Long, d., 65 — Loon, v., 44 — Lotharingen (**hertog v.**), 93, 130 — Louwe, d., 107 — Loijen, 28 — Luik (**bisschop v.**), 87, 90, 135, 136 — Luijtelaar, v. (d.), 95, 111 — Luxemburg, v., 100, 102 — Lijsbetten, 126.

Maas, 65, 81 — Maasgouw (**graaf v.**), 93 — Maastricht, v., 112 — Maes, 50, 67, 72, 73, 82, 107, 148 — Maessen, 110, 172 — Maichs, 127 — Manderscheid, v., 122, 151, 152 — Marcelis, 125 — Marck, v. d., 168 — Marsmans, 152 — Marjoux, 48 — Martens, 118, 121 — Martini, 66 — Mast, v. d., 32 — Mathei, 116 — Mathijs, 124 — Mathijssen, 28, 107 — Mechelen, v., 152 — Medegaels, 37, 41, 53—55, 57—62, 64, 66, 75, 77, 79, 82 — Meel, v., 94 — Meeuwen, v., 112 — Meghen, v., 148 — Merckelbach, 191 — Merode, v., 157 — Merwede, v. d., 4 — Meulen, v. d., 191 — Meverde(r)(n), v., 188 — Meijssen, 104, 105, 107 — Michiels, 95, 108, 110, 111, 113, 122, 123, 141, 142, 148, 149, 151, 153, 162 — Michiely, 64 — Mierevelt, 142 — Miert, v., 43, 58, 60—63, 67, 69, 73, 74, 78, 81, 82 — Milheeze, v., 103 — Millinck, 8 — Moescops, 191 — Moha, v., 132 — Molenaars, 48, 82 — Moll, d., 122, 123 — Monckaerts, 164 — Monin(c)x, 122, 123 — Monix, 7 — Moonen, 29, 67, 68 — Morsel, 127 — Mulder, d., 117 — Mulders, 118 — Munster, v., 76 — Myllyncx(s), 123, 124.

Na(a)ijen, 32, 96 — Naaijken, 66 — Nachtegaal, 32 — Naets, 175, 176 — Nassau, v., 135, 137, 148, 168—170 — Nauwen, 78 — Neder-Lotharingen (**hertog v.**), 129, 130, 132—136, 139, 140 — Neerven, v., 118 — Negenboer, 94 — Nelemans, 50 — Nellens, 108 — Niecks, 112 — Nieuwenaar, v., 153 — Nieuwenhuis, v., 110 — Nieuwenhuys, v. d., 177 — Nim, v. d., 17 — Nollen, 106 — Nouhuys, v., 186 — Nouts, 123 — Nouwens, 35, 37, 39, 41, 44, 45, 47, 75—82 — Nuenen, v., 163 — Nullens, 106 — Nuynem, v., 124 — Nuynhem, v., 174 — Nuijts, 18 — Nyclaes, 122.

Odenhoven, v., 124 — Oem, 3—9 — Oem v. Arkel, 3—5 — Oem v. Bokhoven, 6—8, — Oem v. Olmen, 7 — Oem v. Peelt, 8 — Oem v. Vaerreberch, 4, 5 — Oemel, v., 152 — Oerle, v., 40 — Oers, v., 63 — Oest, v., 127 — Oisterwijk, v., 95 — Olmen, v., 6, 7, 9 — Ooms, 107 — Oostenrijk, v., 140 — Oostveen, v., 21 — Opstal (I), v., 60, 63, 72 — Oranje-Nassau, v., 50, 135, 168, 176, 177, 185 — Orbais, v., 136 — Orlaemunde, v., 98 — Orlamunde, v., 97, 98, 99, 100, 102 — Orsmate, d., 89 — Orthen, v., 189 — Os, v., 29, 31, 32, 156 — Otten, 29, 73 — Oudenhoven, v., 115, 118 — Oudthoven, v., 115.

Paerslaken, 18 — Paravicini d. Capelli, d., 31 — Pels, 126, 127 — Pelser, d., 104

— Perquin, 27 — Perweis, (**Heer v.**), 133—137 — (s)Pessers, 68, 105 — Pesthers, 105, 106 — Peters, 105, 117 — Petri, 112, 116 — Planck, 150, 151, 165, 169, 171, 172 — Plas, v. d., 75 — Plassius, 65 — Pleune, 192 — Pluijm, v. d., 114 — Poirters, 105 — Pollaert, 128 — Poorters, 128 — Potter, 165 — Potters, 185, 187 — Preesma, 96 — Pus(ch), 31 — Pijnappel, 83 — Pijncx, 149, 154, 155.

Raes, 49 — Ravesteyn, v., 177 — Reigersberg, v., 178 — Rethy, v., 56, 66 — Reijde, d., 176 — Reijers, 111 — Reynders, 169 — Reynegom, v., 23 — Reynegom d'Heetvelde, v., 23 — Reijt, v. d., 35 — Riethoven, v., 83 — Rode, v., 126, 127, 149, 150, 154, 155 — Roef(f)s, 103—120 — Roels, 35, 76, 77, 82 — Roestenburg, 67, 80—82 — Roosen, 28 — Roovers, 33 — Roufs, 114 — Roij, v., 107 — Rutt(h)en, 116, 117, 122, 165 — Ruyte, 165 — Ruijven, v., 26 — Rijck(e), v., 15, 17 — Rij(c)ken, 49, 51, 67, 82 — Rijsbosch, 29, 78 — Rijser, 21 — Rijthoven, v., 165, 166, 171.

Sallarts, 159 — Sande(n), v. d., 26, 27, 29—31, 36, 37, 39—43, 45—47, 52, 53, 57, 58, 74—76, 80, 82, 177 — Saro, 46 — Schaap, 32 — Schaep, 190 — Schali-boom, 76 — Schapen, 35, 67, 77 — Schatter, 17, 18 — Scheffer, 115, 116 — Schets, 59 — Scheijven, 28 — Schiefbaan, 23, 24 — Schippers, 192 — Schlicker, 188 — Schönecker (**Heer v.**), 135 — Schoot, v. d., 108 — Schuil 114, 117 — Schullius, 116, 117 — Schuijbelen, v., 108 — Schuijl, 110, 113, 114 — Sconck, 147 — Sebrechts, 64 — Segbregts, 53 — Sevenhuijsen, 18, 26 — Shirpkens, 27 — Sibs, 78 — Simons, 107 — Stockers, 66 — Sluys, v. d., 32 — Smarius, 81 — Smeulen, 56 — Smids, 29 — Smits, 28, 66 — Smollers, 106 — Smolners, 162 — Snelders, 62 — Snoecx, 104 — Soetens, 32, 61—64, 66—69, 73, 81, 82, 192 — Soffaerts, 28, 69 — Soffers, 35, 42, 68, 79, 80 — Soos, 56 — Spaendonck, v., 67 — Spinola, 28 — Spoor, 176 — Spruyt, 32 — Stadeecker, v. d., 125 — Sta(i)dtecker, v. d., 125 — Starts, 35 — Stegen, v. d., 124, 125, 175 — Stein, v., 4 — Sterkens, 104 — Sterre, i.d., 162 — Stockelmans, 156 — Stoops, 65 — Stoute, d., 131, 132, 139 — Strijen, v., 91, 97, 130, 157 — Strijp, v., 160, 161, 176 — Sulkers, 32 — Suijkers, 114.

Taselaar, 32, 192 — Taterbeeck, v., 160, 163 — Tay(e), 123 — Tempelaers, 108, 114, 117 — Tess(ch)ers, 127, 128 — Tessere, 127 — Teurlings, 65 — Theeuw(e)s, 121 — Theodori, 115 — Thomas, 112 — Thorn (**abdis v.**), 92 — Thoser, 170 — Thulden v., 87, 88 — Thuringen (**graaf v.**), 98, 99, 100 — Thijm, 191 — Thymo, à, 88, 89 — Thijs, 121, 156 — Tiberius, 88 — Tielemans, 65 — Tienemans, 74 — Toree, 31 — Touwers, 106 — Toxandrië (**graaf v.**), 84, 92 — Trines, 95 — Troef-felmans, 105, 106 — Trouw, 50 — Truijen, 106 — Tuldanus, 87 — Tulden, v., 83 — Turnhout, v., 172.

Uitwijk, v., 8 — Umans, 106 — Utrecht (**bisschop v.**), 84—86, 88, 93.

Valkenaer, 162 — Ven, 104, 105 — Veen, v., 26 — Velthoven, v., 35 — Ven, v. d., 105 — Venne, v. d., 159 — Venrooy, v., 189 — Verbrugge(n), 46, 155, 157, 162, 163 — Verheijden, 80 — Verheijen, 40 — Verhoeks, 38 — Vermeulen, 48, 74 — Vernim, 17 — Verseiden v. Varick, 22 — Verspee(c)k, 95 — Verstaeck, 76 — Versteeg, 96 — Verwers, 152 — Vessem, v., 65 — Vesters, 106 — Vian-den, v., 134—138 — Viersen, v., 170 — Vincenten, 52 — Vincken, 70 — Vincx, 61 — Vink, 32, 96 — Vlaanderen (**graaf v.**), 93, 98—102, 131 — Vladeracken, v., 9, 150, 154, 179 — Vlodrop, v., 128 — Vloet, v. d., 49 — Voerman, 70 — Voets, 191 — Voorst, v., 69 — Voort, v. d., 43, 74 — Voskens, 80 — Vroenhoven, v., 128 — Vromans, 43 — Vroom, d., 74 — Vroonhoven, v., 95 — Vuert, v., 154.

Waarhuizen, v., 5 — Wachmans, 192 — Waderle, v., 90 — Waelre, v., 83, 122, 126, 156, 157, 159, 163 — Wagemans, 64, 192 — Wagen, u., 8 — Wassenaer, v., 20 — Wassenaer-Warmond, v., 22 — Waterbeek, 94 — Wauters, 155 — Webber, 188 — W(e)yf(f)(e)l(e)(t)s, 1, 128 — Wichmans, 117 — Wiemers, 69 — Wilhelmus, 46 — Willems(e), 47, 48, 73, 82, 108 — Wit, d., 17, 69 — Witte, d., 165 — Wittenhorst, v., 124 — Wittens, 61 — Wittgenstein, v., 188 — Woensel, v., 31 — Woerkens, 48 — Wolschots, 58 — Wouters, 106, 108, 118, 177 — Wijchmans, 117 — Wijn(c), v., 14, 16—22, 26, 43, 170, 174 — Wijcx, 115 — Wijdenesse, v., 17 — Wijdeven, 185, 186 — Wijffelet, 174 — Wijnants, 94 — Wijngaerde(n), v. d., 124, 179 — Wijngardt, v. d., 124.

Zante, v., 46 — Zebats, 117 — Zegenwerp, v., 162 — Zoerendonk, v., 126 — Zoetens, 192 — Zijderveld, v., 192 — Zijnen, 121.